

จดหมายเหตุ

เสด็จพระราชดำเนิรเสวยมณฑลฝ่ายเหนือ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

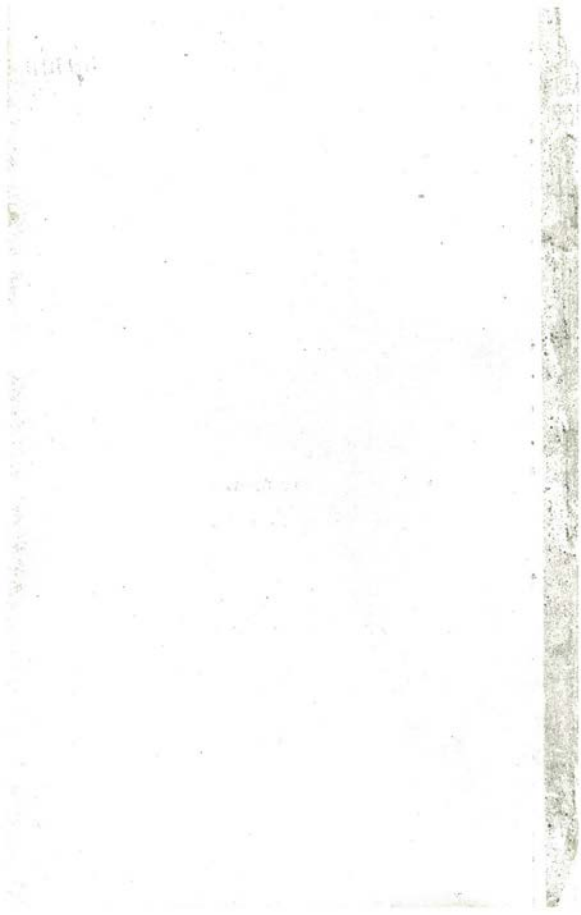
915.93

11339

ก้องฉัตร

ห้องอ่าน

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
เชียงใหม่

ทวน ๘๕๔๗

จดหมายเหตุ

เสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลฝ่ายเหนือ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน

ในวันขึ้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๔๗๔

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

หนังสือ

เรื่อง

เรื่อง

เรื่อง

เรื่อง

เลขที่

๗๐๗๗

เลขที่

๑๑๕.๑๓
๗๑๓๓๗

เลขที่

๙๙๕ ๗๑๓๓๗

หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

LOC04323

จดหมายเหตุเรื่องนี้

รองอำมาตย์ตรี กมล มโนชญากร

อำเภอด่านช้าง

รวบรวมจากข่าวที่ประกาศเป็นทางราชการ
และรายงานของจังหวัดที่ได้จัดการรับเสด็จ

เรียบเรียงขึ้นโดยบัญชาของ

พระยาราชนกุลวิบูลย์ภักดีพิริยพาหะ (อวบ เปาโรหิตย์)

สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลพายัพ

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1215 5th Ave. New York, N.Y. 10029
Telephone: (212) 854-2400

Copyright © 1964 by the New York Public Library
All rights reserved.

สารบัญ

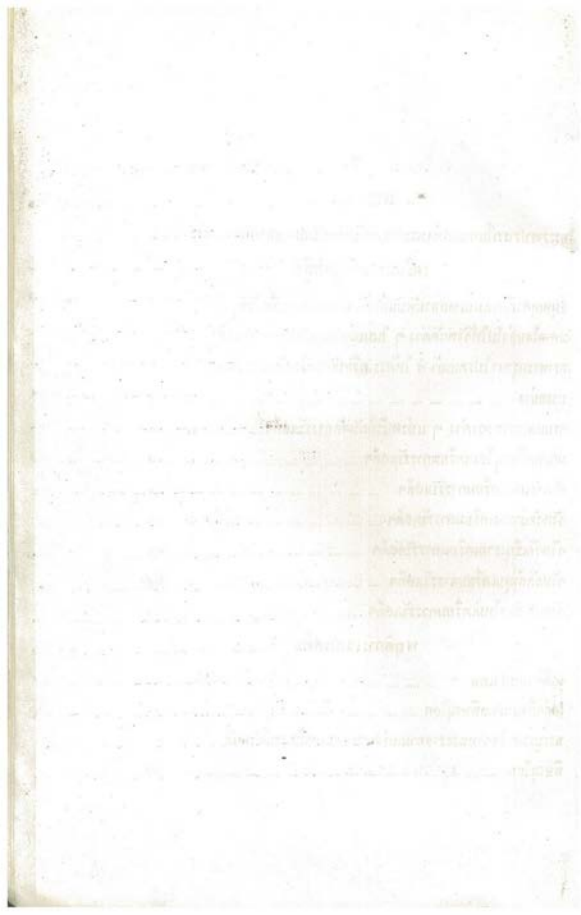
พระราชปรารภในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลพายัพ หน้า ๓

เตรียมการก่อนเสด็จ

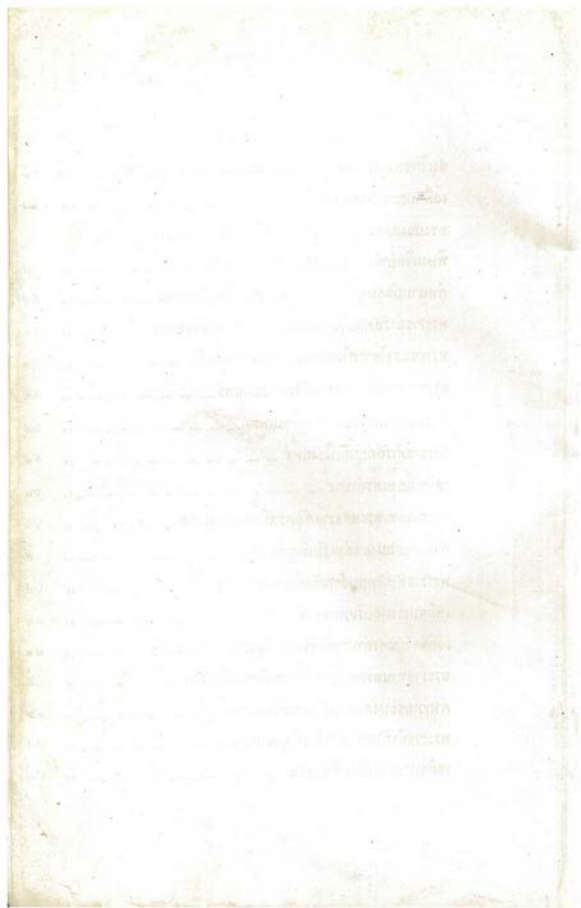
สมุหเทศาภิบาลมณฑลพายัพบันทึกรับสั่งของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยส่งมาให้จังหวัดต่าง ๆ ในมณฑลพายัพจัดการรับเสด็จ	๖	๓
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เตรียมการเนื่องในการเสด็จมาอย่าง	๖	๓
กรมและกระทรวงต่าง ๆ แบ่งหน้าที่กันจัดการรับเสด็จ	๖	๓๕
มณฑลพิษณุโลกเตรียมการรับเสด็จ	๖	๓๗
จังหวัดแพร่เตรียมการรับเสด็จ	๖	๓๐
จังหวัดลำปางเตรียมการรับเสด็จ	๖	๓๔
จังหวัดเชียงใหม่เตรียมการรับเสด็จ	๖	๓๖
จังหวัดลำพูนเตรียมการรับเสด็จ	๖	๓๘
จังหวัดเชียงใหม่เตรียมการรับเสด็จ	๖	๓๙

พฤติกรรมเวลาเสด็จ

เสด็จจากกรุงเทพ ฯ	๖	๔๒
เสด็จถึงมณฑลพิษณุโลก	๖	๔๓
พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่สมาชิกคณะสังฆกรณจังหวัดพิษณุโลก	๖	๔๕

สมเด็จพระพุทธชินราชและพระราชนิพนธ์พระแสงราชศัสตรา	หน้า ๕๖
เสด็จประพาสวัดสุทัศน์	๕๗
ทรงบวงสรวงขอคุ้มครองพระแสงราชศัสตราและเสด็จทรงเปิด โรงเรียน	
พิษณุวิทยายาน และพระราชนิพนธ์ทรงลูกเสือ	๕๘
คำกราบบังคมทูลในการเปิด โรงเรียนพิษณุวิทยายาน	๕๙
พระราชดำริตอบในการเปิด โรงเรียนพิษณุวิทยายาน	๖๐
พระบรมราโชวาทในการพระราชทานธงลูกเสือ	๖๑
พระราชทานพระแสงราชศัสตราเมืองแพร่	๖๔
คำกราบบังคมทูลของชาวเมืองแพร่	๖๗
พระราชดำริตอบที่เมืองแพร่	๖๘
เสด็จเมืองนครลำปาง	๖๙
พระราชทานพระแสงราชศัสตราเมืองนครลำปาง	๖๙
คำถวายชัยมงคลสำหรับเมืองนครลำปาง	๖๕
พระราชดำริตอบสำหรับเมืองนครลำปาง	๖๗
เสด็จประพาสบริเวณนครลำปาง	๗๓
เสด็จจากนครลำปางถึงจังหวัดเชียงราย	๗๓
พระราชทานพระแสงราชศัสตราจังหวัดเชียงราย	๗๕
คำถวายชัยมงคลสำหรับเมืองเชียงราย	๗๖
พระราชดำริตอบสำหรับเมืองเชียงราย	๗๗
เสด็จประพาสเมืองเชียงแสน	๗๙

สมุหเทศา

มหาดไทยตั้ง

ทรงพระกรุณา

มาอย่าง

กรมและกระทรวงคำ

มณฑลพิษณุโลกเตรียมการรับเด็ก

จังหวัดแพร่เตรียมการรับเด็ก

จังหวัดลำปางเตรียมการรับเด็ก

จังหวัดเชียงใหม่เตรียมการรับเด็ก

จังหวัดสุโขทัยเตรียมการรับเด็ก

จังหวัดสุพรรณบุรีเตรียมการรับเด็ก

พฤศจิกายน

ตั้งจากกรุงเทพ

ตั้งถึงมณฑลพิษณุโลก

พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ

พิษณุโลก

เนยงคัมพตรของชาวเมือง...	๑๑	๕๔
พระราชดำริดัดคอบที่เมืองแพะ	๑๑	๕๕
...	๑๑	๕๖
...	๑๑	๕๗
เนยงคัมพตรของชาวเมือง...	๑๑	๕๘
พระราชดำริดัดคอบที่เมืองแพะ	๑๑	๕๙
เด็กลำเมืองนครลำปาง	๑๑	๖๐
พระราชทานพระแสงราชศัสตราเมืองนครลำปาง	๑๑	๖๑
คำถวายขัณฑ์มรดกสำหรับเมืองนครลำปาง	๑๑	๖๒
พระราชดำริดัดคอบสำหรับเมืองนครลำปาง	๑๑	๖๓
เด็กลำประพาสบริเวณนครลำปาง	๑๑	๖๔
เด็กลำจากนครลำปางถึงจังหวัดเชียงราย	๑๑	๖๕
พระราชทานพระแสงราชศัสตราจังหวัดเชียงราย	๑๑	๖๖
คำถวายขัณฑ์มรดกสำหรับเมืองเชียงราย	๑๑	๖๗
พระราชดำริดัดคอบสำหรับเมืองเชียงราย	๑๑	๖๘
เด็กลำประพาสเมืองเชียงแสน	๑๑	๖๙

เสด็จเสวยมณฑลเสวยราชย์

A

เสด็จเสวยมณฑลเสวยราชย์

(๑)

เสด็จจากกรุงเทพมหานครมายังนครลำปาง	หน้า ๘๕
เสด็จจากนครลำปางไปนครเชียงใหม่	๘๖
นครเชียงใหม่จักรพรรดิแห่งเสด็จเจ้าเมือง	๘๗
พิธีทูลพระขวัญและพระราชทานพระแสงราชศัสตรา นครเชียงใหม่	๘๘
คำเชิญพระขวัญ	๘๙
พระราชดำรัสตอบสำหรับจังหวัดเชียงใหม่	๙๐
พระราชทานธงแก่กองลูกเสือ ณ ทอดฟ้าพิ	๙๑
พระบรมราโชวาทพระราชทานลูกเสือ ณ ทอดฟ้าพิ	๙๒
เสด็จทอดพระเนตรช้างพลายสำคัญ และประพาสใน บริเวณนครเชียงใหม่	๙๓
เสด็จออกมารับพวกระว่าถวายคอกเขียงแะ	๙๔
ดำเนินคำแปลคำกราบบังคมทูลของพวกระว่า	๙๕
พระราชดำรัสตอบพวกระว่า	๙๖
เสด็จทรงวางพวงมาลาที่อนุสาวรีย์พระเจ้าเชียงใหม่ และเจ้าเชียงใหม่ในอดีตกาลและทรงบำเพ็ญพระราชกุศล พระราชทาน	๙๗
เสด็จเมืองนครลำพูนพระราชทานพระแสงราชศัสตรา	๙๘
คำถวายขัตติยมงคลสำหรับเมืองนครลำพูน	๙๙
พระราชดำรัสตอบสำหรับเมืองนครลำพูน	๑๐๐
การดมโภชช้างพลายสำคัญ	๑๐๑

พระบาทสมเด็จพระราชยาและการว่า โคมดัมโภชช้าง	หน้า	๓๓๖
เสด็จเยี่ยม โรงพยาบาลและ โรงเรียนของคณะมิชชันนารี	”	๓๔๑
คำกราบบังคมทูลสำหรับ โรงเรียนคาราวิตยาลัย	”	๓๔๖
พระราชดำริตอบในการเสด็จเยี่ยม โรงเรียนคาราวิตยาลัย	”	๓๕๓
คำกราบบังคมทูลสำหรับ โรงเรียนปรีนดวอแยด	”	๓๕๕
พระราชดำริตอบในการเสด็จเยี่ยม โรงเรียนปรีนดวอแยด	”	๓๕๗
เสด็จประพาสเหนือเมืองเชียงใหม่และเสด็จสโมสรจิมคานา	”	๓๕๓
นักเขียนสัตว์เชียงใหม่แสดงการแปลและกายกรรม		
ถวายทอดพระเนตร	”	๓๕๓
เสด็จทอดดูเทพ	”	๓๕๕
การดื่มโภชพระมหาธาตุทอดดูเทพ	”	๓๕๖
เสด็จทอดพระเนตรการปล่อยโคมลอย ประพาสสวนกุหลาบ		
ของพระราชยา และบวทาค้ำค้อยดูเทพ	”	๓๕๗
เสด็จลงจากค้อยดูเทพ	”	๓๕๘
เสด็จทอดพระเนตรการแต่งหัตถกรรมพณเมือง	”	๓๕๘
เสด็จออกกับพวกพ่อค้าจีนเชียงใหม่	”	๓๕๙
คำกราบบังคมทูลของพวกพ่อค้าจีนเชียงใหม่	”	๓๕๙
พระราชดำริตอบพวกพ่อค้าจีนเชียงใหม่	”	๓๖๒
การดื่มโภชพระสิงห์	”	๓๖๔
เสด็จกลับคืนกรุงเทพพระมหานคร	”	๓๖๕
มีบัญชารายนามผู้ได้รับพระราชทานสิ่งของรวม ๕๓๕ ราย ค่อยท้าย	”	๓๗๓

เห็รวรภาติหัย
(เห็รวรหิ ฌเห็รวรหิ)

ฌเห็รวรหิ
จตหมายเหตุ

เสด็จเลียบมณฑลฝ่ายเหนือและมณฑลพายัพ

เมื่อปีชาล พ.ศ. ๒๔๖๕

พระราชปรารภ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชดำริว่า

หัวเมืองมณฑลฝ่ายเหนือเป็นเมืองที่คงมาแต่โบราณกาล บางเมือง
บางสมัยถึงได้ใช้เป็นราชธานีในสยามประเทศนี้ ทั้งประกอบด้วยเป็นเมือง
ที่นักปราชญ์ชั้นเอกเลื่องลือนาม ผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถใน
ศิลปวิทยาการต่าง ๆ จะเห็นได้จากหลักฐานคือ โบราณวัตถุที่ได้ประดิษฐ์
คิดสร้างขึ้นด้วยฝีมืออันประณีตบรรจงของนายช่างผู้เชี่ยวชาญสมัย โบราณ
ซึ่งยังมีเป็นพระยานอยู่ในบัดนี้ตามที่ปรากฏแล้ว และที่ค้นพบใหม่อยู่เนือง ๆ
ทั้งหัวเมืองในมณฑลพายัพ นับว่ายังไม่หมดเจ้าพระเจ้าแผ่นดินในกรุง
รัตนโกสินทร์พระองค์ใดได้เคยเสด็จพระราชดำเนินไปเคย จึงอยู่พระบาท
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (บางที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
นภลัยด้วย) และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปแล้ว
แต่เสด็จไปเมื่อยังมิได้ราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริราช เพราะฉะนั้น
หากทรงได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังมณฑลพายัพ ก็คงเห็นว่าพระองค์

เป็นสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในกรุงรัตนโกสินทร์พระองค์แรกที่ได้อุดมพระราช
ดำเนินขึ้นไปยังมณฑลนั้น

อีกประการหนึ่ง การเสด็จพระราชดำเนินโดยหัวเมืองมณฑลน้อย
ใหญ่ ยังเป็น โอกาสให้ ได้ทอดพระเนตรภูมิประเทศถิ่นฐานบ้านเมือง
ทรงทราบความเป็นไปอันเนื่องด้วยสุขทุกข์ตลอดถึงการทำการหาเลี้ยงชีพ
ของราษฎรอันหาประมาณยากทั่วไพบ ได้ทรงพบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากอย่าง
ดำหริบจะได้นำมาเป็นเครื่องทรงพระราชดำริตัดแปลงแก้ไขสิ่งที่ไม่ดี
ผลดีซึ่งก็อยู่แล้วให้คงดีตลอดไป และพยายามให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นสืบกับที่ทรง
ดำรงตำแหน่งเป็นประมุขของชาติ พระราชจริยาเช่นนั้น พระบาทสมเด็จพระ
พุทธจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมชนกนาถราช ได้ทรงกระทำเป็นเยี่ยงอย่าง
อันดีมาแล้ว ค้อมมาในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบรมเชษฐาธิราช ก็ได้ทรงพระราชนิยมในการเสด็จพระราชดำเนินตาม
หัวเมืองมณฑลเช่นเดียวกัน ผลของการเสด็จพระราชดำเนินปรากฏว่า มี
แต่กระทำให้ราษฎรบ้านเมืองท้อความเจริญในทางก้าวหน้า เมื่อครั้งนั้นจึงเป็น
การ สมควรยิ่งที่จะทรงอนุวัติตามพระราชจริยาของสมเด็จพระบรม
ชนกนาถราชและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชได้ทรงประพฤติเป็นกิจฐานคติ
มาก่อนแล้วนั้น ทั้งเป็นการทรงแสดงถึงความเคารพต่อสมเด็จพระบรมชนกา
ธิราช และสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชด้วยอีกส่วนหนึ่ง

เนื่องด้วยพระราชปรารภดังกล่าวแล้วนี้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้กำหนดวันที่ ๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นวันพระฤกษ์
ที่จะเสด็จพระราชดำเนิน โดยทางรถไฟขึ้นไปยังมณฑลพายัพ มีกำหนดเวลา
ประมาณเดือนเศษจึงจะเสด็จกลับสู่กรุงเทพมหานคร

เตรียมการก่อนเสด็จ

โดยที่ใต้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดวันเสด็จพระราชดำเนิน
เป็นการแน่นอนทั้งนี้ สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลกและมณฑลพายัพ
จึงได้มีบันทึกกับตั้งของนายพลเอก สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง
ลพบุรีราเมศวร์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ซึ่งทรงพระดำริในการที่จะ
จัดการรับของให้ถูกต้องตามพระราชประเพณี ส่งไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัด
ในมณฑลสำหรับใช้เป็นหลักคิดช่วยจัดการรับของสนองพระเดชพระคุณ

ความมุ่งหมายอันเป็นส่วนใหญ่ในบันทึกนั้น ประมวลใจความ
กล่าวได้เป็น ๔ ประการ คือ ว่าด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
พระเตรียมการเนื่องในการเสด็จมาอย่างประการ ๑ กรมและกระทรวงต่าง ๆ
แบ่งหน้าที่กันจัดการรับเสด็จประการ ๒ วางระเบียบการรับเสด็จของ
จังหวัดไหนจะ ต้องจัดการรับเสด็จอย่างไร เพื่อให้ต้องพระราช ประสงค์
ประการ ๓ กำหนดเวลาระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาสทอดพระเนตร
สถานที่ จักที่ประทับร้อน ประทับเย็น และพระราชพิธีพระราชทาน
พระแสงราชศาสตราสำหรับเมืองประการ ๔ ใน ๔ ประการนี้ สำหรับ
ประการสุดท้ายจึงคิดไม่กล่าวในที่นี้ เพราะจำมีปรากฏในคอนเสด็จพระราช
ดำเนินข้างหน้า จักนำมากล่าวเฉพาะ ๓ ประการข้างต้นดังนี้

โปรดเกล้าฯ ให้เตรียมการเสด็จมาอย่าง

การบางอย่างที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเตรียมให้เสร็จ
ก่อนเสด็จพระราชดำเนินนั้น คือ

๓. งบประมาณที่ไปจากกรุงเทพ ฯ ให้แบ่งเป็น ๒ งบประมาณ คือ งบ
 ปรมาณหลวง และงบประมาณพนักงาน

งบประมาณพนักงานไปด่องหน้าบ้าง ตามงบประมาณหลวงบ้างสุดแต่
 หน้าที่ราชการ

งบประมาณหลวงนั้น กำหนดจำนวนคนเป็น ๒ งบประมาณคือ

(๑) งบประมาณใหญ่ รวมทั้งสิ้นที่จะโดยเสด็จทางรถไฟ

(๒) งบประมาณน้อย ที่จะโดยเสด็จทางอื่นจำต้องไปแต่ด้วยงบ
 ปรมาณครุ จำนวนคนต้องไปแต่น้อย

๒. เสนาบดีที่กำหนดให้ โดยเสด็จพระราชดำเนิรนั้น ขั้นตอนตกลงว่า
 สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอดิเรกวิกรม เสนาบดีกระทรวง
 มหาดไทย กับ พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนา
 บัติกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม แต่คว้นจำนวนเสด็จพระราชดำเนิรเข้า
 สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอดิเรกวิกรม ทรงพระประสง
 ษายแพทยแนะนำให้ทรงพักและห้ามขาดมิให้ทรงทราบตราว่าพระองค์นั้น จ้ง
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชร
 อัครโยธิน ตามเสด็จพระราชดำเนิรในงบประมาณหลวงแต่พระองค์เดียว
 กระทรวงอื่น ๆ เป็นแต่แต่งข้าราชการไปโดยเสด็จความหน้าที่

๓. จำนวนผู้ โดยเสด็จ ให้ अनुตามลักษณะการแบ่งงบปรมาณ
 ดังกล่าวแล้วออกเป็น ๒ พวก คือพวก ๑ โดยเสด็จในงบประมาณหลวง
 อีกพวก ๑ ไปด่องหน้า มีรายพระนามและนาม โดยละเอียดดังต่อไปนี้

ชะบวนหลวง

พระบรมวงศานุวงศ์

- ๑ กรมพระดำรงราชานุภาพ
- ๒ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน
- ๓ กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
- ๔ หม่อมเจ้าอมรทัต
- ๕ หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์
- ๖ หม่อมเจ้าพิรพงศ์

ฝ่ายใน

- ๑ ท้าวสมศักดิ์
- ๒ นางสนองพระโอษฐ์ (หม่อมหลวงกลอง)
- ๓ นางพระกำนัล (ม.ร.ว. พันธุ์ทิพย์ เทวกุล)
- ๔ นางจ้ายวด
- ๕ นางรองกวด
- ๖ นางรองชีวิต
- ๗ นางสาวทองคำ

มหาดเล็กห้องพระบรรทม

- ๑ นายเด่นที่หุ้มแพร
- ๒ นายรองตุ้จินดา

มหาดเล็กกองตังเครื่อง

- ๑ นายจำเริญ
- ๒ นายชิตหุ้มแพร

- ๓ นายอินเฒ่าแพ
- ๔ นายรองพันจรรจการ
- ๕ ร.ต.ต. ดมดวดดี โชติกเสถียร
- ๖ ว่าที่ ร.ต. เพ็ญ จันทนิตถ
- ๗ ว่าที่ ร.ต. เพ็ง รัตนผดัด

แผนกชักฟอก

- ๑ นายเต็ม เนียมผดัด
- ๒ จันเบียว

แผนกกวรภาชน

- ๑ นายจำยวด
- ๒ หอดวงยงเยี่ยงคร
- ๓ ว่าที่ ร.ต. ไร่ จันทรวัด
- ๔ ว่าที่ ร.ต. ชาย มุขหงส์
- ๕ ว่าที่ ร.ต. จำย กองดำ
- ๖ ว่าที่ ร.ต. ชื่น ฉายนทะ
- ๗ พันเต็กธาโท ชิค เปรมสุวรรณ

แผนกกรว้พระเครื่องต้นฝรั่ง

- ๑ นายธานี
- ๒ นายบังเหียง
- ๓ นายวัน
- ๔ นายคัน บุญเกิด

กองพระราชพิธีมหาดเล็ก

- ๑ พระอุดมภักดานิรักษ์
- ๒ ขุนวิโรจน์ประภา
- ๓ ว่าที่ ร.ต. วิต กรมดง
- ๔ พันจ่าเอกชา ชม ดีเวียง
- ๕ พันจ่าเอกชา พัด พชรจามร

กรมมหาดเล็กเวรสิทธิ์

- ๑ พระยาไพศยนคเทพ
- ๒ พระพิมลิต พริยภาพ
- ๓ หลวงชินทรภักดี
- ๔ นายวัน สุวรรณทศ

กรมราชเลขาธิการ

- ๑ พระบริรักษ์กฤษฏีกา
- ๒ หลวงพิจิตรวราษาด้าน
- ๓ เฒ่นัยน

กรมราชเลขาการในพระองค์

- ๑ พระสมักราชกิจ

กรมพระตำรวจหลวง

- ๑ พระยามหาเทพ
- ๒ พระอินทรเทพ
- ๓ พระราชวินทร์
- ๔ พระพรหมบริรักษ์

กรมวัง

- ๑ พระยาเทวราชวิราช
- ๒ พระดกตพินาน
- ๓ หลวงศรีศักดิ์
- ๔ นายเง็ก น้อยประสาน

กรมภูษามาลา

- ๑ พระยาวงศาภรณ์ภูษิต
- ๒ หลวงทิพภักดี
- ๓ ขุนพิพัฒน์ภูษิต
- ๔ ขุนเทพภูษิต

แผนกพระแสงคัน

- ๑ พระยาธำมณีธำมณี
- ๒ หลวงธำมณีธำมณี
- ๓ ขุนทิพมงคล

แพทย์

- ๑ นายร้อยเอก ทอง กาญจนปาน
- ๒ นายสิบแสงนารักษ์
- ๓ พลเสนาบดี

กรมราชองครักษ์.....

- ๑ พระพิชัยชาญณรงค์
- ๒ หลวงพิชัยศรีณรงค์
- ๓ นายเรือเอก สวัสดิ์ นักร้อง

ชะบานต๋วงหน้า

กรมบัญชาการกระทรวงวัง

- ๑ พระยาอภัยรทติก
- ๒ หลวงพิศุทธิ์วรการ
- ๓ หลวงศรีนักร้อง

กองบังคับการมหาดเล็กเวรศักดิ์

- ๑ พระยามริหารราชมานพ
- ๒ นายฉลองนัยนาถ
- ๓ ว่าที่รองเสวกตรี คัง พรพอดู

มหาดเล็กห้องพระบรรทม

- ๑ นายธงชาติ

มหาดเล็กกองต่งเครื่อง

- ๑ หลวงศักดิ์ นายเวร
- ๒ ม.ร.ว. ประมวลศิริ โสภาก

แผนกวรรณคดี

- ๑ หลวงประ โมทกระษานุกา
- ๒ พันจ่าเด็กชา มา อติสุคนธ์

แผนกครัวพระเครื่องต้นฝรั่ง

- ๑ หลวงวรเศรษฐี
- ๒ นายทองเจียง
- ๓ นายฮัง

แผนกห้องพระเครื่องต้นไทย

ฝ่ายที่ ๑. ๑ พระนมฝ่าย

- ๒ นางเยอน
- ๓ นางสาย
- ๔ นายหิม
- ๕ นางจันทร์ (หวัง ขอบบุตร)
- ๖ นางจันทน์
- ๗ นางแดง
- ๘ ขุนสุภัทรรักษ์

ฝ่ายที่ ๒. ๑ หม่อมแก้ว

- ๒ นายฮวย
- ๓ นายไป
- ๔ นายแปด
- ๕ นางย้อย
- ๖ นายเจ็ง
- ๗ นางสาวปิ่น
- ๘ นายเจ็งยม

กรรมมหาดเล็กเวรสิทธิ์

เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่และพลับพลา

- ๑ พระยาพิพิธไชสุรย์
- ๒ พระยาราชพิสดารภินันท์
- ๓ นายด้วงด้วง อมรบุรุษานนท์
- ๔ นายเย็น พุ่มพวง

คนแต่งพลับพลาที่ ๑

- ๑ พระอภิรักษ์มัยพรตถาน
- ๒ ว่าที่ ร.ต. เชย เวณันท์
- ๓ พันเด็กชาโท อบ เถยเคารพ
- ๔ เด็กชา สว่าง บัวสาย
- ๕ เด็กชา สังวน พุทธจักรรวม

พลับพลาที่ ๒

- ๑ พระกันทรนายก
- ๒ พันเจ้าเด็กชา กาพย์ เกศกาจะยะ
- ๓ รองเสวกศรี สร้อย สุกรเกษร
- ๔ พันเด็กชาเอก บุน นุสผ่องไธ
- ๕ พันเด็กชาเอก ไต้ ชุศรีเพ็ญ

พลับพลาที่ ๓

- ๑ พระราชเสวก

- ๒ ว่าที่ ร.ต. ดำรงค์ วาณิชบุตร
- ๓ พันเอกชาเอก จันทร์ มานิชกุล
- ๔ เต็กซา ดี เงินรูปงาม
- ๕ เต็กซา เหมือน ม่วงอยู่

แผนกคลังพิฆานอากาศ

พลับพลาที่ ๑

- ๑ ขุนราชบรรยง
- ๒ ว่าที่ ร.ต. ปุย เว็กดำราญ
- ๓ พันเอกชาเอก ฉิม มงคลกนก

พลับพลาที่ ๒

- ๑ พระรัตนคันพิทักษ์
- ๒ พันเอกชาเอก ใจ คงอยู่หา
- ๓ พันเอกชาโท เจริม เทกัณคำ

กรมพระราชพิธีกระทรวงวัง

แผนกกระบวน

- ๑ พระรามเกรวี
- ๒ นายเคย รอดครอนิค
- ๓ นายนิธ วิวัฒน์นันท
- ๔ นายมิ่ง แสงเอก
- ๕ นายจาด (ดำรง)

กรมสนมพลเรือน

- ๑ พระยาประดานพิธีกร

- ๒ พระจันทราทิพย์
- ๓ ขุนบำเรอจรรยาว
- ๔ นายถวิลศักดิ์
- ๕ ว่าที่ ร.ต. นายมีใจศักดิ์
- ๖ ว่าที่ ร.ต. ขุนพรหมธรรมาภัย
- ๗ พันทนายโท ปริก วงศ์ด้น
- ๘ พันทนายโท วรณ เกิดคำเจียก
- ๙ พันทนายโท เฉื่อย ฉ่ำฉ่ำด้น
- ๑๐ พันทนายโท ชื่น พุ่มเกตุ
- ๑๑ พันทนายตรี ย้อย เสวกุด

แผนกพระราชกุศล

- ๑ พระศุภรัตกษายานุกิจ
- ๒ รองเสวกตรี บาง กัณหาหนัก
- ๓ นายหยก
- ๔ นายบน
- ๕ นายชม

แผนกพราหมณ์พิธี

- ๑ หลวงราชมนั
- ๒ หลวงภูวนัยมณี
- ๓ พราหมณ์มด เกิดพราหมณ์
- ๔ พราหมณ์เลื่อน พุกพันธ์

แผนกพรหมมณเฑฤติมาศ

- ๑. หอดวงเทพาจารย์
- ๒. พรหมมณเฑฤติมาศ

กรมภูษามาลา

- ๑. รุณอภัยภษา
- ๒. พันทนายโท เน้น นายสิริ

กรมรองงาน

เมืองเชียงราย

- ๑. รุณอินใจรักษ์
- ๒. นายรณ ห้อยพิริย
- ๓. นายแสง แก้วประกาย
- ๔. นายบุญ จันทร์เรืองรอง
- ๕. นายบุญ พร้าดธง่าย

เมืองเชียงใหม่

- ๑. รุณอินใจรักษ์
- ๒. นายบุญ เสงมาใหญ่
- ๓. นายเบ๊ะ สร้อยสุวรรณ
- ๔. นายสุข สุปภาส
- ๕. นายแจ่ม

กรมสังการ

- ๑. พระยาอุมการบตี
- ๒. หอดวงศิริเดชะธรรม

๓ รองอำมาตย์ตรี ชะ เนษอรุณ

๔ รองอำมาตย์ตรี ชื่น

๕ นายสง่า ดูกะเดีกร

๖ นายชื่อน มีฉันทากาศ

๔. เครื่องแต่งตัวผู้^๑ โดยเด็จ^๒ เพื่อจะมีให้ของจนเครื่องแต่งตัว
ไปมากและอากาศหนาว นายทหารใช้เครื่องแบบสนาม ติดเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์แทนเครื่องยศ เต็มยศ ฝ่ายพลเรือนใช้เครื่องแบบดีกาก็
แทนเสื้อชาวทางกองดำแถบทอง

กรมและกระทรวงต่าง ๆ แบ่งหน้าที่กันจัดการรับผิดชอบ

เนื่องจากที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงมหาดไทย
จัดการอย่างดังกล่าวดังนี้ เจ้าหน้าที่จะมีหัวหน้ากรมและกระทรวง
ต่าง ๆ จึงได้ ทำความตกลงแบ่งส่วนหน้าที่จัดการรับผิดชอบดังนี้

๑ กระทรวงมหาดไทย เป็นพนักงานจัดการรับผิดชอบในที่ซึ่งที่ จัดที่
ประทับ จัดที่พัก และเลี้ยงราชบริพาร จัดการขนานมัย

๒ กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เป็นพนักงานจัดพาหนะสำหรับ
กระบวนเด็จ^๑ และพาหนะรับผิดชอบพนักงานที่ไปจากกรุงเทพ ฯ กับตรวจตรา
แต่งทรง และเลี้ยงในรถไฟ ถ้ายู^๒รูปและสิ่งของของท้าวหนึ่งชื่อพิมพ์ ใน
การเด็จ^๑

๓ กระทรวงกลาโหม เป็นพนักงานจัดล้อมองที่ประทับทุกแห่ง
และจัดที่ประทับเฉพาะที่เมืองต่างแห่ง ๑ นอกจากนั้น จัดรับผิดชอบ
ประพาสโรงทหาร

๔ กระทรวงพระคลัง ๑ จ่ายเงินและตรวจบัญชี

๕ กระทรวงธรรมการ จัดพระสงฆ์

๖ กรมราชเลขาธิการ เตรียมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตัญญาบัตร และหนังสือแต่งตั้งข้าราชการจากเนกรา

๗ กรมมหาดเล็ก เป็นพนักงานแต่งห้องที่ประทับ กับจัดพระเครื่องคัน และคนเงินท้ายทวน และของพระราชทาน

๘ ราชบัณฑิตยสภา แต่งและพิมพ์หนังสือนำทางรถเพาะซึ่งกรมรถไฟยังไม่ได้พิมพ์

อนึ่งการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลคราวนี้มนัต่างกันอยู่ กล่าวคือ มณฑลพิษณุโลกเป็นมณฑลชั้นใน การจัดรับเสด็จจัดตามระเบียบและประเพณีอย่างมณฑลชั้นใน ส่วนมณฑลพายัพเป็นเมืองประเทศราช มาแต่ก่อน การรับเสด็จเจ้านาย เวลาเสด็จขึ้นไปใกล้จะถึงเมือง เขามัพบเฝ้าในเมืองอย่าง ๑ เมื่อเสด็จถึงเมืองแล้ว มหิทุกพระองค์อยู่อย่าง ๑ แต่ในการเสด็จเยี่ยมมณฑลพายัพครั้งนี้ พุธทั้ง ๑ อย่างถึงกล่าวแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปรวมทำที่จังหวัดเชียงใหม่แห่งเดียว ส่วนการรับเสด็จของจังหวัดอื่นในมณฑลพายัพคงให้จัดอย่างมณฑลชั้นใน

โดยอาศัยบันทึกรับสั่งของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ได้ประทานพระมติในการที่จะจัดการรับรองของพระเดชพระคุณเป็นหลักอยู่แล้วนั้น เพื่อที่จะให้การรับเสด็จเจ้าผู้ลุดังไปอย่างดีที่สุดที่ผู้สามารถจะกระทำได้ จังหวัดต่าง ๆ ในมณฑลพิษณุโลก และมณฑลพายัพจึงต่างกระเตรียมการ โดยแบ่งส่วนหน้าที่กันจัดการรับเสด็จ

มณฑลพิษณุโลกเตรียมการรับเสด็จ

มหาอำมาตย์ตรี พระยาเพชรบูรณ์ สมุหเทศาภิบาล และอำมาตย์เอก พระยาภักดีธำมณวิศิษฎ์ ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ดำเนินการดังนี้ คือ

๑. ตั้งหัวเมืองรายทางที่รถไฟผ่านให้ปลูกประรำตั้งทูลรับพระสงฆ์ด้วยปรีดาศักดิ์ และกรมการอำเภอ อำเภอนั้น ผู้ใหญ่บ้านรับเสด็จตามสถานที่ใหญ่ที่รถหยุด (การนี้ได้จัดอย่างเดียวกันหมด ทั้งมณฑลกรุงเทพ ฯ ชัยโยธยานครสวรรค์ พิษณุโลก และ พายัพ) และให้กรมการอำเภอ ดำรงจรรยาอำเภอนั้นผู้ใหญ่บ้าน จัดเป็นหมู่หมวดตรวจระทบกั้นตลอดทางรถไฟที่จะเสด็จ กับตั้งแถวข้าราชการอำเภอนั้นผู้ใหญ่บ้าน ลูกเสือ นักเรียนชายหญิงรับเสด็จที่สถานที่

๒. จังหวัดพิษณุโลก เตรียมพร้อมแปลงที่พักถาวร และปลูกที่พักชั่วคราวสำหรับข้าราชการ ถนนหนทางที่จะเสด็จประพาสทั้งทางน้ำ ทางบก และเผื่อทางสถานที่ ๆ จะเสด็จทอดพระเนตร ในการนี้ได้เรียกนายอำเภอทั้ง ๕ อำเภอในจังหวัดพิษณุโลก กับเลือกผู้วินายอำเภอ และปลัดอำเภอจังหวัดอื่นมาช่วยเหลือเป็นนายด่านนางงาน ทำกันเป็นลำดับ ดังนี้

แผนกที่ ๑ มี

๑. เวียนพักจางวางมหาดเล็ก ขุนนครไทยพิทักษ์ เป็นผู้ทำ
๒. เวียนพักพวกกกรมพิชิต ขุนเดิมถึงที่เสด็จ เป็นผู้ทำ

๓ ซ่อมเรือนกรรมนิรันดร์ ๑ หลัง โรงเรียนนิรันดร์หลังใหญ่ ๑
หลัง โรงเรียนนิรันดร์หลังเล็ก ๑ หลัง รวม ๓ หลัง เป็นที่พัก
มหาดเล็ก จ้างเหมาช่างทำ

๔ หมอตรวจการทพหามหาดเล็ก พระยาอินทฤทธิพิทักษ์ เป็นผู้ทำ

๕ ครัวกลางของเรือนพักหมื่น มีโรงเลี้ยงอาหาร ๑ หลัง ร้านน้ำ
ชา กาแฟของพ่อค้าซึ่งจะขายข้าวสารบริพัตรที่ตามเด็จฯ และข้าวสารที่นำ
ประจำรัชเด็จฯ ๑ หลัง รวม ๒ หลัง ขุนนครไทยพิทักษ์ กับ ขุนลั่นสิงห์
ด้วงดี เป็นผู้ทำ
แผนกที่ ๒ มี

๑ ค้าถาวร ๑ หลัง

๒ ครัวจีน ๑ หลัง

๓ ครัวไทย ๑ หลัง

ทั้ง ๓ หลังนี้ ขุนนครไทยพิทักษ์ กับ ขุนลั่นสิงห์ด้วงดี เป็นผู้ทำ
แผนกที่ ๓ มี

๑ ซ่อมทำเนียบเทศาเป็นที่ประทับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
สมเด็จพระบรมราชินี

๒ ซ่อมบ้านหลังทำเนียบเทศาเป็นที่พักพอดกราชหลวง และนาง
พระกำนัล

๓ ซ่อมบ้านรับแขก เป็นที่พักสมุหราชองครักษ์ และนายแพทย์
ประจำพระองค์

๔ ครัวพระเคี้ยวคันเงิน ๑ หลัง

- ๕ กรั้วพระเครื่องคันไทย ๓ หลัง
- ๖ ซ่อมมารมาดก เป็นที่พักพอกพระตำรวจหลวง
เรือนพักทั้ง ๖ หลังนี้ จ้างเหมาร้างทำและซ่อม
- ๗ เรือนพักพอกกรั้วพระเครื่องคัน ขุนอุดมราชภูริรักษา เป็นผู้ทำ
- ๘ ตู้ข้าวปลา ๓ หลัง พระชาณุเวชกิจ เป็นผู้ทำ
- ๙ โรงไฟฟ้า ๓ หลัง ขุนนครไทยพิทักษ์ กับ ขุนลิ่มสิงห์ดัด

เป็นผู้ทำ

แผนกที่ ๔ มี

- ๑ ประำหน้าโรงเรียนถลิ่งกรม หอดงดัดดัดวิชัยสอน เป็นผู้ทำ
- ๒ ประำหน้าศาลาหลักเมือง ขุนนครไทยพิทักษ์ เป็นผู้ทำ

แผนกที่ ๕ มี

- ๑ โรงอาหารเลี้ยงคนงาน ๓ หลัง ขุนเรศกรรักษา เป็นผู้ทำ

แผนกที่ ๖ มี

- ๑ ประำคร่อมถนนติดกับสะพานข้ามแม่น้ำ
- ๒ ประำข้างศาลาดิน หน้าวิหารพระพุทธชินราช
- ประำ ๒ หลังนี้ พอกพ่อค้าเป็นผู้ทำ
- ๓ แท่งโรงโชนเป็นพลับพลาที่ประทับ หอดงพิศุจน์ดัดดัด

เป็นผู้ทำ

๕ โรงมหรสพในบริเวณวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ๕ หลัง ขุนลิ่มสิงห์
ดัดดัด เป็นผู้ทำ

๕ ประวาธกรรม ๓ หลั ขุนเดิมสิงห์สวัสดิ์ เป็นผู้ทำ

๖ บ้านพักพอกของพระราชพิธี นายกิมฮ่วย ธรรมโชติ เป็นผู้ทำ
เมื่อเกิดคนออกจากที่พักและประวาม์

๓ สระพานข้ามแม่น้ำน่าน ๓ สระพาน พระยาอินทภูติภักดี เป็นผู้ทำ

๒ ส่วนเล็ก ๓ แห่ง หลวงพิศุจน์กัณทนัย ขุนนวัตวิทยา
ขุนวิเศษประศาสน์ เป็นผู้ทำ

๓ ถนนริมแม่น้ำฝั่งตะวันตก หลวงประศาสน์ประธารมย์ กับขุน
วิเศษประศาสน์ เป็นผู้ทำ

๔ ถนนริมแม่น้ำฝั่งตะวันออก หลวงวิเศษรัชดิศัย และขุนพิณพล
ราชฤทธิ์ เป็นผู้ทำ

๕ การแผ้วถางบริเวณ ทำถนน สระพานทำน้ำ และประวาทัด
จุฬามณี ตลอดจนการปักกรุยช่องน้ำ ขุนวิจิตรราชฤทธิ์ และนาย
ประพันธ์ ประพันธ์ศิริ เป็นผู้ทำ

๖ พืชผักหมักในจังหวัดพิษณุโลก ร่วมมือกันจัดสร้างทุ่งประทุ
ตรง ๔ แยกถนนหากรุงถวายไชยมงคลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
สมเด็จพระบรมราชินี ๓ แห่ง กับทำประวาทัดถนนปากทางลงสระพาน
อีก ๓ แห่ง

จังหวัดแพร่เตรียมการรับเสด็จ

ข้ามาคมย์เอก พระยากรุงศรีสวัสดิ์ดิการ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ขอให้
พระมหามงกุฎ เจ้าคณะจังหวัด เป็นเจ้าหน้าที่ตั้งเสด็จการงานอันเกี่ยว

ซึ่งกับฝ่ายสงฆ์ เป็นอันว่าจัดให้มีพระสงฆ์ช่วยควดว้ายขัณยมงคลคาถาคาม
ประพราหมณ์วัดต่าง ๆ ที่เสด็จผ่าน โดยมีรองอำมาตย์โท ขุนศรีศรณการ
ธรรมการจังหวัด เป็นผู้ช่วยด้วย ๑ นาย ส่วนทางฝ่ายบ้านเมืองพระยา
กรุงศรีวัดวัดจัดการเองเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจการงานรับเสด็จทั่วไปในจังหวัด
แพร่ และได้แบ่งหน้าที่มอบการงาน คือ

๑. ให้รองอำมาตย์เอก เจ้าศักดิ์ประสิทธิ์ ปลัดจังหวัด เป็นหัว
หน้า เจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ เป็นผู้ช่วยจัดการตกแต่งศาลากลางจังหวัด
นอกจากนี้ให้พร้อมด้วยหลวงอนุสารกรณียอัยการจังหวัด เป็นหัวหน้า
จัดเตรียมพนักงานไปเลี้ยงตราบริวารโดยเสด็จ ณ โรงเลี้ยงอาหารซึ่งได้
จัดปลูกขึ้นในบริเวณสถานที่นั้น

๒. รองอำมาตย์ตรี ฉิม โรจนวิภาค พะทามะรง ทำขานันต์สงฆ์
ยกพันเจ้าหีบคงพระเถาเอกประทับ

๓. รองอำมาตย์โท ขุนคนานนท์บริรักษ์ ดำรงณัฐจังหวัด
มีหน้าที่ตรวจตราความสะอาดตามบ้านเรือนราษฎรทั่วไป

๔. รองอำมาตย์โท หลวงศุภณตประพัตน์ ดำรงพรจังหวัด กับ
พนักงานในกองตำรวจมณฑลที่เทียบชั้นเครื่องใช้จัดตั้งให้เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ

๕. การเสวยที่ติดจากอนุสาวรีย์จังหวัด คุณหญิงกรุงศรีวัดวัด
การเป็นผู้จัดเครื่องว่างถวาย พระยาเทพภักดี ข้าราชการพระราชสำนัก
เบ็ญมาบุญ เป็นหัวหน้ากำกับการเตรียม เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ นายอำเภอ
บ้านกลาง ขุนศรีวิภาชัย นายอำเภอวังทอง นายสนมอด แพทย์หลวง
ประจำท้องถิ่น เป็นเจ้าหน้าที่ในการเตรียม และเป็นผู้ช่วยตามสมควร

๖ รองอำมาตย์เอก หลวงไพบูลย์คณารักษ์ นายอำเภอเมือง
กับคณะกรรมการอำเภอมีหน้าที่ตรวจทางในเมือง

ก. จัดตั้งชุมชนและทำประรำสำหรับพระสงฆ์ผู้วิเศษมณฑลอุดร ที่ประมุข
ซึ่งเป็นผู้ประมุขแห่งเมือง

ข. จัดการซ่อมถนนสำหรับพระสงฆ์ที่ชำรุด เพื่อพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้พระราชทานทองคำเวลาเสด็จผ่าน

ค. จัดทำถนนหนทางในเมือง นอกจากสายที่กรมทางจัดทำ มีนาย
บุญช่วย ปลัดอำเภอวังทอง เป็นผู้ช่วยด้วยอีก ๑ นาย

๗ รองอำมาตย์เอก หลวงพิบูลย์บริหาร นายอำเภอสูงเม่น
กับคณะกรรมการอำเภอมีหน้าที่ตรวจบริเวณภายนอกเมืองตลอดถึงสถานี
เดินซึ่งเป็นที่ตั้งการทำมาค้าขายเจริญ กับทั้งเป็นที่ประทับแรม และเป็น
เส้นทางที่จะเสด็จเข้าเมือง ในการศึกแห่ง

ก. ให้ทำชุมชนบ้านเรือนกาศซึ่งมีบ้านค่อเขตต์ระวางอำเภอแห่ง ๑
นอกจากนี้ให้ให้เป็นหมู่บ้านเช่นหน้าที่ว่าการอำเภอสูงเม่น บ้านหัวดง
และบ้านเขียงทองเป็นต้น ให้ทำประรำสำหรับพระสงฆ์ผู้วิเศษมณฑลอุดร
และทำประรำสำหรับราษฎรจะมากอบเข้ารับเสด็จ

ข. จัดปลูกที่พักแรมและโรงเลี้ยงอาหารสำหรับราษฎรโดยเสด็จ
ณบริเวณสถานีเดิน

๘ นายร้อยโท รุนอนันต์พัทธรักษ์ ดัดดีจังหวัด กับเด็มน
พนักงานดัดดี มีหน้าที่ตามประทับโคมไฟในเวลาเสด็จประทับเดิน

๗ นายร้อยตำรวจเอก ขุนฤทธธวัชกร ผู้บังคับกองตำรวจภูธร
พร้อมด้วยนายร้อยนายสิบประจำกองตำรวจจังหวัดแพร่ มีหน้าที่รักษา
เหตุการณ์ ให้สงบเรียบร้อยทั้งทางในเมืองและที่เด่นชัย รมักระวังอย่าให้
มีเรื่องเกิดขึ้นได้ ในเวลาเดิศจักรพรรดิคำเนิร

๘ รองอำมาตย์โท ขุนประเทศขันธการ เกษตรจังหวัดกับ
เสมียนพนักงานแผนกเกษตร มีหน้าที่จัดยานพาหนะทมิฬ ให้ไม่รบกวนของ
และรับส่งข้าราชการระหว่างในเมืองกับเด่นชัย

๙ หนึ่ง ด้วยอาศัยความจงรักภักดี ในการกระเตรียมการรับเสด็จของ
จังหวัดนี้ ได้ มีเจ้านายพื้นเมืองพ่อค้าคฤหบดีชาวเมืองและชาวต่างประเทศ
พร้อมใจกันออกทรัพย์บ้าง แรงบ้าง ช่วยเหลือในการตกแต่งบ้านเมือง
คือ

๑ พระวิชัยราชา มีศักดิ์ เสด็จ.หยากัด ขุนธำมราชการ ขุนวิ
ภักดี ขุนวิชัยกิจโกศล ขุนประคิษฐ์คุณคาม หมื่นธนูกิจการ นายอุน
ชมภูมิ่ง นายน้อยทอง นายหนานพรหม นายเถาะ นายยอด นายน้อยอิน
ช่วยเหลืออุดหนุนให้เป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการแต่งเมืองรับเสด็จ

๒ ขุนประคิษฐ์คุณคาม รับเป็นหัวหน้าชักชวนพ่อค้าเงินในอำเภอ
เมือง คือ หลวงศรีนครานุช ขุนวิชัยกิจโกศล นายเคี่ยมมั่งคง
นายกังหังวนะยัง นายจิ๋วชิวริ้ว นายใจวงศ์ ยี่ห่อนำชวนหัตถ์ ยี่ห่อ
บัววันชัยวัน กับพ่อค้าอื่น ๆ อีกหลายราย ออกทรัพย์เป็นค่าทำบุญและ
ประพาสทำบุญพระสงฆ์ตลอดริมฝั่งชลลดาที่ประคิษฐ์

๓ หลวงพงศ์พันธุ์ กรมการพิเศษ รับออกเงินค่าซ่อมมณฑลว่าววัย
พระยาชัยบูรณ์

๔ ขุนประจักษ์ดิถีกิจ กรมการพิเศษ รับจัดหาพิณพาทย์จาก
จังหวัดอุตรดิตถ์มาส่งของพระเศวตพระคุณในเวลาเสด็จถึงเสด็จกลับ และ
เวลาพระราชทานพระแสงราชศัสตรา ที่ศาลากลางจังหวัด

๕ จงนันดา หัวหน้าคนในบังคับอังกฤษ กับ ทอากเกรับเป็น
หัวหน้าผู้คุมคุมคามแบบญวน ทั้งแยกบ้านทุ่งรังเป็นทางเดียวที่จะเข้า
ประดุกำแพงเมือง

๖ ยานพาหนะจนถึงของและรับส่งข้าราชการกระทรวงในเมืองกับคนรับ
นอกจากขบวนรถหลวงของกรมทาง ดังนันดา นายเชียงทอง นาย
เฮ่งเม้ง ดังฮ้อง นายคำ นายพงศ์ นางก้อม นายจ้วนคุณ
นายชามฟ้าหัตถ์ นายทอง นายพักของ หลวงศรีนครานุถ นายเหม็ง
นายค้อฉ้วน นายแสบกแซ่ นายส่งด้ง นายยกคี่ นางน้อยเจ้า นาง
กามแก้ว นายบักขุนอิน นายบุญ ได้ให้ยมรถยนต์ใช้ ในการนี้ด้วย

๗ นายยกคี่ นายเมี่ยง นายเต็กเฮง นายชกขุนอิน นายเขียวชะ
ยี้หื้อจัวหมง ยี้หื้อบ้วนฮวดจัน ยี้หื้อยงหัดจัน ยี้หื้อฮั่วฮวดหัด ยี้หื้อ
โกะเชียงเต็ก ยี้หื้อซ่งเฮงหัด พ่อคำจันที่เคนรับพร้อมใจกันรับเป็นผู้ออก
ทรัพย์สินจัดหาอาหารสำหรับเลี้ยงราชบริพารโดยเสด็จ และปลูกประภาคารรอบ
ถนนที่ตลาดเคนรับ มัคคุ้ยผ้าฮ้างไครงัก โดยมีภาพวิจิตรประดับประดา

จังหวัดลำปางเตรียมการรับเสด็จ

ในการรับเสด็จของจังหวัดลำปาง ทางฝ่ายบ้านเมืองและกรมทหาร
ได้เตรียมการดังนี้

ทางฝ่ายบ้านเมือง มหาอำมาตย์ศรี พระยาสุเรนทร์ราชเสนา ปลัด
มณฑลประจำจังหวัด กับ นายพันตำรวจเอก เจ้าราชวงศ์ เป็นหัวหน้า
พร้อมด้วยข้าราชการในจังหวัด เริ่มทำการซ่อมแซมและตกแต่งศาลากลาง
จังหวัด จัดห้องประชุมและห้องรับแขกบนศาลากลางชั้นบนเป็นที่ประทับ
และที่พระราชทานพระแสงราชศัสตรา จัดมุขศาลากลางชั้นบนเป็นที่เสด็จ
ออกให้ราษฎรเฝ้า และจัดการปลูกตกแต่งประดับประดาทอพระราชอาสน์
ตั้งไว้ระวางพระแสงราชศัสตรา ใต้ระวางเครื่องตั้งการระดอไม้รูปเทียน
และทอพระราชอาสน์ถมูรที่จะเสด็จออก ที่ตั้งนามหย้าหน้าศาลากลาง
กำหนดเป็นที่ตั้งของลูกเสือ แถวกำนันผู้ใหญ่บ้านและนักเรียนโรงเรียน
ต่าง ๆ กับที่ตั้งทหารกองเกียรติยศในสนามนี้ด้วย ส่วนกองทหารมหาดเล็ก
ให้ตั้งอยู่ทางด้านใต้ศาลากลาง ทางด้านเหนือและด้านใต้ของสนามปลูก
ประวัณคันละ ๒ ประวัณ ให้พ่อค้าประชาชนนำชายเฝ้าทางประวัณคันเหนือ
ให้แม่ค้าประชาชนนำหญิงเฝ้าทางประวัณคันใต้ เหลือจากนั้นให้บรรจุใน
ที่อื่นซึ่งสมควรจะอยู่ได้ ให้บรรดาข้าราชการพ่อค้าภูกุหมบัตราของเมืองและชาว
ต่างประเทศทั้งหญิงและชาย ซึ่งควรจะรับเสด็จบนศาลากลางได้
ไปยืนคอยรับเสด็จอยู่ที่เชิงบันไดศาลากลางชั้นล่างฝ่ายชายอยู่ด้านเหนือ
ฝ่ายหญิงอยู่ด้านใต้

อนึ่ง ในการตกแต่งศาลากลางนี้ บริษัทน้ำไม่ ในจังหวัดลำปาง
คือ บริษัทบอมเบ เบอรัมา บริษัทบอร์เนียว บริษัทแอ่งโกลด์สยาม

บริษัทหลุยส์เลียวโนเวนส์ มีความยินดีช่วยทำชุมชนประคองที่วัดศาลาล่างด้วย
คอนกรีต เพื่อการรับเสด็จคราวนี้

นอกจากนี้ทางฝ่ายบ้านเมืองได้จัดที่ประทับรับเสด็จอำเภอเมืองยาว คือ
ที่ว่าการอำเภอเมืองเก่าสุราษฎร์ธานี เพื่อประโยชน์ในราชการและ
เฉพาะการเสด็จพระราชดำเนิน ได้รื้อคอกที่ว่าการอำเภอเก่าเสีย ปลูกริม
ใหม่ให้ถาวร จัดเป็นที่ประทับรับเสด็จ

ทางฝ่ายกรมทหาร นายพันโท พระมหาดมรงค์เรืองเดชผู้บังคับการ
พร้อมด้วยข้าราชการฝ่ายทหารได้จัดการสร้างที่ประทับถาวรขึ้นในบริเวณ
กรมทหาร และจัดปลูกที่พักสำหรับราชบริพาร

จังหวัดเชียงใหม่เตรียมการรับเสด็จ

จังหวัดเชียงใหม่เตรียมการรับเสด็จโดยแบ่งหน้าที่กันดังนี้

๑. ข้ามาคย์เอก พระยาราชเศรษฐี ผู้ว่าราชการจังหวัด มีหน้าที่
อำนวยความสะดวก นายพันโท พระพิชัยดิถีสงคราม ข้ามาคย์ตรี หลวงศุขย
ธารณบุรีชาโวที นายพันตรี หลวงพิริตโพนิน นายพันตำรวจตรี หลวง
คดอดโคตรภพ รองข้ามาคย์เอก หลวงนาถประคำณ นายอำเภอ
ทุกอำเภอเป็นผู้ช่วย

๒. ข้ามาคย์ตรี หลวงศุขยธารณบุรีชาโวที นอกจากมีหน้าที่เป็น
ผู้ช่วยคองคาวัวในข้อนี้ มีหน้าที่เพิ่มอีกส่วนหนึ่ง คือจัดแจงตกแต่ง
เมืองให้งดงามและตามประเพณีโคมไฟ พร้อมด้วยหลวงประพูนฤการ
ข้าราชการศาล ทนายความ และพ่อค้าพานิชในจังหวัดเชียงใหม่

๓ ขุนพิชัยบุรินทร์ แพทย์เอก ขุนดำกรแพทย์พิทักษ์ ขุนแฉกรแพทย์พิชัย
มีหน้าที่ตรวจการสาธารณสุข จัดการรักษายาบาลราษฎรที่มาทำการ
รับเสด็จ หรือข้าราชการที่ตามเสด็จและรับเสด็จ ทั้งบอกกล่าวนำวียง
ให้พ่อค้าประชาชนคึกคักโรงร้าน บ้านเรือนและวัดบ้านให้สะอาดงดงาม
เป็นระเบียบเรียบร้อย และตั้งเครื่องบูชาไปรับเสด็จออกนอกไม้ ในเวลาเสด็จ
ผ่าน ทิวทัศน์ของที่เสด็จ

๔ นายร้อยโทผาด กรมการอำเภอท้องที่ และตำรวจภูธร มี
หน้าที่อย่างเดียวกันที่กล่าวไว้ในข้อ ๓ แต่นายร้อยโทผาด มีหน้าที่
เฉพาะในเขตอำเภอเมืองเชียงราย กรมการอำเภอท้องที่กับตำรวจภูธร
มีหน้าที่เฉพาะในท้องที่ของตน

๕ กรมทหารบกกรมที่ ๔๘ พร้อมด้วยกองตำรวจภูธรและกรมการ
อำเภอท้องที่ มีหน้าที่จัดการล้อมวงและวางยาม กับตรวจตรารักษาความ
สงบเรียบร้อย ทุกแห่งที่เสด็จประทับ

๖ หลวงนาถประคำสน์ รองอำมาตย์ตรี วุฒิ อองคสิงห์ รอง
อำมาตย์ตรี ขุนจรรย์ศักดิ์ รองอำมาตย์ตรี พลอย ณ เชียงใหม่ มีหน้าที่
ปลงธงช้างล้อมแรมตบแต่งที่ประทับพลับพลาและที่พักต่าง ๆ ในบริเวณ
ศาลากลางซึ่งจัดเป็นที่ประทับ ทั้งทำหน้าที่ติดต่อกับราชสำนัก

๗ หลวงวนตำรวจโสภณ นายร้อยเอก ค่วน ปาฐะเทระ นายแสน
บุญฤทธิ์ มีหน้าที่จัดที่พักพลองจังหวัดเป็นที่พักข้าราชการ

๘ หลวงรจกรมมณีนี ขุนดิษฐ์วรเวทย์ พร้อมทั้งครูและนักเรียน
กลักรรรม มีหน้าที่ทำพลับพลารับเสด็จ ที่พักต่าง ๆ ถนนสะพาน และตกแต่ง
ประดับประดับในบริเวณถ้าพระถ้ายม

๙ กรมการอำเภอเมือง กับ ขุนพิจารณโยธา มีหน้าที่ปลูก
พลับพลาของ ทำชุมประทู และบ้านพระสงฆ์วัดชัยปริศ

๑๐ นายพันตำรวจตรี หลวงตลอดไกรภพ พร้อมด้วยนายร้อย
นายสิบตำรวจภูธร มีหน้าที่จัดแต่งโรงเรือนต่าง ๆ ในบริเวณกองตำรา
ภูธรไว้เป็นที่พักชาวบริวารและข้าราชการกระบวนเสด็จ

๑๑ นายอำเภอและกรมการอำเภอเมืองพะเยา หลวงวันครานุถ
ขุนพิชัยชูเกียรติ พวก ๑ นายอำเภอและกรมการอำเภอเมืองพาน หลวง
ปรีชาวิฑิตกิจ หลวงพงศ์พิศลวิธิต พวก ๑ มีหน้าที่ปลูกสร้าง ซ่อมแซม
คอกแก่งสถานที่ต่าง ๆ ตลอดจนการรับเสด็จอื่น ๆ ในท้องที่อำเภอของตน

๑๒ นายอำเภอและกรมการอำเภอเชียงแสน เชียงของ ขุนบรมวิน
วาท มีหน้าที่เช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ ในข้อ ๑๑ ที่อำเภอเชียงแสน

๑๓ นายอำเภอและกรมการอำเภอเชียงคำ เป็นนายด่านจัดการ
ซ่อมแซมบำรุงทางเสด็จทั้งในเมืองและนอกเมือง

๑๔ นายอำเภอและกรมการอำเภอเทิง เป็นนายด่านทำทางแต่ห้วย
น้ำฮากถึงเชียงแสนเก่า

๑๕ นายอำเภอและกรมการอำเภอแม่จวน เป็นนายด่านทำทาง
แต่เชียงแสนถึงห้วยน้ำฮาก

๑๖ นายอำเภอและกรมการอำเภอเวียงป่าเป้า เป็นนายด่านทำทาง
แต่เชียงรายได้ถึงเชียงแสน

๑๗ นายอำเภอและกรมการอำเภอทุกอำเภอ พร้อมด้วยกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่จัดกำลังพาหนะทุกระยะที่ประทับในเขตท้องที่ของตน

หอสมุดแห่งชาติรัชสมัยจุฬาลงกรณ์
เชียงใหม่

๒๑

๑๘ ข้าราชการในกองตำรวจ มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยของ^๕เสนาบดี
ซึ่งมณฑลเป็นผู้จัด^๕

๑๙ ข้าราชการในแผนกจัด^๕ มีหน้าที่จัดน้ำและโคมนไฟทุกที่ประทับ
และที่พัก

๒๐ กรมทหารบกที่ ๑๒ พร้อมด้วยกรมการอำเภอเมือง มี
หน้าที่จัดหามรดกและการบันทึงบ้าง ๆ เป็นต้นว่ากรมทหารบกให้ถวาย
ในโอกาสอันควร

๒๑ ขุนวิจิตรเวทย์ กับข้าราชการกองธรรมการ มีหน้าที่จัดแต่ง
วัดพระสิงห์ วัดพระแก้ว วัดงามเมือง จัดเครื่องทรงนมัสการที่อำเภอ
เมืองพะเยา เมืองพาน และเชียงแสน

จังหวัดลำพูนเตรียมการรับเสด็จ

ในการรับเสด็จพระราชดำเนินจังหวัดลำพูนนั้น บรรดาเจ้านาย
ข้าราชการในจังหวัดลำพูนได้แบ่งปันหน้าที่กันเตรียมการดังนี้ คือ

๑ มหาอำมาตย์โท เจ้าจักรคำจรดิกดี เจ้าผู้ครองนครพร้อม
ด้วยอำมาตย์เอก พระยาวิจิตรภักดีกิตติธำมรินทร์ ปลัดมณฑลประจำ
จังหวัด มีหน้าที่อำนวยความสะดวกทั่วไปในจังหวัดลำพูน

๒ รองอำมาตย์ตรี ขุนพิพัฒน์ลำพูนเขตต์ ผู้รั้งนายอำเภอเมือง
ลำพูน มีหน้าที่

ก. จัดการซื้อที่เก็บและจัดตั้งจัดดูโบราณวัตถุที่รวบรวมได้ ได้เพื่อถวาย
ทอดพระเนตร

๒. ซ้อมแซมสถานที่และทำความสะอาดบริเวณวัดพระธาตุหริภุญไชย

ก. จัดตั้งรวงนำพระธาตุ และเวียนเทียนสมโภชพระธาตุ

๓ รองอำมาตย์โท ขุนกัลยาณวาท ขรรพการจังหวัด และรองอำมาตย์ตรี เสด็จ เวียงอินพร มีหน้าที่ในการนัดหมายฝ่ายสงฆ์ และการปลูกเสื่อ

รองอำมาตย์โท หลวงวิโรจน์รัฐกิจ นายอำเภอปากบ่อง กับรองอำมาตย์ตรี หลวงประจันคัตถิน จำจังหวัด รองอำมาตย์ตรี ขุนดำพูนพิณชกาวี พระตำบวง มีหน้าที่ตกแต่งศาลากลางจังหวัดซึ่งจัดเป็นที่ประทับ กับทำถนนในเวียงนอกเวียง และการปลูกสร้างที่พักชั่วคราว

๔ รองอำมาตย์เอก หลวงประทุมรัตนธาร คตจังหวัด ขุนศุภกิจ ชักสร ศุภมาศรา นายสิริ ศุภพัฒน์ นายบุญ แฉ่นทวิชุข ผู้ช่วยคตจ นายสิงห์คำ ปรีชารัตน์ มีหน้าที่ในการเลี้ยงเครื่องคั้น และหมากพลูบูชา

๖ รองอำมาตย์โท หลวงประจันคัตถิ อัยการจังหวัด กับว่าที่รองอำมาตย์ตรี สมุท อุทัยทัศน์ มีหน้าที่ตกแต่งสโมสรเสื่อป่า เป็นที่รับเสด็จเจ้านายข้าราชการที่ตามเสด็จ

๗ อำมาตย์ตรี พระนารถเบญญู ผู้พิพากษา กับ รองอำมาตย์ตรี โรติ ชนโรติ มีหน้าที่ตกแต่งศาล และเลี้ยงข้าราชการและมหาดเล็กในกระบวนตามเสด็จ

กรมมหาดไทย

๓๑

๘ นายอรุณ รัตนารุณ แพทย์หลวงประจำห้องที่ มีหน้าที่ในการ
พยาบาลผู้ป่วยโรคที่มารับเสด็จหรือในกระบวนเสด็จ

๙ นายร้อยโท ชูประมาน พลนิกาย อดีตจังหวัด กับข้าราชการ
กองเสด็จ มีหน้าที่จัดเครื่องเสวยกลางวัน ณ ที่ประทับที่ศาลากลาง และ
การเลี้ยงอาหารทั่วไป

๑๐ รองอำมาตย์เอก เจ้าวรภาคิกวงศ์ นายคำหมื่น ณ ลำพูน
มีหน้าที่กำชับประคูม้า รานพระสงฆ์มนคร ที่เขตศรีเชียงใหม่กับลำพูน
ด้วยกัน

จังหวัดเชียงใหม่เตรียมการรับเสด็จ

สมุหเทศาภิบาลและปลัดมณฑลประจำจังหวัดเชียงใหม่ต้องตรวจ
ตรวจการงานรับเสด็จทั่วไป ในส่วนราชการประจำหน้าที่มณฑลได้เรียก
มหาอำมาตย์ตรี พระยาวชิรไชยอุดมกร ปลัดมณฑลประจำจังหวัดนำ
ไปทำการแทนสมุหเทศาภิบาลและเป็นหัวหน้าประจำกองบัญชาการรับเสด็จ
ด้วย ได้แบ่งหน้าที่การงานรับเสด็จที่จะพึงจัดทำออกเป็นแผนกหน้าที่ตั้งอยู่
ดังนี้

การตกแต่งเมืองเชียงใหม่ในการรับเสด็จพระราชดำเนินเป็นหน้าที่ของ
กองบัญชาการอำนวยการ พร้อมด้วยพ่อค้านายห้างได้ช่วยเหลือ

เริ่มต้นแต่ตั้งถนนไฟเชียงใหม่ จัดตั้งอาสน์สำหรับพระสงฆ์สมณ
ศักดิ์ ๒๐ รูปเจริญชัยปริตต์เวลาเสด็จถึงและเวลาเสด็จกลับ ให้มีกอง
เกียรติยศทหารบกพรามที่ ๔ พร้อมด้วยเครื่องของประจำกองฝ่าย ๓ อีกฝ่าย ๓

นั้นจักให้ข้าราชการและชาวต่างประเทศรับได้จึงเป็นคอน ๆ ถึงคอนที่สุด
หน้าห้องพักถ่าน จนทันเจ้านายเรียงใหม่ฝ่ายหญิงกับฉรรยาราชการ
คอยเฝ้ารับเสด็จ

จัดที่พัก (โฮเต็ล) ของรถไฟผูกม้าของคังพระราชาธิบดีเป็นที่
ประทับทอดพระเนตรกระบวนแห่เข้าเมือง และทำเกยสำหรับเสด็จขึ้น
ทรงช้างพระที่นั่งไว้พร้อม

คอนแถมที่พักของกรมรถไฟใช้เป็นพลับพลา จัดแต่งทางสำหรับ
เสด็จกระบวนพยุหยาตราโดยขนาด คั้งขบวนประมุขเรียงลำดับเป็นระยะไป
จนถึงขบวนที่ ๘ และที่ ๑๐ เป็นขบวนประมุขจึงประกอบไฟฟ้าคั้งที่หน้าศาลารัฐบาล
มณฑล ซึ่งจัดเป็นที่พักพร้อมทั้งคั้งและคั้งบ้านได้

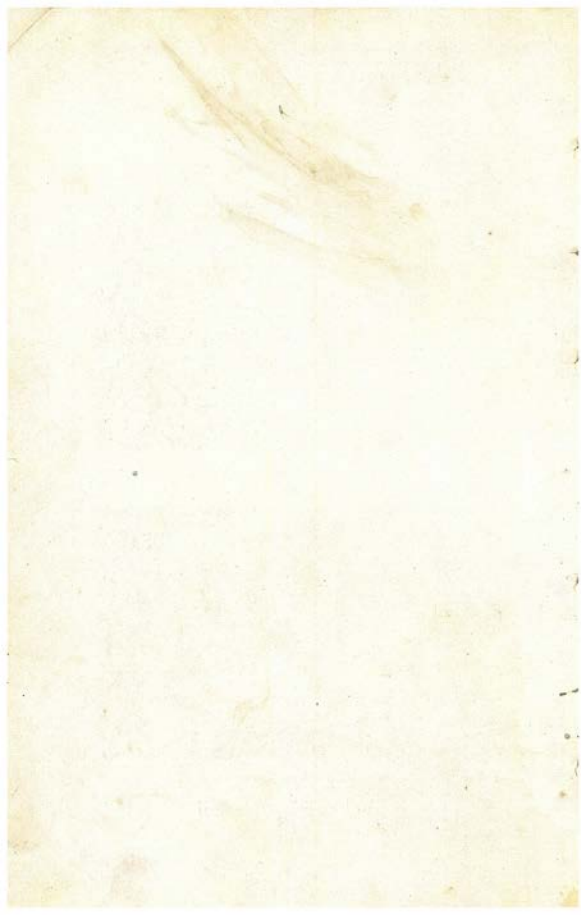
ต้องช้างมรรคระวางขบวนนี้ คังราชวัติไม่จริง ทำดีดินแดง
ประกอบลายทองสำหรับราชวัติ ๒ ฉันทักกัน บั๊กเดาฉัตร ๓ เสา เสากลาง
สูง ๑๐ ศอก บุษบกมีฉัตรคางของฉัตรเป็นลายคอกไม้ร่วง มีกรวย
เชิงปุมที่ดัดข้างบนและล่าง ขอดเส้าทำเป็นรูปช้างจรดพิศ ไม่ว่าจะดูทาง
ไหนจะเห็นเป็นโอวาททุกคั้ง ทั้งวงมวดเกยวเครื่อพระพุทธรูป หลั่งช้าง
บั๊กฉัตร ๕ ขัน ราชวัติเรียงลำดับตามลำดับตั้งวันแห่งเทพยดานพเคราะห์
มุนราชวัติคั้งช้างบั๊กฉัตร ๕ ขันราชวัติของสูง ๔ ศอกกับ

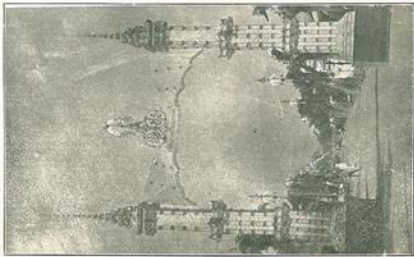
ประมุขทั้ง ๑๐ นั้น ทำเป็นรูปค้าง ๆ กัน และมีศาลาถวายนพระพร
ขัณฑ์มาแห่งพระคางโดยไม่ซ้ำ เรียงตามลำดับคั้ง

ขบวนประมุขที่ ๓ ตรงทางแบกริมที่พักของกรมรถไฟ ดูขบวน
เป็นเจ้าของ ทำเป็นรูปไร่นทวาร หุ้มด้วยผ้าแดงประกอบลายทอง

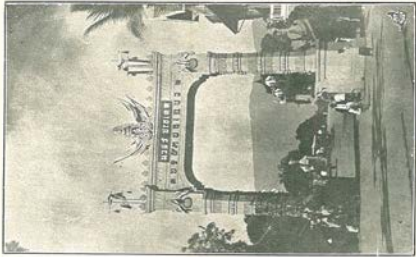

ซุ้มประตูชัยที่ ๑ เชียงใหม่

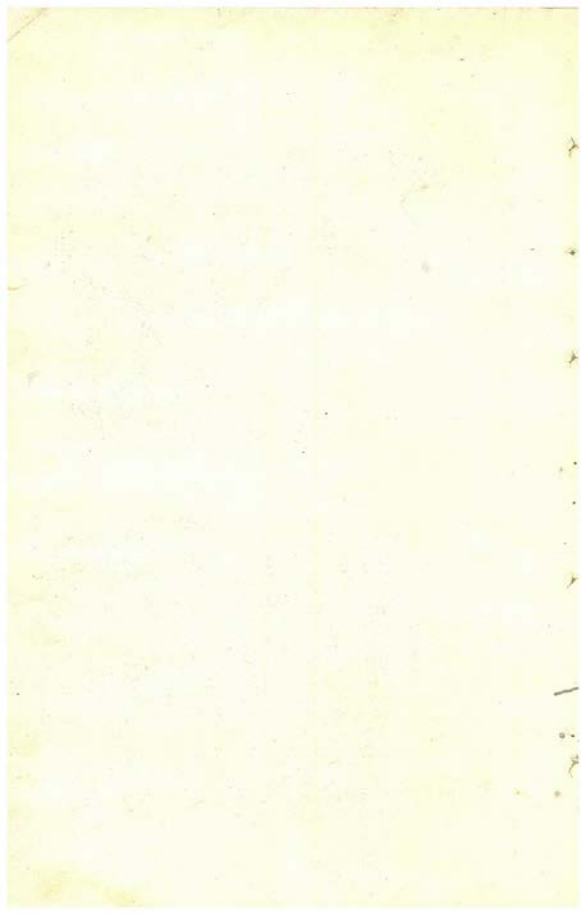

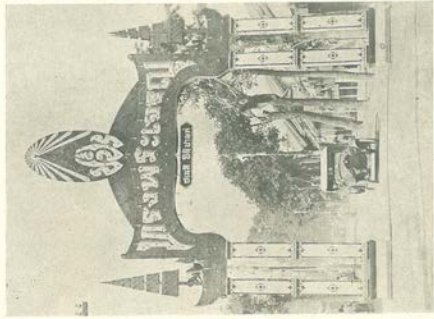

ฐานประตูลูกที่ ๒ เชียงใหม่

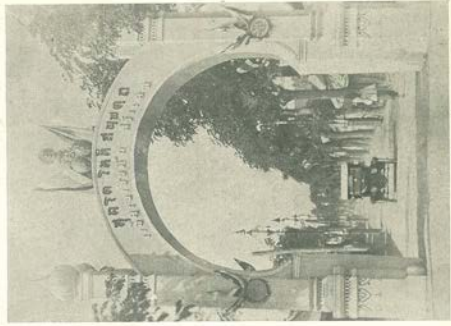

ฐานประตูลูกที่ ๓ เชียงใหม่

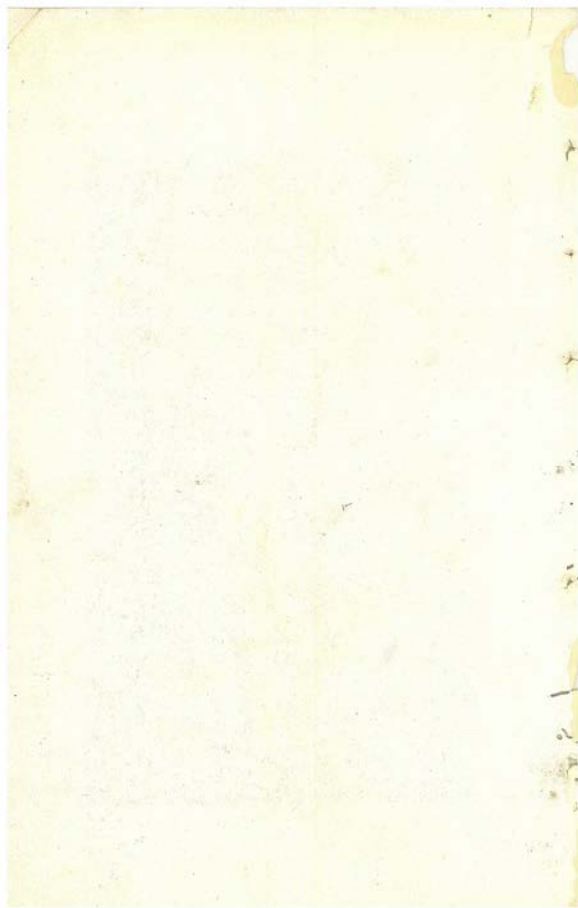

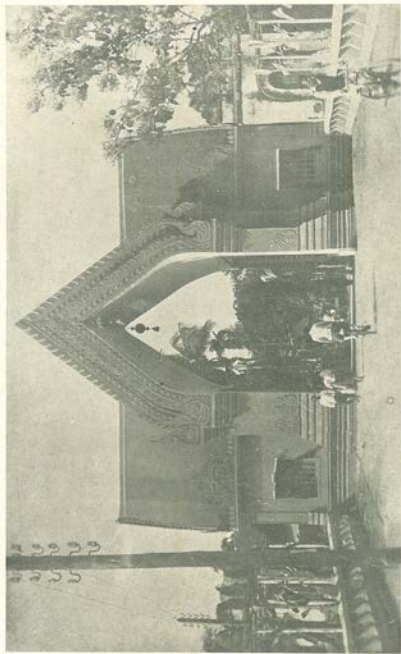

ชุมประตูปัทธที่ ๔ เชียงใหม่

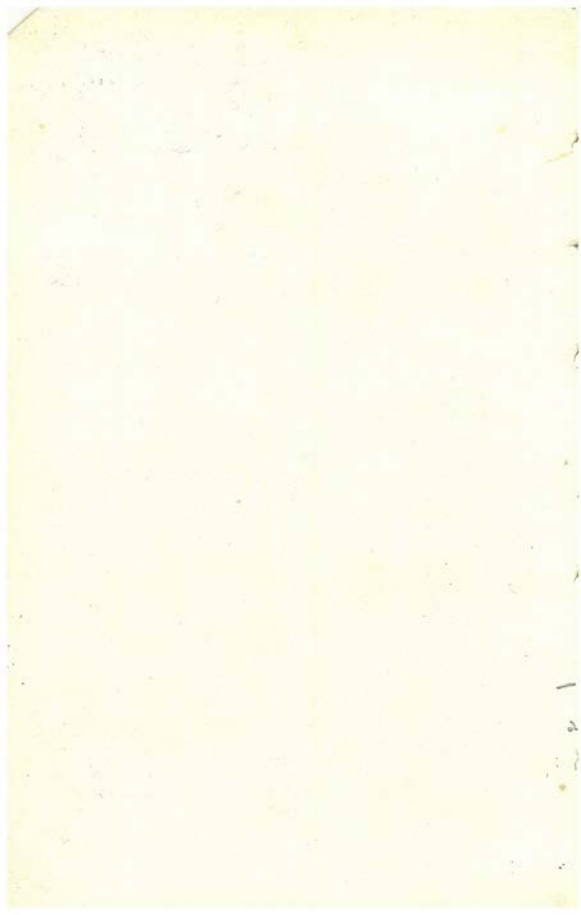

ชุมประตูปัทธที่ ๕ เชียงใหม่

ชุมประตูลูกที่ ๖ เชียงใหม่

เป็นดาวกระจาย มีกรวยแข็งที่ดัดข้างบนและข้างล่าง มีตัวอักษรผูกเป็น
 กาถว่า “สุวาคณเต มหาวาร” (ดมเจ้าพระมหาวารเจ้า พระองค์
 เด็ดจมาต์แล้ว)

ซุ้มประตูชัยที่ ๒ บริษัทบอมเบเนอริมาเป็นเจ้าของ ทำที่ตั้งกลางทาง
 ระหว่างซุ้มที่ ๑ กับสะพานนอร์มัล เป็นรูปทรงพุ่มา มีตัวอักษรผูกเป็น
 กาถว่า “อโถ เต อหฺรลค” (มิได้เด็ดจมาต์เลย)

ซุ้มประตูชัยที่ ๓ บริษัทบอเนอริมาเป็นเจ้าของ ทำที่ตั้งสะพานนอร์มัล
 ฝั่งตะวันออก ทำนองเป็นคอนกรีตประกอบข้างที่เข้าซุ้มมีตัวอักษรผูก
 เป็นคาถาว่า “นอปรุ ปโรเตธิ” (ทรงยังเมืองเรียงใหม่ให้รุ่งเรือง)

ซุ้มประตูชัยที่ ๔ บริษัทพัฒนากรเป็นเจ้าของ ทำที่ตั้ง ๔ แยกวัด
 อุปคุต เป็นซุ้มไฟฟ้าส่งแรงไฟจากโรงภาพยนตร์ มีตัวอักษรผูกเป็นคาถา
 ว่า “รณดิ บิคปามุ” (ทรงยังความปลานปลอมบันเทิงใจให้เกิด
 แก่ชาวเรียงใหม่)

ซุ้มประตูชัยที่ ๕ บริษัทอิซเฮเชียนคองกรีเมนต์เป็นเจ้าของ ทำที่ตั้งบน
 ท่าแพ เป็นประตูดังบนโค้งกลม มีตัวอักษรผูกเป็นคาถาว่า “สุคโต
 โหติ สหฺพคฺค” (ขอพระองค์จงเสด็จไปด้วยดีในสถานที่ทั้งปวง)

ซุ้มประตูชัยที่ ๖ เป็นของคนในบังคับอังกฤษทุกชาติทุกภาษา ทำที่
 ประตูท่าแพ อย่างประตูเมืองขอมโบราณ มีตัวอักษรผูกเป็นคาถาว่า
 “สุริ ภว สมาริน” (ขอจงทรงพระดำราญพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี)

ซุ้มประตูชัยที่ ๗ เป็นของคนเรพือค้าเงินเรียงใหม่ ทำที่ตั้งแยกถนน
 ราชภาดิในยกถนนท่าแพ เป็นรูปทรงจั่วปราสาท มีตัวอักษรผูกเป็น

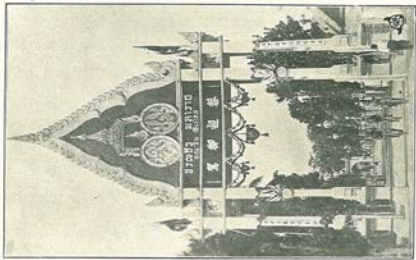
กล่าวหาว่า “จี้รวชั่ว มหาราช” (ข้าแต่พระมหากษัตริย์เจ้า ขอพระองค์
จงทรงพระชนมายุยืนนาน)

ชั้นประมุขที่ ๘ บริษัทอีสเทิร์นเคอเคนมาร์คเป็นเจ้าของ ทำดี
แยกกลางเวียง เป็นประมุขอดประกอบบ่อน มีตัวอักษรผูกเป็นคาถาว่า
“รฐะ ศิวาหิ โสภิตา” (ขอจงทรงประดิษฐานในราชย์โดยดี)

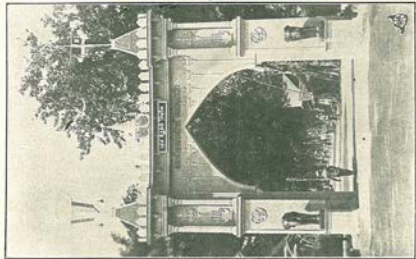
ชั้นประมุขที่ ๙ และที่ ๑๐ ทำที่แนวกำแพงหน้าศาลาภิบาล เป็น
รูปประตูล้อม ของบริษัทหุย คิติโนเวนส์ ลำปาง ชั้น ๑ เป็นของบริษัท
แองโกลสยาม ลำปาง ชั้น ๒ ทั้ง ๒ ชั้นนี้ประดับไฟฟ้าอย่างเดียวกัน ชั้น
ที่ ๙ มีตัวอักษรผูกเป็นคาถาว่า “สังเพ เวรี วินุตตุนุ” (ขอสรรพพร
จงพินาศ) ชั้นที่ ๑๐ ว่า “ธทา อตุล ธิโย ธิโย” (ขอภัยอันตรายมี
ทุกเมื่อเทอญ)

คาถาทิ้งท้ายนี้ บาทที่ ๑ ที่ ๒ เป็นของเก่า นอกจากนั้นพระมหา
เมฆ เปี่ยมญะ ๙ ประโยก วัดกัณณาคุยาราม กรุงเทพฯ เป็นผู้ผูก
คาถาบนทางเดินจพระราชม้านั้น ได้ปลุกประคำเป็นระระๆ สำหรับ
พ้อคำอุทบทน์เข้รวันต์จ โดยลำดับดังนี้

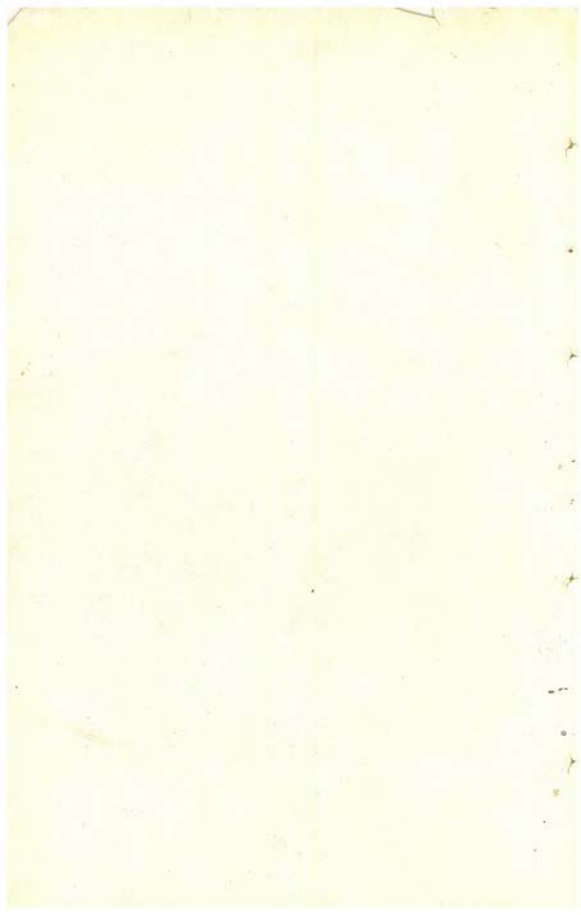
ที่หน้าวัดต้นป่าซอย สำหรับภรรยาข้าราชการที่ไปรับแต่งตั้งถนัด
รถไฟ เมื่อรับแต่งตั้งจะได้มาคอยเฝ้าคุหาที่ปะรำนี้ เป็นปะรำที่ ๑ ปะรำ
ที่ ๒ ปลุกที่เชิงสะพานเวรุวังตะวันตก สำหรับชาวยุโรป ชาวอเมริกันเฝ้า
ปะรำที่ ๓ ปลุกที่เขื่องหน้าวัดต้นขวาง สำหรับพ้อคำอุทบทน์ชาวสยามเฝ้า
ปะรำที่ ๔ ที่ ๕ ปลุกที่ข้างชั้นประตูท่าแพ สำหรับคนในบังคับอังกฤษ
ทุกชาติทุกภาษาเฝ้า ปะรำที่ ๖ ปลุกที่ข้างเจดีย์ควนโนนเวียง สำหรับพ้อคำ

ชุมประตูลับที่ ๘ เชียงใหม่

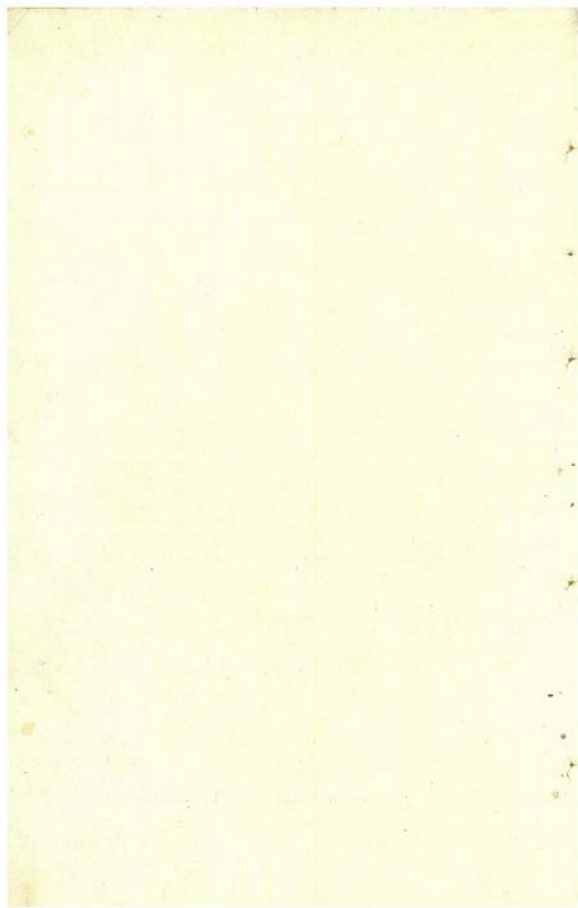

ชุมประตูลับที่ ๘ เชียงใหม่

ซุ้มประตูชัยที่ ๕ และที่ ๑๐ เชียงใหม่

จำเริญ ประวาท ๘ ปลุกที่ใกล้กับซุ้มที่ ๘ ข้างศาลารัฐบาลสำหรับคลุมใต้
ชาวสยามแล้ว การปลุกประวาทเป็นหน้าที่ของหลวงประดิษฐชุมการ นาย
อำเภอต้นทราย นอกจากหน้าที่ปลุกประวาทหลวงประดิษฐ์ ๑ มีหน้าที่อำนวยความสะดวก
การแต่งทางในเวียงนอกเขตคฤหาสน์โดยตลอดไป

ที่หน้าศาลารัฐบาลปลูกพลัมพลาทของอินประเทศบรรจงสำหรับเสด็จ
ออกในงานพิธีต่าง ๆ หน้าที่เจ้าราชวงศ์ทำ

กำแพงคานหน้าศาลารัฐบาล เป็นที่กักกันทำให้สำเนาหน้าพลัมพล
แถบไป จึงให้วังหลวงและปราบพันเอกแปลงหน้าศาลารัฐบาลคนละยี่สิบคน
รวมเวียน ปลุกโรงช้างร่อฟ้าเป็นโรงสมโภชช้างพลายสำคัญ เจ้าราชบุตร
เป็นนายงาน

ท้ายศาลารัฐบาลไปปลูกใหม่ที่หน้าเรือนจำเป็นที่ทำงานชั่วคราว ส่วน
ศาลารัฐบาลเก่าซ่อมแซมทาสีใหม่ทั้งหมดใช้จัดเป็นที่ประทับ พระประดาร์
พันธุกิจ เกษตรมณฑล เป็นหัวหน้า พระระวีวงศ์เวียงพิงค์ หลวงเกษตร
ประชากร หลวงสุวัตรราชกิจ ขุนศรีวิกรม์รักษ์ เป็นผู้ช่วย

ส่วนที่พักเจ้านายข้าราชการกระบวนเสด็จ นอกจากบริเวณศาลา
รัฐบาล ได้ใช้บ้านอัยการจังหวัดหลังศาลารัฐบาลเป็นห้องเครื่องไทย
ห้องเครื่องฝรั่งปลูกเติมขึ้นอีกหลัง ๘ เจาะกำแพงศาลารัฐบาลด้านหลังเป็น
ประตูเข้าออก เช้าบ้านน้อยคู่ที่อยู่หน้าบ้านอัยการจังหวัด จัดให้กอง
ภูษามาตาและกองช่างค้นอยู่ กับมีบ้านพระยาภิหารราชอาณาเขตต์
เป็นที่พักของกองพระราชพิธี เรือน ๘ ห้องมีมรดกองค์ จัดเป็นที่พักตำรวจ
หลวงและนายทหารมหาดเล็ก ยังมีบ้านพระยาสุวัตรวิจิตร ถนนข้างน้อย

จัดให้พราหมณ์พริชอยู่ ยี่สิบบ้านนายไปได้ ถนนข้างมอญ จัดให้ข้าราชการ
กระทรวงธรรมการอยู่ กองรักษาการทหารมหาดเล็ก และกองรักษา
การทหารกองพลที่ ๘ ใช้เดินทัพพลมกที่ส่งนามช้างควาญรัฐบาลกันเห็น
มีแผนการป่วนมึงเป็นก๊อชอยู่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ
จัดให้ประทับที่คุ้มหลวง พระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน
ประทับที่สำนักพระราชายา

ที่ส่งนามหน้าเรือนจำ ปลุกโรงเลี้ยง โรงครัว ที่พักพวกทำครัว
โรงคังเครื่องไฟฟ้า ที่พักโทรเลข เป็นหน้าที่พระรัตนเชศคัประชาการ
เป็นผู้ปลุกสร้าง

ที่ส่งนามหน้าโรงเรียนตัวอย่างมณฑล (ยุพราชวิทยาลัย) ปลุก
พลับพลาฯ หลั ท้าวชัยเครื่องไม้จริง สำหรับพระราชทานของลูกเสือ
รอบสนามโรงเรียนตัวอย่างปลุกประรำเป็นโต๊ะไว้รถกระบวนแห่งพุทธจริย
และเป็นโต๊ะแสดงหัตถกรรมพื้นเมืองทั้งของรับประทานต่าง ๆ เช่นงานถักทอ
ในกรุงเทพ ฯ การปลุกสร้างพลับพลาฯและประรำรอบบริเวณที่งาน เจ้าบุรี
รัตนเป็นนายงานทำ เจ้าราชภาณุโกเศศเป็นนักแต่ง

วัดพระสิงห์ ปลุกประรำใหญ่ข้างวิหารด้านเหนือ เป็นที่รับครัวทาน
และศกษาศรี เพื่อเสด็จจากพระนคร หน้าวิหารปลุกประรำสำหรับ
ข้าราชการนั่งเฝ้า ภายในวิหารหลวงยกอาสน์พระสงฆ์นั่งได้ ๒๐๐ รูป
อำเภอเมืองกับกองดุขานักเป็นผู้นำ

วัดต่าง ๆ ที่ระแวกประพาส และกำแพงเมืองซึ่งรกร้างอยู่นั้น ให้
แผ้วถางเป็นที่เรียบร้อยทั่วไป แบ่งหน้าที่กันดังนี้

การวางกำแพงเมืองกับวัดสวนดอก และ^๕การเรียงเกรียงคิม^๕ท
พลับพลา ขุนเกษมประคำณ นายอำเภอทางคง กับหลวงพิศาลอักษรกิจ
นายอำเภอช้างเค่ง เป็นเจ้าหน้าที่

ทำถนนไปวัดเจ็ดยอด เจ็ดยอด วัดกู่เต้า ถากทางช่วงชิงที่ ช่วงช้างเผือก
คลองจันทน์ทางห้วยแก้ว เจ้าราชดำพันซ์ นายอำเภอบ้านแม่ กับนาย
สันติ เจตนานนท์ เป็นเจ้าหน้าที่

ทำถนนแยกจากถนนลำพูนไปโรงพยาบาลโรคเรื้อน นายอิน เวียน
อาภรณ์ ปลัดอำเภอ รักษาราชการแทนนายอำเภอจำรัส เป็นผู้ทำ

การแต่งพื้นที่บริเวณศาลารัฐบาล บริเวณโรงช้าง บริเวณโรง
เรือนตัวอย่าง นายแดง ตีติศ นายอำเภอสะเมิง เป็นผู้ทำ

การแต่งทาง ตั้งแต่เชิงคอกยู่เทพถึงปุย เป็นหน้าที่หลวงบริพัตร
สุระราช นายอำเภอต้นหมากพูน เป็นหัวหน้า กับนายมอญ ผู้ค้นหานนท์
ปลัดอำเภอ เป็นผู้ช่วย

การตกแต่งที่ประทับบนคอก เป็นหน้าที่เจ้าผู้ครองนคร มีเจ้า
ประพนธ์พงศ์เป็นผู้ช่วย การปลูกที่พักเพิ่มเติมบนคอก คือห้องเครื่อง
ที่พักตำรวจ ที่พักเด็ก ที่พักของบัญชาการ โรงเลี้ยง และการเปิดเต๊นท์
บนคอกยู่เทพ หลวงท้าวประคำณ นายอำเภอแม่ริม เป็นผู้ทำ

การเลี้ยงกระบวณเสด็จ ตั้งแต่เรียงราย เรียงแฉ่นและที่เรียงใหม่^๕
พระยานุกลนิชยากร ดำรงพรหมนทล กับข้าราชการในแผนกตำรวจ
แผนกสุรา แผนกฝน เป็นเจ้าหน้าที่ในความฉันทวยการของคุณหญิง

ราชสกุล เว้นแต่ข้าเฝ้าพระยา หลวงศรีรัตนกุล กับนางคำค้ำ ภรรยา
และขุนพิชัยชูชัยกร รับเลี้ยงذنองพระเศรพระคุณเป็นส่วนตัว

การเลี้ยงราชบริพารบนดอยสุเทพ พระราชยาทรงรับเลี้ยงทั่วไป

การทกแต่งบริเวณศาลารัฐบาลกับบริเวณโรงช้าง แต่งริมถนน
แต่ศาลารัฐบาลถึงประตูช้างเผือก ริมถนนแต่ดีแยกกลางเวียงไปวัดพระ
สิงห์ จากดีแยกกลางเวียงไปประตูเชียงใหม่ แต่สถานีรถไฟถึงขุมที่
ริมถนนเหล่านี้ทั้งต้องสร้าง แต่งด้วยเจ้าขมมีอักษรพระบรมนามาภิไธยย่อ
ป.ป.ร. และ ร.พ. เป็นหน้าที่หลวงสรรพภณีย์ อัยยการมณฑล และ
ข้าราชการกองอัยการ

บริเวณที่ประทับตลอดถึงโรงเรียนตัวอย่าง ที่มีประาณแดงหัก
กรมพันเมือง ตลอดจนที่ประทับบนดอยสุเทพใช้ไฟฟ้า บริษัทพัฒนาการ
เป็นผู้รับเหมานำไฟฟ้ามาตั้ง ส่วนตามถนนหนทางในบริเวณเหล่านี้ หรือ
ที่ใดที่ไฟฟ้ายังไม่พอใช้ โคมสว่างจุดเพิ่มเติม เป็นหน้าที่ของนายพันโท
พระพิพิธณรงค์ กับข้าราชการกองอัสดี

การจัดตั้งโต๊ะเก้าอี้และเครื่องปลูกที่พลับพลาของ พลับพลาแขก
และความที่เสด็จประพาสต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของขุนศรีวรรณวิทย์ เสมียนตรา
มณฑล และข้าราชการผู้น้อยในแผนกมหาดไทย

หน้าที่ตรวจตราการใช้จ่ายเงินในการเสด็จตลอดจนตรวจใบสำคัญ
เป็นหน้าที่ของพระยาประธารัตนุภกร คลังภาคและคลังจังหวัด

หน้าที่ฝึกหัดลูกเสือและอำนวยการฝึกซ้อมนักเรียนขับร้องพร้อมว่า
ถวายทอดพระเนตร หน้าที่เกี่ยวกับวัดพระสงฆ์ เป็นหน้าที่ของพระวิมล
คุณการ ขบวนการมณฑล และข้าราชการในกองธรรมการ

นายพันตำรวจเอก พระพิทักษ์ทวยหาญ เป็นหน้าที่จัดสร้างรางวัล
แด่ราชศักดิ์สำหรับทุกจังหวัดในมณฑลพายัพ กับรักษาเหตุการณ์ทั่วไป
มีนายพัน นายร้อย ตำรวจตามกองต่าง ๆ เป็นผู้ช่วย

การเดินนำเครื่องคัมภีร์เวลาเสด็จประพาสที่ต่าง ๆ เป็นหน้าที่อำมาตย์
เอก พระยาคุณนรธำมณีอำมาตย์ อธิบดีผู้พิพากษากับผู้พิพากษา

การให้แบบอย่างและตรวจตราการตกแต่งประดับประดาทั้งปวง
ตลอดจนอำนวยการทำวัดแท้ โดยเลือกตามถักรหรือความจำเป็นอยู่ของชน
ชาติต่าง ๆ ในมณฑลพายัพ เป็นหน้าที่ของพระยาอนุศักดิ์ศรี จิตรกร
ข้าราชการแบบบ้านาญกรมมณฑลซึ่งได้ขึ้นไปช่วยสมุหเทศาภิบาล

หน้าที่จัดกระบวนแห่เข้าเมือง นายพลโท หม่อมเจ้าอดุลย์ เป็น
นายก เจ้าแก้วบุรี เจ้าผู้ครองนคร กับพระยาเพชรพิสัยศรีสวัสดิ์
ปลัดมณฑลประจำจังหวัด เป็นกรรมการ เครื่องกระบวนแห่ต่าง ๆ ทำที่
คุ้มหลวงแท้ ๆ กับพระราชยาทรงรับช่วยทำเครื่องกระบวนแห่ด้วยอีก
แห่ง ๆ จำนวนข้างเข้ากระบวนได้จำนวนดังนี้—

ช้างเจ้าผู้ครองเชียงใหม่ พลาย ๘ พัว ๕ รวม ๑๓

ช้างพระราชยา พลาย ๒ พัว ๒ รวม ๔

ช้างบริษัทยอนแบบ พลาย ๓๑ พัง ๓๐ รวม ๖๑

ช้างบริษัทยอนเดี่ยว พลาย ๑ ดัดย ๒ พัง ๓ รวม ๓๓

ช้างบริษัทยอนเดี่ยว พังเค็ด พลาย . . . ๔

ช้างของหลวง ดัดย ๓ พัง ๓ รวม ๔

ช้างพญาเด็กชาย พลาย ๒

ช้างกงสุลอังกฤษ พัง ๔

ช้างเจ้าผู้ครองลำพูน พลาย ๑ พัง ๓ รวม ๓๒

รวมทั้งสิ้น ๑๔ ช้าง

มีการซ้อมกระบวนใหญ่ ๒ วัน คือวันที่ ๑๑ และ วันที่ ๒๐ มกราคม
เดิมกระบวนทหารออกหน้าแล้วถึงเลียบน้ำ แล้วถึงกระบวนช้าง ตั้งแต่
ช้างตัวคั่นจนตัวท้ายที่เจ้านายพันเมืองรัตนเด็จ มีก้านนั้ใหญ่บ้านเคิ
เรียง ๒ แฉงไม่ทงต้องฟากทาง และมีพลเคิรเท้ายอวูแฉงด้ายในระวาง
ช้างเจ้านายพันเมืองรัตนเด็จด้วย แล้วถึงกระบวนเด็จ มีกองชุม
เคิรนำหน้าด้ายกลาง แล้วถึงช้างพังนำเด็จช้างพระที่นั่งและช้างดมเด็จ
พระบรมราชินี ระวางทงเดช้างพังนำถึงช้างพระที่นั่งดมเด็จพระบรมราชินี
มีข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนเคิรเรียง ๒ แฉงทงต้องช้าง ต่อจากข้าราชการ
ถึงก้านนั้ใหญ่บ้านแรงค่อไม่อีกจนตลอดกระบวนช้าง

การจัตรดแห่กรวิทานในการดมโภชพระดังห้ ซึ่งถูกผู้ร้ายทำอันตราย
ชำรุด และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้มีมดงไปบูรณะที่กรมศิลปากร พอดีการนั้นสำเร็จ โปรดให้เชิญ

กลับขึ้นมาเชียงใหม่ และให้มีมหกรรมการฉลองพ้องในเวลาที่เจ้าพระราช
 ดำเนียรคราวนี้ด้วย พระราชสาวยาทรงอ่านวยการจัดสมโภชเป็นการใหญ่ มี
 การแก้ครัวทานเป็นต้น

กิจการทั้งหลายนอกจากที่กล่าวมานี้แล้ว และการบัญชางานแก่เจ้า
 หน้าที่ต่าง ๆ ที่จะให้ประสงคนงานกันมีให้ปกครองขาดเหลืออีกก็ คือ เป็น
 หน้าที่สมุหเทศาภิบาลอ่านวยการทั้งนั้น

รายการในเวลาเสด็จ

เสด็จจากกรุงเทพ ฯ

เมื่อวันถึงวันที่ ๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๕ ซึ่งเมื่อวันกำหนดที่
จะเสด็จพระราชดำเนิน เวลาเช้าเจ้าพนักงานได้ตั้งโต๊ะหมู่ทองที่สถานีจิตร
ลดา เชิญพระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลปัจจุบันประดิษฐาน ตั้งเครื่อง
สักการบูชา ทอดเครื่องนมัสการพระแท่นทรงกราบ ๒ พระที่ ตั้งอาสน์สงฆ์
นิมนต์พระสงฆ์มานั่งยังอาสน์ ๓๐ รูป มีสมเด็จพระวันรัตเจ้าคณะ
บวรเป็นประธาน เวลา ๘ นาฬิกาเป็นประณมฤกษ์ พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องสนามทหารบก ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีจาก
พระราชวังดุสิตไปประทับยังสถานีจิตรลดา ทรงเครื่องนมัสการพระชัยวัฒน์
ประจำรัชกาลปัจจุบันพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีแล้ว มีพระราช
คำว้ด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการที่ได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระ
บาทตั้งเสด็จพอสมควรแล้ว เสด็จขึ้นประทับรถไฟพระที่นั่งพิเศษพร้อมด้วย
ข้าราชการบริพารตามเสด็จ เวลา ๘.๓๐ นาฬิกา รถไฟใช้จักรออกจากสถานี
จิตรลดา พระสงฆ์สวดถวายรับมงคลคาถา ทหารกองเกียรติยศกระทำ
วันทยาอว การวางบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

เมื่อรถพระที่นั่งถึงสถานีอยุธยา มีกองทหารและลูกเสือพร้อมด้วย
แถวของประจำกอง คอยต้อนรับการผ่านท้าวพระพลเรือน และ

สถานจิตรลดา กรุงเทพฯ

St. George's Island

1847

St. George's

1847

อาณาประชาราษฎร์มาคอยเสวยรับเสด็จ พระองค์เสด็จถวายรัชมงกุฎศาสดา
ท้าวพระยาเจ้าขุนมูลนาย แดงดวงมรรตลงเพลงสรรเสริญพระบารมี แล้วเสด็จขึ้น
รถไฟออกจากที่นั่นไปตั้งสถานี่ถ้ำพวย และสถานี่ต่อไป โดยลำดับ การ
จัดรับเสด็จตามสถานี่ใหญ่ เช่นสถานี่ปากน้ำโพ มณฑลนครสวรรค์
ก็จัดทำธงเตี้ยวกันกับที่อยุธยา

อนึ่ง ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมุหเทศาภิบาลตามเสด็จ
พระราชดำเนินในกระบวนรับตั้งหน้าที่กันเป็นระยะดังนี้

มหาอำมาตย์โท พระยาโบราณราชธานินทร์ สมุหเทศาภิบาล
มณฑลอยุธยา ตามเสด็จจากกรุงเทพ ฯ ถึงสถานี่ถ้ำพวย

มหาอำมาตย์โท พระยามหินทรเทศานุวัตร สมุหเทศาภิบาล
มณฑลนครสวรรค์ รับเสด็จที่สถานี่ถ้ำพวย และตามเสด็จจนถึงมณฑล
พิษณุโลก

มหาอำมาตย์ตรี พระยาเพชรบูรณ์ สมุหเทศาภิบาลมณฑล
พิษณุโลก รับเสด็จที่สถานี่พิษณุโลก และตามเสด็จจนถึงสถานี่เด่นชัย
จังหวัดแพร่

มหาอำมาตย์โท พระยาราชมณฑล สมุหเทศาภิบาลมณฑลพายัพ
รับเสด็จที่สถานี่เด่นชัย และตามเสด็จตลอดเขตต์มณฑล

คอนเสด็จลงที่สมุหเทศาภิบาลคงตามเสด็จโดยระยะจุจเมื่อเสด็จไป

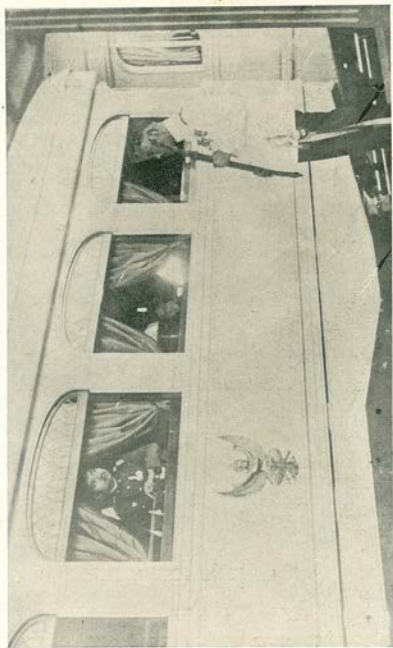
เสด็จถึงมณฑลพิษณุโลก

วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๔ เวลา ๑๘ นาฬิกา เสด็จถึง
สถานี่พิษณุโลก มหาอำมาตย์ตรี พระยาเพชรบูรณ์ สมุหเทศาภิบาล

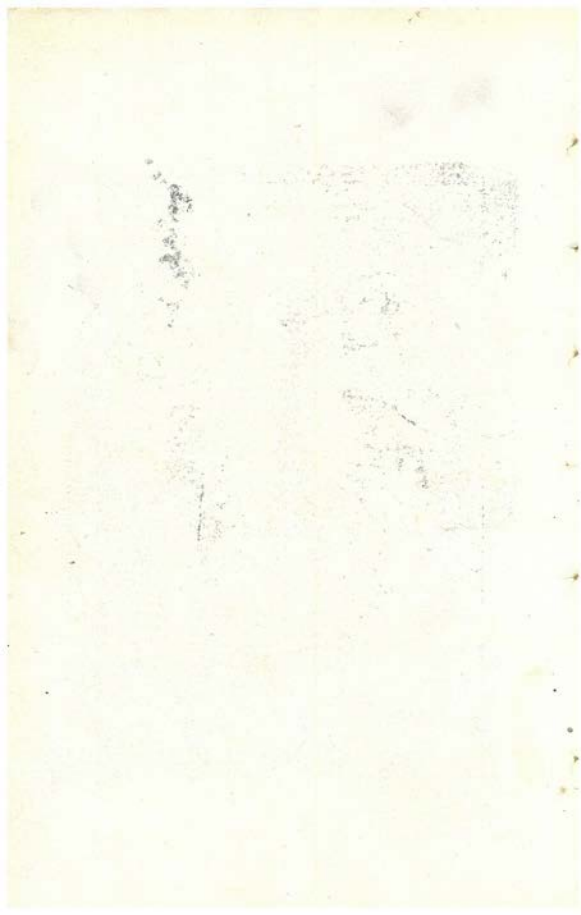
ป.ย. ๒๔๖๔

ทูตเกล้า ฯ ถวายเครื่องบูชายังฉันทูเชิญเสด็จเยี่ยมมณฑลพิษณุโลก
และเข้ามาคยเือก พระยากิตติยานวิวัฒน์วิศิษฐ์ ผู้ว่าราชการจังหวัด ทูต
เกล้า ฯ ถวายพระแสงศาสต์ตราประจำมณฑลพิษณุโลก ที่ตั้งฉันทู
ตั้งแถวข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คำวอจกฐน ทหาร และลูกเสือ
ทั้งพ่อค้าคหบดีและชาวต่างประเทศ รับเสด็จ พระสงฆ์สวดถวายชัยมงคล
สาธก ถวายพรชัยมงคล ทหารบก และคำวอจกฐน บรรเลงเพลง
ดั่งระฆังพระบารมี ครั้นแล้วเสด็จพระราชดำเนินจากสถณที่รถไฟโดย
ระบอบรถยนต์ของกรมทางจัดถวาย ในความอำนวยการของพระเจ้า
พี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน มาตามถนนหากรุง และเลี้ยว
ถนนพุทธบูชาลงท่าข้ามเยื้องหน้าท่าเยียบสมุทรเทศาภิบาล เสด็จประทับ
พระเก้าอี้หันซึ่งฝ่ายบ้านเมืองจัดถวาย ข้ามถ้าน้ำนานไปยังท่าเยียบสมุทร
เทศาภิบาลซึ่งจัดเป็นที่ประทับ ต้องช้างถนนที่เสด็จพระราชดำเนินจัด
คำวอและลูกเสือรายทางเป็นระยะ และราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ตลอดสองข้างทาง

วันที่ ๘ เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อม
ด้วยสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จไปประทับในวิหารพระพุทธชินราช วัดพระ
ศรีรัตนมหาธาตุ พระสงฆ์ซึ่งชุมนุมเฝ้ารับเสด็จอยู่ในวิหาร ๓๒ รูป มี
พระมงคลเทพมุนีเจ้าคณะมณฑลเป็นประธานถวายชัยมงคลสาธก ทรง
เปิดเครื่องราชอิสริยาภรณ์พระรัตนวราภรณ์ อันเป็นโบราณมงคล
ถวาย ทรงคล้อยทันพระหัตถ์พระพุทธชินราช ส้มเสด็จพระบรมราชินี
ถวายผ้าทรงตั้งพักกรุยกรองทอง ภูษามาตามจากพระราชหัตถ์เชิญไป

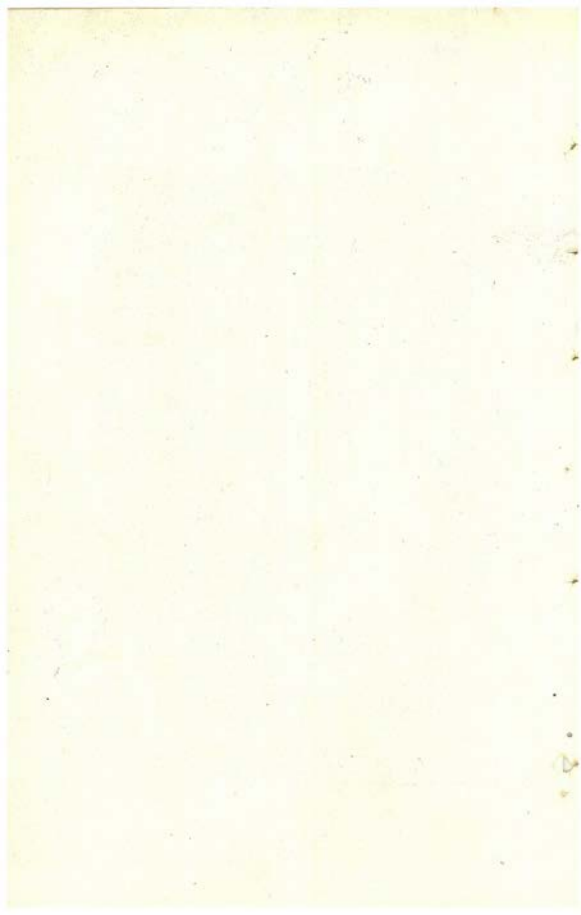

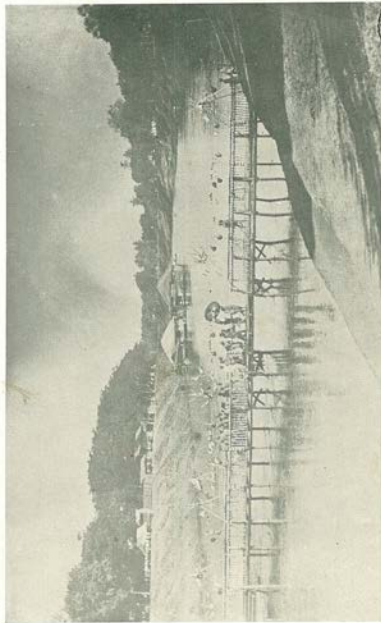
เตรียมถวายพระแสงเวลาดังพิษณุโลก

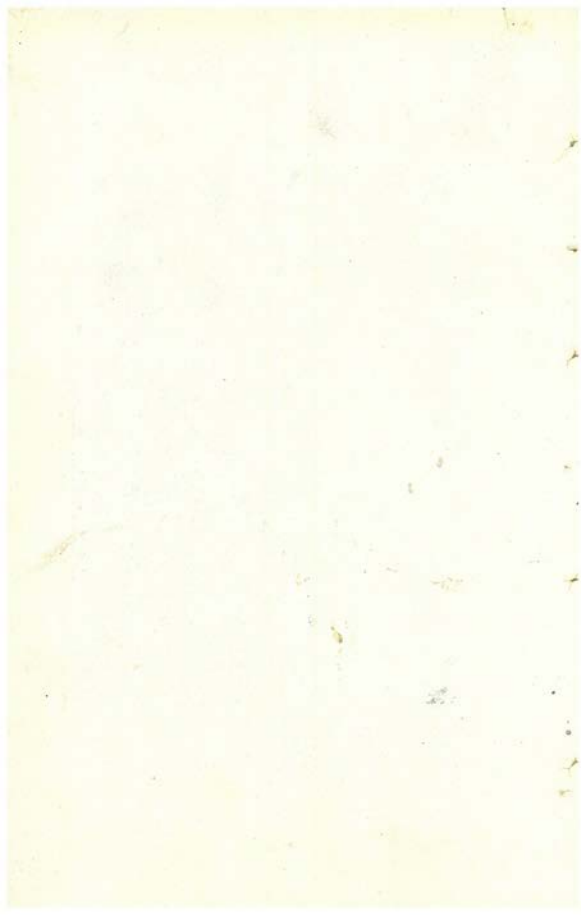

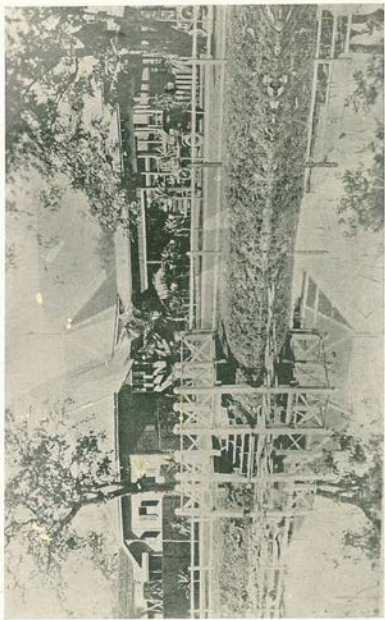
สถานพินิจโทษ

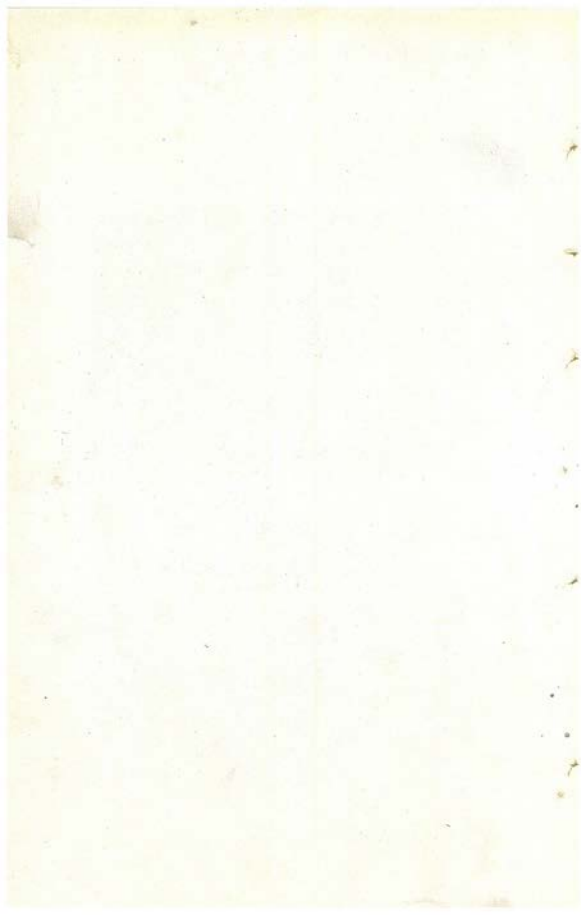

เสด็จข้ามถ้ำน่าน พิชญโลก

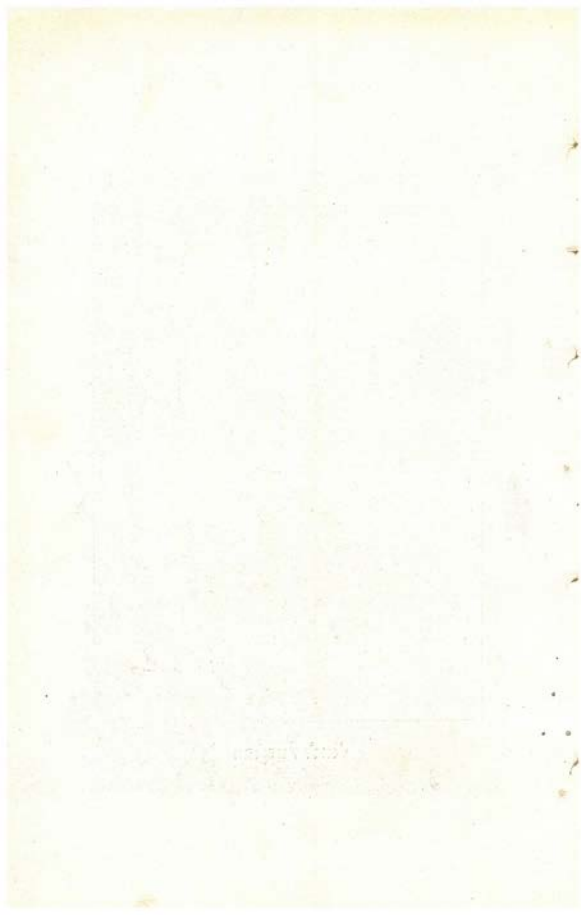

ที่ประทับแรม พิษณุโลก

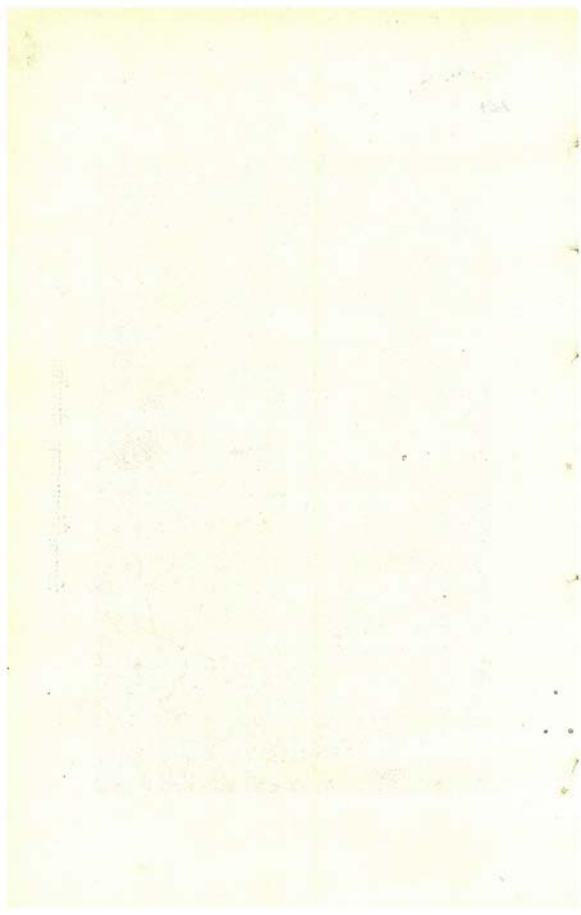

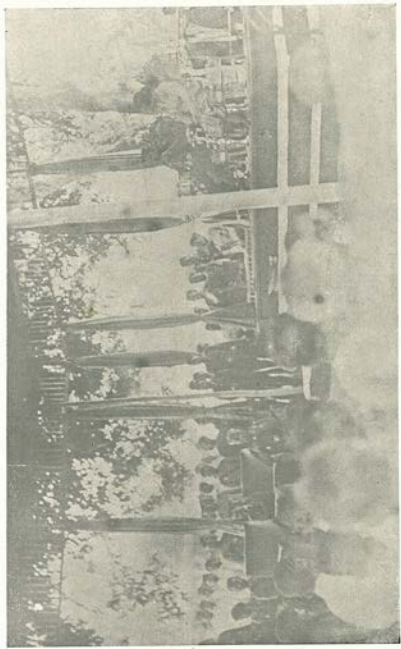
จังหวัดพิษณุโลก

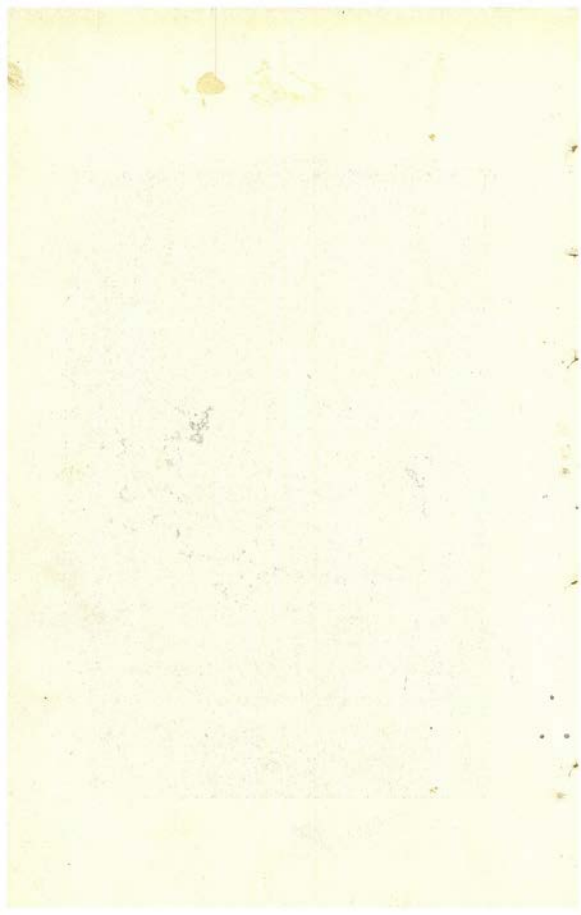

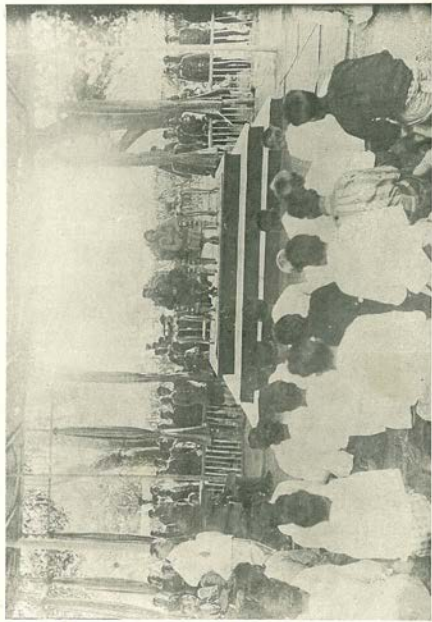
วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พินธุโลก

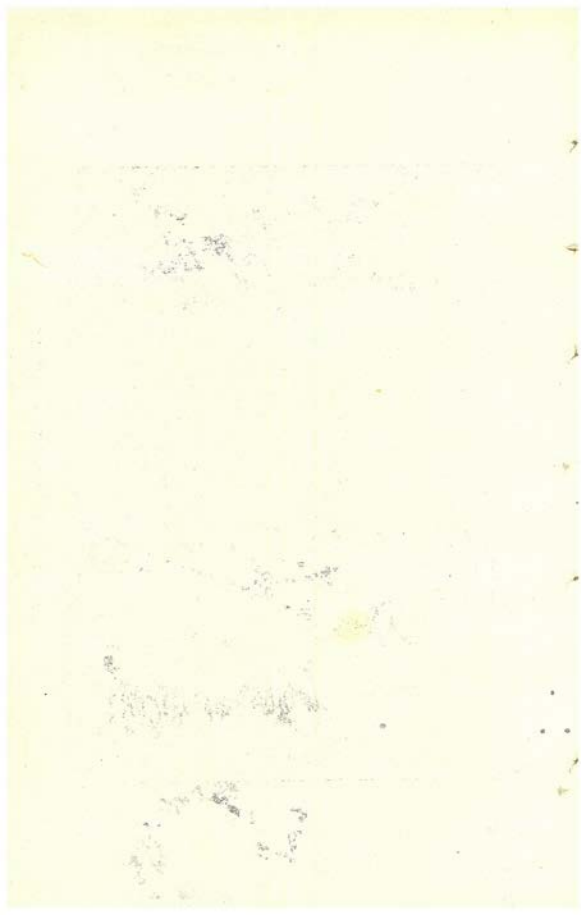

ทอดพระเนตรการประชุมสหกรณ์ พินธุโยก

ทอดพระเนตรการประสมสหกรณ์ พิษณุโลก

ถวายทรงสละพักแล้ว ทรงพระสุหร่าย ทรงจุติเยนทองเงินเครื่องนมัสการ
ท่ายพระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี บุษยาพระแก้วประทีปพระ
ราชธำมณี มีพระราชมารดาด้วยพระสงฆ์พัสดัมภกรแล้ว ได้จุทอศพระ
เนตรสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ และวัดราชบูรณะ

การประชุมสหกรณ์ถวายเป็น

กรณี่แล้วแต่เจ้าประทีปทอดพระเนตรการประชุมสหกรณ์ ซึ่งพระยา
พิพิธดัมภ์ นายทะเบียนสหกรณ์จัดถวาย พระยาพิพิธดัมภ์ตามพวก
สหกรณ์ โดยวิธีที่ได้อบรมถวายแล้ว ได้ถวายแบบธรรมเนียมและบัญชี
ต่าง ๆ ทอดพระเนตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชมหิตเลอา
บันนักในสมุทราภรณ์ และมีพระราชมารดาได้แก่พวกสหกรณ์ดังนี้

พระบรมราชาธิราช

พระราชทานแก่สมาชิกคณะสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก

“เรามีความยินดีมากที่ได้มาพบพวกเจ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นสมาชิก
สหกรณ์ การสหกรณ์เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะจะนำความมั่งคั่งมาสู่
ราษฎรทั้งหลาย นอกจากนั้นยังสอนให้ช่วยกันทำกิจการเป็นคณะ ตาม
จริมฉาการทำงานคนเดียว ผู้ช่วยกันทำหลาย ๆ คนไม่ได้ เพราะจะได้
ช่วยกันในทางความคิด และตลอดจนออกแรง ถ้าเราคิดอะไรคนเดียว
อาจพลาดพลั้งได้โดยไม่รู้ตัว เมื่อเราประชุมช่วยกันคิดจะได้มั่นคงกว่ามาก
ในการประชุมวันนี้เห็นได้ชัดเจนนว่า พวกเจ้าเข้าใจดีในหลักความประสงค์

ของการสหกรณ์ และพวกเขามีความคิดถูกต้องดีมาก ในวิธีการทำมา
หากินที่จะได้ผลดีจริง ทั้งนั้นเห็นได้ชัดเจกว่าต่างคนต่างคิดไม่ดี แต่ถ้า
คิดหลาย ๆ คนก็อาจได้รับความมั่นคงสมบูรณ์ได้ นอกจากนั้นเมื่อ
รวมเป็นคณะเขื่อนักจะได้รักษามรดกประ โยชน์ซึ่งกันและกัน และเมื่อเกิด
โจรผู้ร้ายขึ้นจะได้ช่วยกันป้องกันและจับกุม

พวกเขารู้หลายสิ่งอย่างนักถึงแต่ประ โยชน์ของตนเอง ต้องนึก
ถึงประ โยชน์ของคณะเป็นสำคัญ ต้องพยายามช่วยเหลือกันและกันเสมอ
ในที่สุดนี้เราขอให้พรแก่เจ้าทั้งหลาย จะทำมาหากินอย่างไร ๆ ขอ
ให้ได้ผลดีของงานเสมอ ขอให้มีความบริสุทธิ์ด้วยกำลังกาย และกำลังสติปัญญา
และปราศจากโรภภัยทุกประการ”

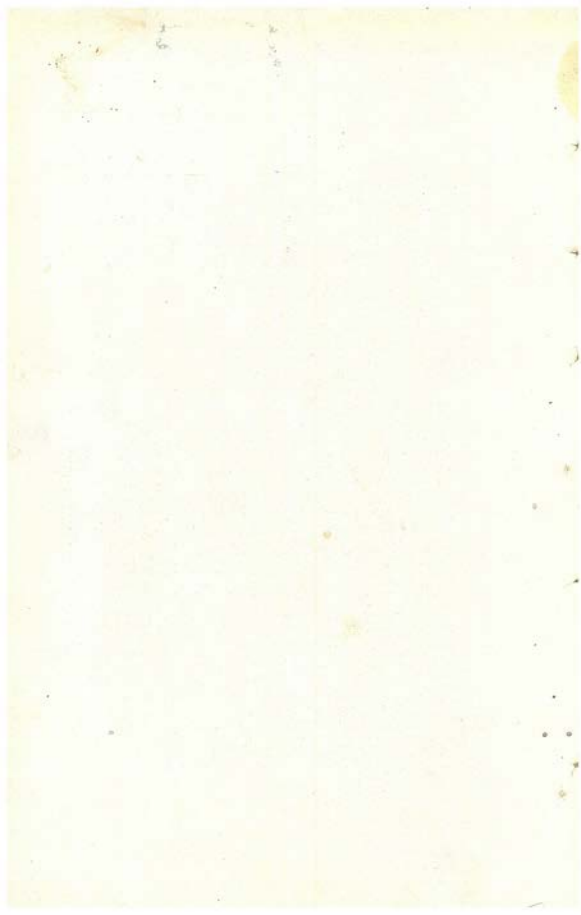
เมื่อพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่คณะสหกรณ์เสร็จแล้ว เด็จฯ
ทอดพระเนตรวัดนางพระยา เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา เด็จฯกลับ

สมเด็จพระพุทธชินราช

เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ในวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ นั้น
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องครุฑยศทหารบก ประทับเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เด็จฯถึงประทับหน้าวิหาร
พระพุทธชินราช พระยาภิรมย์ภักดีและคณะเสนาบดี นำพวกพ่อค้าจีนถวายชัย
มงคลและเครื่องกนิษฐ์ทองคำ ทรงปราศรัยกับพวกพ่อค้าพร้อมด้วย
เด็จฯประทับในพระวิหารพระพุทธชินราช ทรงประเคนโครย้อมแก่พระสงฆ์
ที่เจริญพระพุทธมนต์ ๒๐ รูป พระสงฆ์ออกไปครองโคร พระบาทสมเด็จพระ

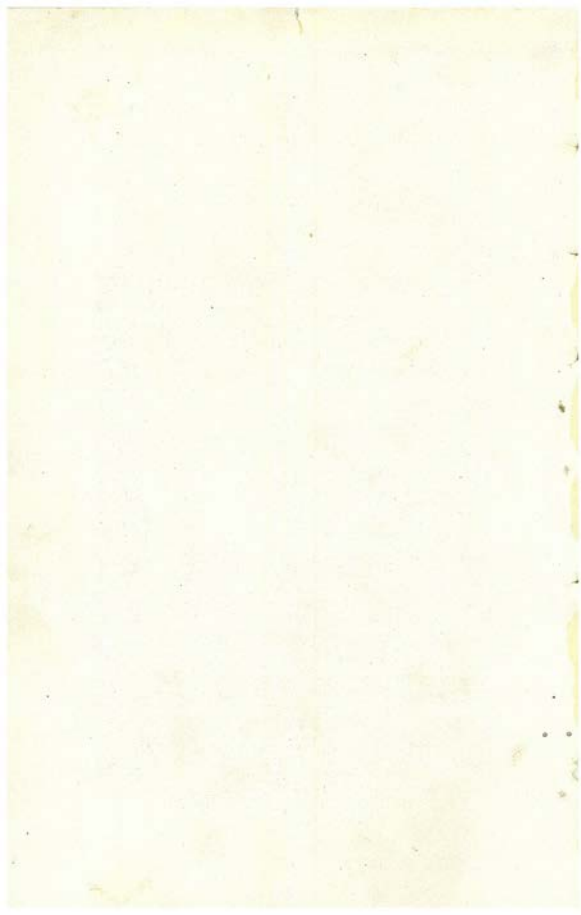

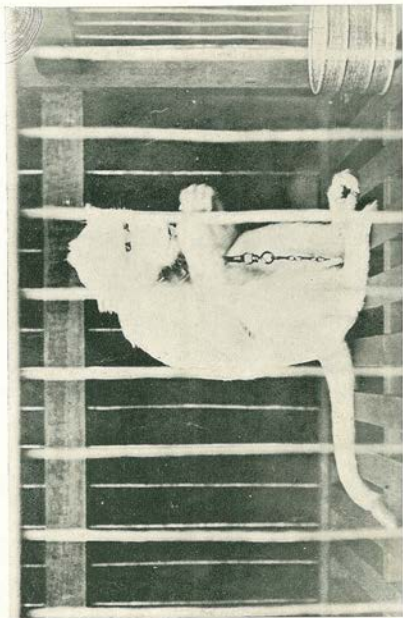
วัดจุฬามณี พินธุโลก

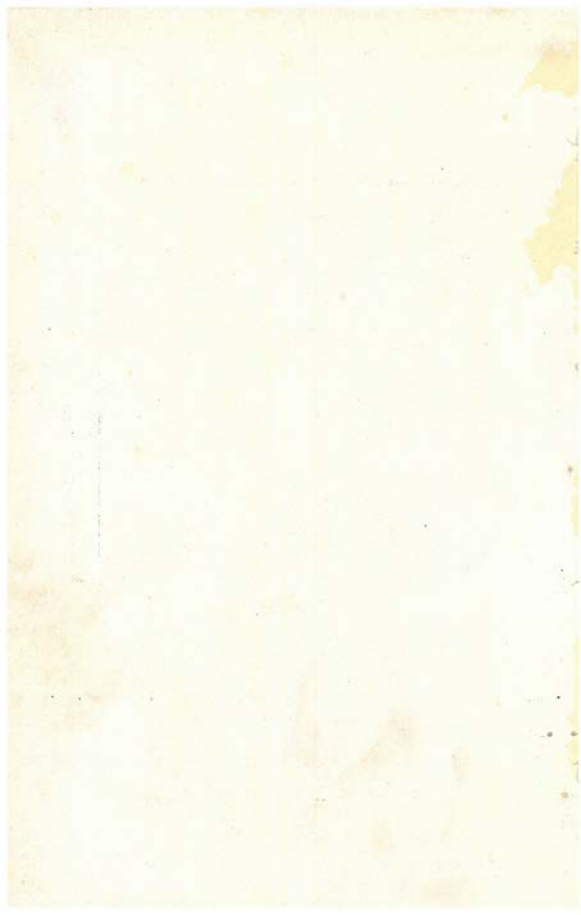

พระศรีรัตนมหาธาตุ เมืองพิษณุโลก

ลิงเผือกคู่กับช้างเชียงใหม่

พระเจ้าอยู่หัวถวายคันไม้ทองเงินคู่ * * * * * สมเด็จพระบรมราชินีถวายคันไม้
ทองเงินคู่ * * * * * เป็นพุทธบูชาแด่ทรงเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ครองไตร
เสด็จเร้านั่งยังอาสน์ มีพระมงคดเทพมุนีเป็น ประธาน ถวายศีลและ
เจริญพระพุทธมนต์ ระวังนั้นข้าราชการมณฑลพิษณุโลกได้พร้อมกัน
ทูลเกล้าฯ ถวายดอกไม้อุปเทียณ เมื่อพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์จบและ
ถวายอภิเษกแล้ว พระราชทานเทียนระชนกแก่พระยาภักดียานวัณณวิศิษฎ์
ไปจุดดอกไม้มงคลถวายเป็นพุทธบูชาแล้วเสด็จกลับ ส่วนทางบ้านเมืองก็
ได้จัดมโหรีฟ เช่นภาพยนตร์ ดิเก และเพลงฉลองในการสนมโภชต่อไป

เสด็จประพาสวัดจุฬามณี

วันที่ ๘ เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ
สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จทรงเรือยนต์จากท่าสะพานหน้าท่าประทับไป
ทอดพระเนตรวัดจุฬามณีซึ่งอยู่ข้างใต้เมือง ระยะทางเรือยนต์ ๓๐ นาที
เสด็จขึ้นทอดพระเนตรโบราณสถานมีปรากฏคือด้วยอิฐและศิลาแดง และ
ศิลาจารึกเป็นต้น

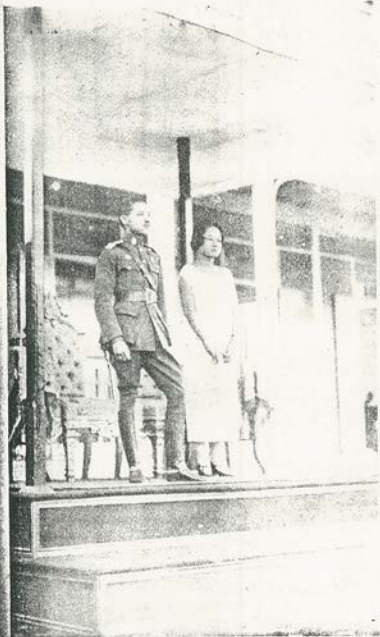
ส่วนในพระวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้า
พิยาเชษฐ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน เสด็จแทนพระองค์ทรงจุด
เทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ถวายพรพระจบ ทรงประเคนอาหาร
บิณฑบาต พระสงฆ์รับพระราชทานฉันแล้ว รอคอยจนเวลา ๑๒.๓๐
นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากวัดจุฬามณี เสด็จถึง
หน้าพระวิหารพระพุทธชินราช ถวายท่อนักโทษเรือนจำจังหวัดพิษณุโลก

ฐานว่าคนตายกำหนดโทษ ๑๕ ปี ได้ให้บิดามารดานำเงินเผือกของอ้าย
 ทนอมักโทษจับได้ที่ตำบลบางมี อำเภอท่าหมาก จังหวัดพิษณุโลก ซึ่ง
 เป็นกมิดำเนารของตนเมื่อก่อนเป็นโทษ มานอนเถา ๑ ถวาย ทรงมอบ
 ให้บ้านเมืองจัดส่งไปฉนวนทอพายัพ แล้วประทับในวิหารถวายแท่นเชิงหิน
 รองเจก้นหินสลักอย่างวิจิตรงดงามคู่ ๑ เป็นพุทธบูชา แล้วทรงประเคน
 โไทยธรรม พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกกลับไป
 เจ้าพนักงานเบิกแฉ่งเวียนเทียนสามรอบ ๑ รอบ รวมแฉ่งดับเทียน
 จุณเจิมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับ

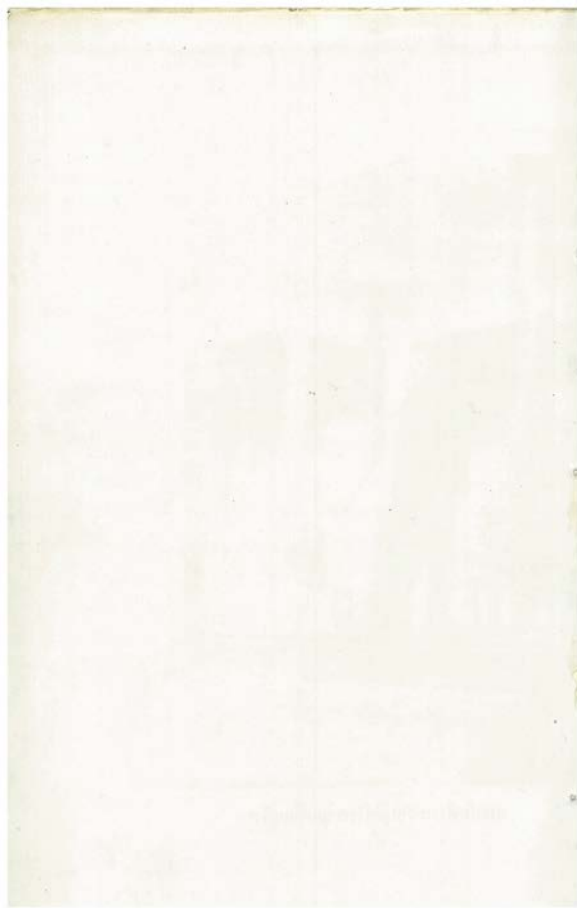
ทรงบวงสรวง อดีตมหाराช และเสด็จทรงเปิด โรงเรียน

พิษณุวิทยายน และพระราชทานธงลูกเสือ

เวลา ๔.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระ
 พระบรมราชินี เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งจากที่ประทับไปทรงบวงสรวง
 อดีตมหाराชที่โบราณราชวังจันทร์ มีกองทหารและเสนาพร้อมด้วยเครื่อง
 ของประจำกองเฝ้ารับเสด็จ เมื่อเสด็จถึงชนประทับบนศาล ทรงพระสุหร่าย
 ที่เทวรูป ทรงจุดเทียนสักการะพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี แล้ว
 พนักงานประโคมดุริยางค์ เจ้าพนักงานถวายผ้าคาดและแพรธรรมพ พระ
 ราชทานให้เจ้าพนักงานผูกที่หน้าศาล แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปทอด
 พระเนตรสระ ๑ หอของโบราณพอสมควร เสด็จไปประทับที่โรงเรียน
 สมุหเทศาภิบาลอ่านคำกราบบังคมทูลรายงานเปิดโรงเรียนพิษณุวิทยายน
 ดังนี้

ประทับฟังรายงานเปิดโรงเรียนพิษณุโลก

คำกราบบังคมทูลในการเปิดโรงเรียนพิษณุวิทยายน

“ขอเศเรฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

การ^{นี้}นักหัตถ์ครูในมณฑลพิษณุโลก เดิมได้จัดการสอนรวมอยู่ในโรงเรียนประจำมณฑล ซึ่งตั้งอยู่ข้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุสำหรับอบรมนักเรียนดังไปเป็นครูตามโรงเรียนรัฐบาลและประชาบาล แต่การสอนครั้งนั้น ได้สอนแต่วิชาสามัญและวิชาครู ครั้นภายหลังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาเมื่อพระพุทธศักราช ๒๔๖๔ บังคับเด็กซึ่งมีอายุอยู่ในเขตต์เจ้าเรือนให้ศึกษาวิชาประถมศึกษาทุกคน และให้มีการสอนวิชาอาชีพให้เหมาะแก่ภูมิประเทศด้วย มณฑลพิษณุโลกที่กว้างขวางทำการเพาะปลูกได้ดี วิชาอาชีพสำหรับตั้งสอนนักเรียนจึงควรจัดไปในทางกสิกรรม เมื่อความจำเป็นที่จะต้องอบรมครูให้มีความรู้ทางวิชากสิกรรมบังเกิดขึ้นเช่นนั้น กระทรวงธรรมการจึงตั้งระเบียบการฝึกหัดครูมาให้มณฑลจัดการอบรมนักเรียนครูใหม่ ให้จัดอย่างโรงเรียนซึ่งมีนักเรียนอยู่ประจำ เพื่อได้มีเวลาฝึกหัดตั้งสอนวิชากสิกรรมให้แก่ นักเรียนครูได้ ดังไปตั้งสอนนักเรียนตามโรงเรียนประชาบาลได้ ตรงกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติประถมศึกษาคือไป แต่มณฑลนั้นไม่มีสถานที่ที่จะฝึกหัดตั้งสอนตามระเบียบได้ จึงคงเห็นนักเรียนอาศัยเรียนวิชาสามัญอยู่ที่โรงเรียนประจำมณฑลตามเดิม ส่วนวิชากสิกรรมให้ให้นักเรียนเข้ามาฝึกหัดทำการในที่อื่นซึ่งเป็นท้องที่โรงเรียนนั้นตามแต่จะทำได้ ผลแห่งการฝึกหัดไม่ได้เต็มที่เหมือนโรงเรียนที่นักเรียนอยู่ประจำ ข้าราชการเจ้า

เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่า ที่ดินบริเวณพระราชวังจันทร์เป็นที่กว้างขวางเปล่า
อยู่ มีเนื้อที่เฉพาะบริเวณในกำแพง ๓ ไร่ ๒ งาน ๕๐ ตารางวา และ
อาจจะแผ้วถางพื้นที่ว่างนอกกำแพงให้กว้างขวางต่อไปอีกได้ ทั้งยังคิดต่อ
กับที่ดินของแผนกกรรมการอยู่แล้ว เหมาะแก่การจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู
ชั้นต้นที่นักเรียนอยู่ประจำชั้น และเพื่อรักษาโบราณสถานด้วย ข้าพระ
พุทธเจ้าจึงกราบทูลเรียนพระปฏิบัติคือนายกราชบัณฑิตยสภาที่ทรงเห็น
ชอบด้วย จึงได้รออนุญาตไปยังกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงพระคลังฯ
ได้อนุญาตแล้วได้ลงมือจ้างทำการก่อสร้าง เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ.
๒๔๖๘ ด้วยเงินบำรุงการศึกษาประมาณ เงินร้อยไร่และเงินบำรุงโรงเรียน
รัฐบาลรวมกัน สิ้นเงินค่าก่อสร้าง ค่าตั้งของเครื่องใช้ ค่าตกแต่งพื้นที่
รวมเป็นเงิน ๓๘,๖๘๓ บาท ๘๐ สตางค์ ได้มีใบมอบพระราชทานนาม
โรงเรียน กระทรวงธรรมการนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่า
ละของธุระพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานนามโรงเรียนนี้
ว่า “โรงเรียนพิษณุวิทยาน” สำหรับเป็นสถานที่อบรมครูลงไปสอน
นักเรียนตามโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป และเมื่อกระทรวงธรรมการ
ส่งหลักสูตรมัธยมวิสามัญศึกษาในส่วนวิชาการศึกษากรรมมาขึ้น ทูลเกล้า
ก็จะจัดให้มีการฝึกสอนรวมอยู่ในโรงเรียนนี้ได้ อีกส่วนหนึ่ง

บัดนี้ เป็นมหามงคลสมัยที่ได้ฝ่าละอองธุระพระบาทได้ทรงพระราช
อุมงำหะเสด็จพระราชดำเนินมา ณ สถานที่นี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน
อัญเชิญฝ่าละอองธุระพระบาททรงเปิดนามโรงเรียน และเสด็จพระราช

คำแนะนำเรียนโรงเรียน เพื่อเป็นสวัสดิ์สวัสดิ์พัฒนามงคลแก่โรงเรียนและผู้
ที่จะศึกษาวิชาการในสถานที่นั้นต่อไป
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ”

เมื่อจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบ
พระราชดำรัสตอบ

ในการเปิดโรงเรียนพิษณุวิทยานจังหวัดพิษณุโลก

“เรามีความยินดีอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสมาเปิดโรงเรียนพิษณุวิทยาน
ในคราวที่ได้มาเยี่ยมมณฑลพิษณุโลกคราวนี้ การฝึกหัดครูสำหรับที่จะ
ฝึกหัดสอนพลเมืองต่อไปนั้น ย่อมเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ที่สมุหเทศาภิบาล
ได้จัดการให้มีโรงเรียนขึ้นในที่นี้ ให้เป็นการสะดวกแก่นักเรียนนั้น ย่อมเป็น
ของดีและนอกจากนี้ยังได้ผลในการที่จะอาศัยบำรุงรักษาพระราชวังจันทร์
เกษมของเดิมไว้ได้ต่อไปด้วย ส่วนผู้ที่ออกเงินช่วยในการสร้างโรงเรียน
คราวนี้ ต้องนับว่าเป็นการกุศลที่ดีอย่างยิ่ง เพราะการให้วิชาเรียนย่อม
เป็นทานที่ดีกว่าทานอะไรหมด เพราะทานที่ให้ในการสร้างโรงเรียนสำหรับ
ฝึกหัดครูเช่นนี้ย่อมให้ผลกว้างขวาง ครูคนหนึ่ง ๆ คงจะได้ฝึกฝนนักเรียน
ต่อไปเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นเราขอขอบใจผู้ที่ได้ออกทุนทรัพย์ในการ
ช่วยสร้างโรงเรียนนี้ด้วย และขอให้พรให้ โรงเรียนนี้จงทำประโยชน์ได้ผล
สมกับความสำเร็จของผู้ที่ได้จัดการก่อสร้างขึ้นและบริจาครทรัพย์ไป ขอ
ให้เจริญยิ่งขึ้นถาวร ให้ทำการสอนได้ผลดี ให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง
จงทุกประการ”

เมื่อสุดพระราชดำริแล้ว สมุหเทศาภิบาลอัญเชิญทรงเมืกนาม
โรงเรียนเพื่อเป็นส่วดีดิมมงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วย
สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จขึ้นประทับบนโรงเรียนทอดพระเนตรสถานที่
ของโรงเรียนแล้ว เสด็จประทับหน้าโรงเรียน สมุหเทศาภิบาลนำพวกราช
และข้าราชบริพาร โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนระยองวิทย
นำทูตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีหมอนอิงปักอย่างงดงาม
๒ หมอนเป็นคัน แล้วเสด็จประทับพระราชอาสน์หน้าโรงเรียน พระราช
ทานธงแก่ของลูกเสือ สมุหเทศาภิบาลรับพระราชทานจากพระราชหัตถ์
แล้วมอบแก่ลูกเสือเชิญเข้าประจำกอง ลูกเสือได้ทูลขอส่วนด้านมถวาย
ทอดพระเนตรเรียบร้อยแล้ว ได้ จึงเปล่งเสียงไชโยเข้ามาใกล้ ที่ประทับ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ลูกเสือดังนี้

พระบรมราโชวาท

ในการพระราชทานธงประจำกองลูกเสือ มลลลพิณโลก

“ในการที่ข้าได้มาเยี่ยมมณฑลฝ่ายเหนือคราวนี้ ได้มาเยี่ยมมณฑล
พิณโลก และได้ตั้งใจเอาของมาดำหรับให้แก่ลูกเสือมณฑลพิณโลก
เพื่อเป็นเครื่องหมายที่คณะ และเพื่อจะได้เป็นที่ระลึกให้พร้อมใจกัน
นึกถึงบ้านเกิดเมืองมารดรของตน ของนี้ทำด้วยเพชรดีเดียวกับสีของเหล่า
ลูกเสือมณฑลพิณโลก มณฑลนี้มีรูปธงและจักรซึ่งเป็นอาวุธของ
พระพิณ ทั้งเพื่อให้เป็นของเตือนใจถึงมณฑลพิณโลก มณฑล
พิณโลกนั้นเคยเป็นถิ่นเกิดถิ่นเกิดของคนไทย แต่ก่อนนั้นเมืองพิณโลก

เป็นราชธานีโบราณมากที่สุดเมืองหนึ่งของประเทศสยาม พวกคน
 พิชณโลกเคยเป็นพวกนักรบสำคัญช้านาน ครั้นต่อมาภายหลังจึงได้ถูก
 ราชักมาทำลายเสียจนหักพังหมด บัดนี้พวกเข้างหลายผู้เป็นลูกหลาน
 ของนักรบโบราณนั้นเอง เป็นลูกของพวกไทยเดิมที่อยู่ในถิ่นนี้ คงตั้งใจ
 ที่จะบำรุงฐานของมณฑลของตน ซึ่งที่บ้านเกิดเมืองมารดรเดิมนี้
 ให้รุ่งเรืองเหมือนกับที่เป็นมาแต่ก่อน คงตั้งใจทำการงานทุกสิ่งทุกอย่าง
 ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยชอบ คงใจทำมาค้าขาย จะได้เป็นประโยชน์แก่ฐานะ
 ของมณฑลให้เจริญรุ่งเรือง และเมืองพิชณโลกก็จะได้กลับเป็นบ้านเมือง
 ใหญ่โตเหมือนกับที่เคยเป็นมาแต่ก่อนนั้น

พวกเข้างทั้งหลายที่ได้สมัครมาเป็นลูกเขื่อน นับว่าคิดถูกมาก เพราะ
 ความรรมคาเด็ก ๆ จะเรียนแค่หนึ่งสี่เท่านั้นไม่พอ ถ้าเรียนแค่หนึ่งสี่
 อย่างเดียว ก็จะตรงกับที่โบราณท่านว่าไว้ว่า “วิชาท่อนหัว เขาตัวไม่รอด”
 เราต้องเรียนอย่างอื่นด้วย ต้องฝึกทั้งกายวาจาใจ พระพุทธองค์ได้รับสั่ง
 ไว้เป็นพุทธภาษิตว่า “ทญฺโต เสฏฺโฐ มนุสฺสเสตฺถ” ก็แปลว่า บุคคล
 ที่ใด ฝึกหัดแล้วเป็นผู้ประเสริฐในหมู่มนุษย์ ฝึกหัดนั้น คือฝึกหัดอะไรบ้างเล่า
 ฝึกหัดกายใจให้เป็นผู้ซื่อตรงต่อบ้านเมือง ซื่อตรงต่อเพื่อนฝูง ต้องพูดจริง
 ทำจริง ต้องไม่คิดอวดาริยา เบียดเบียนผู้อื่นนั้น เรียกว่าฝึกหัดกายใจ
 ฝึกหัดวาจา ให้พูดวาจาอ่อนหวาน จะได้ ไม่ต้องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนบ้าน
 นั้น เรียกว่าฝึกหัดวาจา ต่อไปต้องฝึกกายให้แข็งแรงอดทน จะได้
 ทนกรากกรำได้ เมื่อโตขึ้นจะได้ทำมาหากินได้เรียบร้อย การฝึกหัด ๓ อย่าง

นี้ เมื่อพวกเขาเป็นลูกเสือแล้วจะทำได้ทุกอย่างที่เขารู้ ทั้งพวกเขามาเป็นลูกเสือนี้มันเป็นประโยชน์ที่สุดสำหรับเมื่อเวลาไหน

เจ้าทั้งหลายจงใจเถาเรือนและฝึกหัดให้ดี จงประพฤติตนให้เข้มเป็นลูกเสือโดยแท้จริง จะได้นำฐานะของมนุษยชาติไปสู่ความเจริญต่อไปในภายหน้า ข้าขอให้พรเจ้าทั้งหลายให้มีบุญอันด้วยกำลังกายกำลังปัญญา จะทำการใด ๆ จงสมความปรารถนาเสมอไป."

เมื่อพระราชทานพระบรมโอรสาห์แก่พวกลูกเสือแล้ว เสด็จประพาสโรงทหาร ฝ่ายทหารผู้รักษาวินัยที่ขึ้นใหญ่ถวายที่ดินนามมุดดินอินทราภรณ์ในกองพลทหารบกที่ ๘ แล้วเสด็จทอดพระเนตรการเดินรถบนถนน และเสด็จเที่ยวอวดที่ประพาสหน้า โฉมรับที่ถึงทัพของกองพลทหารบกที่ ๘ เวลา ๑๙.๐๐ นาฬิกา เสด็จกลับที่ประทับ

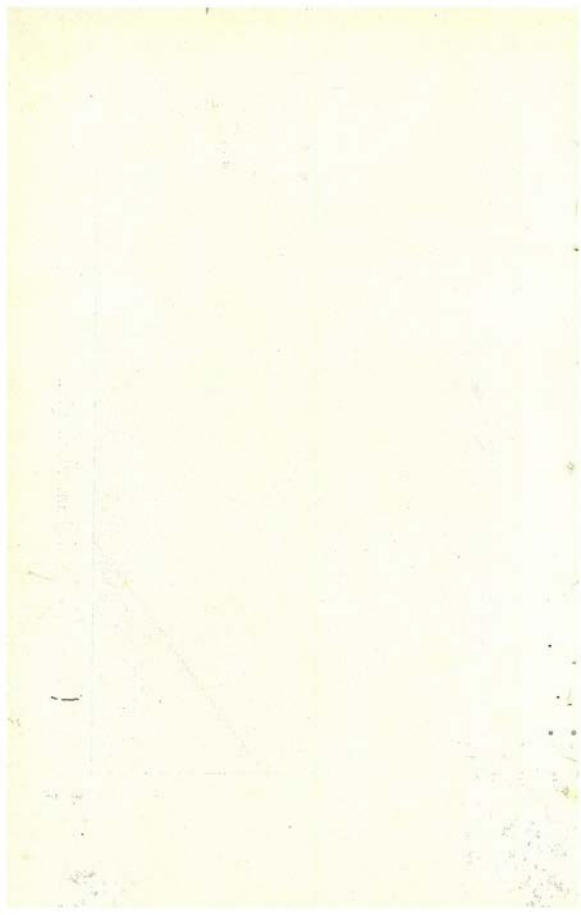
ในโอกาสดังที่ประทับแรมอยู่ ณ มณฑลพิษณุโลก ๑ ราชวัน คณะคนผู้ชำนาญดุริยนิมิตร์ ได้บรรเลงเพลงมโหรีถวายทุกคน.

เสด็จเมืองแพร่

วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๙ เวลา ๘.๐๐ นาฬิกาออกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จออก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระแสงราชศัณฺฑีสำหรับมณฑลพิษณุโลกคืนแก่สมุหเทศาภิบาลแล้ว เสด็จพระราชดำเนินโดยพระเก้าอี้หามและรถยนต์พระที่นั่งตามทางอย่างเมื่อวันเสด็จถึง ไปประทับ ณ สถานีรถไฟพิษณุโลก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยา

เสด็จประพาสเมืองพิษณุโลก

ภรณ์ จตุรตถภรณ์ช้างเผือกแก่พระยาภักดีขานวัฒน์วิศิษฎ์ เกรียงภูรัตน
 ภรณ์ ชั้นที่ ๔ ป.ป.ร. ของกรอบสร้างเงินแก่พระยาพิพิธสมบัติ แล้วเสด็จ
 ขึ้นประทับรถไฟ ได้เวลา ๗.๑๕ นาฬิกา รถไฟใช้จักรค่อไปถึงสถานี
 อุตรดิตถ์หยุดพระที่นั่ง เฝ้ายบ้านเมืองมีข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน
 เฝ้ารับเสด็จ โปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าเหลืองและรูปเทียนทองเงิน
 ให้ข้าราชการฝ่ายบ้านเมืองเชิญไปทูลเกล้าฯ ถวายพระแท่นที่อาสน์ รถไฟใช้จักร
 ค่อไปถึงสถานีเด่นชัย จังหวัดแพร่ อันเป็นต้นทางมณฑลพายัพ เวลา
 ๑๓.๓๐ นาฬิกา ข้าราชการมีมหาอำมาตย์โท พระยาราชนารถวิบุณยภักดี
 พริยพาหะ สมุหนเทศาภิบาลมณฑลพายัพ กับอำมาตย์เอก พระยากรุง
 ศรีสวัสดิการ ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ พร้อมด้วยข้าราชการในจังหวัด
 แพร่ทั้งฝ่ายหญิงและชายแต่งกายเต็มยศใหญ่ และม้านันดูใหญ่บ้าน
 ทหาร ตำรวจจวนฯ ลูกเสือ ทั้งแถวเกียรติยศรับเสด็จ มหาอำมาตย์โท
 พระยาราชนารถฯ สมุหนเทศาภิบาลมณฑลพายัพ กรวามบังคมทูลเบิก
 อำมาตย์เอก พระยากรุงศรีสวัสดิการ ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ เฝ้าทูล
 ถวายบังคมพระบาท แล้วพระยากรุงศรีสวัสดิการเชิญพานรูปเทียน
 เกี้ยวบูชา ๕ อย่าง กรวามบังคมทูลเชิญเสด็จเข้าเมือง ต่อจากนั้น
 คุณหญิงราชนารถฯ (ฉนวน เปาโรหิตย์) กรวามบังคมทูลเบิกคุณหญิง
 กรุงศรีสวัสดิการ (น้อย สวัสดิ์รัฐโต) เฝ้าสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
 พระบรมราชินี

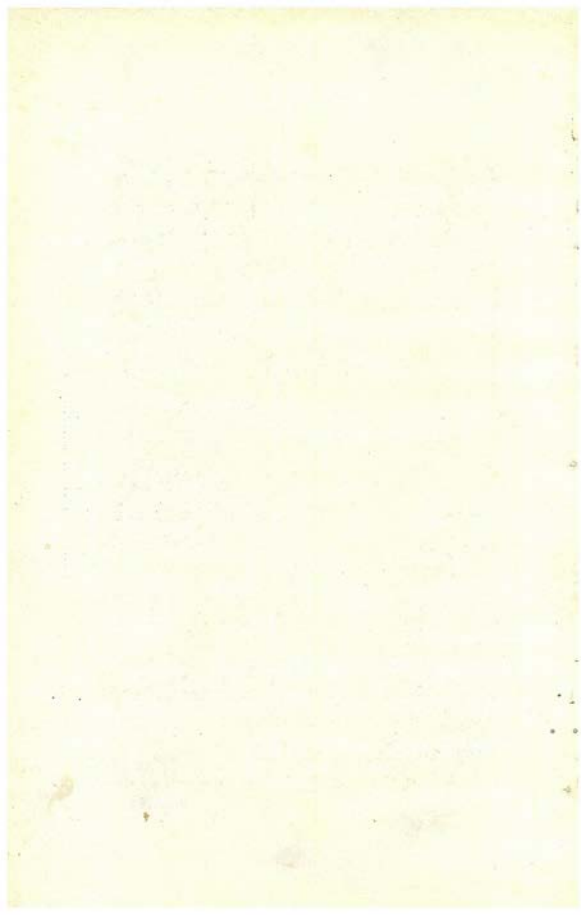
เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศ
 ราชการณาม ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงทอดสายสะพาย

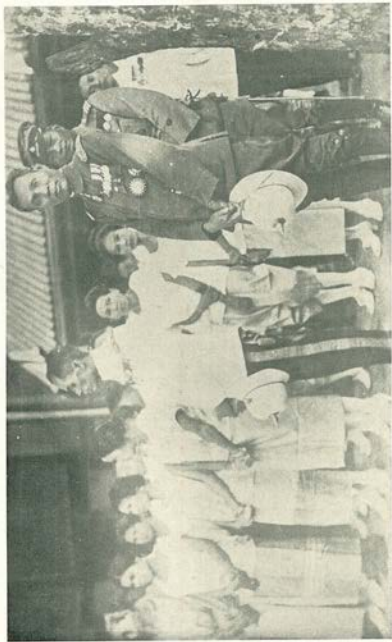
มหาจักรี เด็จฯ โดยกรรมวณรยณศรพระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระบรม
ราชินี พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชบริพารตามเด็จฯเข้าเมือง ระยะ
ทาง ๒๕ กิโลเมตร คดออกทางที่เด็จฯพระราชดำเนิน มีประชาชนเชิญพระ
บรมรูปประดิษฐานและตั้งเครื่องสักการบูชา เวลาเด็จฯผ่านฉกัใด ก็พา
กันไปรับเข้าคอกคอกไม้ถวายบังคมและให้ร้องถวายพระพรชัย พระองค์
สดชื่นมงคลคาตามประว่าที่จัดไว้ ได้โปรดให้หยุดพระที่นั่งในระหว่าง
ทางเมื่อถึงอนต์ดำรงพระยาชัยมฤณ (ซึ่งเป็นข้าหลวงอยู่เมืองแพร่ ครั้ง
พวกเงี้ยวเข้ามาบงกช) มีความชอบถวายชีวิตคนเป็นราชพลีในครั้งนั้น)
ประทับบนรถพระที่นั่งพระราชทานพวงมาลาให้ข้าราชการนำไปพระราชทานที่
อนต์ดำรงชัย แล้วเด็จฯต่อไป

เวลา ๑๕.๔๐ นาฬิกา รยณศรพระที่นั่งถึงหน้าศาลากลาง จังหวัด
แพร่ ณที่นั้นข้าราชการ พ้อคำ ฤทธิพิบัติ ประชาชนพลเมืองและชาวต่าง
ประเทศ พากันมาคอยเฝ้าชมพระบารมีอยู่อย่างฉันทตาม ครั้นแล้ว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี ได้เด็จฯลง
จากรถยนต์พระที่นั่ง มหาอำมาตย์โท พระยาราชนถถ นามหาอำมาตย์โท
เจ้ามหาพรหมธรรมา เจ้าเมืองนครน่าน ซึ่งจะไปรับเด็จฯที่เชียงใหม่
เคียวทางมาลงเมืองแพร่ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ครั้นแล้วเด็จฯพระ
ราชดำเนินขึ้นศาลากลาง ประทับเหนือพระแท่นที่ห้องโถง มีพระราชดำรัส
ปราศรัยด้วยข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งมาคอยเฝ้ารับเด็จฯตามสมควรแล้ว
อำมาตย์เอก พระยาครูศรีสังฆกิจกร นำข้าราชการและภรรยาข้าราชการ
จังหวัดนั้น พร้อมทั้งพ้อคำ ฤทธิพิบัติ ทูลเกล้าฯ ถวายดอกไม้ธูปเทียน
แล้วอ่านคำกราบบังคมทูลดังนี้

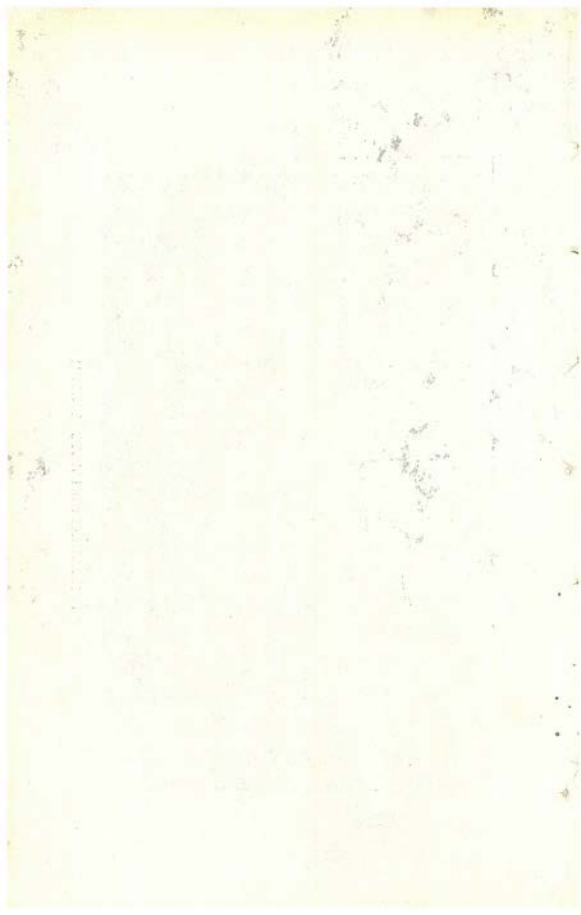

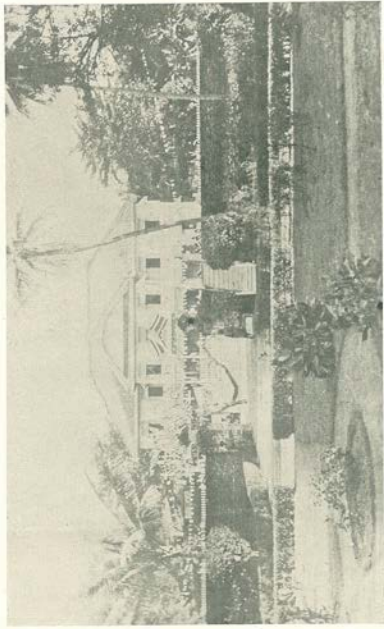
เสด็จในรถไฟ ถึงจังหวัดแพร่

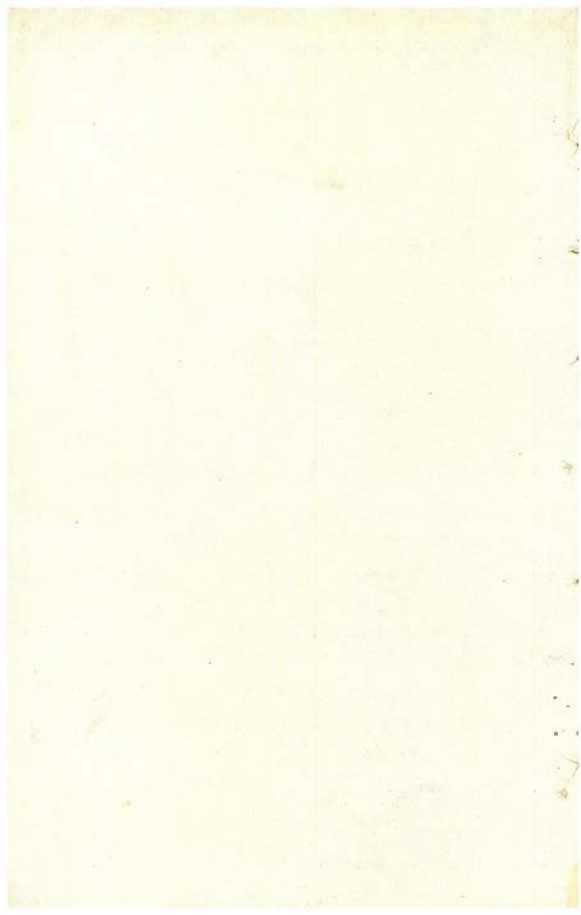

รับเสด็จที่ถ้ำสกลาณเด่นไชย จังหวัดแพร่

รับเสด็จในการพิธีพระราชทานพระแสงราชศัสตราที่ศาลากลางจังหวัดแพร่

คำกราบบังคมทูล

ของข้าราชการ พ่อค้า คฤหบดี กับราษฎรในเมืองแพะ

“ดลรณัฐ ข้าพระพุทธเจ้า ผู้ได้รับฉันทานุมัติของข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย กับทั้งคฤหบดี พ่อค้าราษฎร บรรดามีตำแหน่งราชการและพึ่งพระบรมโพธิ์เจ้านิการอยู่ในเขตต์เมืองแพะ ซึ่งพร้อมกันมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ขอพระราชทานพระบรมราชโองการตั้งกราบบังคมทูลให้ทรงทราบความขึ้นสมยัตติในพระมหากรุณาธิคุณ ซึ่งทรงพระราชอุตสาหะเสด็จมาโปรดเกล้า ฯ ๑ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถึงเมืองแพะในครั้ง

ขึ้นเมืองแพะนี้ แม่เดิมใช้เป็นที่เมืองใหญ่โต ก็เป็นเมืองคงมาแต่โบราณวันราวดาวเดียวกันกับเมืองอื่นในมณฑลพายัพ และมีเรื่องพงศาวดารเรื่องเป็นทำนองเดียวกันมา คือได้ฮากัยพระบรมเชษฐาภาพแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นประณมในพระบรมราชจักรีวงศ์ ได้ทรงช่วยให้พ้นจากอำนาจพม่า มาอยู่ในความปกครองของไทยด้วยตนเอง และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้สืบพระราชวงศ์ดำรงสยามประเทศในรัชกาลภายหลังขึ้นมา ได้ทรงพระกรุณาทำนุบำรุงให้ร่มเย็นเป็นสุข บ้านเมืองจึงมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นเป็นอันคัมภีร์มาจนถึงกาลบัดนี้ พระเดชพระคุณมีแก่ชาวเมืองแพะแต่ชั้นบรรพบุรุษ ขึ้นมาจนบรรดาประชาชนในปัจจุบัณ จะหาสิ่งอันใดให้เทียมทันนั้นหาไม่มี แต่ว่าแต่ก่อนมาเมืองแพะอยู่ในฐานะเป็นบ้านป่าเมืองไกล ได้แต่รำลึกถึงพระเดชพระคุณซึ่งได้ปกเกล้า ฯ ๑ ทุกเช้าค่ำ จนบัดนี้จึงได้ประจักษ์พบบุญตาอันมิได้มีมาแต่

กาลปางก่อน เพราะได้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงพระวราฮูสดำหะเด็จเข้ามา
โปรดเกล้า ฯ ถังเมืองแพะ ให้ราษฎรทั้งหลายได้ โอกาสกราบถวาย
บังคมพระบรมมหารัชมังคลาภิเษก แต่ได้ทราบข่าวก็บังเกิดความมีคตินี้ก็ ช่วยกันจัด
เตรียมการรับเสด็จองค์ของพระเศพระคุณตามกำลังของบ้านเมือง ซึ่ง
สามารถจะทำให้ทุกอย่างทุกประการ บัดนี้โอกาสซึ่งข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
ได้ มุ่งหมายมาช้านานมาถึง โดยได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท กับทั้งสมเด็จพระ
บรมราชินีนาถทั้งสองพระองค์ ในที่มหาสมาคมสมณมณฑลหมาย ข้าพระพุทธ
เจ้าทั้งหลาย ขอพระราชทานถวายพระพรชัยมงคลแด่ได้ฝ่าละอองธุลี
พระบาท ทั้งสมเด็จพระนางเจ้าบรมราชินีด้วยศิริเกล้า ขออาราธนาคุณ
พระศรีรัตนตรัยเจ้า อันเป็นนริศกัมมัญญะเขตศิวเคษยิ่ง กับทั้งอำนาจซึ่ง
เป็นใหญ่เป็นประธานในสากลโลก จงประสิทธิ์สวัสดิ์สวัสดิ์พิพัฒนามงคล
พระชนมสุขสถาพรแด่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาททั้งสองพระองค์จงทุกประการ
ขอให้ทรงมีชัยชนะศัตรูหมู่มารทั่วทิศานุทิศ รุ่งเรืองพระเกียรติคุณวิบูลย์
ฤทธิรมงคล ฯ ชาวสยามให้อยู่เย็นเป็นสุขเป็นจันทรันตร์ เทอญ
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ."

เมื่อจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบ
เป็นกระแสดพระบรมราโชวาทดังนี้

พระราชดำรัสตอบที่เมืองแพะ

"ทั้งตัวเราและพระราชินีขอขอบใจท่านทั้งหลาย ทั้งที่เป็นข้าราชการ
และคฤหบดีพ่อค้าประชาชน แม้นพระสงฆ์ภิกษุทั่วทุกแห่งทั่วแพะ บรรดาทั้ง

แก้ไขจัดการคืนรับและอวยชัยให้พรแก่เราทั้งสองในครั้งนั้น การที่เรา
มายังมณฑลพายัพครั้งนี้ เป็นความประสงค์ของเราอย่างหนึ่งซึ่งได้ มีมา
แต่แรกเริ่มราชสมบัติ ด้วยใคร่จะเห็นภูมิอาณาและคุ้นเคยกับผู้คนชาว
มณฑล กับทั้งตรวจราชการงานบ้านเมืองให้แจ้งประจักษ์แก่ตนเอง เพื่อ
ประโยชน์ที่จะปกครองทำนุบำรุงพระราชอาณาเขตต์และประชาชนในสยาม
ประเทศให้สมบูรณ์พูนสุข เหมือนสมเด็จพระราชบรรพบุรุษของเราได้ทรง
ปกครองมาแต่ปางก่อน ถ้าและสามารถจะให้นบ้านเมืองกับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน
มีความเจริญสุขร่มเย็นดีด้นการยิ่งขึ้นไปกว่าแต่ก่อนได้ ก็ยิ่งจะเป็นความ
ยินดีของเราที่ได้ถูกตำแหน่งมายังมณฑลพายัพ

เรามาลงเมืองแพร่วันนี้ตั้งขึ้นได้เข้าประคณมณฑล ได้เริ่มแรก
เห็นบ้านเมืองและผู้คนในมณฑลพายัพที่ชบใจ ด้วยเห็นว่าเป็นบ้านเมือง
ที่มีความเจริญสุข สมบูรณ์ด้วยผลแห่งการทำไร่ทำนาค้าขายและทางคมนาคม
อันควรหวังว่ายังจะเจริญรุ่งเรืองสืบไปได้ อีกเป็นอันมาก อีกประการหนึ่ง
เราได้เห็นประชาชนทั้งหลายซึ่งพากันมาต้อนรับเราตลอดทางที่มา ด้วยมี
อาการกระเรียนบานด้วยความยินดี และมาได้พบท่านทั้งหลายพร้อมใจ
กันมาอวยชัยให้พรในที่สมากมนี้ เราก็ยิ่งรู้สึกยินดี ด้วยมั่นใจว่าการที่
เราขึ้นมาคงจะเป็นประโยชน์ต่อหวังดังกล่าวมาแล้ว แต่ความเจริญอันจะ
เกิดขึ้นแก่บ้านเมืองและไพร่ฟ้าประชาชน แม้จะอาศัยพระเดชพระคุณของ
พระเจ้าแผ่นดินเป็นสำคัญก็จริงอยู่ แต่ยังคงอาศัยความประพฤติชอบ
ของเหล่าพสกนิกรเป็นอุปการะประกอบกัน เพราะฉะนั้น ขอให้ท่าน
ทั้งหลายจงใจช่วยเราทำนุบำรุงบ้านเมืองด้วยตามฐานแห่งตน ๆ ที่เป็น

ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่บังคับบัญชาผู้น้อย ก็จงตั้งใจทำการงานให้
เที่ยงตรงตามหน้าที่ด้วยกรุณาปรานีต่อผู้น้อย เหล่าที่ประกอบการค้าขาย
ก็จงพากเพียรหาประโยชน์ โดยธรรม และเมื่อเมื่อเจ้าจางจำพวกอื่นที่รัก
แกล่น ตลอดจนช่วยทำนุบำรุงบ้านเมืองตามสมควร ที่เป็นประโยชน์
พลเมืองทั้งหมื่นเพียรในการประกอบอาชีพ และอุทิศกำลังจนทรัพย์ ใด ไร
ส่งรอยให้เป็นที่ประโชยน์ และประพฤติคนตามพระราชกำหนดกฎหมาย
ก็อย่าเบียดเบียนผู้อื่นเป็นอันหนึ่ง แม้พระสงฆ์ทั้งปวงก็ขอให้เขาเป็นภรรจา
ตั้งฉันทรรมาธรรมปฏิบัติ พระพุทธเจ้าจะได้รุ่งเรืองด้วยความเลื่อม
ใสของคนทั้งหลาย เมื่อช่วยกันเช่นนั้นแล้ว การทั้งปวงที่เล็ดลอดถึงและ
ความดำริของเราเมืองจะทำให้สำเร็จได้ ก็จงใจเป็นภรรจาแก้ตัวเรา
จะตั้งใจทำนุบำรุงท่านทั้งหลายสืบต่อไปเป็นนิตย์

การที่เวาเมืองแพรวครั้งนี้เป็นครั้งแรก เราได้ให้ส่งราชบุตรแห่งราช
ศักดิ์ราชธานีมาเมืองแพรวองค์หนึ่ง ตามเยี่ยงอย่างซึ่งสมเด็จพระบรม
ชนกนาถของเราได้ทรงพระราชดำริไว้ไว้แล้ว ดำริว่าพระราชนัดดาไว้ใน
หัวเมืองสำหรับรับทูลเกล้าพระพิพัฒน์ธัญญา และเป็นที่สักการะทางพระองค์
และยอมพระราชทานคือเมื่อได้เสด็จไปถึงเมืองเป็นนิตย์มาแต่ก่อน วันหนึ่ง
เป็นวันอุคมนงสกล เราขอขอบพระเดชราชศักดิ์ราชธานีมาเมืองแพรว ให้
นี้เหมือนกับเมืองอื่นที่เมืองนี้มาแต่ก่อนไป ท่านทั้งหลายจงรับรักษาไว้
สำหรับบ้านเมือง พร้อมด้วยพระของเรา ขอให้ท่านทั้งหลายและประชาชน
ชาวเมืองแพรวทุกชาติทุกชนับรรดาศักดิ์ จงมีความเจริญอายุวรรณะพล

สถาพร และขอเมืองแพร่จึงมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นด้วยประการทั้งปวง
เทอญ."

เมื่อทรงมีพระราชดำริดีชอบแล้ว จึงพระราชทานพระแสงราชศัสตรา
ไว้เป็นเกียรติยศสำหรับเมือง พระยากรุงศรีสัตนาคนหุต รัชชูปการ
พระแสงราชศัสตราประจำฐานไว้บนโต๊ะทอง ขณะนั้นพระสงฆ์สดุดีย
มงคลคาถา ข้าราชการปดุงเฉียง ไร่โย แครวงบวรแดงเพื่องมหาชัย
พิณพาทย์ทำเพลงดาชุกรจบลง พระยากรุงศรีสัตนาคนหุตกราบบังคมทูล
แสดงความดีความนึกคิดในนามข้าราชการว่า จะตั้งใจปฏิบัติตามกระแสพระ
บรมราชโองการและจะคงไว้รักษาพระแสงราชศัสตราไว้ต่างพระองค์ เพื่อเป็น
เกียรติยศสำหรับจังหวัดแพร่สืบไปชั่วกาลนาน ต่อจากนั้นได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ครีตภาภรณ์เนืองกุญ
ดษามแก่พระยากรุงศรีสัตนาคนหุต แล้วเสด็จไปทรงพระราชปฏิสันถารแก่
พระเทพมุนี เจ้าคณะมณฑลพายัพ และพระมหาเมธีกร เจ้าคณะ
จังหวัดแพร่ ซึ่งมาเป็นประธานนำพระสงฆ์จังหวัดแพร่ถวายพระพรชัย
มงคลอยู่ ณ นั้น ครั้นแล้วพระยากรุงศรีสัตนาคนหุต ผู้ว่าราชการจังหวัด
ทูลเกล้า ฯ ถวายรายงานราชการของแผนกต่าง ๆ ในจังหวัดแพร่ และ
นำช่างแกะเป็นพระพุทธรูปสำหรับเมืองขึ้นอันมั่งคั่ง ๑ ถวาย ครั้น
พระสงฆ์ถวายอภิวาทถวายพระพรตากลับแล้ว เสด็จจากศาลากลางเหยียบ
ควนผู้ว่าราชการจังหวัด ประทับเสวยเครื่องว่างซึ่งคุณหญิงกรุงศรี สวดสั
การจิตถวายในห้องชั้นบน ข้าราชการบริวารรับประทานของว่างในห้อง

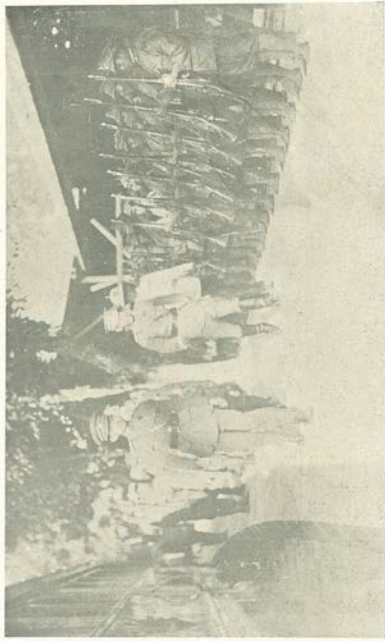
ขึ้นแล้ว ข้าราชการฝ่ายบ้านเมืองคอยเฝ้ารับเสด็จจนเสด็จนามหญ้า แล้วขจัดไว้
แล้ว คุณหญิงกรุงศรีวัดวัดศิริการกราบบังคมทูลเบิกคุณหญิงจันทน์คำ ภรรยา
พระยาบุรีรัตน น้อมเกล้า ฯ ถวายงาช้างอีกคู่หนึ่ง

เวลา ๓๗.๕๐ นาฬิกา เสด็จจากจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ทรงรถ
ย่นครพระที่นั่งออกพระนครบ้านเมือง แล้วเสด็จกลับประทับแรมในรถไฟ
พระที่นั่งที่สถานีเด่นชัย ประชาชนพลเมืองไปรับเข้าชมนอกนอกไม่ถวายพระ
พรชัยทุกเวลาเสด็จเข้าเมือง

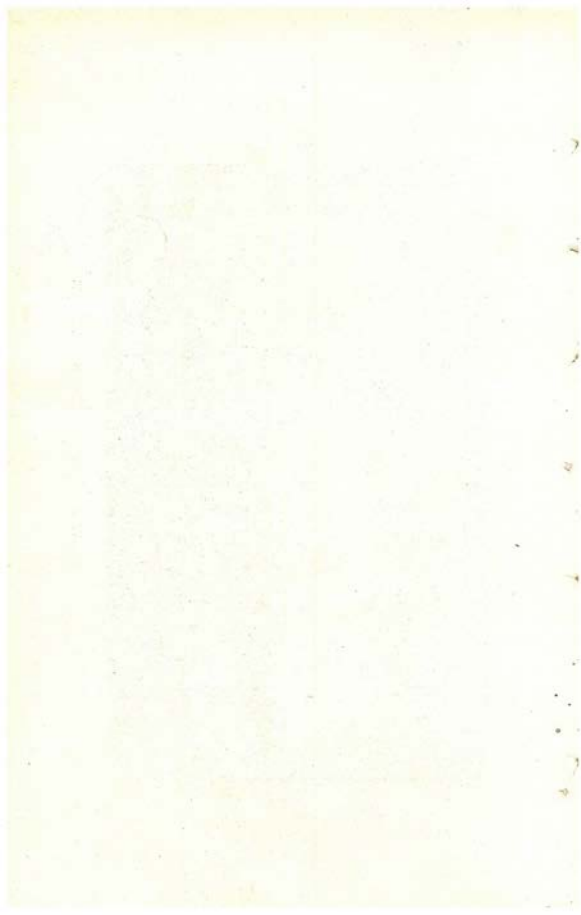
ในคืนวันนั้น ฝูงเห็บดำก๊อบตามถนนหลายฟุต ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่
พร้อมด้วยกรมการเมือง กรมการอำเภอ ได้อยู่ประจำรักษาเหตุการณ์
ณที่ประทับเด่นชัย.

เสด็จเมืองนครลำปาง

วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ กองทหารพรานจังหวัดน่านแคว
ทางมาถึงจังหวัดแพร่ ได้มาตั้งแถวเกียรติยศคอยส่งเสด็จที่สถานีเด่นชัย
ครั้นได้เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา รถไฟพระที่นั่งออกจากสถานีเด่นชัย ในระยะ
ที่ผ่านไม่หยุดรถ ทรงถ่ายรูปรำลึกตามตำรา ทอดพระเนตรข้างรถสูง
รถไฟพระที่นั่งถึงสถานีเมืองนครลำปาง เวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ที่สถานี
มีเจ้านายพื้นเมือง ข้าราชการฝ่ายทหาร พลเรือน กองสูง และชาวต่าง
ประเทศ พืชคำ ราษฎรชายหญิงมากคอยเฝ้ารับเสด็จอย่างมกหลาย ที่เป็น
หัวหน้าและชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายข้าราชการ คือ นายพลตรี พระยาสมรวิชัยสงคราม
ผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ ๘ มหาอำมาตย์ตรี พระยาสุเรนทร์ราชเดนา

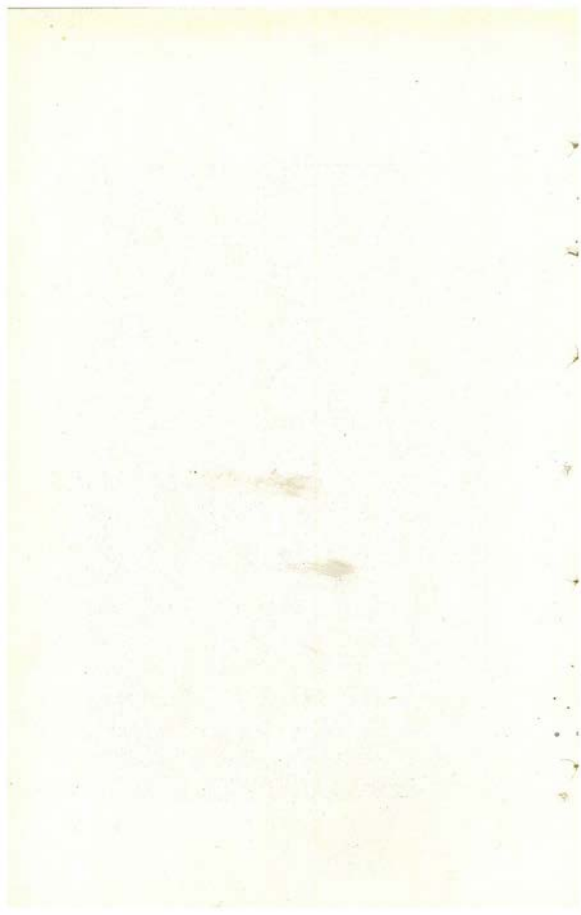

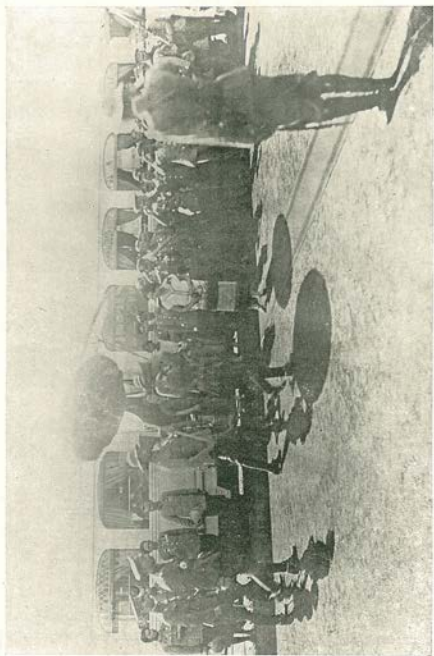
เสด็จตรวจแถวทหารพรานน่านที่สถานีเด่นไชย จังหวัดแพร่

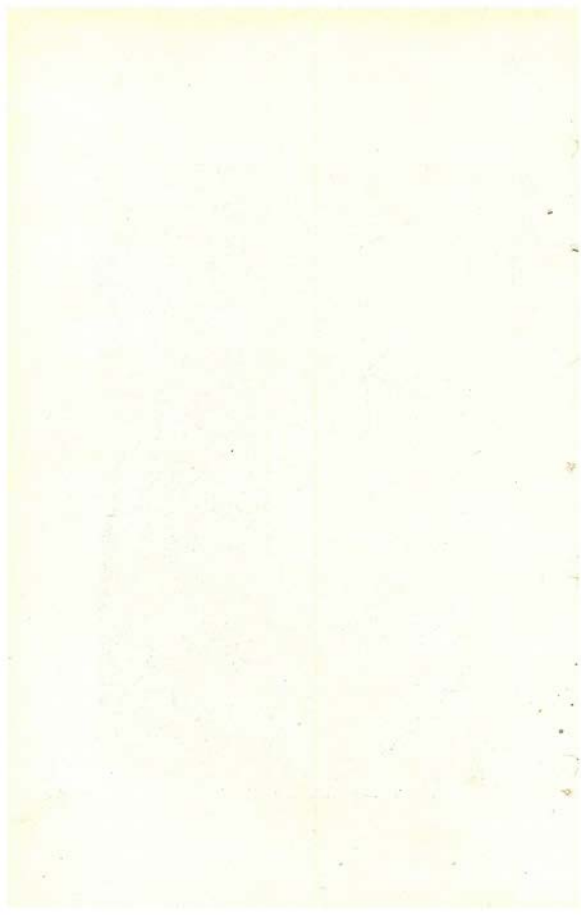

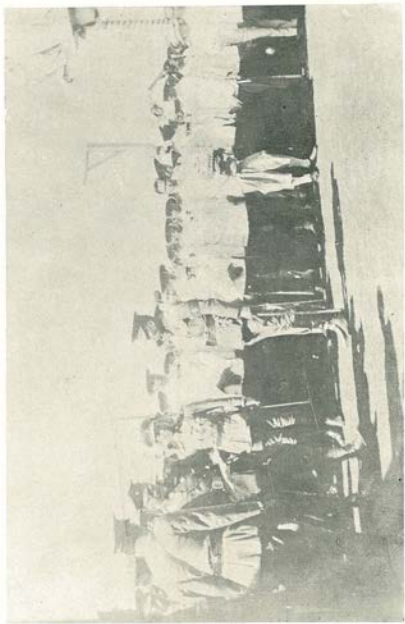
รถไฟเลียกลำยม จังหวัดแพร่

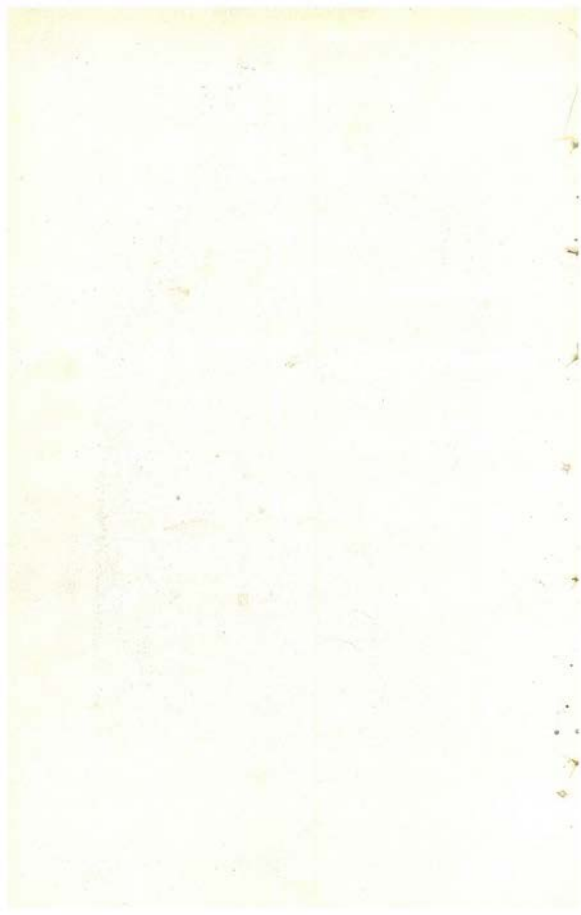

เสด็จถึงสถานนกรลำปาง

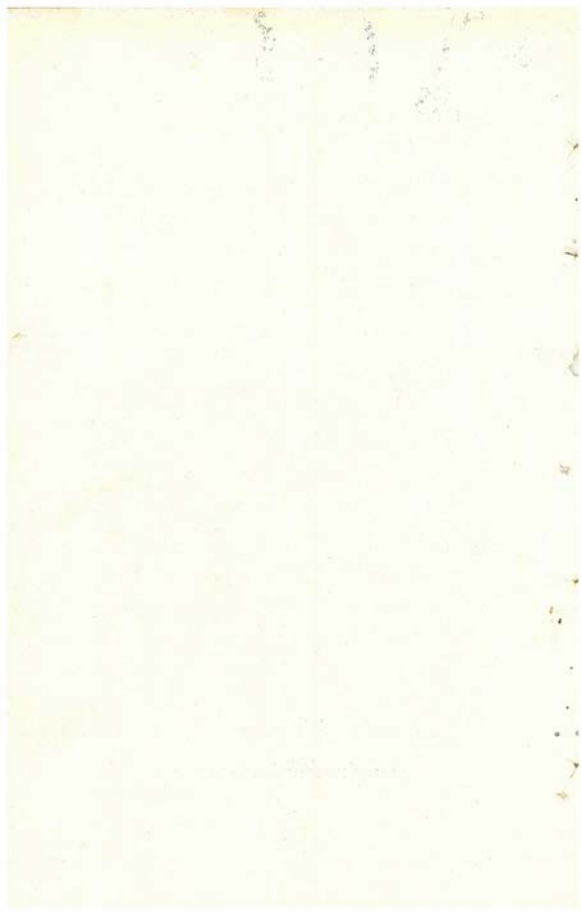

แสดงถึงสถานที่ต่าง

ครอบครัวพม่าเผ้ารับเสด็จ ลำปาง

ปลัดมณฑลประจำจังหวัดลำปาง นายพันตำรวจเอก เจ้าราชวงศ์
ผู้กำกับตำรวจภูธรจังหวัดลำปาง ฝ่ายหญิง คือ เจ้าทิพยศ คุณ
หญิงสุเนทรวรเสนา ฝ่ายต่างประเทศ คือ มีคเตอร์ ยชน เมธ วัชร
กงสูตย์กฤษณะและภรรยา มีคเตอร์ อ.ฮาร์.สตั.เจนซ์ ที่ปรึกษากฎหมาย
นอกนั้นเป็นผู้ชำนาญการและผู้ช่วยบริษัทมาไม่ในจังหวัดลำปาง และชาว
อเมริกันมิชชันนารี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระบรม
ราชินีเสด็จจากภรรยาคือนาง ทหารกองเกียรติยศกระทำความเคารพ
แถวองบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี มหาอำมาตย์โท พระยาราชนกุล
กราบบังคมทูลเบิก มหาอำมาตย์ตรี พระยาสุเนทรวรเสนา ปลัด
มณฑลประจำจังหวัดลำปาง ฝ่ายบุตรของสมเด็จพระบาท แล้วมหาอำมาตย์
ตรี พระยาสุเนทรวรเสนา นำเครื่องบูชาถึง ๕ อย่าง กราบบังคมทูล
เชิญเสด็จเข้าเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทอดพระเนตรตรวจ
แถวทหาร แล้วนายพลเอก พระเจ้าฟ้ายะแซ กรมหลวงกำแพงเพชรอัคร
โยธินกราบบังคมทูลเบิกชาวต่างประเทศที่มาเฝ้ารับเสด็จอยู่ณที่นั้น คุณ
หญิงราชนกุล กราบบังคมทูลเบิกภริยานามหญิงบรรตาศักดิ์ และภรรยา
ข้าราชการ สุภาพสตรี เสด็จแล้ว ทรงรดยนตร์พระที่นั่งเสด็จไปประทับ
พลับพลาแรมที่โรงทหาร ระวังทางเสด็จคืนแต่ต้นลำปางถึงที่ประทับ
โรงทหาร มีตำรวจภูธรและลูกเสวยเฝ้ารับเสด็จทั้งสองฟากบาทวิถี
มีธงกิจประดับประดา และมีราษฎรมาคอยเฝ้าชมพระบารมีทั้งสองข้างทาง
เสด็จตลอดไป ที่ประตูชัยและตามวัดที่เสด็จผ่านมีร้านพระดังมีดอรัญ

ปริศน์ เมื่อรพพระที่นั่งผ่าน ราษฎรโปรยข้าวตอกดอกไม้และเปล่งเสียงไชโยให้้องสาธุการจนถึงที่ประทับ โรงทหาร

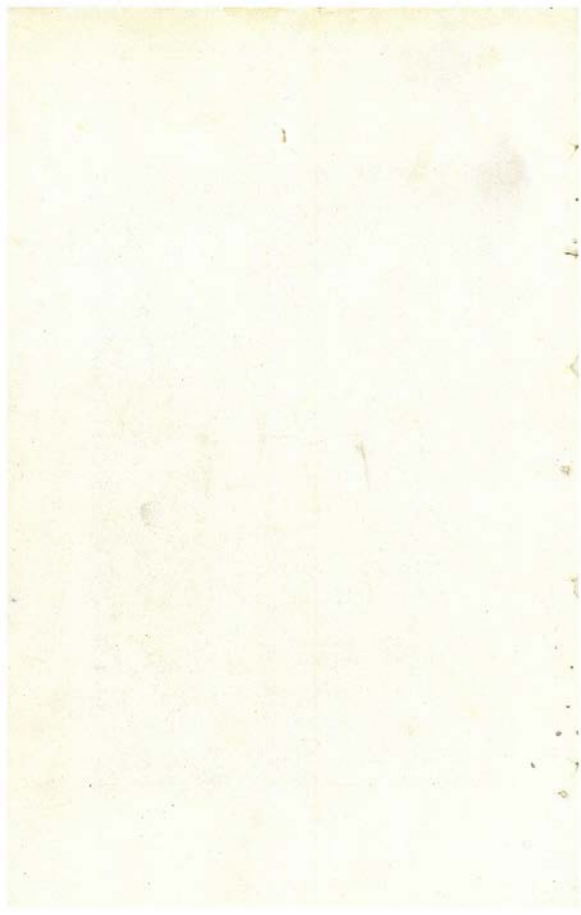
ในการวันเดี๋ยวนั้น ข้าราชการในจังหวัดแต่งเต็มยศ

วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นวันกำหนดที่จะเสด็จพระราช

ทานพระแสงราชศัสตรา ณ ศาลากลางจังหวัด เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศราชการณาม ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงดัดสายสะพายมหากักรับบรมราชวงศ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนรถยนต์พระที่นั่งจากพลับพลาประทับแรมโรงทหาร มีเจ้านายข้าราชการผู้ใหญ่ตามเสด็จ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ นายพลเอกพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน นายพลโท หม่อมเจ้าอลองภู แม่ทัพกองทัพน้อยที่ ๒ และนายพลตรี หม่อมเจ้าอมรวิทย์ ดมฺพราชสงครามฯ พอรพพระที่นั่งเข้าสู่ศาลากลาง ทหารกองเกียรติยศคู่ลูกเสือ นักเรียน ทำนบผู้ใหญ่ม้าน พอสัก ราษฎรถวายเคารพ แดงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี มหาอำมาตย์โท พระยาวิชิตภักดี ดมฺพเทวกวิบาล และมหาอำมาตย์ตรี พระยาสุเรนทร์วรเสนา ปดิมณฑลประจำจังหวัดคอยรับเสด็จอยู่ที่บันไดศาลากลาง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จขึ้น บรรดาผู้คอยรับเสด็จอยู่ที่นั่นทั้งมณฑลตามเสด็จขึ้นบนศาลากลาง เสด็จประทับยังพระราชอาสน์ภายในห้องประชุม เจ้านายผู้ใหญ่ที่ตามเสด็จยืนเฝ้าอยู่ทางเบื้องซ้าย คือจากเจ้านายผู้ใหญ่ไปเป็นฝ่ายสมัครแล้ว มีคุณหญิงสุเรนทร์วรเสนาพร้อมด้วยหญิง

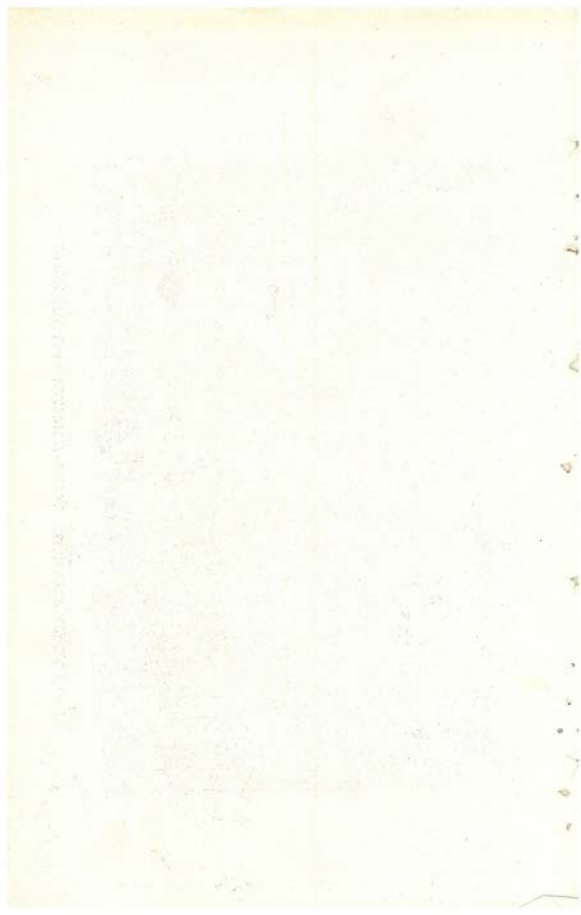

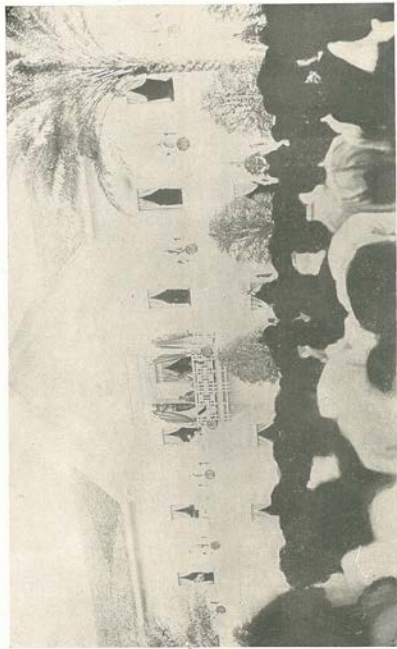
พลับพลาที่ประทับแรมในบริเวณโรงทหาร นครลำปาง

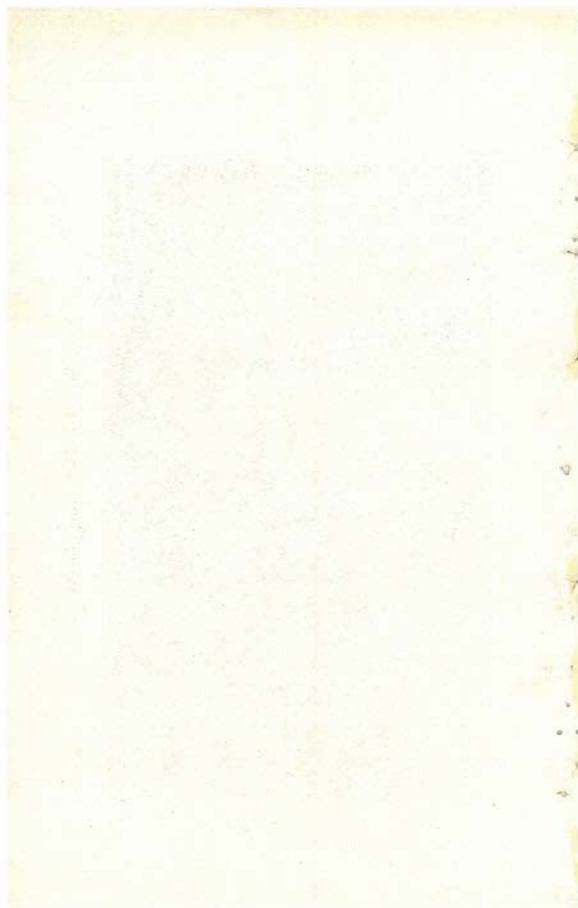

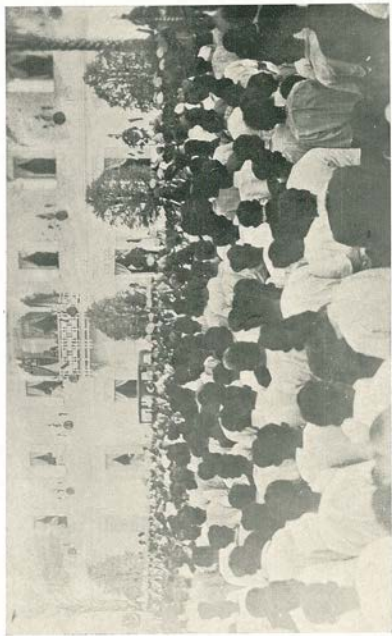
เสด็จถึงศาลากลางในการพิธีพระราชทานพระแสงราชศัสตรา เมืองนครลำปาง

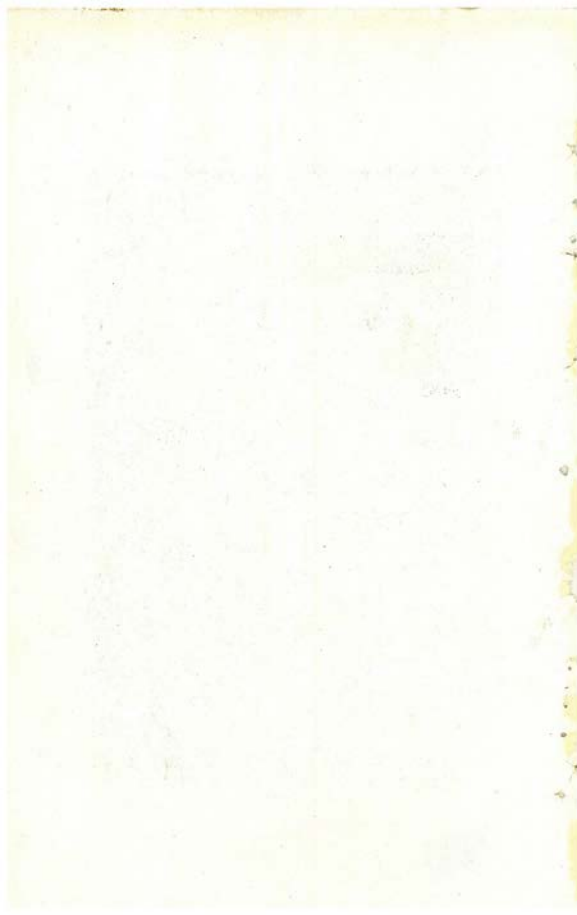

เสด็จออกมุงค์เทศากลางจังหวัด นครลำปาง

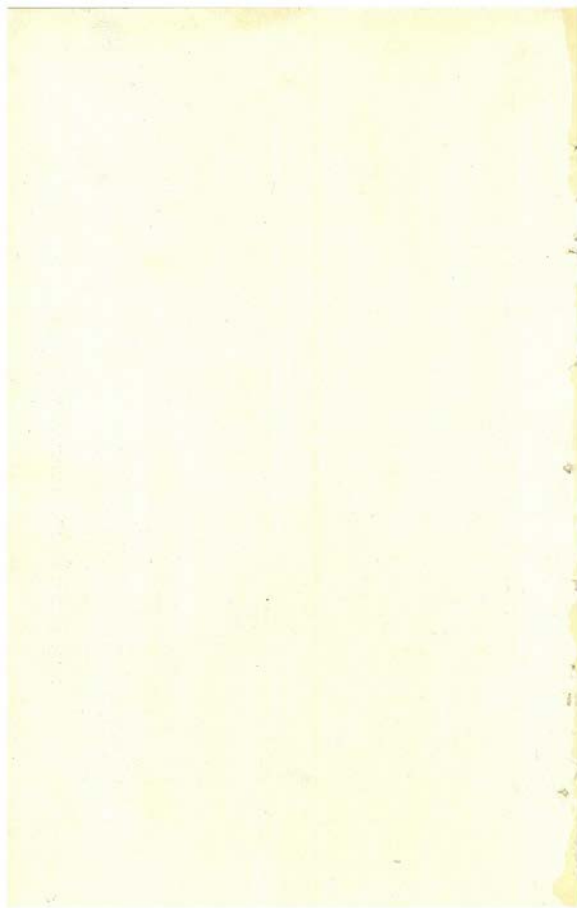

ราษฎรเผ้าที่หน้าศาลากลาง จังหวัดลำปาง

ราษฎรเผ่าในวันพิธีพระราชทานพระแสงราชสัตวาทนกรถีปาง

บรรดาศักดิ์ข้าราชการ ท้องถิ่นบางคน และดัดวีชาวต่างประเทศ ทาง
 เืองพระหัตถ์ราชกิจจานุเบกษา พระสงฆ์สมณศักดิ์ ๑๐ รูป มีพระเทพมุนี
 เป็นประธาน ต่อจากอาสน์สงฆ์ไป เจ้านายและข้าราชการในจังหวัด
 และชาวต่างประเทศมีไว้ซึ่งก่งสูง ที่ปรึกษาทูลหม่อมฯ หัวหน้าและผู้ช่วย
 มิชชันนารี คณะมิชชันนารี กับพ่อค้าคฤหบดีบางคนเข้า ครบหน้าพระราช
 อาสน์ มีมหาอำมาตย์โท พระยาราชบุณย ด้มุกเทศำภิบาล และ
 มหาอำมาตย์ตรี พระยาศุเรนทร์ราชเดณา ปลัดคณทลประจำจังหวัด
 พอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จประทับ
 ยี่พระราชอาสน์แล้ว ด้มุกเทศำภิบาลมีศักรวญกระทรงคอกไม้ขึ้นกราบนำ
 เจ้านายข้าราชการ และประธาณราชจังหวัดจำเียงทั้งหญิงและชายทูล
 ถวาย ๑ ถวายคอกไม้ขึ้นกราบ แล้วพระยาศุเรนทร์ราชเดณา ปลัดคณทล
 ประจำจังหวัด อ่านคำกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลดังนี้

คำถวายชัยมงคลสำหรับเมืองนครด้าปาง

“ด้วยมี ข้าพระพุทธเจ้า ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
 นำฉันทะของบรรดาข้าราชการและเจ้านายผู้ใหญ่ผู้น้อยกับทั้งคฤหบดีพ่อค้า
 ประชาชนทุกชาติทุกภาษา ซึ่งพึ่งพระบรมราชเมตตา และประกอบอาชีพอยู่
 ที่จังหวัดนครด้าปางอันมีความขึ้นชมนันต์ที่ได้มาของสุดพระบาท
 กับทั้งสมเด็จพระบรมราชินีได้ทรงพระราชอุทิศเสด็จมา โปรดเกล้า ๑ ชาว
 มณฑลพายัพ และเสด็จมาประทับณเมืองนครด้าปาง พระราชทาน
 พระบรมราชวโรกาสให้ชาวเมืองได้กราบถวายบังคมชมพระบารมี และขอบ

พระเศพระคุณที่ได้ทรงปกครองเมืองกันดัรววิบคิอุบัทวันคราย ทั้งทรง
ทำนุบำรุงบ้านเมืองและประชาชนทั้งหลายให้เจริญรุ่งเรืองมีความสุขสำราญ
ยิ่งขึ้นเป็นอันคืบมา อันปรากฏอยู่แก่ใจจะมีทิวามันหามิได้

ด้วยเมืองนครลำปางนั้น แม้ในตำนานกล่าวว่าได้สร้างมาแต่ครั้งสมัย
นางจามเทวีได้ครองเมืองหริภุญชัย และได้เป็นภาคานครกับเมืองนคร
เชียงใหม่ในสมัยต่อมา แต่ภายหลังก็ตกอยู่ในอำนาจพระมหาราชานพมือน
กับเมืองอื่นในมณฑลพายัพ จนพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
กับ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทพระราชนุชา ทรงปราบปราม
ราชศึกมัยชนะ จึงได้มารวมรวมในพระบรมราชอาณาเขตค้ำยมา ได้รับความ
ปกครองเมืองกันดัรววิบคิอุบัทวันครายในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลภาย
หลังสืบมา บ้านเมืองจึงได้มีความเจริญรุ่งเรืองมาจนบัดนี้

อันประ โยชนและความสุขซึ่งชาวเมืองนครลำปาง คงแต่ชื่นชมรพ
บุษย์สืบมาจนประชาชนทุกวันนี้ ได้มีมาเพราะพระบรมเดชานุภาพและ
พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชวงศ์
ได้ทรงปกครองทำนุบำรุงนั้นเหลือที่จะพรรณนาให้หมดได้ แม้ว่าแต่เพียง
ที่ทศดาชาวเมืองในสมัยนั้นได้แต่เห็นก็เป็นอันอเนกปริยาย เป็นอันว่าได้ทรงจัด
ระเบียบการวิจิตรวิจิตรให้ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินได้รับความยุติธรรมเจริญโลก
ด้นบดินแดนได้ภาพ ทั้งทรงทำนุบำรุงชาวต่างประเทศที่เข้ามาพึ่งพระบรมราช
สมภาร ประกอบการอาชีพในเมืองนี้ ให้ได้รับประโยชน์และความสุขเช่น
หน้ากัน ยังการดำเนินซึ่งได้โปรดฯ ให้สร้างทางรถไฟทอดวงแต่กรุงเทพพระ
มหานครจนถึงมณฑลพายัพ และสร้างทางหลวงแต่เมืองนครลำปางไปจน

เมืองเชียงราย การคมนาคมทั้งหลายซึ่งทรงสร้าง^๕ขึ้น เดิมชนพระวราชทาน
ประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนพื้นที่จะประมาณได้ ทั้งในปัจจุบัน^๕
และที่จะพึงมีในอนาคตต่อไปข้างหน้า ด้วยทรงพระมหากรุณาเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยพระอำนาจความดี^๕จึงได้ความบังคมทูลพระกรุณาฯ ข้า
พระพุทธเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีวิศา^๕กันทรย์ กับทั้งอำนาจสิ่ง^๕ซึ่งเป็นใหญ่
ในสากลโลกอันทรงมหิทธิฤทธิ์ จงอภิบาลรักษาองค์พระบรมพิตรพระ
ปรมาภิไธยประสาธิต มหันตเศรษคิลกรมาธิบ^๕ดี พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
กับทั้งองค์พระนางเจ้าวิภาวดี^๕บรมราชินี ทั้งสองพระองค์ ให้ทรง
เป็นสุขเกษมสันต์วัน^๕วันคืน เดชะดีดิลกสถาพรในเศวตฉัตรสิริวิศา^๕กันทรไชย^๕
รุ่งเรืองพระเกียรติยศเหมือนดังดวงพระอาทิตย์และ พระจันทร์อันส่องแสง
สว่างโลก นิรโรคภัยไข้เจ็บ เสด็จเสวยวิเศษ^๕อันมีรสเกษมวิเศษ^๕อันมีรสเกษม
เป็นนิรันดร์ เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ”

เมื่อจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสตอบ
ดังนี้

พระราชดำรัสตอบสำหรับเมืองนครลำปาง

“เรามาถึงเมืองนครลำปาง และได้มาเห็นท่านทั้งหลายทุกชั้นบรรดา
ศักดิ์ ตลอดจนราษฎรพลเมืองทุกชาติทุกภาษาพร้อมใจกันต้อนรับอย่าง
แข็งแรง แสดงความรักใคร่ไมตรีจิต^๕แก่ตัวเราและองค์พระวราช^๕ันทรย์

เรามีความสนิทสนมได้มันดียิ่งนัก และเมื่อสงครามสงบก็เป็นผู้ช่วยดำริธุระ
หนึ่งในพระราชอาณาเขต ทั้งมีเรื่องประวิติเกี่ยวกับพระราชวงศ์
ของเราโดยเฉพาะ เพราะพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรง
รับความดีความมีกิตติของชาวมณฑลพายัพที่เมืองนครลำปางนี้ เป็นประม
เทศบ้านเมืองทั้งมณฑลจะพ้นจากอำนาจพระม่านารวมในประเทศสยามเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นอันนับมาจนทราบ
เท่าทุกวันนี้ บ้านเมืองในประเทศของเราแตกออกมาเป็นอันหนึ่งอันเดียว
กันมาจนจะไปมาถึงกันได้ด้วยยาก แม้จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว
ความดีความก่อกำเนิดในระหว่างชาวประเทศอันเดียวกันก็ยังมีเห็นต่าง จึง
มักเข้าใจกันไปว่าเป็นชาวเมืองเหนือหรือชาวใต้ เป็นลาวหรือคนไทย
ความจริงที่เป็นชาวประเทศอันเดียวกันแต่เป็นไทยด้วยกันเคยรู้ด้วยกันเป็น
อันเดียวกัน ด้วยพระเดชพระคุณของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลหลังได้
ทรงทำนุบำรุง ประกอบทั้งความจงรักภักดีของชาวมณฑลพายัพซึ่งได้มา
มั่นคง ถึงกระนั้นก็ยังนับว่าชาวมณฑลพายัพอยู่ห่างไกล จนความสะดวกในการ
คมนาคมชักนำความวิธิต่างกันและกันให้สิ้นที่ยังขึ้น จึงสามารถทำนุบำรุง
เมืองนครลำปางให้มีความเจริญรุ่งเรืองเห็นปานนั้น และยังจะพึงหวัง
ได้ว่าเรามีความเจริญยิ่งขึ้นอีกเป็นอันมาก อันนี้และที่เป็นความสนิทสนมกัน
ของเราที่มาเห็นเมืองนครลำปางเป็นครั้งแรก

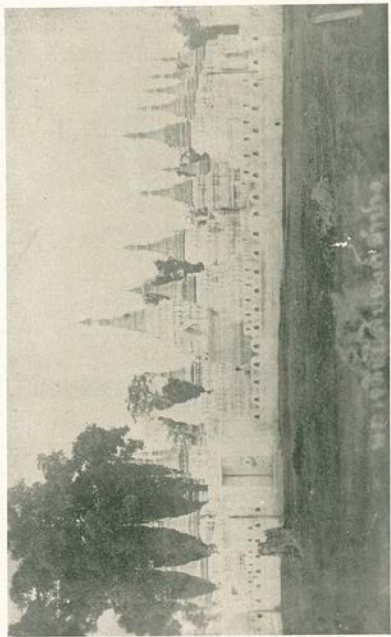
ทั้งนี้เราและสมเด็จพระราชินีขอขอบใจท่านทั้งปวงที่ได้ช่วยกันจัดการ
ค้ำยัน และขอขอบใจท่านทั้งหลายที่พร้อมกันมาช่วยชี้ให้พระแก่เราทั้งสอง
ในที่นี้มากนี้ การรับรองที่เราได้เห็น ทั้งการคบคบกับบ้านเมืองและราชการ

กิริยาอันวิเศษของชาวเมืองที่พร้อมกันมามากมาย ทำให้เรา รู้สึกว่าเมือง
นครลำปางทุกชั้นทุกชาติและภาษาด้วนนิยมยินดีโดยมีไมตรีจิตกับเรา ทั้ง
นักด้วยหวังว่า เราคงจะทำนุบำรุงบ้านเมืองและประชาชนทั้งหลายให้เจริญ
รุ่งเรืองยิ่งขึ้นเป็นอันตมไป ชื่อนั้นระจกต่างใจในคดีเราจำจะ
พยายามมิให้เสียหวังของท่านทั้งหลาย เรามุ่งหมายจะทำนุบำรุงรักษา
ประโยชน์และความสุขของประชาชนในประเทศสยามให้ได้ด้วยความยุติ
ธรรม และได้รับความปลอดภัยทั้งทำนุบำรุงตามสมควรแก่ปัจจุบันสมัย ให้
เด่นหน้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วทั้งพระราชอาณาจักร ขอให้ท่าน
ทั้งหลายจงช่วยเป็นอุปการแก่ความมุ่งหมายของเราโดยประพฤติตามหน้าที่
แห่งตน ๆ คือเขาประโยชน์และความสุขของบ้านเมืองและของมหาชนเป็น
สำคัญ จงอุปการแก่กันและกัน แม้ถึงต่างชาติหรือศาสนาก็ไม่ควรจะให้ขาด
ไมตรีจิต ส่วนบุคคลที่เป็นชาวต่างประเทศมาอยู่ในเมืองนี้ก็จงวางใจใน
ไมตรีจิตของเรา ช่วยกันประกอบการให้เมืองนครลำปางเจริญรุ่งเรือง
ยิ่งขึ้นต่อไป

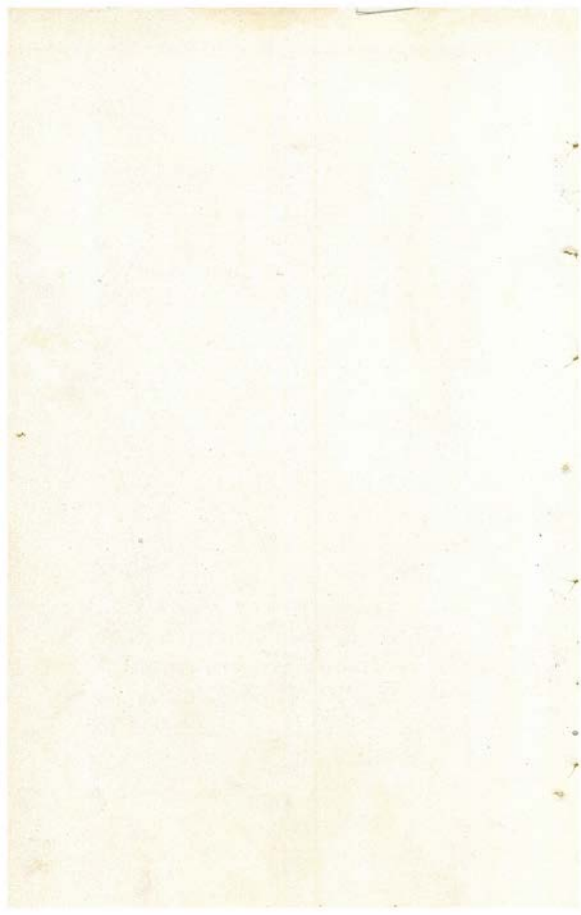
อนึ่ง เรามาถึงเมืองนครลำปางครั้งนี้เป็นครั้งแรก เราให้ตั้งพระแสง
ราชศัสดาสำหรับเมืองนครลำปางขึ้นองค์หนึ่ง อันพระแสงราชศัสดานี้
สมเด็จพระบิรมหาราชเจ้าอันเป็นพระบรมชนกนาถของเราได้ทรงพระราชดำริ
ตั้งขึ้นสำหรับพระราชทานแก่พระหัตถ์ ในเมื่อเสด็จไปถึงหัวเมืองสำคัญ
เป็นครั้งแรก เพื่อให้รักษาไว้เป็นศักดิ์การทางพระองค์และรับทำนุบำรุง
พิทักษ์รักษาเป็นประเพณี อันเป็นอุดมมงคล เราจะมอบพระแสง
ราชศัสดาไว้แก่ท่านทั้งหลาย และขออวยพรแก่ท่านทั้งหลาย กับทั้ง

ประชาชนชาวจังหวัดนครลำปาง ขอให้มีความสำราญปราศจากอันตรายภัย
อุบัติเหตุภัยทั้งปวง และจงเจริญความสุขทุกประการให้ทั่วกัน และขอ
ให้จังหวัดนครลำปางจงเจริญรุ่งเรืองวัฒนาถาวรมั่นนิรันดร์ เทอญ

เมื่อทรงมีพระดำริดีชอบแล้ว จึงพระราชทานพระแสงราชศัสตรา
พระยาสุเรนทร์ราชเดนาเข้าเฝ้ารับพระราชทานจากพระราชหัตถ์ ทนไฉน
พระดังขึ้นพระเทพมุนีเป็นประธานต่อคชยันโต ข้าราชการและผู้ที่เกี่ยวข้อง
ที่นั่นพร้อมกันเปล่งเสียงไชโย พิณพาทย์บรรเลงเพลงดาธูการ ครั้นจบลง
พระยาสุเรนทร์ราชเดนากราบบังคมทูลพระกรุณาแจ้งความดีความนึกคิดใน
นามเจ้านายข้าราชการและประชาชนชาวจังหวัดลำปาง แล้วนำราชพรกร
ซึ่งเจ้านายข้าราชการและประชาชนชาวจังหวัดนั้นสร้างขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณหญิงสุเรนทร์ราชเดนาว่าพระแต่ ซึ่ง
เจ้านายข้าราชการและประชาชนชาวจังหวัดนั้นสร้างสำหรับทูลเกล้า ฯ ถวาย
สมเด็จพระบรมราชินี เสร็จแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทวีติยาภรณ์ มงกุฎสยามแก่พระยาสุเรนทร์ราช
เดนา ฉัณฐะนัครยศนายพลตำรวจตรีแก้วราชวงศ์ (แก้วภาพเนรุ
ณลำปาง) พระราชกณะและถวายชดเชย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระบรมราชินีและค้ำประทัยที่มูเร่เกิดคำตากดาง พระราชทานพระบรม
ราชโองการให้ประชาชนนำทูลละอองธุลีพระบาท ประชาชนผู้ต่างปลื้มปิติ

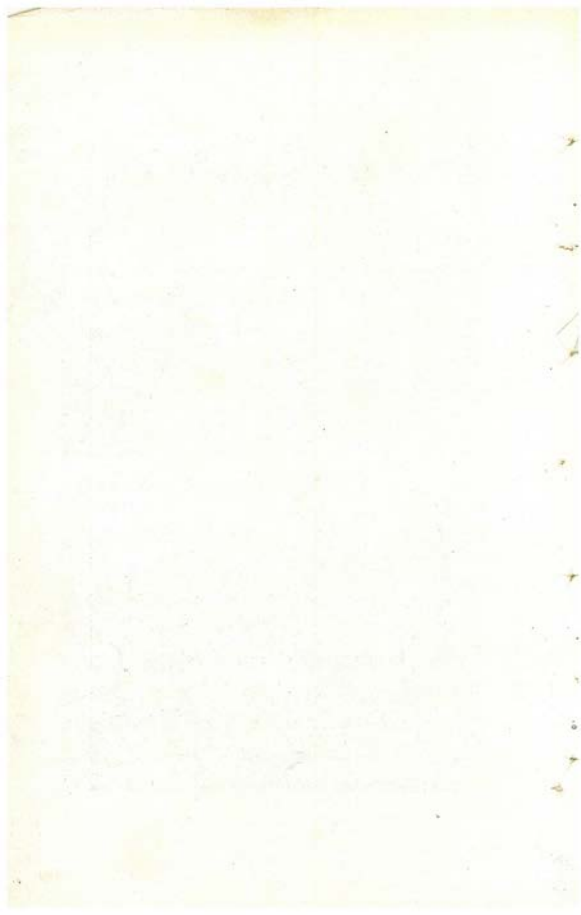

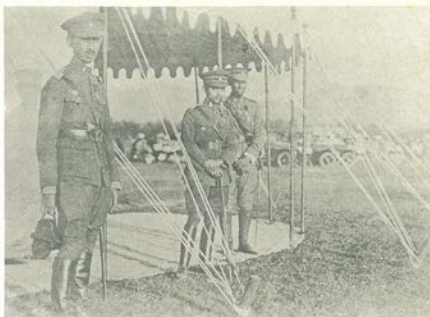
วัดน้ำพอง นครลำปาง

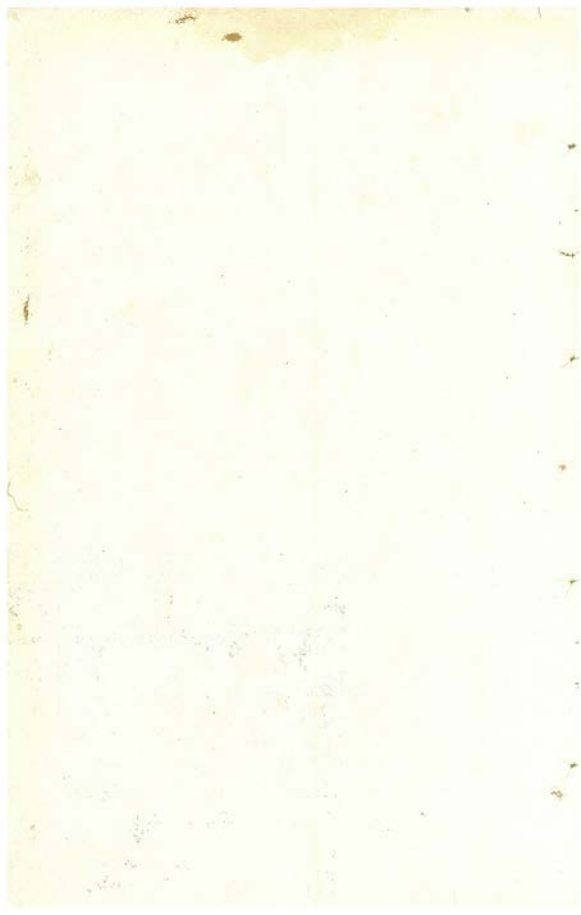

หม่อมเจ้าอลองกฤษกราบบังคมทูลรายงานการซ้อมรบ
ของทหาร ลำปาง

ทอดพระเนตรทหารประลองยุทธ นครลำปาง

เปล่งเสียงไชโยถวายพระพรมิหยุดหย่อน จนได้เวลาสมควรเสด็จพระราช
ดำเนินกลับพลับพลาประทับแรม โรงทหาร

ในการพิธีพระราชทานพระแสงราชศัสดาวันนั้น เจ้านายและข้าราชการ
ในกระบวนเสด็จแต่งเต็มยศ ข้าราชการในจังหวัดแต่งเต็มยศใหญ่

วันที่ ๓๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่งเสด็จ
ประพาสบริเวณเมืองนครลำปาง ประทับทอดพระเนตรวัดพระแก้วและวัด
เจ็ยว เสด็จเข้าในวิหารทรงจุ่มรูปเทียนเครื่องนมัสการ และทรงถ่ายรูป
สถานที่ต่าง ๆ ในวัดทั้ง ๒ นั้นแล้วเสด็จกลับ

วัดพระแก้วที่เสด็จทอดพระเนตรนั้น เป็นวัดที่เคยประดิษฐานพระพุทธร
ปฏิมากรแก้วมรกตเมื่อครั้งอยู่นครลำปาง จึงมีนามว่าวัดพระแก้ว และ
นับว่าเป็นวัดสำคัญแห่งหนึ่งมาจนบัดนี้

เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา เสด็จไปทอดพระเนตรการฝึกซ้อมทหารน
สนามบิน พอเวลาสมควรเสด็จกลับ ในการทอดพระเนตรฝึกซ้อมทหารนี้
มีประชาชนเป็นอันมากไปคอยชมพระบารมี

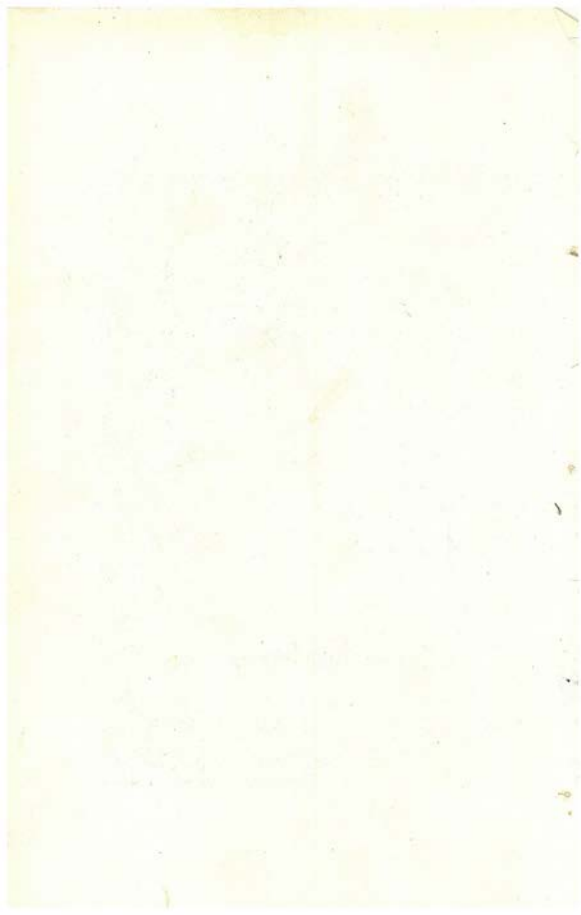
เสด็จจากนครลำปางถึงจังหวัดเชียงใหม่

วันที่ ๓๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๘.๑๕ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จทรงรถยนต์พระที่นั่งออกจาก
เมืองนครลำปาง พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการบริพารโดยเสด็จ คือ
พระเจ้าน้องนางเธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ นายพลเอก พระเจ้าพี่นางเธอ

กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน นายพลโท หม่อมเจ้าอดุลย์ และนายพลตรี หม่อมเจ้าอมรวิทย์ สมุหราชองครักษ์ นายพันโท พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นชนวนดี จ้าคุณด์ ราชองครักษ์ นอกจากนี้มีข้าราชการในมณฑลและจังหวัดโดยเด็ดขาด มหาอำมาตย์โท พระยาราชบุณยสุต สมุหเทศาภิบาล ได้ตั้งหน้าไปรับเสด็จที่พระยา มหาอำมาตย์ตรี พระยาดุเรนทรวิเศษ เสด็จปลัดมณฑลประจำจังหวัดโดยเสด็จไปในกระบวน ส่วนที่ถ้ามาไทยซึ่งอยู่ในระหว่างทางเสด็จผ่าน และมีพระราชปรมังคละ จะเสด็จทอดพระเนตรนั้น ทางจังหวัดได้จัดให้อำมาตย์ตรี พระพิพิธสุทธธาดา ผู้ช่วยราชการจังหวัดกับ หลวงเกษมศรีธรรมรักษ์ ไปคอยรับเสด็จพร้อมด้วยรองอำมาตย์เอก หม่อมเจ้าเจริญใจ จิตรพงศ์ นายตรวจเอกซึ่งคอยจัดการรับเสด็จอยู่ที่นั่น และทางฝ่ายทหารก็ได้จัดให้นายพันโท พระมหาณรงค์เรืองเดช ผู้บังคับการกรมทหารบกที่ ๑๗ นำนายสิบไปทูลพระเกี้ยวที่ประทับจำรับเสด็จไปที่ปากด้า ระยะทางจากนครด้ามาจนถึงทางแยกไปถ้ำผาไทย ๑๗ กิโลเมตร เมื่อเสด็จถึงถ้ำผาไทย ได้เสด็จเข้าในถ้ำ ทอดพระเนตรรูปปั้นพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ของถ้ำนั้น แล้วเสด็จกลับออกมาประทับที่ปากด้า ทรงจารึกพระบรมนามาภิไธยย่อ ป.ป.ร. ๒๔๖๘ ไว้ที่ปากด้าแล้วทรงรถยนต์พระที่นั่งเสด็จต่อไปอีก ๒๐ กิโลเมตรถึงเมืองงาว เจ้าพนักงานมืองรองอำมาตย์เอก หลวงประจักษ์สุบรรพชา เป็นหัวหน้าจัดการตกแต่งสถานที่ว่าการอำเภอเป็นที่ประทับขึ้น เคี้ยวจัดโรงเรียนประจำอำเภอ และที่พักกรมการอำเภอเป็นที่ประทับของพระบรมวงศานุวงศ์ นอกจากนี้

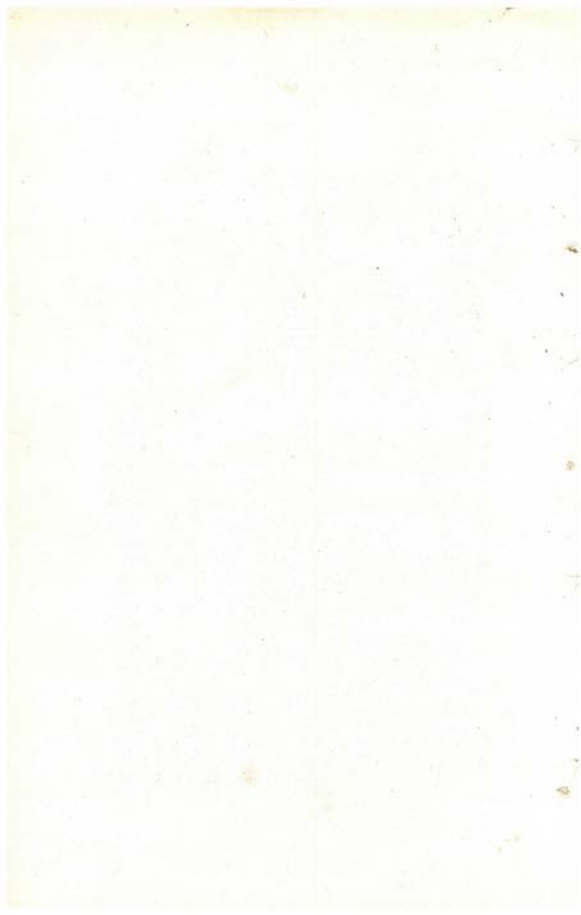

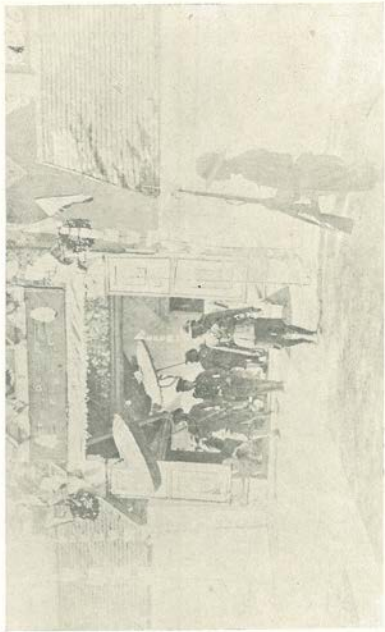
ถ้ำผาไทย ในแขวงจังหวัดนครลำปาง

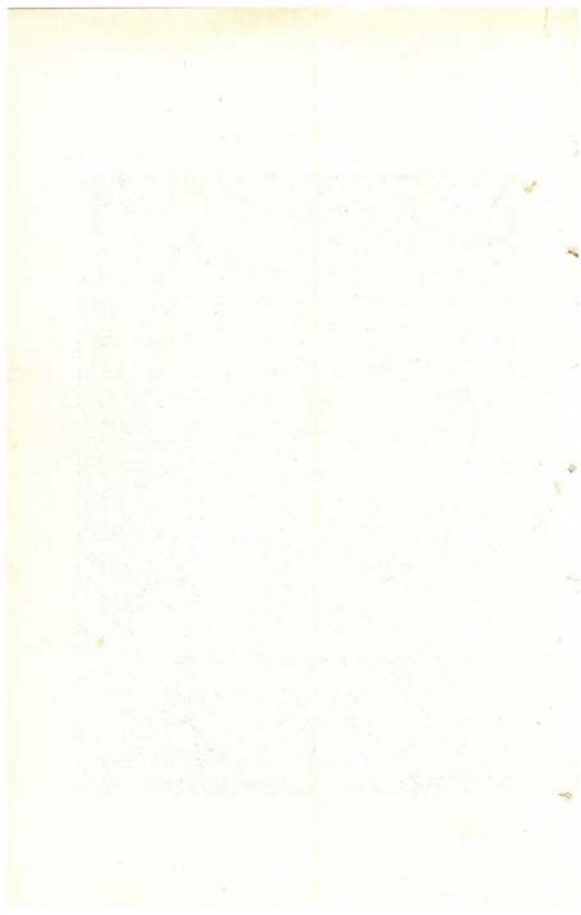
แสดงประเพณีทอผ้าไทย

วัดพระเจ้าตมหลวง อำเภอพะเยา แขวงจังหวัดเชียงมราย

เสด็จประพาสพุ่มร้อนตำบลห้วยทรายขาว อำเภอเมืองพวน แขวงจังหวัดเขมบราย

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF MICHIGAN

ปลุกประทักษิณและตั้งเตียงราชบริพาร รองอำมาตย์เอก หลวงพิไชยราชสีห์
 ธรรมพากรจังหวัด เป็นผู้จัดเตียงอาหารโดยนายน้อย คมฉัน และนาย
 หม่องยี่ พ่อค้าในจังหวัดลำปางขึ้นที่ออกทวียี่ส่วนตัวจัดถวายตลอดทั้ง
 เครื่องคัมค้วย เด็จจระประทับรับบนที่ว่าการอำเภอเมืองจาว ทรงพระ
 กุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแห่มาด้วยนาฬิกาขึ้น ๓ แก่นายน้อย คมฉัน
 และนายหม่องยี่แล้ว เด็จจจากเมืองจาวต่อไป ระยะทาง ๕๔ กิโลเมตร
 ถึงเมืองพะเยา อำมาตย์เอก พระยาราชเศรษฐี ผู้ว่าราชการจังหวัด
 เชียงราย แต่งกายเต็มยศมาคอยเสิร์ฟเด็จจอยู่นั้น พร้อมด้วยข้าราชการ
 คณะกรรมการอำเภอและประชาชนชายหญิงในตำบลนั้น พอรถพระที่นั่ง
 เทียบหน้าพลับพลาตำบลที่ประทับที่เวียงแก้ว มหาอำมาตย์โท พระยา
 ราชานุถ สมุหเทศาภิบาลกบแก้วมัญจกมลเมิก อำมาตย์เอก พระยาราช
 เศรษฐี ผู้ว่าราชการจังหวัด เข้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วพระยาราช
 เศรษฐีนำเครื่องบูชาขึ้น ๕ อย่างเชิญเด็จจเข้าเมือง คุณหญิงราชานุถ
 นำนางคำค้อยภรรยาหลวงศรีวันวานกุล เข้าทูลละอองธุลีพระบาทขึ้นด้วย
 เด็จจแล้วเด็จจขึ้น มหาอำมาตย์ตรี พระยาสุเรนทร์ราชเสนา ปลัด
 มณฑลประจำจังหวัดลำปางตามเด็จจเพียงนี้

วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา เด็จจประ
 พาสวดพระเจ้าคนหลวง พระราชาจอมทอง อันเป็นปูชนียสถานสำคัญ
 ปรากฏในพงศาวดารโยนก และพระอาจารย์ศรีวิชัยชาวถ้ำพูนได้เป็นหัวหน้า
 เจริญปฏิสังขรณ์แล้วเด็จจ ทรงจุตรูปเทียนเครื่องนมัสการแล้วเด็จจ

ทอดพระเนตรหมู่บ้านในบริเวณเมืองพะเยา กับแควทอดพระเนตรเครื่อง
ศิลาโบราณเป็นรูปต่าง ๆ ซึ่งนายอำเภอได้พบที่วัดร้างนอกเมืองจึงนำมา
รวบรวมไว้คนที่พิกนายอำเภอ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ เลื่อนคัมภีร์ไวยิงพิพิธภัณฑ
สำหรับพระนครกรุงเทพฯ ๑ เหลื่อนนั้นให้ส่งไปรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑมณฑล
พายัพ ณพระมหาธาตุหิรัญชัย นครลำพูน

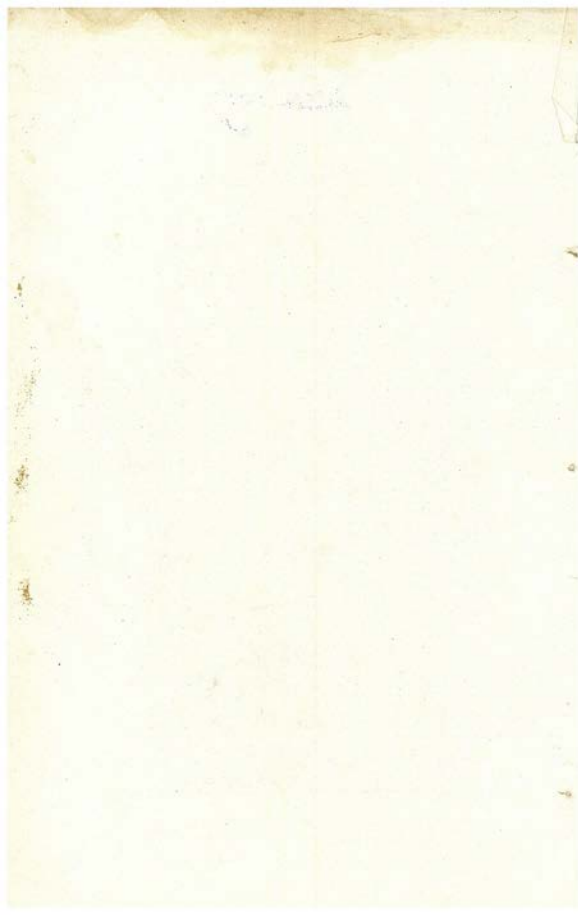
เวลาบ่าย ๓๖.๐๐ นาฬิกา เสด็จออกประทับพลับพลาหน้าที่พัก
เวียงแก้ว พระยาราชบุณย คุมเทศาภิบาล กราบมิ่งมงคลเบิกพอกพ้อคำ
พระมาพร้อมกันข้างข้าง ๓ คู่ และพอกพ้อคำจนจกมือช่วยองค์ความทูล
เกล้าฯ ถวายแสดงความจงรักภักดี มีพระราชดำรัสตอบขอบใจ และ
พระราชทานพร แล้วเสด็จทรงรถยนต์ประพาดตามถนนแม่คำ เวลา
มีการเล่นมหรสพอย่างพื้นเมืองถวายทอดพระเนตร

ระหว่างเสด็จประทับแรมที่เมืองพะเยา ๒ ราตรี ณ หลวงศรีนคร
นุกูล กับ ขุนพิณสุกัยกร พ้อคำ รับเลี้ยงกระบวนเสด็จเป็นส่วนตัวของ
พระเศพระคุณ มีพระยาประจักษ์ศิลปากร ผู้ตรวจการคลังภาคเป็นผู้ช่วย

วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา เสด็จโดย
รถยนต์ออกจากเมืองพะเยา ระยะทาง ๔๘ กิโลเมตร ถึงที่ประทับที่
เมืองพาน ประทับพักที่หนึ่งแล้วเสด็จจากเมืองพานแวะประพาดตอยจอม
แก้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดได้จัดแต่งทางรถยนต์ ขนไม่ได้จนถึงวัดยอชคช
กรมไปรษณีย์ โทรเลขได้ส่งพนักงานมาตั้งสถานีวิทยุ โทรศัพทวิทยุตั้งว่า

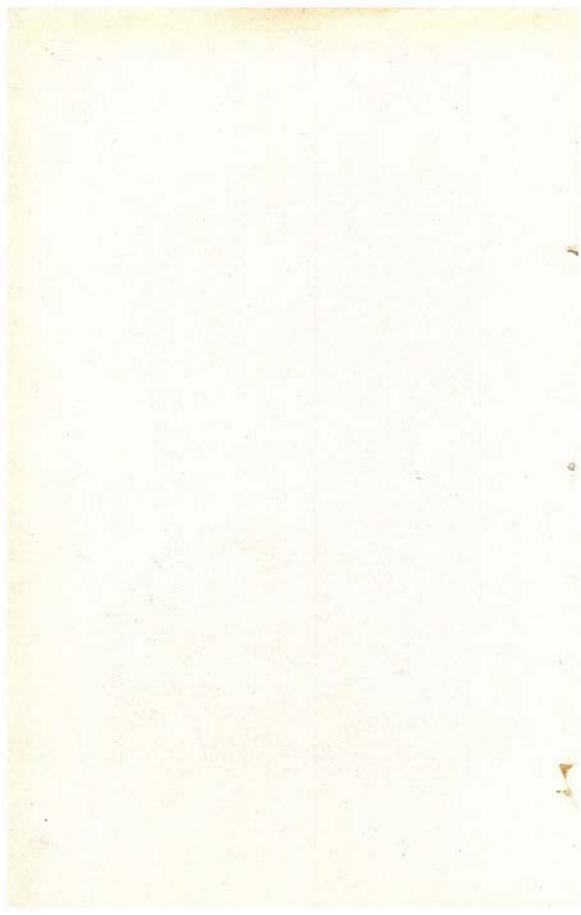

พวกแม่หัว จังหวัดเชียงใหม่

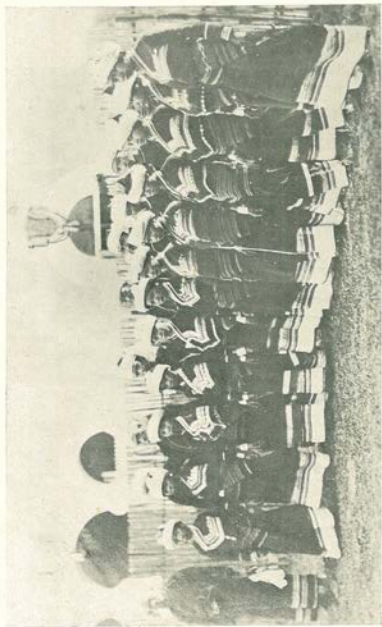
พวกมูเซอร์ จังหวัดเชียงใหม่เผ่า

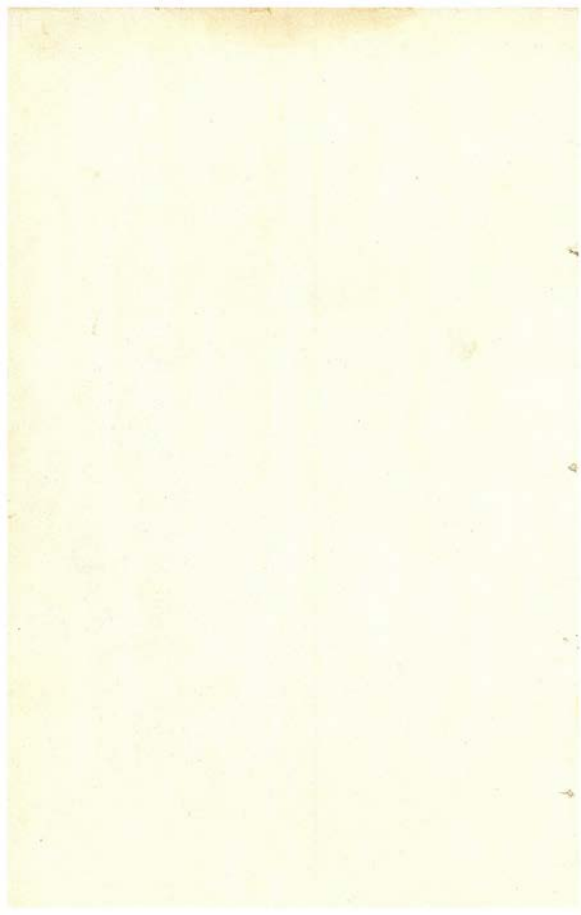

พวกลูซอร์ จังหวัดเซียงรายที่มาเฝ้า

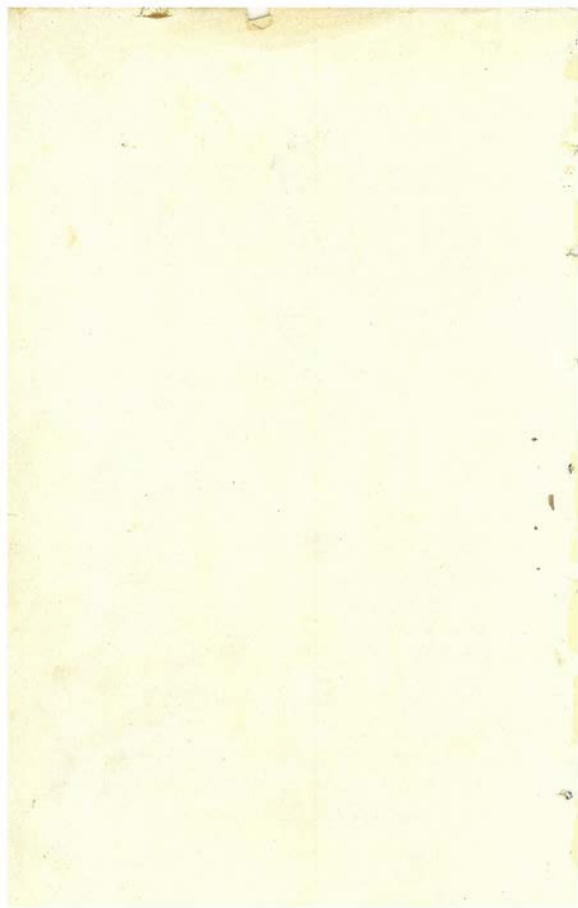

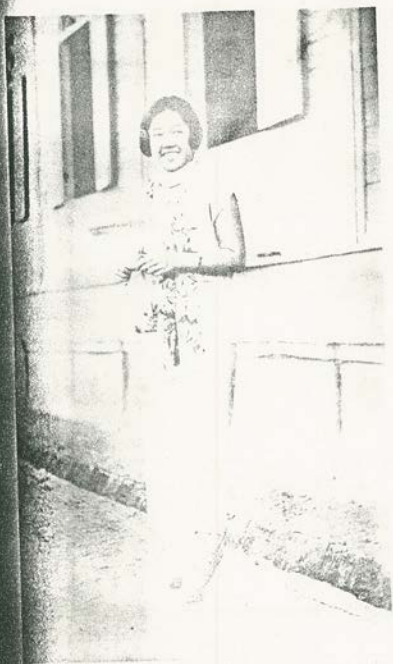
พวกถือ จังหวัดเชียงใหม่มาเล่น

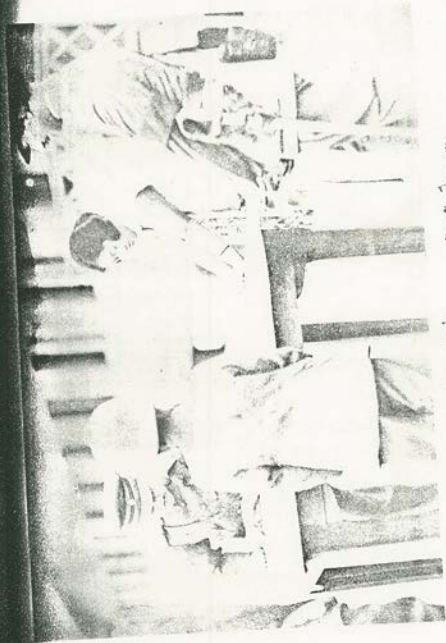
พวกอีวะ (ลาว) จังหวัดเชียงรายท่าแม่

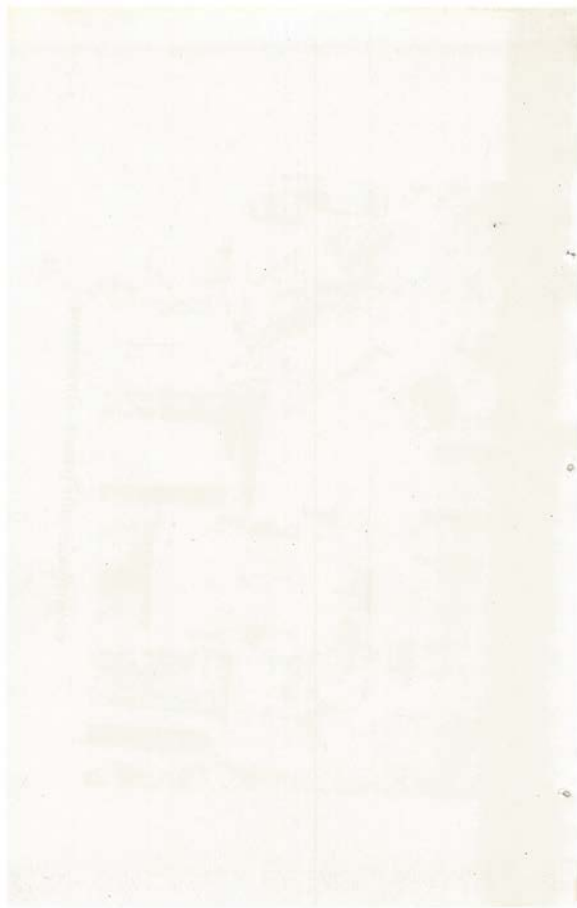

พระรูปสมเด็จพระบรมราชินี ฉายที่โรงพยาบาล จังหวัดเชียงราย

ทอดพระเนตรแผนผังที่โรงทหาร จังหวัดเชียงราย

ระวางกรุงเทพ ฯ กับเชียงราย ณ กัณฑ์ชดช้อยนค้อย มนยชดช้อยแต่เห็น
วิวเมืองพานโดยรอบราวกับที่แต่เห็นจากเครื่องบิน จึงถามยั้งนัก

เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา ถึงที่ประทับแรมเมืองเชียงรายซึ่งได้จัดศาลา
กลางถวายเป็นที่ประทับ มีข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนอาณานิพราชน
กษยเสด็จเสด็จ คดชดคังค์เข้าประทับเมืองจนถึงที่ประทับ

เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ทรงรถยนต์เสด็จประพาสทอดพระเนตร
บริเวณเมืองเชียงราย เสด็จกลับแล้ว ทรงฉายรูปพวกชาวคอย แม้ว
ย้าว มุเซอร์ เกียง ลี้ ลีซอร์ แล้วทอดพระเนตรการเดินรถพวก
ชาวคอย

พระราชทานพระแสงราชศัสตราจังหวัดเชียงราย

วันที่ ๓๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศราชการณนามประดับเครื่องราช
อิสริยาภรณ์ ทรงทอดผ้าสายสะพายมหากักรับมราชวงศ์ พร้อมด้วย
สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จออกยังพลับพลาของหน้าศาลากลางในงานพิธี
พระราชทานพระแสงราชศัสตรา เจ้านายฝ่ายในและฝ่ายหน้าประทับเสวย
บนพลับพลา ข้าราชการ คฤหบดี ชาวต่างประเทศ ภรรยาข้าราชการ
และคฤหบดีเฝ้าที่หน้าพลับพลาข้างละฝ่าย ทหารตำรวจภูธรลูกเสด็จ
แถวหน้าพลับพลา ราษฎรห้อมล้อมหนาแน่น พอเสด็จออกแควและพิน
พาทยบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี พระสงฆ์มีพระเทพมุนีเป็นประธาน
สวดชัยปริตต์ ครั้นเสด็จแควแล้ว ยามาคยเฮก พระยาราชเศรษฐี
ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้อ่านคำกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลดังนี้

คำถวายขี้ผึ้งมรดสำหรับเมืองเชียงใหม่

“ธรรมะ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชโองการ
กราบบังคมทูลพระกรุณา ให้ทรงทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ซึ่งความ
ขึ้นสมัยนี้ ของบรรดาข้าราชการกับทั้งสมณคณาจารย์ภิกษุหม่อมคฤหัสถ์
ปราชญ์ทั่วทั้งหลายตลอดเขตต์จังหวัดเชียงใหม่ ในพระมหากษัตริย์คุณ
ซึ่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท กับทั้งสมเด็จพระนางนันทบรมราชินี ได้ทรง
พระราชอุทิศผ้าแด่เจ้าเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ข้ายพระพุทธเจ้าอนาเรศคัมภีร์
เห็นในครั้ง ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมทรมานอยู่แก่ใจว่า ทางหลวง
ซึ่งดำรงขึ้นสำหรับใช้รถม้าจากเมืองนครลำปางยังไม่ทันจะเรียบร้อยตลอด
และระยะทางก็ไกล ที่เดินขึ้นมาในเวลานี้คงต้องทรมานพระองค์มามากก็
น้อย หากทรงมุ่งหมายจะให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน
จึงทนลำบากลำบากเดิรมาจนถึงจังหวัดเชียงใหม่ในโอกาสแรก ทั้งจึง
เห็นเป็นพระเดชพระคุณเด่นเกล้า ฯ

อนาเรศคัมภีร์จังหวัดเชียงใหม่ แม่เมืองโบราณซึ่งขึ้นชื่อในพง
ศาวดารหลายเมืองด้วยกัน ดังเช่นเมืองเชียงใหม่ เชียงแสน เชียงทอง เมือง
พระยาและเมืองต่างเป็นต้นมา มาจนถึง เมืองเพี้ยนาบกับเมืองเชียง
ทองเมืองเชียงใหม่บ้าง เมืองลำพูนบ้าง เมืองนครลำปางบ้าง และเมืองน่าน
บ้าง สมเด็จพระบิรมหาราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้รวมจัดเป็นหัวเมืองใหญ่ขึ้นกรุงเทพฯ
เมืองทั้งนี้อยู่ในมณฑลพายัพ แคว้นบ้านเรือนและอาณาประชาราษฎร์
ก็ย่อมมีความเจริญยิ่งขึ้นขึ้นคืบมา โดยอำนาจพระมหากษัตริย์ทรง

ทำนุบำรุงเมืองเนกบิราย เป็นเหตุให้ประชาชนทั้งหลายคิดถึงพระเดช
พระคุณอยู่เนืองนิตย์ แต่ชาวเมืองเชียงรายพึงจะได้ โอกาสเฝ้ากราบทูล
บังคมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของคนเป็นครั้งแรกในครั้ง^{นี้} จึงพากันนิยม
ว่าเป็นยศดั่งวัดคัมภีร์ได้มาแก่บ้านเมือง เป็นเหตุให้บังเกิดศุภคติโดมนต์
พร้อมกันมอบฉันทะให้เจ้าพระพุทธเจ้ากราบ บังคมทูลถวายพระพรชัยมงคล
แต่ได้ฉัตรของสูงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร^{นี้} ในนามของชาวเมือง
เชียงรายทั่วทั้งเขตจังหวัด ขอให้ ได้ฉัตรของสูงพระบาทสมเด็จพระองค์
จงด้วยสิริสวัสดิศุภพัฒน์มงคลพระชนมายุยืนยาว ทรงมีชัยชนะอริราช
ศัตรูหมู่ดั่งกรุกกีก้านกึก รุ่งเรืองพระเกียรติยศบุญญาฤทธิเป็นที่ยิ่งของ
นิกรชนทั่วสยามราชอาณาจักเป็นนิจนิตย เทอญ.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ”

เมื่อจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส
ตอบดังนี้

พระราชดำรัสตอบสำหรับเมืองเชียงราย

“ขอบใจท่านทั้งหลาย ที่พร้อมใจกันขอขมาให้พรแก่ตัวเรา กับทั้ง
สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร^{นี้} เราทั้งต้องรับพรด้วยความชื่นชมโดมนต์ ด้วยตระหนัก
แน่ว่าพรนั้นเกิดแต่ความภักดีไมตรีจิตของท่านทั้งหลาย เราจะถือเอา
โอกาสนี้ ขอแสดงความขอบใจจนถึงคนทั้งหลายซึ่งพากันต้อนรับเรา
โดยนิยมยินดี เห็นประจักษ์แก่ตาเราตลอดทางที่มาตั้งแต่เมืองนครจำปาศ

และรอบใจชาวเชียงรายทั้งพวกที่อยู่ในบ้านเมืองและจำพวกต่าง ๆ ซึ่ง
ออกดำหั้นมาเคลื่อนฐาน อันอยู่บนภูเขาดำเนาป่าคง ด้วยประสงค์จะแสดง
ความภักดีต่อตัวเราในที่นี้

อันเมืองเชียงรายนี้ ตั้งแม่อยู่ห่างไกล ชื่อเสียงย่อมปรากฏอยู่
แก่ใจดำรุชนชาวสยามโดยมาก เพราะเหตุได้พบพระมหามณเฑียรันปฏิมากร
แก้วมรกต ซึ่งเป็นมิ่งขวัญของกรุงรัตนโกสินทร์ในเมืองเชียงรายแต่
เดิมมา ชักประการหนึ่ง เรื่องพงศาวดารไทยเราก็ปรากฏว่า แคว้นแคว้น
แดนเมืองเชียงรายนี้ เป็นมรดกสถานอันชนชาติไทยได้ เริ่มลงมาตั้งเป็นหลัก
แหล่ง แล้วขยายอาณาภาพแผ่ไปจนได้ครอบครองทั่วทั้งสยามประเทศ
เมืองเชียงรายจึงเป็นเมืองนี้เกียรติปรากฏ แต่ว่าแต่ก่อนมาชาวเมืองอื่น
มิใคร่จะมีใครได้มาถึง เพราะหนทางไกลและกันดารยิ่งนัก บัดนี้ด้วยผล
พระวิจารณ์ญาณแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถของเรา ซึ่งทรงพระราชดำริ
ให้สร้างทางรถไฟแก่กรุงเทพฯ จนมาถึงมณฑลพายัพ และสมเด็จพระ
บรมเชษฐาธิราชของเรา โปรดให้สร้างทางหลวงค่อจากทางรถไฟมาจนถึง
เมืองเชียงราย แม้ทางนั้นยังไม่แล้วสำเร็จบริบูรณ์ แต่พอจะมาได้
เราจึงออกดำหั้นมาเพื่อจะได้เห็นเมืองเชียงราย และรู้จักการบ้านเมือง
ทางสายพระราชอาณาเขตด้วยตนเอง และโดยเราเชื่อว่าจะเป็นความ
ยินดีของประชาชนทั้งหลายในถิ่นด้วย เมื่อเราได้มาเห็นถึงที่มณฑลความ
ยินดี ด้วยดังเกิดบุญมีอำนาจทั่วทั้งเชียงรายเห็นเป็นที่แผ่นดินอุดมดี
สามารถจะเจริญด้วยกสิกรรม ประกอบกับเป็นทำเลที่อยู่ไม่ทางไปมา

ค้าขายต่อกับต่างประเทศ เมื่อมีทางคมนาคมสะดวกแล้ว จะเป็นสถานที่สำคัญในพาณิชย์กรรมด้วยอีกอย่างหนึ่ง ทำให้เรามั่นใจว่าเมืองเชียงรายได้จะเจริญรุ่งเรืองมากในภายหน้าเป็นแน่แท้

แต่ความเจริญ ของบ้านเมืองจะทำให้ การปกครองเป็นข้อสำคัญ เพราะเหตุที่คนต่างบ้านต่างเมืองมาตั้งภูมิลำเนา หรือไปมาค้าขาย ยังมีเมืองเชียงรายได้ทุกที่ ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ ในการปกครองจะต้องคอยระวังเอาใจใส่ตลอดของบังคับบัญชาการ ทั้งรักษาดินแดนและทำนุบำรุงบุคคลจำพวกต่าง ๆ ให้ประกอบกรอาชีพแต่โดยธรรม ความซื่อสัตย์จะได้ ก็ด้วยบังคับใจ ให้เที่ยงตรงคอยด้วยเมตตาอารี จะบังคับบัญชาหรือทำนุบำรุงก็ให้เสมอหน้ากัน และผ่อนผันเห็นอกเห็นใจ โดยเฉพาะจำพวกที่ยังไม่คุ้นเคยขนบธรรมเนียมบ้านเมือง ย้ำให้ต้องลำบากเค็ดคร่อนโดยมีจำเป็น ให้ราษฎรเชื่อถือได้ ใจในผู้ปกครองว่าเป็นมิตร และเป็นผู้ทำนุบำรุง ถ้าเป็นได้เช่นนี้แล้ว การปกครองก็ควรจะเรียบร้อยสะดวกดี เป็นอุปการะแก่ความเจริญของบ้านเมือง ที่เรากล่าวไม่เฉพาะแต่เมืองเชียงรายได้ ถึงเมืองอื่นก็เหมือนกัน ส่วนเมืองเชียงรายได้ยังอีกข้อหนึ่งซึ่งเป็นเมืองชายพระราชอาณาเขตต์ เขตต์จังหวัดคือแดนกับต่างประเทศ ถึงเป็นประเทศที่เป็นมิตรสนิทสนมในทางไมตรีกับเรา ก็การซึ่งเกี่ยวข้องกันและกัน ทางปลายแดนย่อมมีเมือง ๆ ราชการจะเรียบร้อยได้ ก็ด้วยราชการซึ่งมีหน้าที่ในการปกครองชายแดนทั้งต้องฝ่ายปกรองของโดยมีไมตรีจิตต่อกัน ควรถือความซื่อสัตย์เป็นข้อสำคัญด้วย

เรามายังเมืองเชียงรายคราวนี้เป็นครั้งแรก ระวังถึงแบบแผนซึ่ง
สมเด็จพระบรมชนกนาถของเราได้ทรงพระราชดำริตั้งไว้อย่างหนึ่ง คือทรง
สร้างพระแสงราชศักราชพระราชนาฬเมืองสำคัญซึ่งได้ตั้งไปถึงไว้สำหรับ
รับท้าวพระพิพัฒน์ศักยา และเป็นสิ่งซึ่งพสกนิกรในเมืองนั้น ๆ จะได้
สักการะท้าวพระองค์ เราได้สร้างพระแสงราชศักราชมาด้วยประสงค์
จะให้ไว้สำหรับเมืองเชียงรายองค์หนึ่ง วันนั้นก็วันอุดมมงคล ท่าน
ทั้งหลายจึงรับพระแสงราชศักราชไว้ ให้เป็นเกียรติยศแก่บ้านเมืองสืบไป

ทั้งตัวเราและสมเด็จพระราชินีขอขอบใจท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง
ที่ได้รักพร้อมกันจัดการก่อนวันเราอย่างแข็งแรง เห็นได้ว่าเป็นด้วยมีความ
จงรักภักดีท้าวหน้า ตลอดจนประชาชนทั้งหลาย เราขออำนาจพรให้ท่าน
ทั้งหลายทั้งปวง จงเจริญรุ่งเรืองทั่วทั้งจังหวัดเชียงราย และขอให้
จังหวัดเชียงรายเจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไปเป็นนิจ เทอญ”

เมื่อมีพระราชดำริดีชอบแล้ว จึงพระราชทานพระแสงราชศักราช
อำมาตย์เอก พระยาราชเศรษฐีดำรง ผู้ว่าราชการจังหวัด กราบบังคมทูล
รับพระแสงพระบรมราชโองการแล้ว นำวัตถุโบราณรูปหงส์อันเป็นสมบัติ
ของจังหวัดเชียงรายขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ครีตนาภรณ์มงกุฎสยามแก่ อำมาตย์เอก
พระยาราชเศรษฐี พระสงฆ์พระเทพมุนีเป็นประธานด้วยยศชั้นโต ถวาย
อภิเษกแด่เจ้า เจ้าจันทร์

ในการพิธีพระราชทานพระแสงราชศัสดิคราดำหรับจังหวัด^๕ เจ้านาย
ข้าราชการที่ตามเสด็จแต่งเต็มยศ ส่วนข้าราชการในจังหวัดแต่งเต็มยศ
ใหญ่เช่นเดียวกับที่จังหวัดแพร่และนครลำปาง

เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ
พระบรมราชินีทรงรถยนต์ ไปประพาสวัดพระสิงห์ วัดพระแก้ว วัดจำเมือง
วัดพระแก้วนั้นเป็นวัดเดิม โบสถ์และเจดีย์อยู่เบื้องหลังโบสถ์ กับกุฏิ
เครื่องไม้สำหรับพระสงฆ์อยู่ห้อมล้อมโดยรอบ แต่เป็นวัดสำคัญยิ่งตาม
ตำนาน เพราะพระเจ้าพุทธปฏิมากรแก้วมรกตปรากฏขึ้นที่วัดนี้เป็นครั้งแรก
ด้วยพระบาทบรมเจ้า ในเจดีย์หลังโบสถ์และเจดีย์นั้นพัง พระสงฆ์จึงช่วยกัน
ยกไปไว้ในโบสถ์ แต่ตอนแรกก็ไม่รู้ว่าเป็นแก้วด้วยของเดิมลงรักปิดทอง
คือรักกะเทาะจาง ทรุดในภายหลัง แล้วจึงมีผู้ปฏิสังขรณ์เจดีย์ขึ้นใหม่
และปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ เสด็จพระราชดำเนินเข้าไปในอุโบสถทรงจตุรรูปเทียน
เครื่องนมัสการแล้วทอดพระเนตรบริเวณวัด ทรงฉายรูปสถานที่บางแห่ง
และได้ทอดพระเนตรโรงพยาบาลของคณะมิชชันนารีด้วย

เวลาถากคันเสด็จออกประทับพลับพลาทอดพระเนตรการเดินมหรสพ
อย่างพื้นเมืองและชาวคอยซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจัดถวาย

เสด็จประพาสเมืองเชียงใหม่

วันที่ ๓๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา เสด็จทรง
รถยนต์พระที่นั่งจากเมืองเชียงใหม่ ระยะทาง ๓๑ กิโลเมตร ถึงเมือง
เชียงใหม่ หรือที่เรียกว่า เชียงแสนแม่จัน เพราะมีลำน้ำแม่จันอยู่

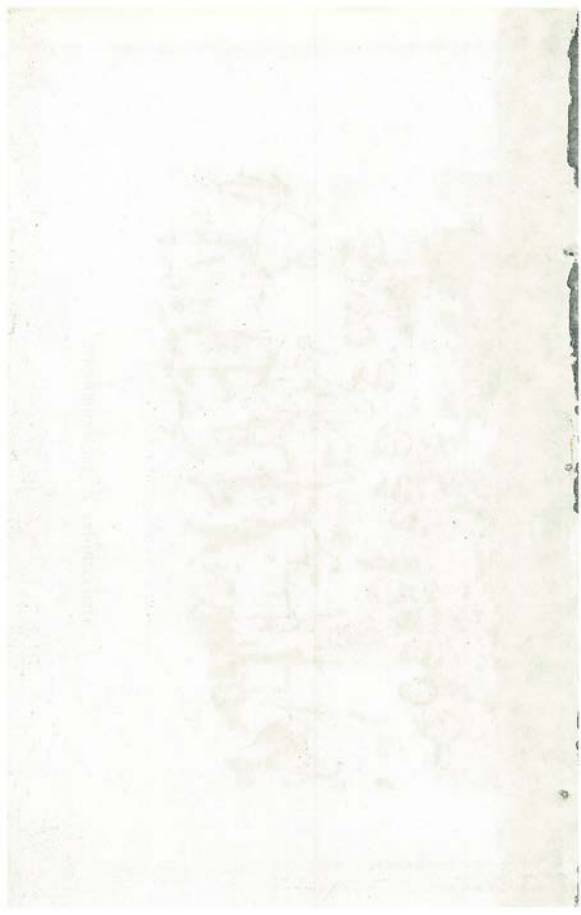
ณที่ใกล้ ตำบลนั้นเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเชียงแสน และถนนหลวงไป
เมืองเชียงคองธานีเขตต์ ซึ่งถนนก็แยกจากถนนหลวงสายใหญ่ที่เชียงแสน
มาจนบัดนี้ หลวงอภัยประศาสน์ นายอำเภอ ได้จัดปลูกประวาศจาก
ที่ว่าการอำเภอ ถวายเป็นที่ประทับวัน เด็ดจอกไปอีก ๓๐ กิโลเมตร
ถึงเมืองเชียงแสนเก่าหรือที่เรียกว่าเชียงแสนหลวง ได้จัดปลูกเรือนและ
ประวาศจากที่ว่าการถึงอำเภอและในบริเวณถึงอำเภอ อันอยู่ริมฝั่งแม่
น้ำโขงนั้น เป็นพลับพลาที่ประทับและที่พักเจ้านายและราชสมบัติ

เมืองเชียงแสนหลวงนี้เป็นเมืองร้างมาช้านาน คนไม่กล้ามาตั้ง
เกือบจะไม่รู้ว่าเมืองอยู่ตรงไหน ในคราวเสด็จพระวรราชคณาธิบดี เจ้า
หนาท้ายบ้านเมือง เห็นผู้ทางจับได้รอยถนนเก่า และกำแพงเมืองทั้งวัด
โบราณ ปรากฏชื่อบ้าง ไม่ปรากฏชื่อบ้าง บางวัดมีดวงตายับนัยอย่าง
วิจิตรวิเศษ พบพระพุทธรูปของสมัยพุทธองค์ใหญ่ ๆ ซึ่งคงจะเป็นพระ
สำคัญมาแต่เดิม สมุหเทศาภิบาลได้สั่งให้รักษาดูแล กำแพง และวัด
ทั้งนอกเมืองในเมืองไว้ ให้คงดี เป็นที่ศึกษาของผู้ใดใคร่ในทาง โบราณคดี
สืบไปภายหน้า

ในที่ใกล้เมืองเชียงแสนหลวงมีคอกขุดหนึ่งเรียกว่า “จอมกิติ”
ที่ริมบันไดนาคเชิงคอกนี้มีอนุสาวรีย์ ที่ตั้งอยู่วิจิตร ของกษัตริย์เชียงแสน
โบราณเมืองจันทราเป็นต้น ผู้เป็นราชินีที่เกียรติคุณมากคงปรากฏ
อยู่ในหนังสือพงศาวดารโยนก บรมยศคอกนี้มีพระราชาเจดีย์ เรียกว่า
“พระราชาจอมกิติ” มีดวงตายับนัยด้วยปูนเพชรอย่างประณีต มีกำแพง

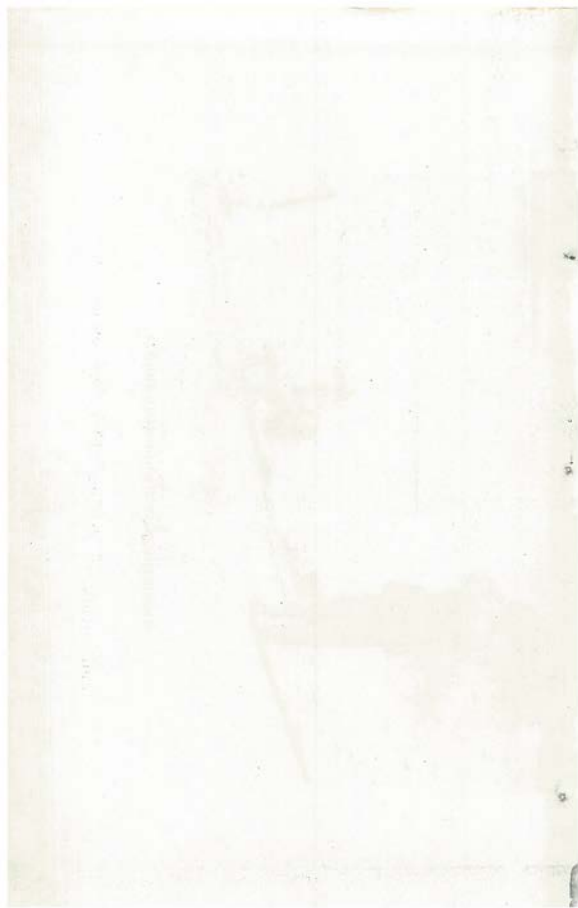

ชายฝั่งแม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงแสนหลวง

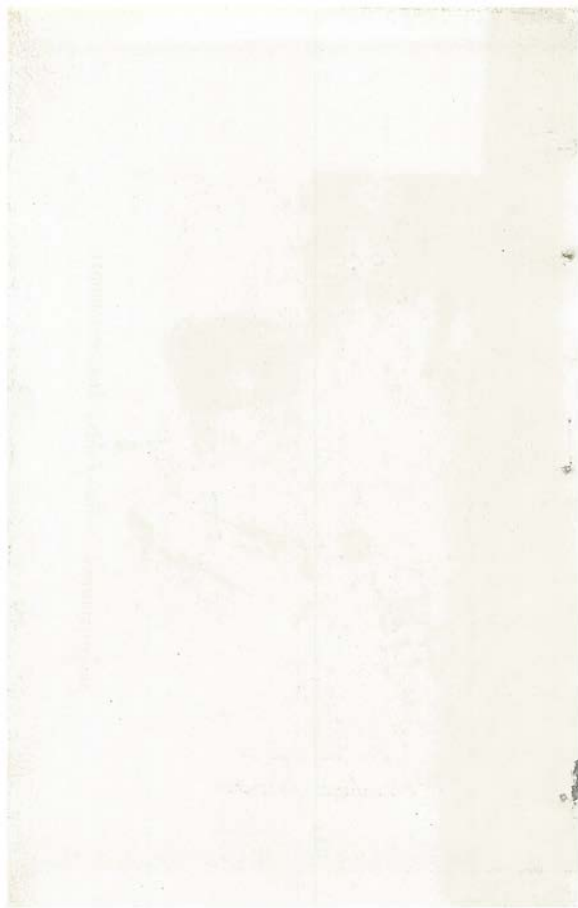
ทรงฉายรูปกันที่อ่างเก็บน้ำเสนาหลวง

สมเด็จพระบรมราชินี ประทับรถม้าเคียงข้าง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลง

เสด็จประพาสถ้ำพระ เมืองเข็ญรวบ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๑๓

แก้วด้อมรอบ ประกอบด้วยบันไดนาคตั้งแต่ประตูกำแพงจนถึงเชิงคอก
ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ คิดกับกรมการ ศัลยทาง อ้อมคอกยกด้อมไปมาหาที่ที่
ค้อยถาชนไปก็ด้อมน้อยๆ แล่งให้เป็นทางรถยนต์ ขึ้นได้จนถึงยอดคอก
และได้ปลูกบ้านหอคอยสำหรับเสด็จขึ้นทอดพระเนตรวัดเมืองไว้พร้อมด้วย

พรตพระที่นั่งเข้าประตูเมืองแล้ว หุ่ศรัทธพระที่นั่งแะทอดพระ
เนตรวัดเจ็ยหลวง วัดป่งสนุก วัดด้านทอง วัดกู่คำ แล้วประทับ
พลับพลาด้วยพระกระยาหาร เสด็จขึ้นเสด็จประพาสตามริมฝั่งด้านน้ำ
แล้วเสด็จทรงเรือพายข้ามไปประพาสที่เกาะแห่งกู่ถางด้านน้ำ แล้วทรง
รถยนต์ออกจากเชิงงั้นแฉ่นหลวง แะทอดพระเนตรวัดมาดักซึ่งมีลวด
ลายบันประกอบฐานพระธาตุเจดีย์งดงามมาก แล้วจึงเสด็จขึ้นนมัสการ
พระธาตุจอมกิติ โดยรถยนต์จนถึงยอดคอก เสด็จกลับจากคอกกิติ
แล้วเลยกลับเขียงราย ถึงเขียงรายเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกาเศษ

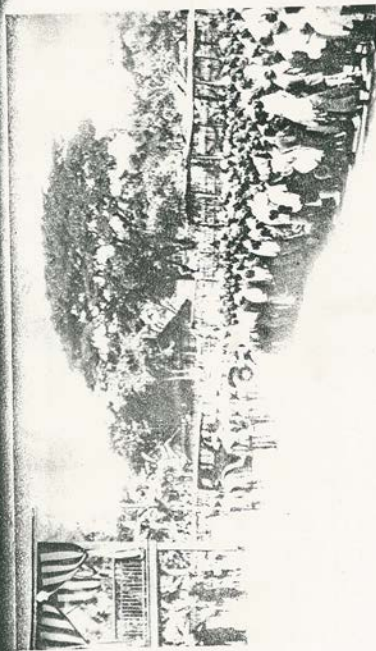
วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๘ เวลาบ่าย คุณหญิงวราชนก
นำเจ้าหม่อมหลวงภรตราชพระยาราชเรศดำรงผู้ว่าราชการจังหวัด กับบุตร
ภรรยาข้าราชการ ทูตเกล้า ๆ ถวายสิ่งของต่าง ๆ อันทำขึ้นในพื้นเมือง
บ้าง มาจากเมืองหลวงพระบางและเมืองน่านบ้าง ครั้นได้เวลา ๑๗.๐๐
นาฬิกา เสด็จทรงรถยนต์ไปประพาสถ้ำพระและถ้ำยูน

ถ้ำพระและถ้ำยูนนี้เป็นเขาตอกเดียวกัน อยู่ริมด้านน้ำตก เห็น
เมืองเขียงรายราว ๓ กิโลเมตร ผู้ว่าราชการจังหวัดได้แต่งทางให้เสด็จ
โดยรถยนต์ไว้รอรับ ถ้ำพระนั้นเป็นหน้าผาขาด อยู่ริมห้องน้ำซึ่งแยก

มาแต่ด้านากก ต้องทำสะพานเรือและบันไดขึ้นทางปากถ้ำ สูงราว ๒ วา
ในถ้ำมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่เป็นประธาน มีมอหินเตี้ยๆ นอกนั้นก็มี
พระเล็กๆ อีกมาก ดังเกตุว่าคงทำไว้ให้เป็นที่พักคนมาเที่ยวและแะแะนมัสการ
เป็นเวลานานหลายร้อยปี ส่วนถ้ำยุบนั้นอยู่อีกเหลี่ยมเขาค้นหนึ่ง เป็น
แค้โพรงหินสระเวึกสระวาก เติมน้ำกับพื้นดินบ้าง ดังกล่าวพื้นดินเล็กน้อยบ้าง
ว่าตะเพาะตัวถ้ำไม่เข้ากันใด แต่ทั้งคงงามมากนั้นด้วยคงปากถ้ำเป็นที่
ผาสูงชันและเกลี้ยง มีต้นไม้จำพวกกล้วยไม้ ขึ้นเกาะอยู่ตามหน้าผาเป็น
หย่อมๆ กับที่ปากถ้ำเป็นพื้นดินราบ กว้างยาวหลายเส้นไปจนจดด้านากก
ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ปราบแต่งและปลูกต้นไม้เป็นระยะจังหวัดมริว และ
ปลูกพลับพลาเป็นที่ประทับ ซึ่งคือไปะไซ้เป็นโรงเรียนกตักกรรม

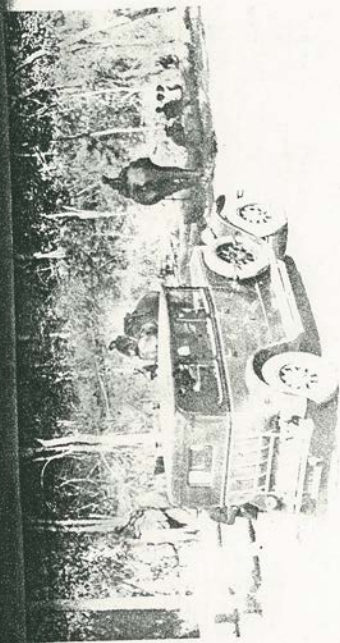
เสด็จลง นมัสการพระ ที่ถ้ำพระ แล้วมา ประทับที่ พลับพลา หน้าถ้ำยุบ
ทอดพระเนตรการจับบอกไฟซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจัดถวาย ราชดัมและ
ทอดพระเนตรโรงทหารบนคอกในเมื่อง กรมทหารคังน้ำชาเครื่องว่างถวาย
เสวยเสด็จเสด็จกลับที่ประทับแรม

อนึ่ง ในวันนี้หลวงปู่ดุษฎีธารณเปรียญไว้ที่ ผู้พิพากษาศาลจังหวัด
เชียงราย ได้นำพระพุทธรูปทำด้วยนากวัดสามาธิเพชรสามาธิ มีลายลักษณะ
และธรรมจักรที่เจ้าพระบาททรงตั้งสร้าง มีมอช้างประณคามาก เป็นพระพุทธร
รูปโบราณ ได้ในพระเจดีย์เมืองพะเยา ซึ่งพังทะลาย ขนาดหน้าตักกว้าง
๓๖ เซ็นต์ สูงราวยอดมอถี้ ๕๕ เซ็นต์ ทรงคอบรอบใจแล้วไปรดเกล้า ๆ
ให้เชิญมาประดิษฐานไว้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร กรุงเทพฯ ฯ

แสดงออกจากที่ประทับรอนอำเภองาว จังหวัดนครลำปาง

ทอดพระเนตรช้างดำไม้ซุงในเขตกิ่งเกอวาว จังหวัดนครลำปาง

เสด็จกลับจากจังหวัดเชียงใหม่มาประทับแรมนครลำปาง

วันที่ ๑๗ เวลา ๗.๐๐ นาฬิกา ก่อนเวลาเสด็จขึ้นรถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ ๔ ป.ป.ร. ของกรอบเงินแก่ ข้ามาคย์เอก พระยาราชเดชะดำรง แล้วยังเสด็จทรงรถยนต์พระที่นั่งจากเมืองเชียงใหม่มาประทับที่วังเมืองงาว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ ๔ ป.ป.ร. ของกรอบเงินแก่ รองข้ามาคย์เอก หม่อมเจ้าเจริญใจ จิตรพงศ์ แล้วยังเสด็จออกจากเมืองงาวแวะปางหละทอดพระเนตรช้างลากซุง ซึ่งนายมาคีน นาย นอแมน บริษัทแอ่งโกดสยามจังหวัดลำปางจัดถวาย พอได้เวลาสมควรเสด็จจากปางหละมาประทับแรมเมืองนครลำปาง

เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงประทับเดินที่หน้าพลับพลาที่ประทับ กรมทหารบกที่ ๓๗ ถวายเครื่องยศผู้บังคับการพิเศษ แล้วยังเสด็จขึ้น

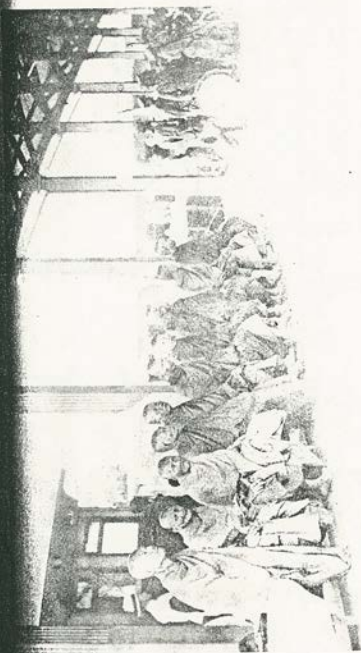
วันที่ ๒๓ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแหวนม้ายนาฬิกาและเข็มแก่ข้าราชการฝ่ายหน้าภายใน ซึ่งจัดการรับเสด็จและพ้องค้ำบางคน เสด็จแล้วทรงรถยนต์พระที่นั่งเสด็จประพาสสโมสรสโมสรคดลับ ทอดพระเนตรการแข่งขันเทนนิสระหว่างสมัครของสโมสร กับข้าราชการ กองไปรษณีย์ โทรเลข ซึ่งสโมสรจัดถวายทอดพระเนตร แล้วยังทรงทอดพระเนตรด้วยสมเด็จพระบรมราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ที่ตามเสด็จ พอเวลาสมควรเสด็จกลับ

ในระวางประทับอยู่ที่เมืองนครลำปางนี้ เจ้านายพระองค์และพ่อค้า
 ประชาชนผู้ทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างประเทศ ต่างมีความนับปรีชาไมตรี
 ที่ได้เฝ้าทอดพระเนตรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงพากันนำสิ่งของ
 ที่เห็นว่าดีของตัวเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย เป็นเครื่องไม้เครื่องมือ เครื่อง
 งามบ้าง พระพุทธรูปบ้าง มีรายหนึ่งซึ่งควรนับเป็นพิเศษ คือ นายด้ง
 ดิถีพลเมฆ เป็นพ่อค้า คงบ้านเรือนอยู่ตำบลนาแก้ว อำเภอเมือง
 ลำปาง ได้นำพระแก้วเขียวดำหนักหนักกว่า ๕ เส้นครึ่ง สูงขนาดขอก
 เมียด ๘ เส้นนี้ น้ำแก้วและมีองค์งามเป็นชิ้นเอกทูลเกล้าฯ ถวาย
 เป็นที่พอพระราชหฤทัยเฉลิมพระราชมารชัฏ (พระแก้วเขียวองค์นี้ภายหลัง
 เมื่อพระเสด็จแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้จัดของร่วมในงานเฉลิมพระชนม
 พรรษาใน พ.ศ. ๒๔๖๓ และได้ถวายพระนามว่า “พระแก้วนิลกันทรปุ
 พยัพ”)

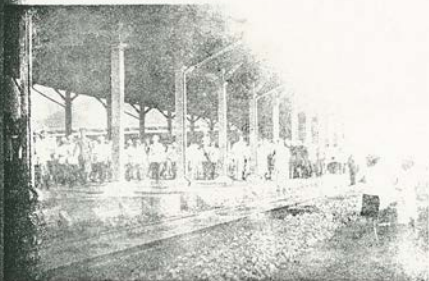
เสด็จจากนครลำปางไปนครเชียงใหม่

วันที่ ๒๒ เวลา ๑๐.๔๕ นาฬิกา เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งจาก
 พลับพลาประทับแรมนครลำปางไปดงคันไร่ไฟ ข้าราชการในจังหวัดมา
 ส่งเสด็จแต่ถึงเพียงนี้ ข้าราชการในกระบวนแต่งครั้งยศ ระยะทางเสด็จ
 จากที่ประทับแรมถึงดงคันไร่ไฟนครลำปาง คงจัดเสนาวันเสด็จเข้าเมือง ที่ดงคัน
 ไร่มีพระสงฆ์เจ้านายข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนตลอดจนประชาชนและชาว
 ต่างประเทศมากอยส่งเสด็จขบวนมากหลาย พอได้เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา รถไฟ
 ที่ลงกระบวนรถพระที่นั่งเสด็จออกจากดงคันไร่ไฟนครลำปาง พระสงฆ์สวด
 สัมมกถาคาถา บรรดาผู้มาส่งเสด็จเปล่งเสียงไชโย กองเกียรติยศถวาย
 เคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

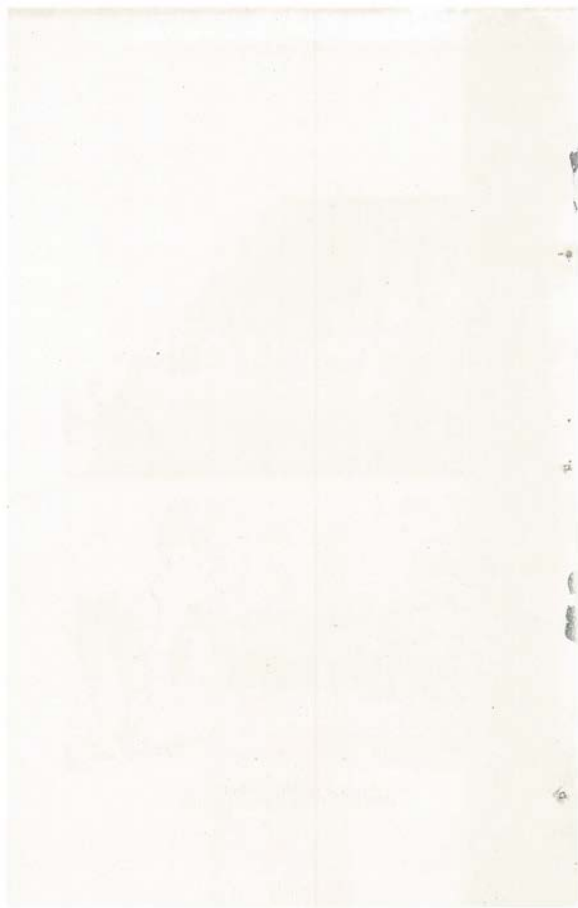
เตรียมรับเสด็จที่สถานเชิงใหม่

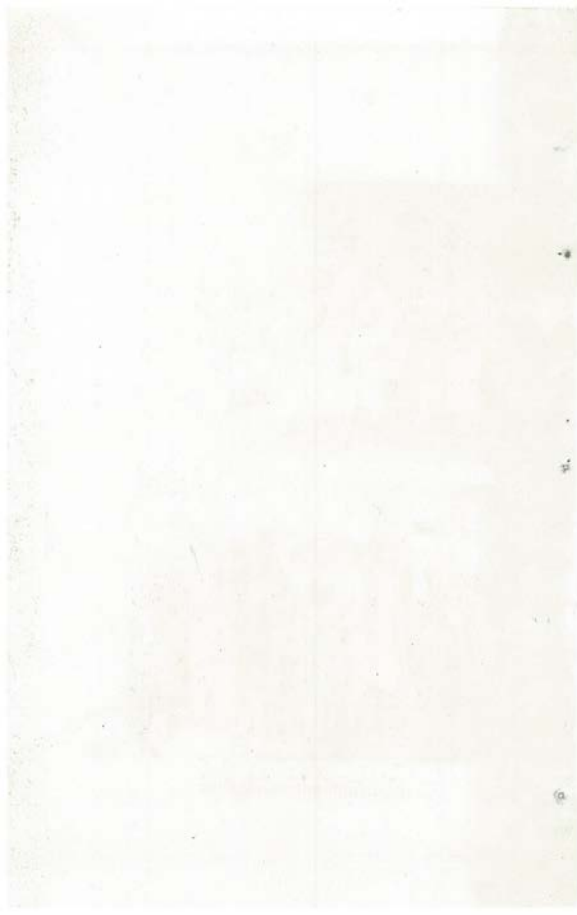

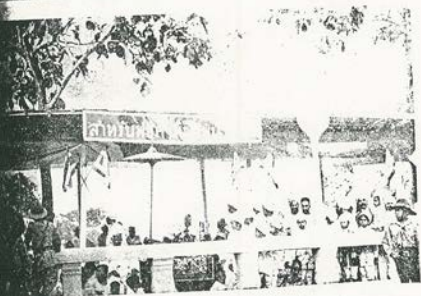
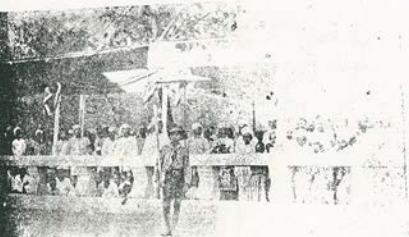
เตรียมรับเสด็จที่สถานีเชียงใหม่

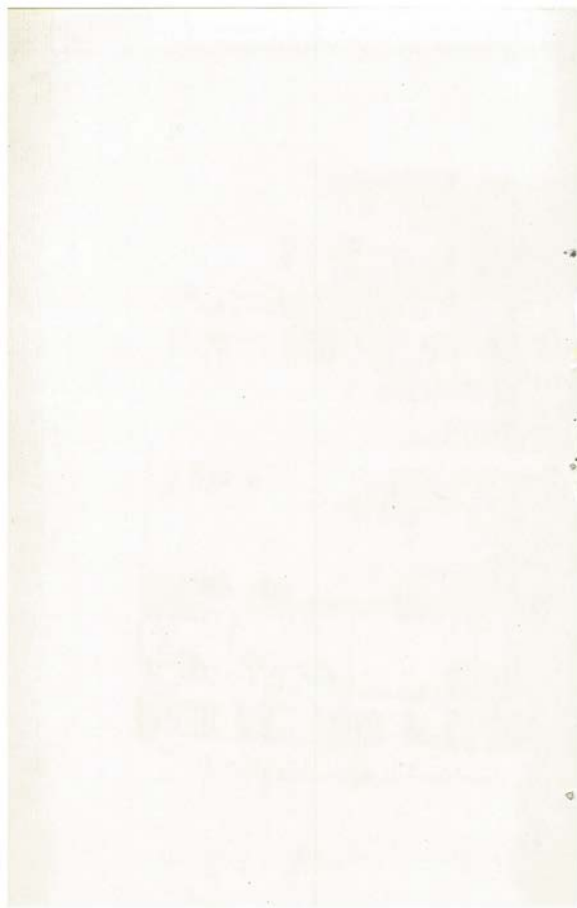

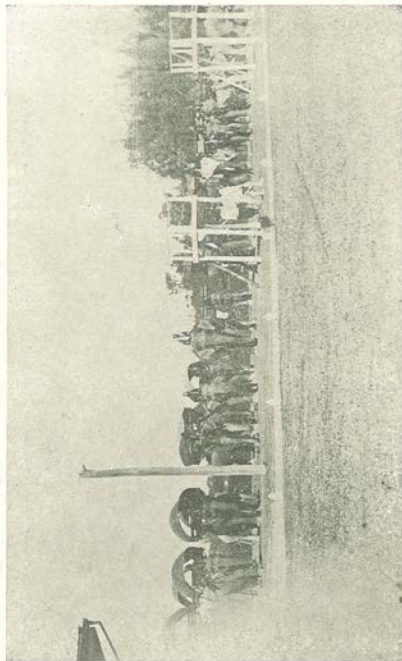
เตรียมรับเสด็จที่สถานีเจ้าพระยาใหม่

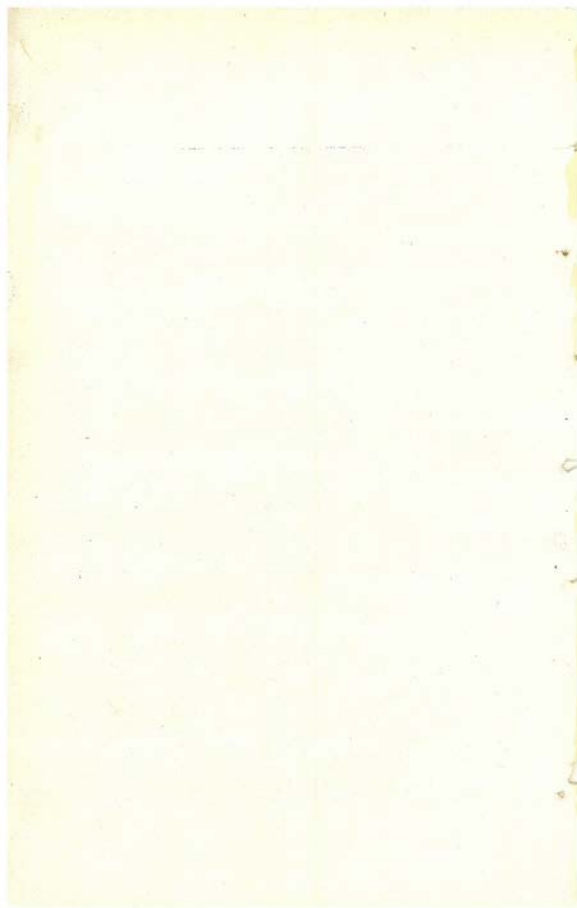

ปราพ้อกำรับเสด็จในวันเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

กระบวนเตรียมแม่เสด็จเจ้าเมืองเชียงใหม่

นครเชียงใหม่จัดกระบวนแห่รับเสด็จเจ้าเมือง

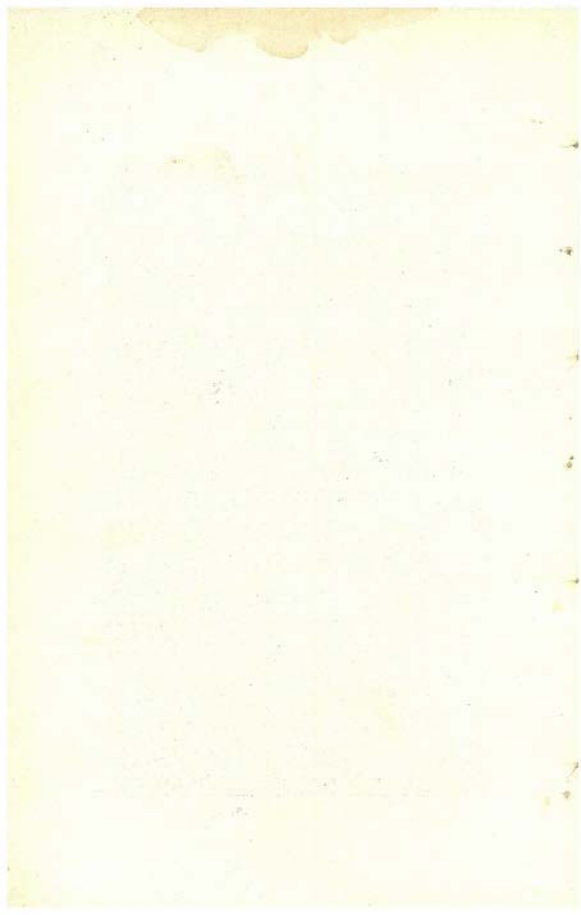
ก่อนทางนครเชียงใหม่ในวันนั้นเจ้าหน้าที่ได้เตรียมตกแต่งถนนหนทาง
จากสถานีถึงที่ประทับ ทั้งราษฎรชาวบ้านก็ประดับประดาบ้านเรือนโรง
ร้านสองข้างทางแต่งด้วยธงชาติและผ้าขาวม้าแดง แต่งตั้งเครื่องบูชา
มีพระสงฆ์สดับมนต์สวดภาวนาประพาศน้ำศักดิ์ และประพรมน้ำพระพุทธ
มนตร์เวลาเสด็จผ่าน พอเวลาเที่ยงวันแล้วสองข้างทางหลังราชวัติเต็มไปด้วย
ด้วยประชาชนคอยเฝ้าคอยดูกระบวนแห่เสด็จ คำว่าจตุรพักตรพิมานได้
ได้เริ่มร่ายทางตั้งแต่สถานีรถไฟตลอดจนถึงที่ประทับ นักเรียนโรงเรียน
ต่าง ๆ ทั้งชายหญิงก็พากันแต่งแถวเฝ้าข้างถนนเป็นระยะไป ที่สถานีรถไฟ
มีอาสน์พระสงฆ์สดับสวดภาวนา ๓๐ รูป มีพระเทพมุนีเป็น
ประธาน คือจากพระสงฆ์มีเลขทวารวดี ๘ เป็นกองเกียรติยศ และ
กองเลือนำรักษาดินแดนพาชีพพร้อมด้วยตำรวจหลวงประจำกองทั้งกอง
เกียรติยศของทหาร เจ้านายข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนกองผู้ต่าง
ประเทศเฉพาะที่เป็นหัวหน้าคณะและบริษัทพร้อมด้วยภรรยาขึ้นเฝ้าตาม
ลำดับดังนี้ เจ้านายพื้นเมืองฝ่ายชาย กงสุล และชาวต่างประเทศก็มี
ภรรยา แล้วถึงข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน คือนั้นเจ้านายผู้หญิงพื้นเมือง
ก็มีหญิงบรรดาศักดิ์ และภรรยาข้าราชการ ชาวต่างประเทศ นอกจากที่
เป็นหัวหน้าคณะเฝ้าที่ประพาศน้ำบ้านอธิษฐานพิทักษ์ พอดีกฤตภูมิชาว
สยามเฝ้าที่ประพาศรางวัดสันทรายและประพาศรางศาลาภิบาล คนในบังคับ
อังกฤษเฝ้าที่ประพาศประตูท่าแพ พอดีเจ้านายที่ประพาศรางเค็ยัดวัน พระราช

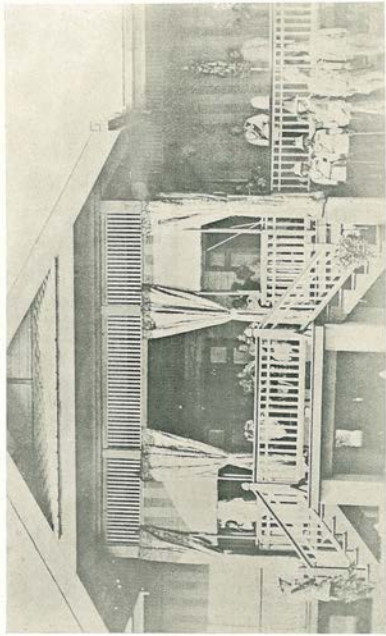
ชายกับข้าราชการพร้อมด้วยบุตรภรรยาที่มีชียงไปเผ่าที่สถานที่นั้นและไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนแห่ คอยเผ่าที่พัดมโหรีของหน้าประทับ ที่หน้ามูฮโซเค็ดของรถไฟ ยกแท่นตั้งพระเกี้ยวของดำหรับประทับทอดพระเนตรกระบวนแห่ห้องกลางจัดเป็นห้องประทับเปิดของเครื่อง ข้างกระบวนเสด็จผู้ที่คุ้มหลวงแล้วไปคอยอยู่ที่ข้างโซเค็ดรถไฟคันโต ข้างกระบวนหน้าและข้างกระบวนหลังผู้ที่กรมทหาร เมื่อผู้เสด็จแล้ว ข้างกระบวนหน้าไปคอยที่ทุ่งนาริมถนนเมื่อชนเห็นโธโรงดี ข้างกระบวนหลังคอยที่สนามหญ้าหลังโซเค็ดรถไฟ เจ้าหน้าที่กรมภูษามาตาเชิญพระชัยเงินหลังช้างไม้ยืนที่เกยข้างกองหน้า เจ้าหน้าที่กรมพระแสงทอดพระแสงหอกดาบวางที่ข้างกับช้างพระที่นั่ง พระแสงปืนสั้นทอดที่ข้างขวาที่ประทับพร้อมเสด็จ

พอเวลา ๙.๔.๕๐ นาฬิกา กระบวนรถไฟพระที่นั่งถึงสถานที่เชียงใหม่ พระสงฆ์สองรัชสมัยมงคลคาถา เจ้านายข้าราชการในมณฑลและในกระบวนที่มาคอยเฝ้าพร้อมเสด็จแต่งเต็มยศใหญ่ถวายคำนับ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี พอเสด็จถึงแตรแล้วสมุหเทศาภิบาลกราบบังคมทูลเบิก มหาอำมาตย์โท เจ้าแก้วนวลวิชัย เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ นำรูปเทียนและเครื่องบูชาใหญ่ถึง ๕ อย่างเชิญเสด็จเข้าเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศทหามหาดเล็ก ๑. ๒. ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สอดสายสะพายมหาจักรีบรมราชวงศ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินโดยทางลาดพระบาท มีพระตำรวจหลวงนำเสด็จผ่านแถวพวกที่คอยเฝ้า พระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงกำแพง

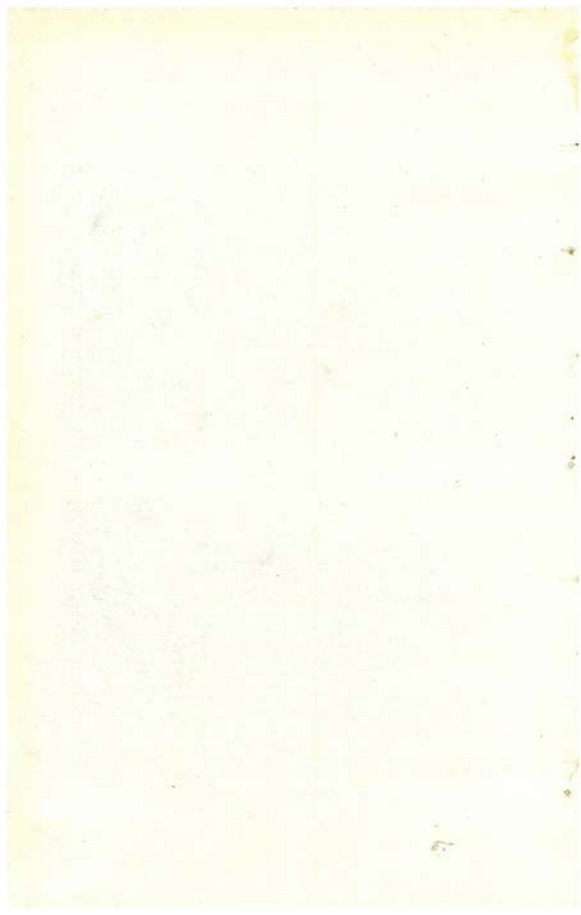

เสด็จถึงสถานเชียงใหม่

ประทับที่ไฮเดิลเบิร์กเพื่อพระแตรแห่งกระบวนหน้า ในการเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

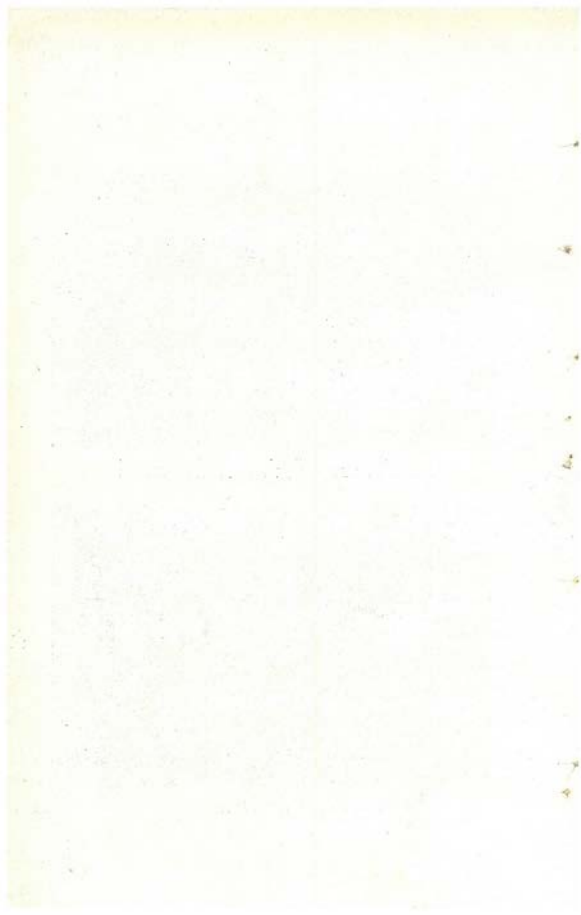

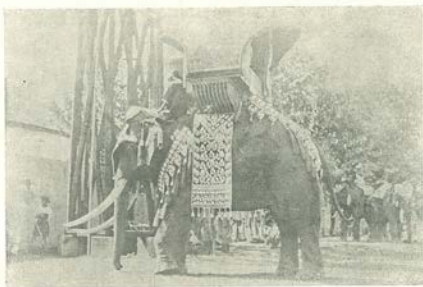

ตำรวจนำกระบวนหน้าแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

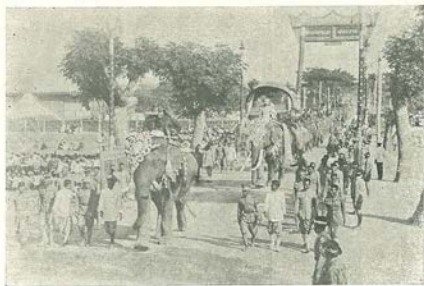

ทหารนำกระบวนหน้าแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

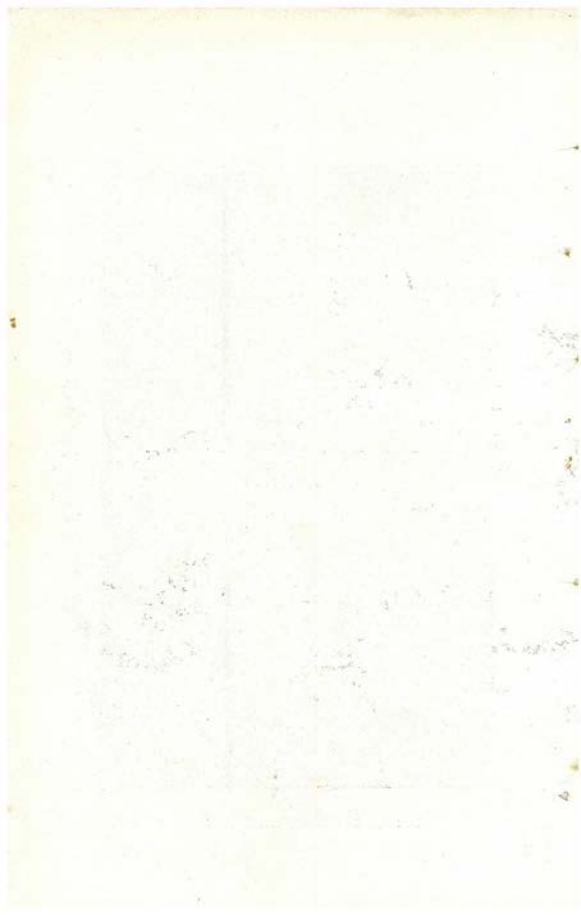

ช้างพระไชย

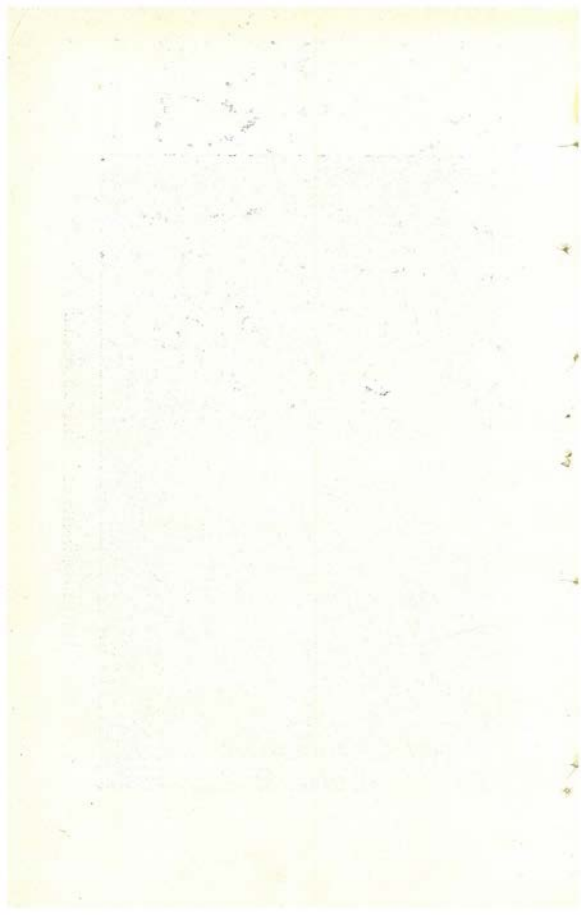

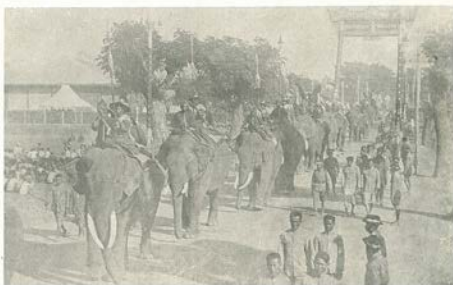
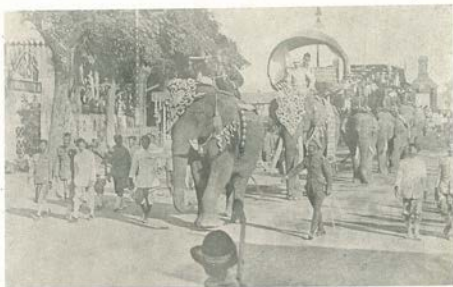
กระบวนช้างพระไชยนำหน้าแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

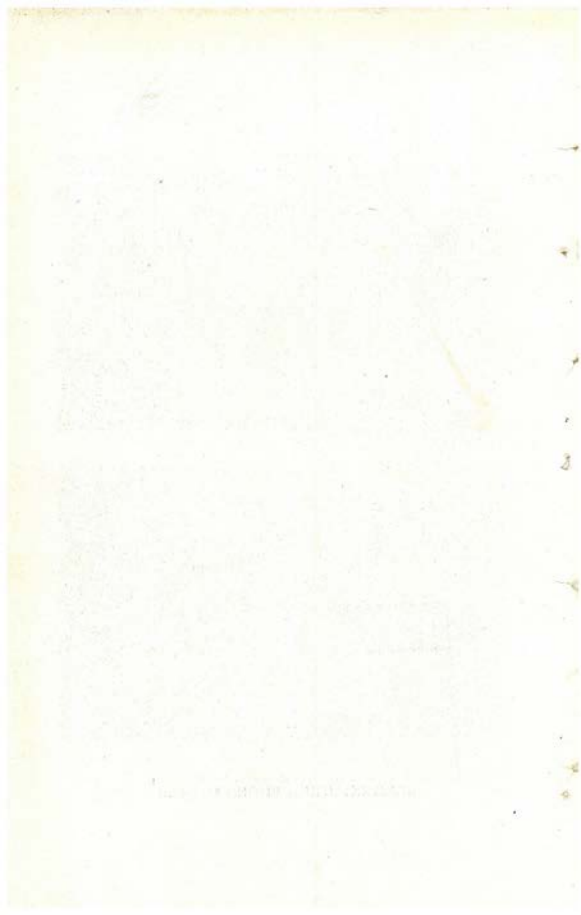

กระบวณช้างตงเจนนแก้เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

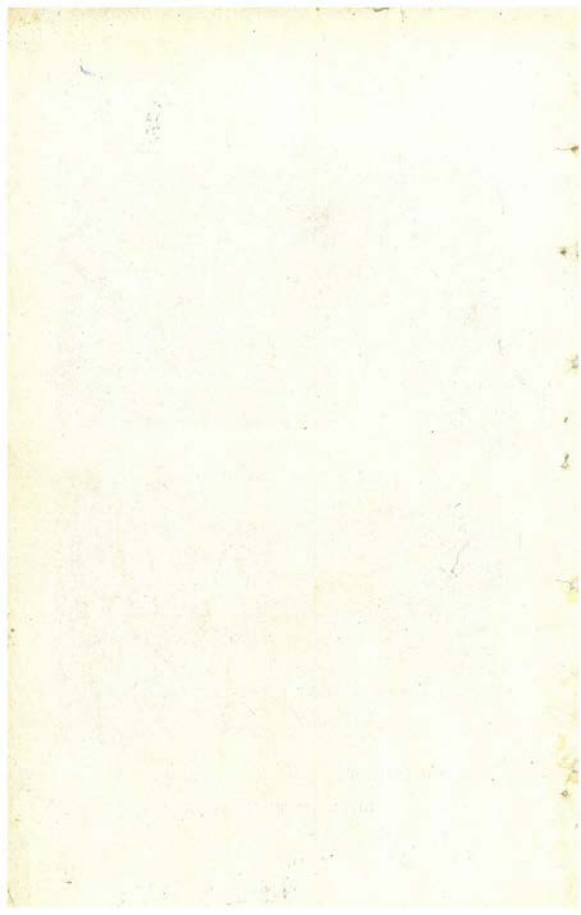

กระบวนหน้าแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

ข้างเจ้านายมณฑลพายัพขี่เข้ากระบวนแห่นำเสด็จ
ในวันเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

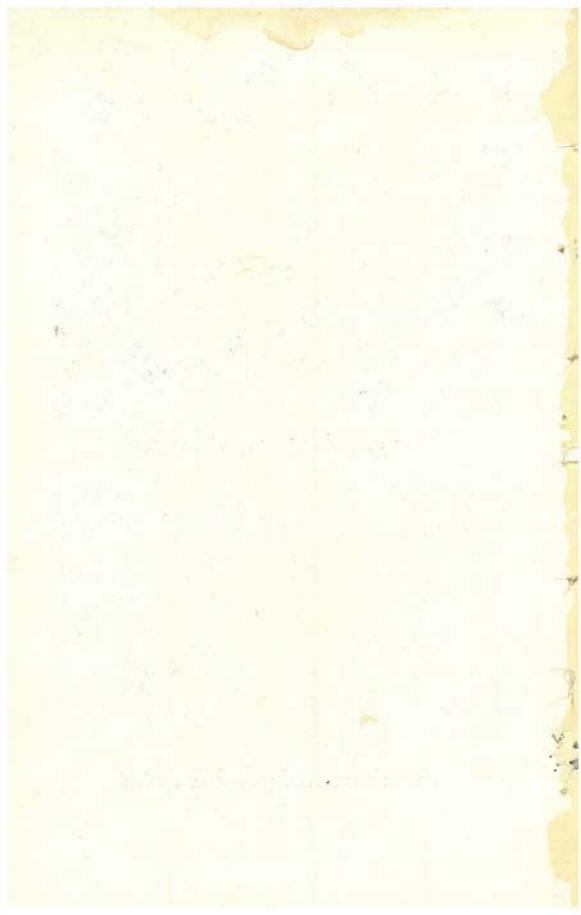

ช้างท้าวพระยาขี่แห่หน้าเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

เจ้านครเชียงใหม่ขี่ช้างนำเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

เพชรวิชัยสิน กรมบัญชีกลางเบิกมิดเคอร์คัมดิอ. เอ.ชาร์วูด กงสุล
 เซเนราดอังกฤชกับภรรยา มอนดีเออร์ นีตคอง กงสุลฝรั่งเศสกับ
 ภรรยา เจ้าทูตของซูดพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ
 ดมเด็จพระบรมราชินีพร้อมด้วยราชบริพาร เด็ดจากตำแหน่งรัฐมนตรี
 พระที่นั่งไปประทับที่ไฮเคอร์รถไฟ

เมื่อเด็จาประทับพระเกษมทพนามของพระองค์แล้ว นายพลโท
 หม่อมเจ้าอังกฤ แม่ทัพกองทัพน้อยที่ ๒ ซึ่งเป็นนายกองจักรวณแห่
 เบิกกระบวนหน้าเริ่มเคิรวายตัว ตำบบริวกระบวนดังนี้

- ๑ กรมบัญชาการกองพล
- ๒ กองบังคับการกรมทหารบกม้าพิษณุโลก
- ๓ กรมทหารบกม้าพิษณุโลก ๒ กองร้อย เคิรวอนเรียงพวก
- ๔ กองบังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๔
- ๕ กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๔ พร้อมด้วยพาหุเคิรวอนเรียงพวก
- ๖ แครวกรมทหารมหาดเล็ก
- ๗ กองบังคับการกรมทหารบกราบที่ ๔
- ๘ กรมทหารบกราบที่ ๔ เคิรวอนเรียงพวก
- ๙ กองทหารดมการเคิรวอนเรียงพวก
- ๑๐ กองเดินารักษ์ เคิรวอนเรียงพวก
- ๑๑ กองเดินารักษาคินแดนพายัพ เคิรวอนเรียงพวก
- ๑๒ ข้างกองหน้า ผู้เคิรวอนเงินของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ มี
 ปกตะพองหน้าและห้อยช้างของหาง ผู้ปลัดจายทองห้อยหุฟจำรว

คนรักคนเฝ้าเราควาย คนกลางตัดถ้อง คนทนายศิษย์ แดงเดื่อทางเง
หมวกแดงขลิบเหลือง

๓๓ ข้างพระชัย ผู้ครองเงินมีปีกตะพองห้อยข้างของหางห้อยห
ผู้จามรี กบทองของเจ้าผู้ครองนครลำพูน ความหัว เจ้าน้อยด้าย
ณลำพูน นางเกยอ้อมเสื้อเยียรแบบคาดจำรดไฉ่หมวกยอก ในกุ่มประคิน
ฐานพระชัยเงินหลังช้าง มีเจ้าพนักงานรักษามาต่านั่งประคองไม้ที่ค้ำข้าง
ความท้ายแดงเดื่อทางเงหมวกแดงขลิบเหลือง

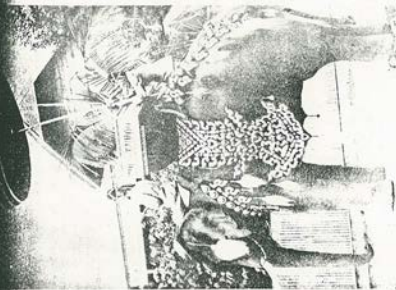
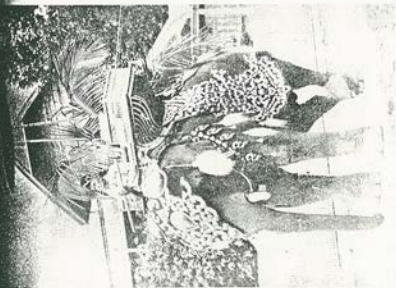
๓๔ ข้างคัง ผู้ครองหุ้มผ้าแดง มีด้ายพานหน้าของหางแตรวัด
ประคนผ้าปลัดง้านเงินขลิบแดง ความหัวความท้ายได้เดื่อทางเงหมวก
แดงขลิบเหลือง คนกลางสวมเสื้อทางเงเขียวหมวกแดง เขียนยันคี่ตะพาย
กระบี่ถือหอก

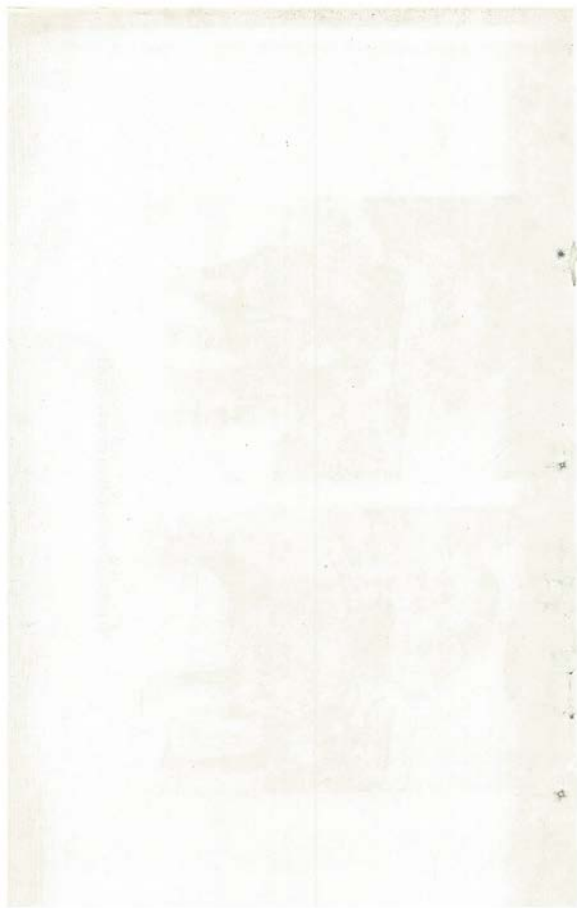
๓๕ ข้างเรน ผู้ครองหุ้มผ้าแดงมีด้ายพานหน้าของหางแตรวัด
ประคน ผู้กบหวายลงรักแดงเครื่องอาวุธหอกดาพจ้าวทอนไฉ่หุ้มทรง
รูปสัตว์ กลางช้างแดงเครื่องอย่างเคียวกับข้างคี่ถ้อยแพนหางนกยูง ๒ มี

๓๖ ข้างเจ้านายพมเมืองนำเด็คค แดงเครื่องหุ้มผ้าแดงมีด้ายพาน
หน้าของหางแตรวัดประคน ปีกตะพองหน้าผ้าแดงลายทอง ห้อยหู้ผู้จามรี
ผ้าปลัดพมแดงลายทอง เจ้านายทศคชแดงเครื่องเค็มยี่ ความท้าย
สวมเสื้อทางเงหมวกแดงขลิบเหลือง ข้างเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
ลำพูน ผ้าปลัดเยียรแบบ นำเด็คคเขียนตามลำคัมคัน

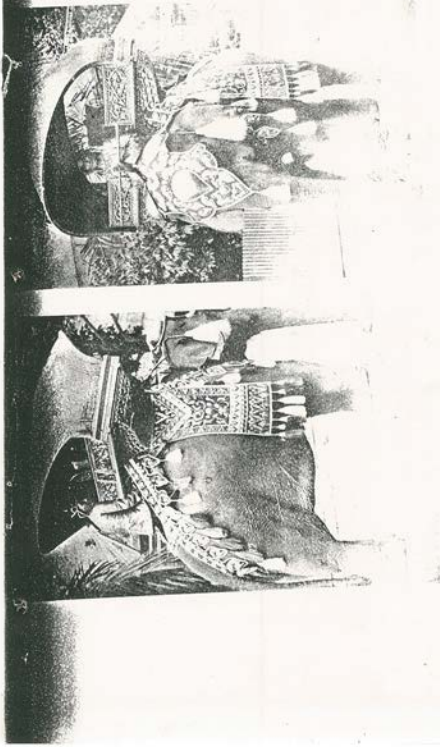
(๓) เจ้าวงศ์เกษม ณลำปาง บุตรเจ้าราชบุตร ผู้รั้งเจ้าผู้ครอง
นครลำปาง

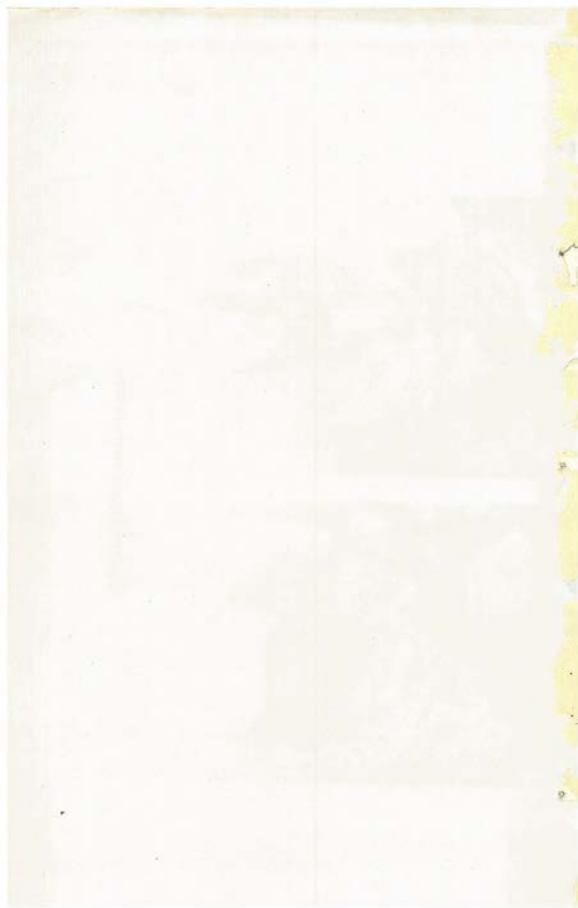
ช้างพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ช้างพระที่นั่งสมเด็จพระบรมราชินี

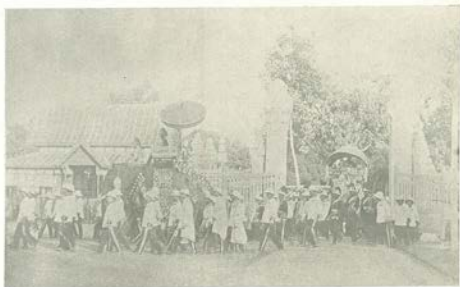

ช้างพระที่นั่งมาในกระบวนแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

ช้างพระที่นั่งเข้าเมืองเชียงใหม่

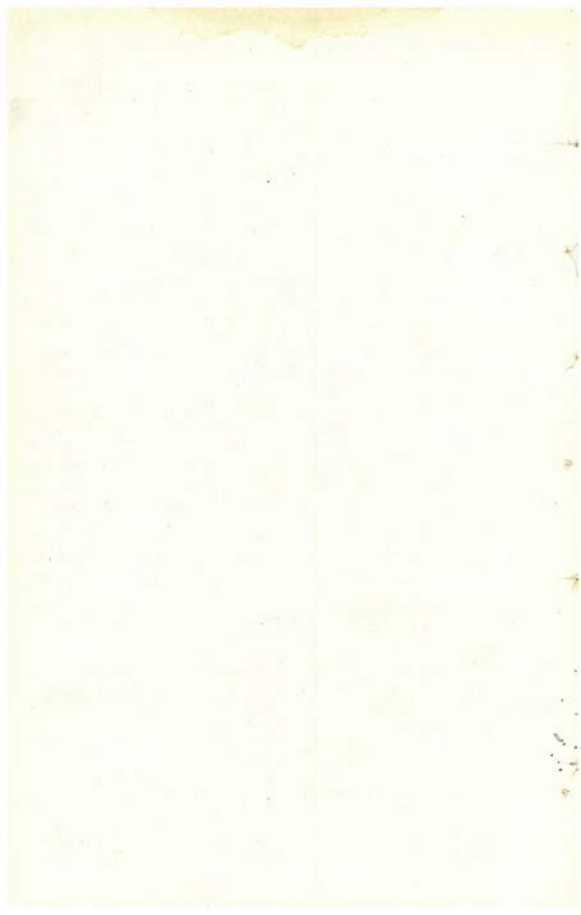
De

ข้างพระที่นั่งเข้าบริเวณที่ประทับในเมืองเชียงใหม่

ข้างพระที่นั่งสมเด็จพระบรมราชินีในการแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

- (๒) รองอำมาตย์ตรี เจ้าอุตรการโกศล (ลำปาง)
- (๓) รองอำมาตย์โท เจ้าชัยสงคราม (ลำปาง)
- (๔) รองอำมาตย์เอก เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ (ลำปาง)
- (๕) รองอำมาตย์เอก เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ (ลำพูน)
- (๖) รองอำมาตย์เอก เจ้าสุริยวงศ์ (ลำพูน)
- (๗) รองอำมาตย์เอก เจ้าราชบุตร (เชียงใหม่)
- (๘) นายพันตำรวจตรี เจ้าชัยวรเชฐ (เชียงใหม่)
- (๙) อำมาตย์ตรี เจ้าวรภาคนัย (เชียงใหม่)
- (๑๐) อำมาตย์ตรี เจ้าบุรีรัตน์ (เชียงใหม่)
- (๑๑) นายพลตำรวจตรี เจ้าวรพงศ์ (ลำปาง)
- (๑๒) นายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูน
- (๑๓) นายพลตรี เจ้าแก้วมวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

ตั้งแต่สร้างวัดจนถึงสร้างเจ้านายนำเด็กจตุตถายุ นี้นักันผู้ใหญ่บ้าน
จังหวัดเชียงใหม่ แต่งตัวสวมเสื้อก่า นุ่งผ้าสีน้ำเงิน เติร์เบียง ๒ แฉง
ทั้งสองข้างทาง และระวางช้างเจ้านายนำเด็กจตุตถายุถึงวัดท้าย นี้นักันผู้
พลเคียวแต่งตัวสวมเสื้อขาวนุ่งผ้าสีน้ำเงิน ถืออาวูรหอกดาพวงวาทอน
เคียวแฉงสองข้างทางในแถวกันนักันผู้ใหญ่บ้านเป็น ๔ ฝ่าย

เมื่อกระบวนหน้าเคียวผ่านถวายตัว ทหารเลือนำกระทำเคารพ ความ
ช้างที่เป็นความหัวพระนมขอแสดงความเคารพ พอถึงช้างเจ้าผู้ครองนคร
เชียงใหม่เคียวพินหน้าพระที่นั่งแล้วให้สัญญาณกระบวนหยุด พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จขึ้นเกยทรงช้างพระที่นั่ง

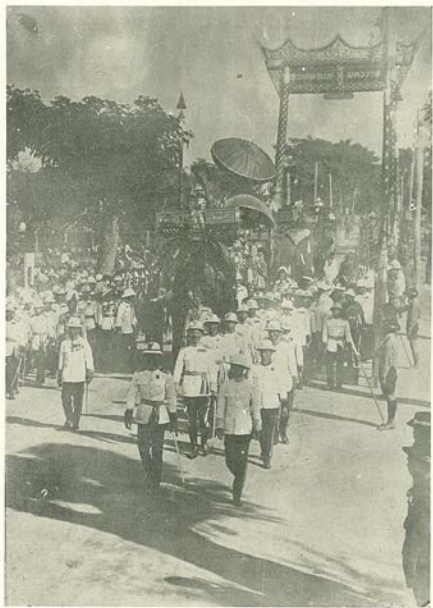
หมอล้างถวายบังคม ๓ ครั้ง พอประทับเรียบร้อยแล้วถวายบังคมอีก ๓ ครั้ง
เจ้าชัยสงครามซึ่งเป็นหมอล้างพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกราบบัง
คมทูลในการที่เจ้าพนักงานทอดพระแสงบนต้นไม้ข้างขวาที่ประทับ เมื่อ
ช้างพระที่นั่งจะเริ่มเดินจากเกย หมอล้างกราบบังคมทูลอีกครั้งหนึ่ง หมอ
ช้างพระนมขอคลอเคลียเวลา ท้ายช้างถวายเครื่องสูง กระบวนหลวงมโหรี

๓๗ กลองรัม ๑๖ คน เดินเป็นแถวหน้ากระดานเรียง ๒ แต่งตัว
สวมเสื้อกางเกงหมวกแดงฉัตรเหลือง สี่พายกลองและพิณ

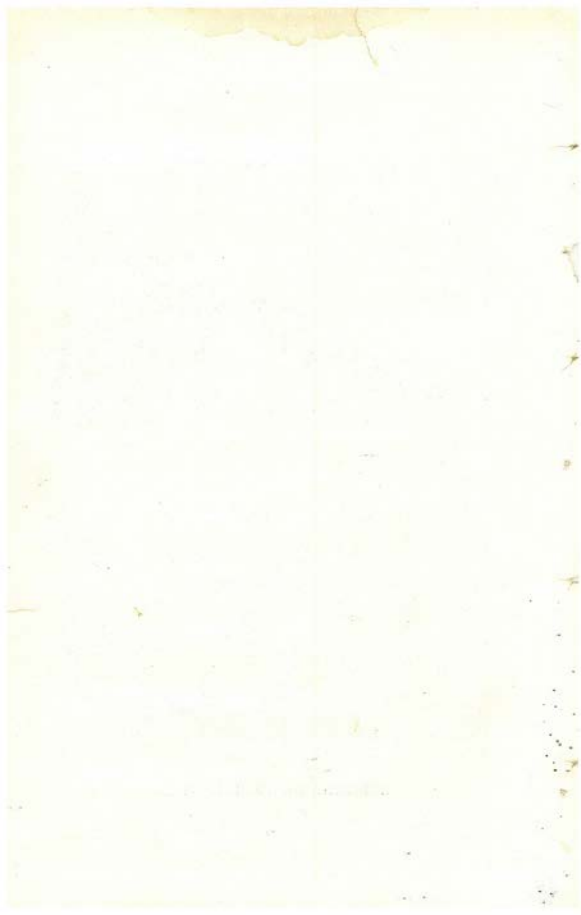
๓๘ ช้างพังนำ ซึ่งเป็นช้างนำช้างพระที่นั่งผูกเครื่องห่มผ้าแดง มี
ปลัดพองหน้ารักประคนธางามักระกูด ห้อยหูพุ่มน้ำ ผ้าปลัดงาขาว
ปลัดพองผ้าแดงลายทอง ความหัว น้อยบุญวงศ์ ณ เชียงใหม่ ความ
ท้าย น้อยสุริยวงศ์ ณ เชียงใหม่ แต่งตัวนุ่งผ้าเขียวสวมเสื้อเขียวระบบ
คาดจ้ำรดหมวกทรงประพาสก้ามเหยียดำฉัตรทอง

๓๙ ช้างพระที่นั่งทรงผูกเครื่องทองของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ มี
ปลัดพองห้อยหูพุ่มน้ำห้อยช้างธางาม ผูกขลุ่ยทองของ ความหัว นาย
พันตำรวจเอก เจ้าชัยสงคราม ท้ายช้างรองอำมาตย์เอก เจ้าประพันพวงศ์
แต่งตัวนุ่งผ้าเขียวสวมเสื้อเขียวระบบ คาดจ้ำรดหมวกทรงประพาส

๔๐ ช้างดำเด็จพระบรมราชินี ผูกเครื่องทองของเจ้าผู้ครองนครลำพูน
มีปลัดพองห้อยหูพุ่มน้ำห้อยช้างธางาม ผูกขลุ่ยทองของ ความหัว
เจ้าน้อยพรหม ณ เชียงใหม่ ความท้าย รองอำมาตย์เอก เจ้ากาวิละวงศ์
ณ เชียงใหม่ แต่งตัวอย่างเดียวกับช้างพระที่นั่งทรง

กระบวนแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

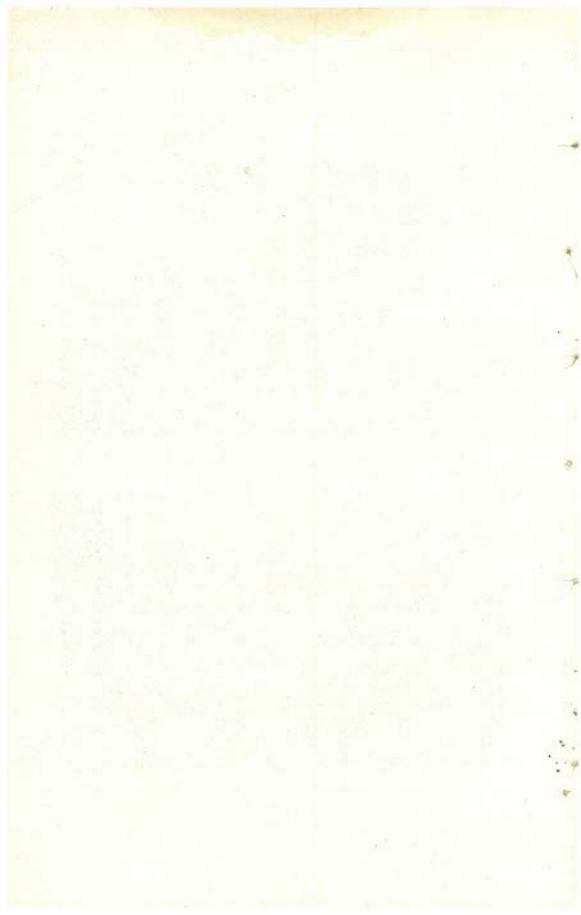

ช่างกระบวนหลวงตามเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

ช่างเจ้านายทรงตามเสด็จในการแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

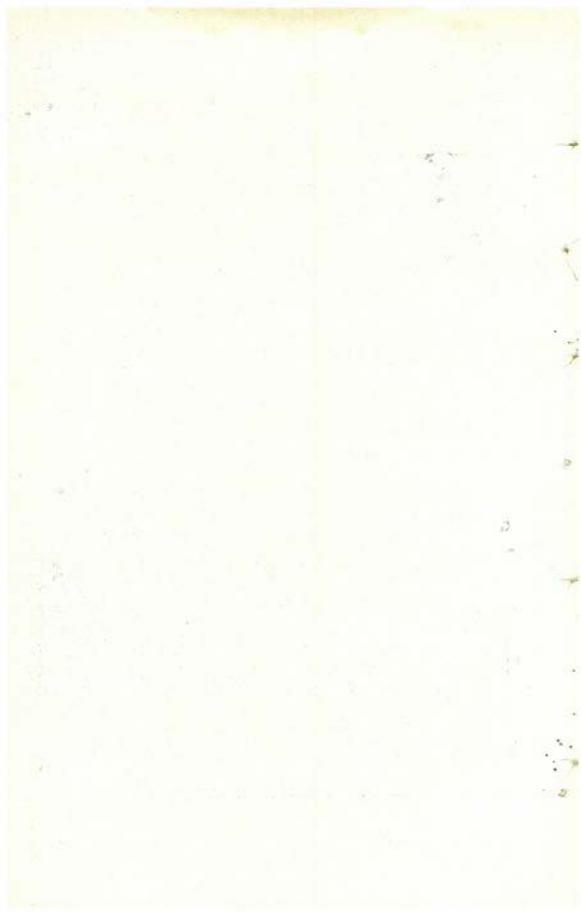

ข้างราชบริพารตามเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

กระบวนหลังแห่เสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

ตั้งแต่ช้างพังนำถ้ำช้างพระที่นั่งสมเด็จพระบรมราชินี ข้าราชการ
ทหารพลเรือนแต่งตัวเต็มยศเครื่องเรียง ๒ แฉ่งสองข้างทางแทนกำนันผู้ใหญ่
บ้าน ตั้งแต่ช้างพระที่นั่งทรงถึงช้างสมเด็จพระบรมราชินี มีทหารมหาดเล็ก
เครื่องเรียงในทั้งสองข้างทางเป็น ๔ ฝ่าย แฉ่งกรุงคมนาท คือ สมุหราช
องครักษ์ แม่ทัพกองทัพน้อยที่ ๒ ราชองครักษ์ พระตำรวจหลวง มหา
อำมาตย์ตรี พระยาวชิรไชยวุฒิกร เติรนำหน้าช้างพระที่นั่งทรง มหา
อำมาตย์ตรี พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์ ปลัดมณฑลประจำจังหวัด
เติรนำหน้าช้างพระที่นั่งสมเด็จพระบรมราชินี

๒๓ ช้างเครื่อง มหาดเล็กเชิญเครื่อง ๒ คน ผู้เครื่องหุ้มผ้าแดง
กบฏโง

๒๒ ช้างก้าวสมเด็จพระที่นั่ง ผู้เครื่องหุ้มผ้าแดงได้กบฏประทุน

๒๓ ช้างหม่อมหลวงกลอง ชัยยันต์ ฌอนุชยา นางสนอง
พระโอษฐ์ ผู้เครื่องหุ้มผ้าแดงได้กบฏประทุน

๒๔ ช้างหม่อมราชวงศ์ พันธุพิชัย เทวกุล ฌอนุชยา นาง
พระกำนัล ผู้เครื่องหุ้มผ้าแดงได้กบฏประทุน

๒๕ ช้างตั้งหลัง ๒ เชือก ผู้เครื่องและคนรับอย่างเดียวกับช้าง
ตั้งหน้า

๒๖ ช้างพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ ผู้เครื่อง
พานหน้าของทางเงิน มีปกคระพองห้อยหู่พุ่มวี่ ได้กบฏทองโง

๒๗ ช้างพระเจ้าฟ้าเจ้า กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้
เครื่องพานหน้าของทางเงิน มีปกคระพองห้อยหู่พุ่มวี่ ได้กบฏทองโง

๒๘ ข้างหม่อมเจ้าพรพงศ์ ในสมเด็จพระราชบิดาตามมรดกคำภีร์
ผูกเครื่องห่มผ้าแดงกบโองทานแดง

๒๙ ข้างหม่อมเจ้าฉัตรมงคล ผูกเครื่องห่มผ้าแดงกบโองไม้ลาย

๓๐ ข้างหม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์ ผูกเครื่องห่มผ้าแดงกบโอง
ไม้ลาย

๓๑ ข้างเจ้าอ่อนบุญ ภรรยาเจ้าจักรคำชจรศักดิ์ ผูกเครื่องพาน
หน้าของทางทองเหลือง กบประทุน

๓๒ ข้างเจ้าเรณูวรรณ ภรรยาเจ้าบุรีรัตน์ เชียงใหม่ ผูกเครื่อง
ทองเหลืองกบประทุน

๓๓ ข้างเจ้าหล้า ภรรยาเจ้าราชดัมพณวงศ์ ลำพูน ผูกเครื่อง
ทองเหลืองกบประทุน

๓๔ ข้างเจ้าบัวทิพย์ ภรรยาเจ้าราชภาคินัย เชียงใหม่ ผูกเครื่อง
ทองเหลืองกบประทุน

๓๕ ข้างเจ้าเมื่อนแก้ว ภรรยาเจ้าราชภาคีวงศ์ เชียงใหม่ ผูก
เครื่องทองเหลืองกบประทุน

๓๖ ข้างเจ้าจันทนา ภรรยาเจ้าประพันธ์พงศ์ เชียงใหม่ ผูกเครื่อง
ทองเหลืองกบประทุน

๓๗ ข้างเจ้าศิริประภาภ ภรรยาเจ้าภาณุวงศ์ ณ เชียงใหม่ ผูก
เครื่องทองเหลืองกบประทุน

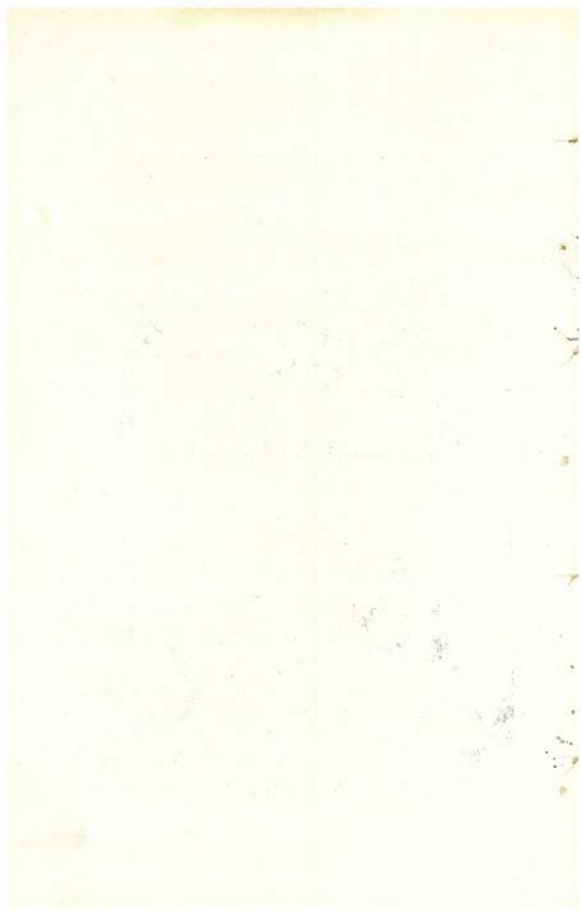
๓๘ ข้างเจ้าวรรณภา ณ ลำพูน บุตรีเจ้าจักรคำชจรศักดิ์ ผูก
เครื่องทองเหลืองกบประทุน

ราษฎรมาคอยเผ้าเมื่อเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

นักเรียนคอยเผ้าเมื่อเสด็จเข้าเมืองเชียงใหม่

๓๑ ข้างพระยาบริหารราชมานพ

ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

ไม่ทำคำ

๔๐ ข้างพระยาธิศรพิพัฒน์ ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

๔๑ ข้างพระยาไพศยนต์เทพ ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

๔๒ ข้างพระยาธิศรพิพัฒน์ ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

๔๓ ข้างหลวงฉิม พิษณุพร ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

๔๔ ข้างพระยาศรีพิพัฒน์ ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

๔๕ ข้างนายจำเริญ ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

๔๖ ข้างนายจำเริญ ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

๔๗ ข้างนายฉิม หุ้มแพร ผูกเครื่องทองเหลืองกบโถง

ตั้งแต่สร้างมหาดเล็กเชิญเครื่องถึงข้างตัวท้าย มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน

เคียวเรียง ๒ แฉ่งส่งข้างทางค้ำจากข้าราชการอีกคนหนึ่ง รวมกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น ๑๐๐ คน

หนึ่ง ความหัวค้ำค้ำข้างเครื่องถึงข้างตัวท้าย แต่งตัวสวมเสื้อ

กางเกงหมวกแดงขลิบเหลือง

๔๘ แถวตำรวจภูธร เคียวกระบวณทางหลัง คอยกันผู้คนเพื่อ

ความเรียบร้อย

พอกระบวณแห่ถึงพลับพลาของหน้าประทับ กระบวณทหารม้า

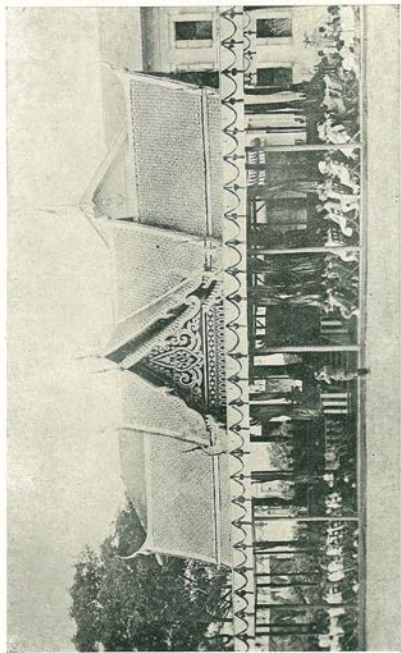
ทหารปืนใหญ่ ทหารราบ เลี้ยวถนนข้างมอญข้างซุ้มที่ ๓๐ พลปล่อย

กระบวณถึงแนวซุ้มท่ากลับหลังหัน กองเกียรติยศทหารและเลี้ยวมาค้ำแถว

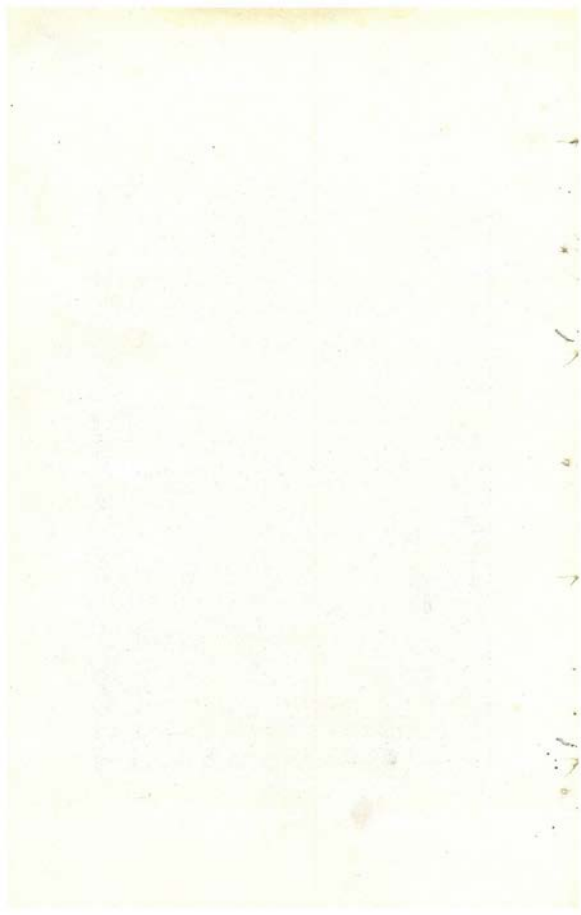
ตรงหน้าพลับพลา ข้างกระบวณหน้าเลี้ยวตรงไปออกประตูข้างเผือก เว้น

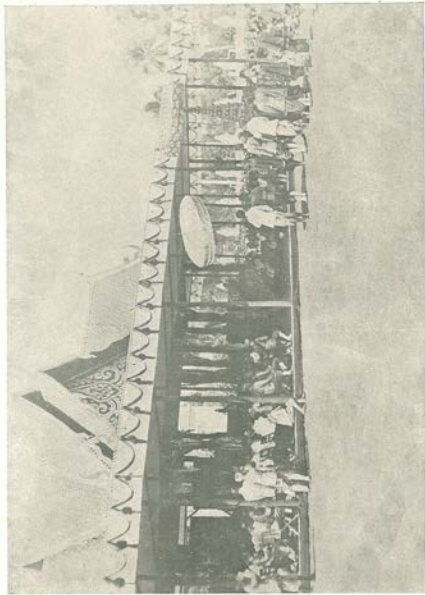
แต่ช้างพระชัยเข้าเฝ้าที่ช้างค้ำถาวรัฐบาลด้านเหนือ เจ้าพนักงานเชิญพระชัย
ลงจากช้างนำไปพัก ช้างเจ้านายพื้นเมืองที่นำเสด็จแวะเข้าเฝ้าช้างค้ำถา
รัฐบาลด้านเหนือ เจ้านายลงจากคอช้างมากอวยเฝ้าหน้าพลับพลา

กระบวนหลวงตั้งแต่กองชุมและแถวเสด็จ ช้างพ่วงช้างพระ
พระที่นั่งเดียวเข้าประตูศาลารัฐบาลด้านใต้เดินผ่านหน้าพลับพลา กอง
เกียรติยศกระทำเคารพ เจ้านายข้าราชการเฝ้าที่พลับพลาถวายคำนับ ช้าง
พระที่นั่งเข้าเทียบเกยท้ายพลับพลาด้านเหนือ หมอช้างพระที่นั่งถวายบังคม
๓ ครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จลง
จากช้างพระที่นั่ง หมอช้างพระที่นั่งถวายบังคมอีก ๓ ครั้ง เสด็จจากเกย
ขึ้นสู่พลับพลาทอง มีเจ้าผู้หญิงไปรับเข้าตอกคอกไม้เสด็จ เพื่อความ
สดชื่นมงคล คือ หม่อมเจ้าหญิงฉัตรสุภา ในพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวง
กำแพงเพชรอัครโยธิน กับ เจ้าบุษบง ณ ลำปาง บุตรีเจ้าบุญวาทวงศ์
มานิด ไปรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าวงศ์จันทร์
ณ เชียงใหม่ บุตรีเจ้าวรบุตร กับ เจ้าแหวดขาว บุตรีเจ้าวรวงศ์ ไปรับ
นำเสด็จสมเด็จพระบรมราชินี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ
พระบรมราชินี ประทับพระเก้าอี้บนพลับพลาทองทอดพระเนตรกระบวนแห่
ช้างกระบวนหลังเริ่มเดินผ่านถวายตัว เมื่อเดินผ่านหน้าพลับพลาแล้วไป
เดียวเข้าเฝ้าช้างค้ำถาวรัฐบาลด้านเหนือ เจ้านายข้าราชการลงจากช้างมา
เฝ้าที่หน้าพลับพลา พอสักกระบวนแล้ว โปรดพระราชทานเครื่องราช
ดัดการมอบข้าราชการ ๕ นายเชิญไปบูชาปูชนียสถาน ตามพระอาราม
ต่าง ๆ ที่มีนามเป็นมงคลตามประเพณีโบราณของเมืองเชียงใหม่ รวม

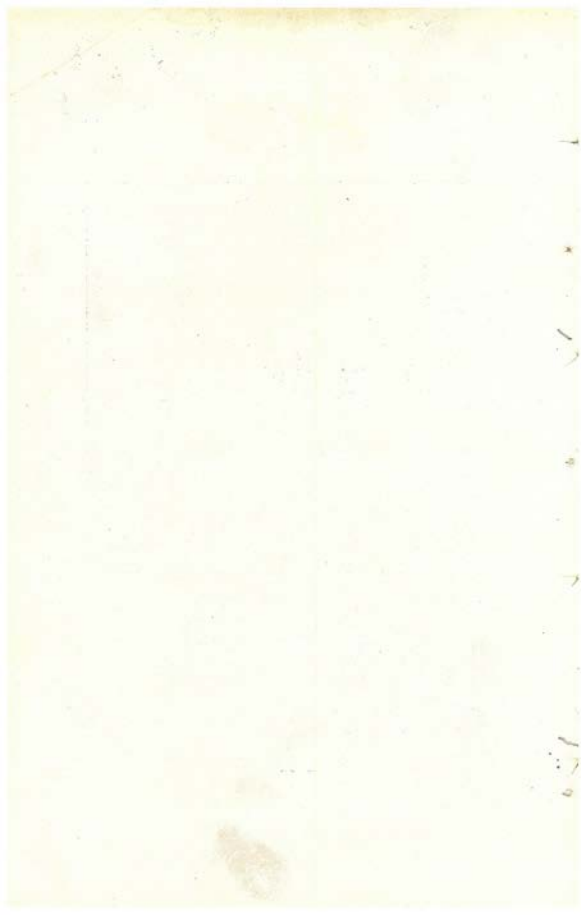

เสด็จออกพลาทองในงานทูลพระขวัญ เชียงใหม่

เสด็จออกกลับพลาทอนในการพิธีทูลพระขวัญ เชียงใหม่

๕ แห่ง คือ วัดเขียงมัน วัดเขียงย่น วัดชัยมงคล วัดศรีเกิด
วัดศรีบุญเรือง เดิมเจ้าแก้ว เจ้าจันประทุมบนเสนาบดีรัฐบาลมณฑลซึ่ง
จับเป็นที่ประทับแรม

พิธีพระขวัญและพระราชทานพระแสงราชศัสตรา นครเขียงใหม่

วันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ซึ่งกำหนดเป็นวันพิธีพระขวัญ
พอเวลา ๓๐.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศ
ราชการสนาม ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงถอดสายสะพาย
นพรัตนราชวราภรณ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เจ้าพระวรวงศ์
สำเร็จราชการแผ่นดินโดยทางลาดพระบาทขึ้นประทับพลับพลาทองหน้าศาลารัฐบาล พระ
บรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในฝ่ายหน้า และพระราชชายา เจ้าดารารัศมี เจ้า
นายในมณฑลพายัพ ตลอดจนอาณาประชาราษฎร์ เมื่อทอดพระเนตรดูพระบาท
พระยาราชนารถสุนทรเทศาภิบาล กราบบังคมทูลเบิกกระบวนแห่พิธี
พระขวัญเดินผ่านถวายตัว มีลำดับกระบวนดังนี้

๑ กระบวนลูกเสือ เดิมแถวเรียง ๔ มีเครื่องนำ แบ่งเป็น ๒
กองพัน

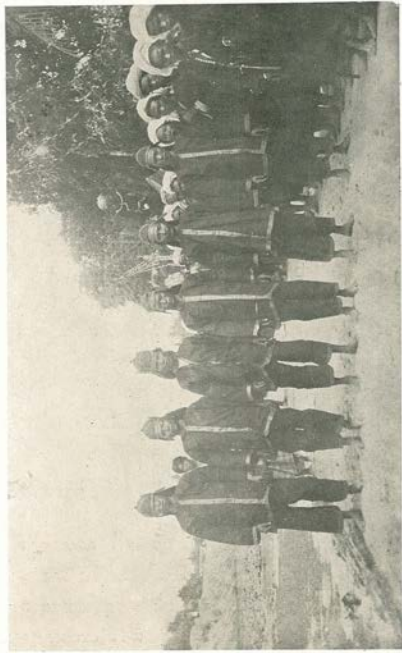
๒ กระบวนนักเรียนสามัญ ถัดจากตำรวจ มีจำนวน ๒๘๖ คน

๓ กระบวนนักเรียนหญิง เดิมเป็นโรงเรียน มีจำนวน ๓๒๕ คน

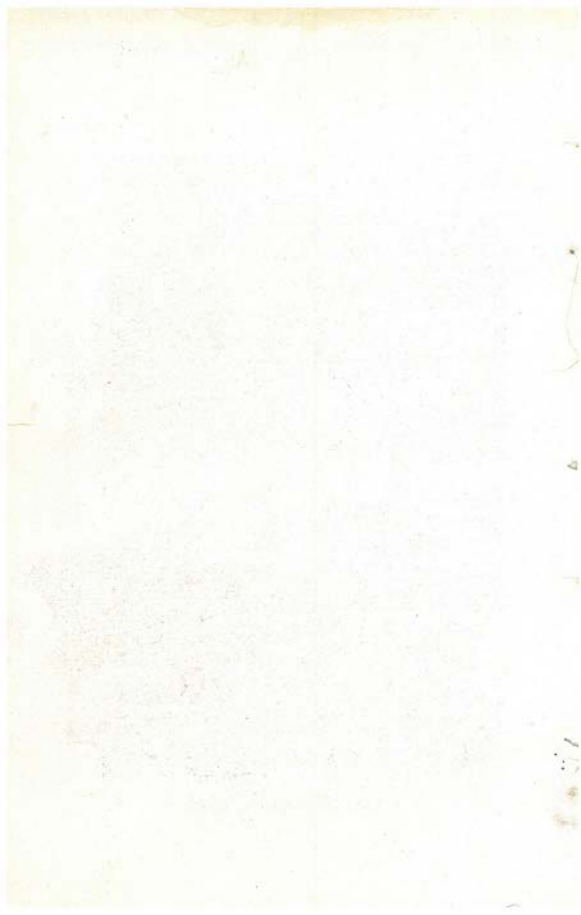
๔ กระบวนโยนกล ประเทศนานาชาติ ราชบุรุษชายหญิง ๔๖

อำเภอ ประมาณ ๒,๐๐๐ คน มีปัดผ้าเช็ดเท้ากันเป็นอำเภอ ๆ

- ๕ กระบวนชาติจีน มีเต้าไท่ สิงห์โต มังกร และชนชาติจีน
- ๖ กระบวนชนชาติชื้อ รกภาพทำเป็นรูปนกยูงอยู่บนเขา มีพระ
แรกอ่านคันกักร์ โกล่ร่าน แล้วถึงพวกชื้อรายหญิงและม้าต่าง ๆ
- ๗ กระบวนชนชาติฉะว (ฉะว) รกภาพทำเป็นรูปพวกฉะว
กำลังไหว้ผี ราษฎรชายหญิงฉะวเฝ้าตาม
- ๘ กระบวนยาง รกภาพทำเป็นรูปยางแบกธนูขี่ ราษฎรชายหญิง
พวกยางขาวและยางแดงเฝ้าตาม
- ๙ กระบวนแม้ว รกภาพทำเป็นรูปแม้วชายและหญิงแข่งตัวเครื่อง
แต่งงาน ราษฎรชายหญิงแม้วเฝ้าตาม
- ๑๐ กระบวนเย้า รกภาพทำเป็นรูปเย้ากำลังเลี้ยงทวย ราษฎร
ชายหญิงเย้าเฝ้าตาม
- ๑๑ กระบวนมูเซอว์ รกภาพทำเป็นรูปมูเซอว์กำลังไหว้ ผีฟ้า
ราษฎรชายหญิงมูเซอว์เฝ้าตาม
- ๑๒ กระบวนรุม รกภาพทำเป็นรูปรุมกำลังขี่ช้างกบ ราษฎร
ชายหญิงรุมเฝ้าตาม
- ๑๓ กระบวนพม่า รกภาพทำเป็นรูปนกยูงอยู่บนเขา ราษฎร
ชายหญิงพม่าเฝ้าตาม
- ๑๔ กระบวนเงี้ยว รกภาพทำเป็นรูปสิงห์โต และมีนางแก้ว
ไปหน้า ราษฎรชายหญิงเงี้ยวเฝ้าตาม
- ๑๕ กระบวนแขกชิก รกภาพทำเป็นรูปราม่า พวกแขกชิกเฝ้าตาม

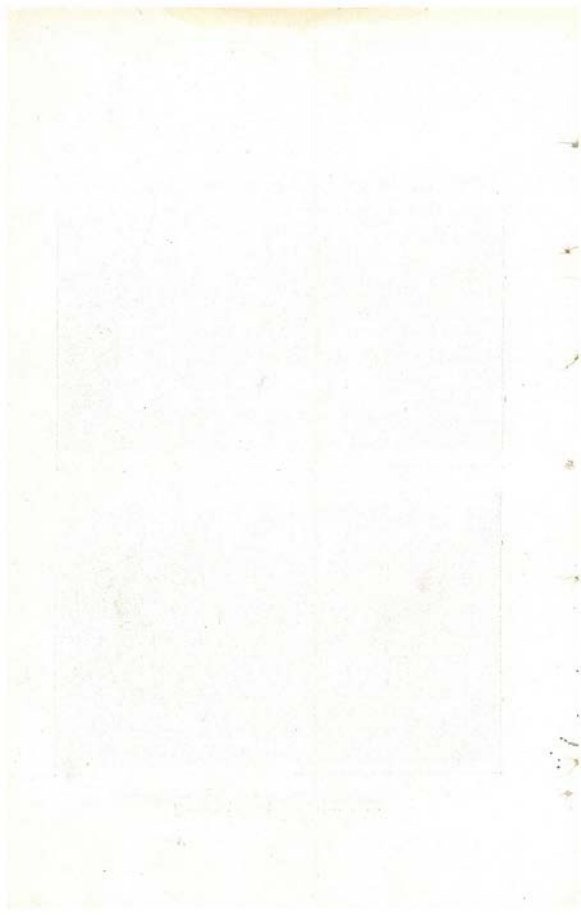

กระบวนเตรียมแก้ทุกข์พระขวัญ

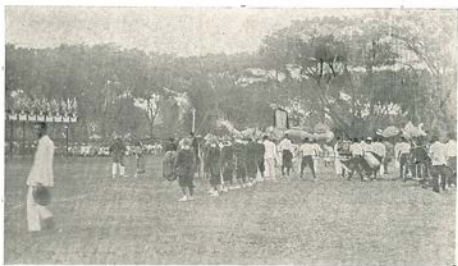

กระบวนพวงจันท์เท่ทุกพระขวัญ

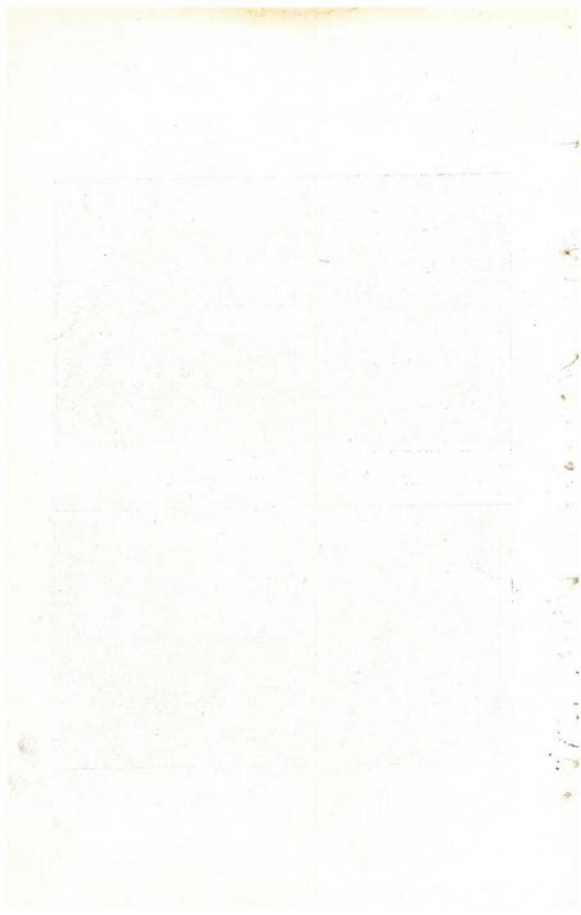

หัวหน้าพวกจีนเข้ากระบวนแห่ทูลพระขวัญ

กระบวนแห่พวกจีนแสดงมังกรและสิงโตถวายทอดพระเนตร

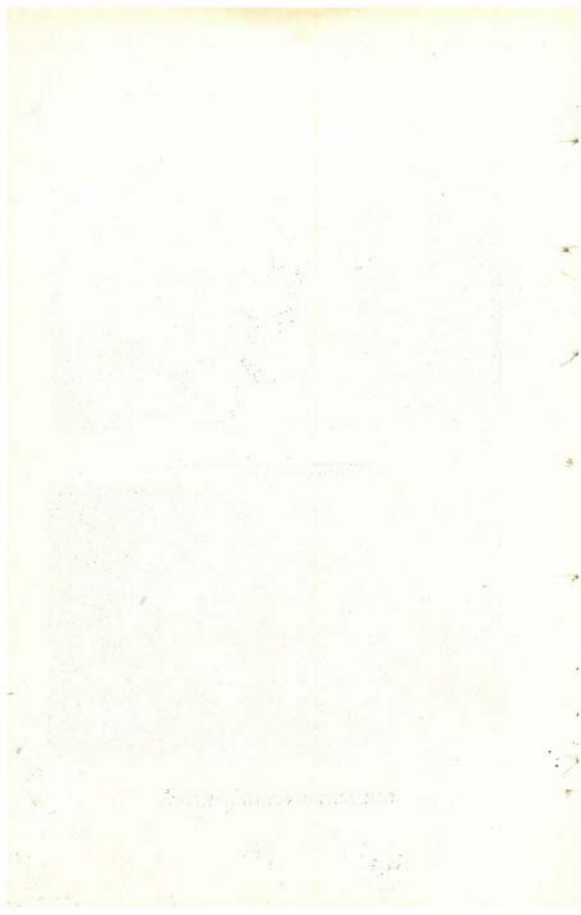

กระบวนพวงลัยแห่ทูลพระขวัญ

กระบวนพวงยางขาวแห่ทูลพระขวัญ

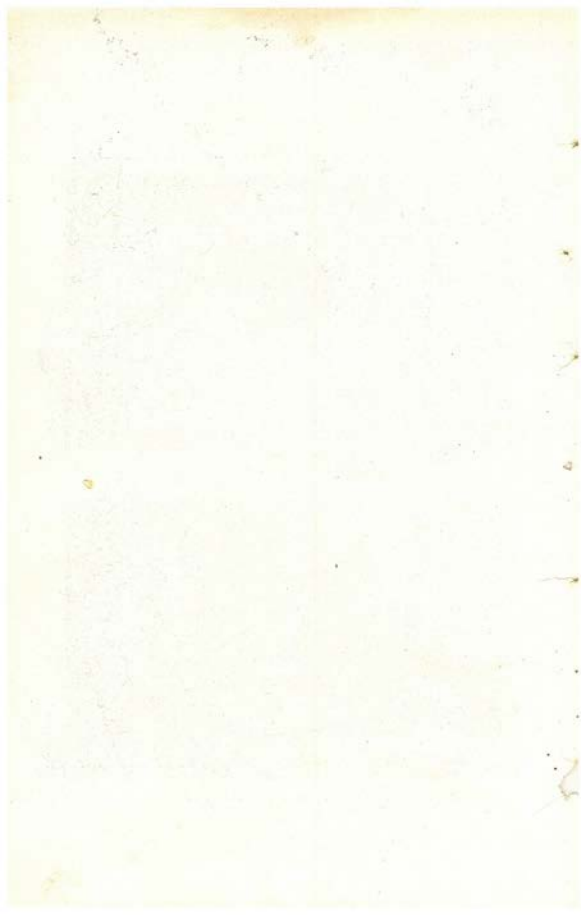

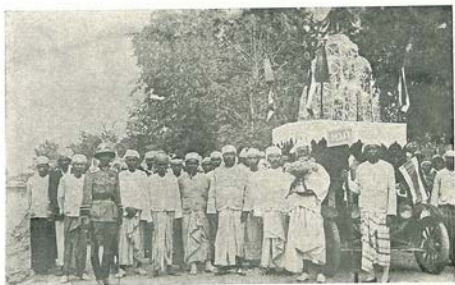

กระบวนพอกแก้วแห่ทูลพระขวัญ

กระบวนพอกมูเซอห์แห่ทูลพระขวัญ

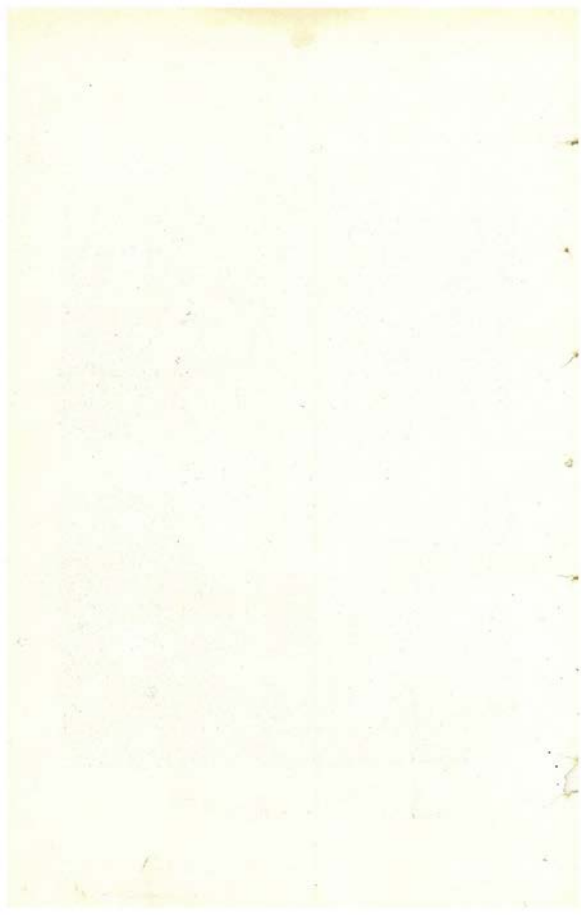

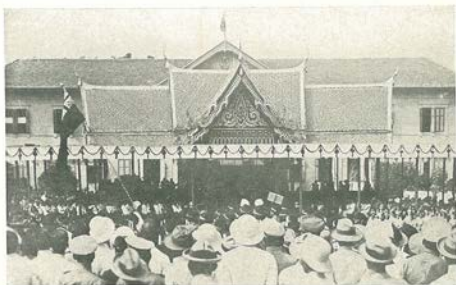

กระบวนพวงพุ่มแก้ทุกข์พระขวัญ

กระบวนพวงเงี้ยวแก้ทุกข์พระขวัญ

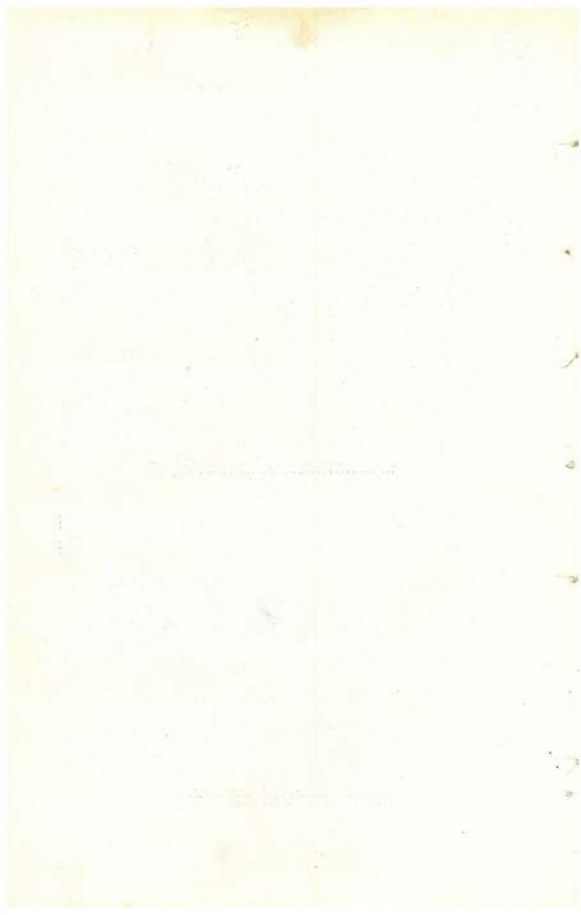

กระบวนพอกแขกแห่ทูลพระขวัญ

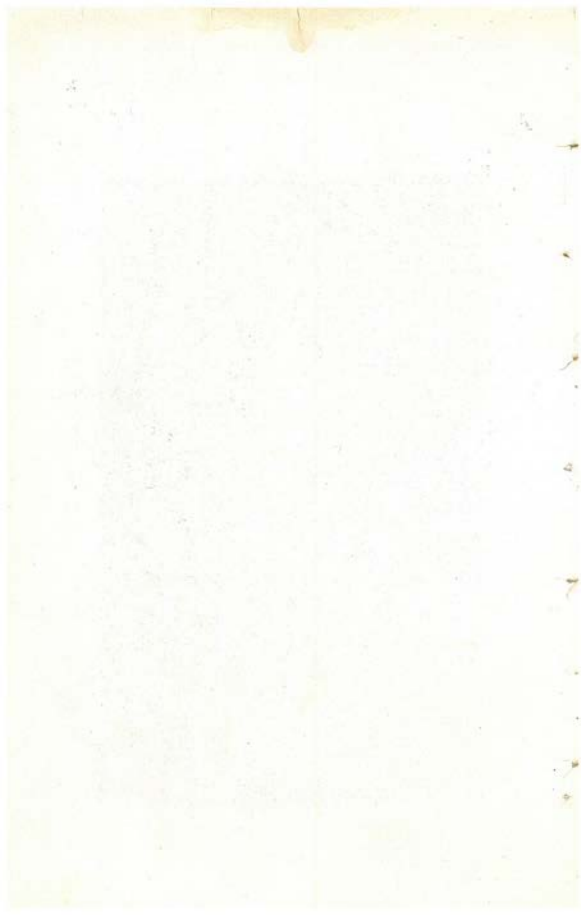

กระบวนพอกฮ่อแห่ทูลพระขวัญ

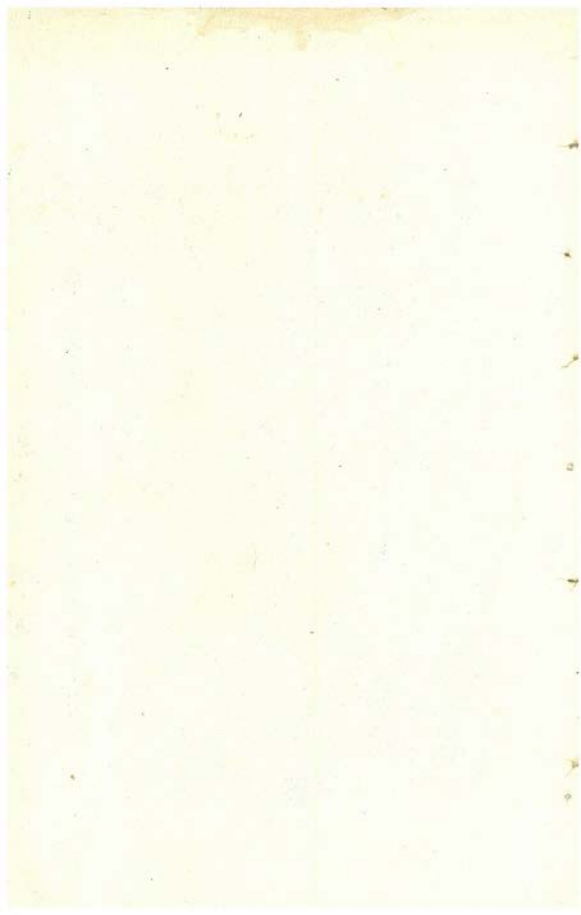

กระบวนชนชาติต่าง ๆ ในการแก้ปัญพระวัญ เชียงใหม่

รภาพแสดงการทำน้ำไม่บริษัทยอมเบอว์มา ทำแห่งพระขวัญ

๓๖ งบประมาณแรกอีกตาม รดภาพทำเป็นรูปกันไม้ ใ้โกหร่าน ราษฎร
ขายหญิงแรกเดิรตาม

๓๗ งบประมาณของบริษัทอมเบ รดภาพทำเป็นรูปแดงการบ้ำไม้
ของบริษัท มีช้างดำไม้ ช้างดำไม้ คนงานบริษัทเดิรตาม

๓๘ งบประมาณของบริษัทบอเนียว รดภาพทำเป็นรูปที่ปักกางไม้ มี
คันชัก มีช้างตัวใหญ่หมู่ออก คนงานบริษัทเดิรตาม

๓๙ งบประมาณของโรงพยาบาลแม่คคอมมิก รดภาพทำเป็นรูป
โรงพยาบาล มีเตียงคนไข้ นางพยาบาลคณะโรงพยาบาลเดิรตาม

๔๐ งบประมาณของโรงพยาบาลโรคเรื้อน รดภาพแดงสดถนนที่โรง
พยาบาล มีแบบเรือนคนไข้ คณะโรงพยาบาลเดิรตาม

ทุก ๆ งบประมาณตั้งแต่ประมาณนักเรียนจนถึงประมาณท้าย ช้างหน้า
ประมาณมีคนถือป้ายบอกถนน โรงเรียน, ชาติ, คณะ, ๑ คน ถือพานดอกไม้อ
รูปเทียน ๑ คน ถ้าชาติไหนนิยมเครื่องดนตรีชนิดใด ก็มีคนต้อนหน้า
รดงบประมาณไปด้วย พอถึงหน้าพลับพลาคนที่ถือป้ายกับพานดอกไม้อ
ไปถวายคำนับ จนประมาณหมู่คณะของคนผ่านพลับพลาไปหมดแล้วจึงเดิร
กลับไปประจำที่ตามเดิม งบประมาณต่างๆ ที่กล่าวแล้ว เมื่อผ่านหน้าพลับพลา
แล้วเดิรออกไปตั้งซ้อนกันอยู่ในสนามหน้า โรงข้างตรงข้ามกับพลับพลา

๔๑ งบประมาณเครื่องพระขั้วของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มี
เจ้านายพนเมืองพื่อนนำหน้า ดังนี้

กฐี ๓ เจ้านกัณวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ กับ

เจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าผู้ครองนครน่าน

คู่ที่ ๒ เจ้าภักดีคำจวงศ์ถัก เจ้าผู้ครองนครลำพูน กับ
เจ้าราชวงศ์ ลำปาง

คู่ที่ ๓ เจ้าบุรีรัตน์ เชียงใหม่ กับ
เจ้าชัยสงคราม เชียงใหม่

คู่ที่ ๔ เจ้าราชภักทินัย เชียงใหม่ กับ
เจ้าราชดัมพันธวงศ์ ลำพูน

คู่ที่ ๕ เจ้าขัณฑ์เชษฐ เชียงใหม่ กับ
เจ้าราชดัมพันธวงศ์ เชียงใหม่

คู่ที่ ๖ เจ้าประพันทพงศ์ เชียงใหม่ กับ
เจ้าชัยสงคราม ลำปาง

คู่ที่ ๗ เจ้ากาวีจวงศ์ ณ เชียงใหม่ กับ
เจ้าวงศ์เกษม ณ ลำปาง

การแต่งกายของเจ้านายเจดาพื่อน นุ่งเกี้ยวสอดไส้เขี้ยวรมับคาค
ดำรประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ต่อจากเจ้านายผู้ชายพื่อน มีมหรทักคู่ ๑ กับกลองแอว แล้วถึง
พานพระขวัญและบายศรี ๗ ชั้นตำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มี
เครื่องเสวยคาวหวานและหัวหมู ได้โต๊ะเงินมีตม้ายี่หุ้มผ้าคาดผูกผ้าขาววาง
บนคานหาม พวกเจ้านายผู้ชายณเชียงใหม่แต่งคิวนุ่งผ้าเงินสอดไส้
เขี้ยวรมับเคียวกำกับ

๒๒ กระบวนเครื่องพระขวัญของสมเด็จพระบรมราชินี มีเจ้านาย
ผู้หญิงพื่อนเมืองพื่อนไปหน้า ดังนี้

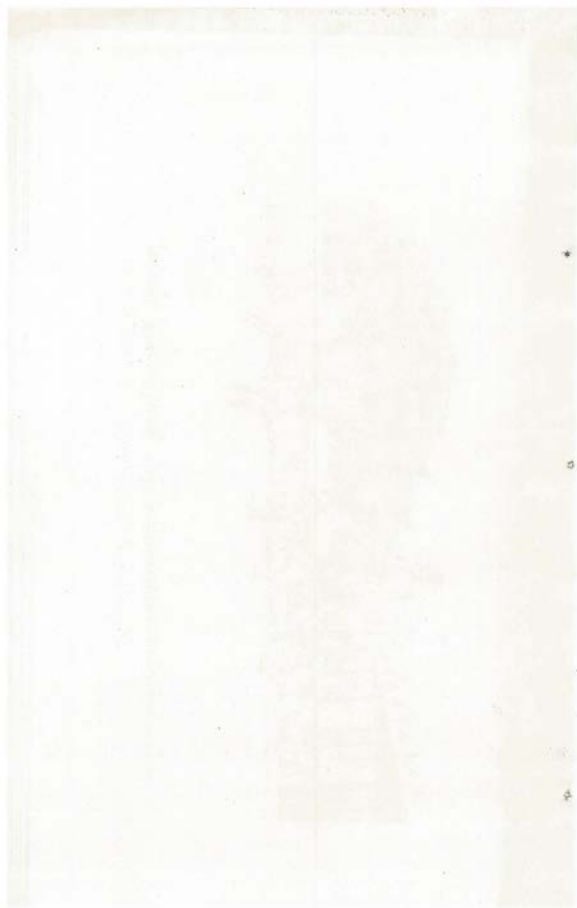
เจ้าผู้ชายพื่อนนำขันพระขวัญสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในการทูลพระขวัญ เชียงใหม่

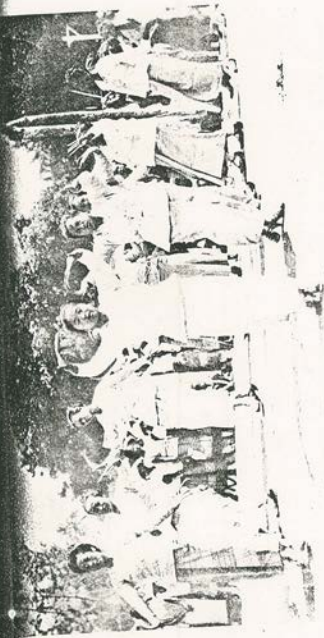

นำขันพระขวัญสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รททพระขวัญ เจียงไฉ่

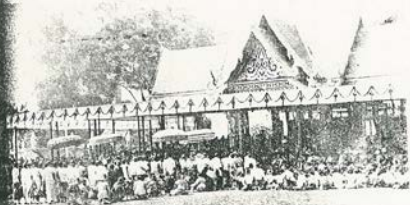
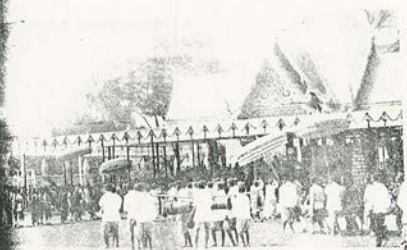
เจ้าชายพอนนำพระขัณฐะสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเกลพระขัณฐะ เชียงใหม่

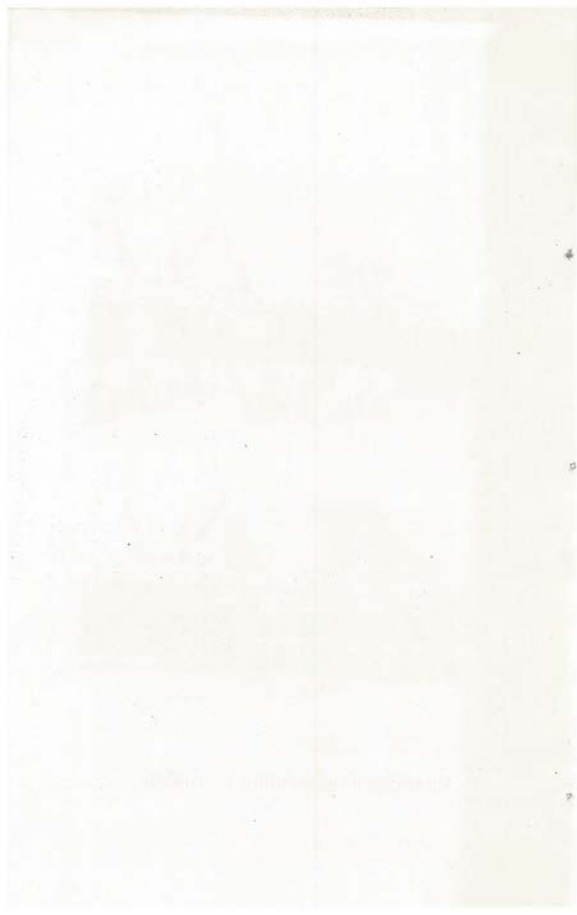

เจ้าหญิงพอนำขันพระขวัญสู่สมเด็จพระบรมราชินี

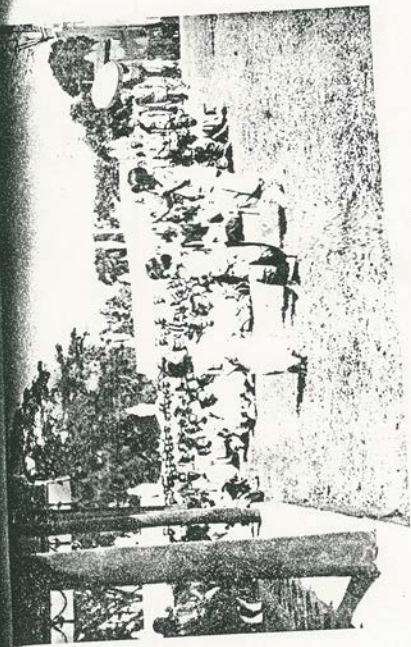

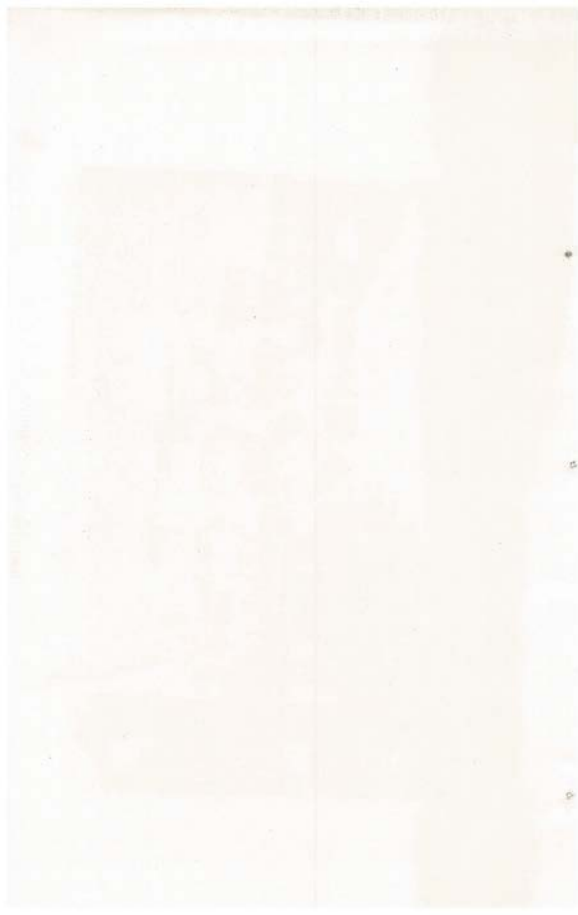

ขบวนพระขวัญมาถึงหน้าพลับพลาทอง เชียงใหม่

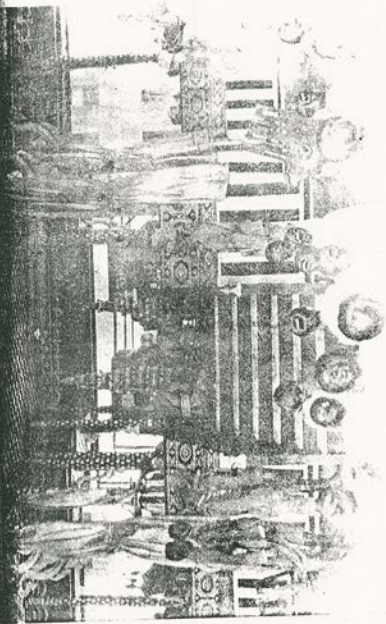

THE ARRIVAL OF THE FIRST CATTLE
AT THE

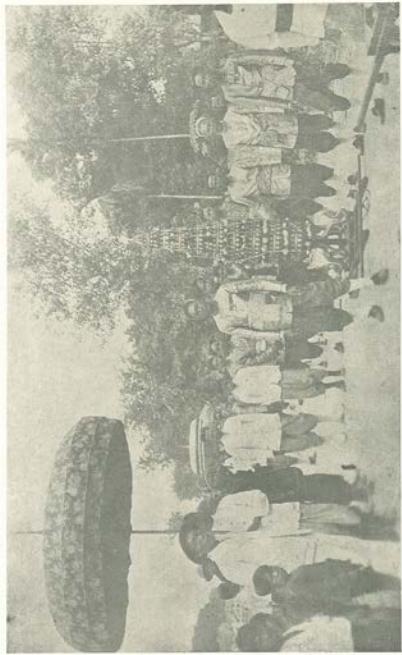

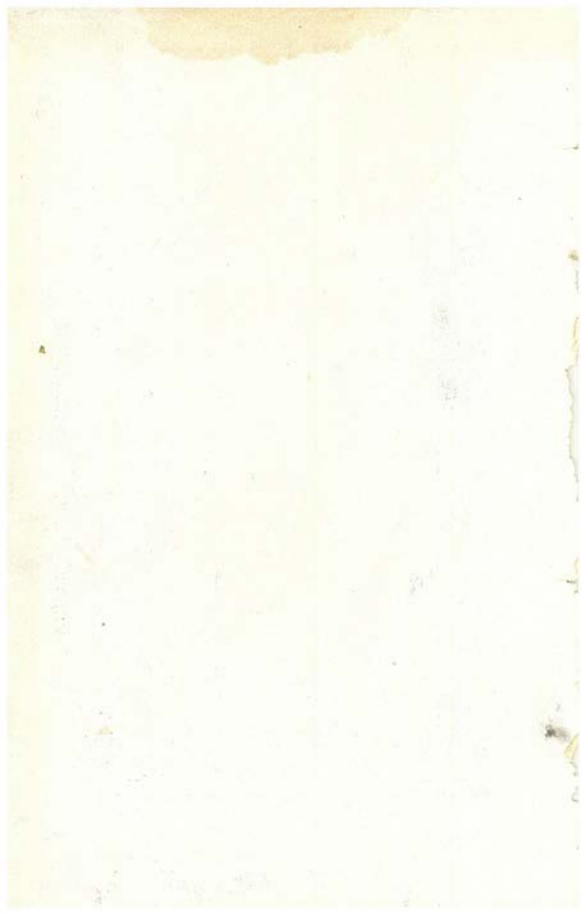
เจ้าครุฑน่านอันกล้าก่พลพระขวัญ

จันพระขวัญ (ก๊อบายสวี่) ในการทูลพระขวัญ

คู่ที่ ๙ เจ้าทิพยวรรณ กฤดากร ณอยุธยา ในหม่อมเจ้า
บวรเดช กับ

เจ้าส่วนบุญ ภรรยาเจ้าจักรคำชจรศักดิ์ ลำพูน

คู่ที่ ๑๐ เจ้ามัททิพย์ บุตรีเจ้าแก้วนวลรัฐ ซึ่งเป็นภรรยาเจ้า
ราชภาคนิย กับ

เจ้าวิเชียร บุตรีเจ้าจักรคำชจรศักดิ์

คู่ที่ ๑๑ เจ้าศิริประกาย บุตรีเจ้าแก้วนวลรัฐ ซึ่งเป็นภรรยา
เจ้าทิวทอง กับ

เจ้าวรรณภา บุตรีเจ้าจักรคำชจรศักดิ์

คู่ที่ ๑๒ เจ้าเรณูวรรณ ภรรยาเจ้าบุรีรัตน์ กับ

เจ้าทิพวาร ภรรยาเจ้าหมื่นแก้ว

คู่ที่ ๑๓ เจ้าเรือนแก้ว ภรรยาเจ้าราชภักติกวงศ์ เชียงใหม่
กับ

เจ้าจันทนา ภรรยาเจ้าประพันธ์พงศ์ เชียงใหม่

คู่ที่ ๑๔ เจ้าวงศ์จันทร์ บุตรีเจ้าราชบุตร เชียงใหม่ กับ

เจ้าวงศ์คำ บุตรีเจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ ลำพูน

คู่ที่ ๑๕ เจ้าประกายคำ บุตรีเจ้าจักรคำชจรศักดิ์ กับ

เจ้าบุษบง บุตรีเจ้าบุญวาทวงศ์มณีน

เจ้านายผู้หญิงต่างตัว นุ่งฉันทของ ส่วนเสื้อแพรรูปกระบอก

ห่มผ้าแพร ที่มวยผมมีกระดอกไม้ทอง

คือจากเจ้านายผู้หญิงพี่น้องถึงตลอดแถมได้ถึงพานพระขวัญ และ
 บายศรี ๘ ชั้นดำหริบดมเด็จพระบรมราชินี มีเครื่องเสวยคาวหวานและ
 หวีหมี่ ได้ตระเตรียมขึ้นแล้ว หุ้มผ้าคาดผูกเกี้ยววางบนคานหาม มีเจ้าผู้ชาย
 พวกคนเรียงใหม่เติร์กากันอย่างเดียวกับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒๓ กระบวนเจ้านายผู้หญิงพี่น้องกับบุตรีภรรยาข้าราชการ และ
 บุตรีภรรยาขุนหมื่น

๒๔ เจ้านายผู้ชายพี่น้องกับข้าราชการขุนหมื่นผู้ชาย

๒๕ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ๑๖ อำเภอ ถือตอกไม้รูปเทียน มีปลัด
 อำเภอกำกับประมาณ ๘๐๐ คน

พอกระบวนเครื่องทอดพระขวัญผ่านหน้าพลับพลาแล้วเราประกาศลา
 รัฐบาลบ้านเหนือ ฝ่ายพวกพี่น้องดำหริบดมเด็จพระขอมหลวงซึ่งจัดไว้ ๔ คน
 ถี้ออกกลืนรับที่หน้าพลับพลา พี่น้องนั้น คือ

หม่อมเจ้าหญิงฉัตรสุภา ในพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชร
 อัครโยธิน ฯ

เด็กหญิงอรธอน บุตรีพระเจ้าเพชรบุรีเสวยศิริสวัสดิ์ ฯ

เจ้าแฉะดาว บุตรีเจ้าราชวงศ์ ฯ

เจ้าอุบลวรรณ บุตรีเจ้าบุรีรัตน์ ฯ

เจ้านายชายหญิงเมื่อพร้อมมาถึงหน้าพลับพลาแล้วก็นั่งลงถวายบังคม
 เจ้านายผู้ชายบริวารนั่งบนพลับพลาที่พื้นตลทางค้ำขวา เจ้านายผู้หญิงบริ
 วารนั่งบนพลับพลาที่พื้นตลทางค้ำซ้าย เจ้าแก้วนารีฐานำพานทองพระขวัญ
 ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าจามรี ภรรยา
 เจ้าแก้วนารีฐานำพานทองพระขวัญทูลเกล้า ฯ ถวายสมเด็จพระบรมราชินี

นายศรีและโตะเงินเครื่องด้วย เจ้านายผู้ชายณเรียงใหม่ยกขึ้นไปตั้งหน้า
พระแท่นที่ประทับทั้งต้องพระองค์ พระวรวงษา เจ้าจามรี เจ้ามหาพรหม
สุรชาติ เจ้าแก้วนริศ เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ ซึ่งเป็นผู้ทำพิธีทูลพระขวัญ
ขึ้นบนพลับพลาหน้าพระที่นั่งตามลำดับแล้ว เจ้ามหาพรหมสุรชาติ เจ้า
ผู้ครองนครน่าน ซึ่งเป็นผู้มีอายุได้อ่านคำกราบบังคมทูลเชิญพระขวัญดังนี้

คำเชิญพระขวัญ

“ส่วนรัชเจ้าพระพุทเจ้า น้อมเกล้าฯน้อมเกล้าฯ ขอพระวรวงษา
พระบรมราชโองการ กราบบังคมทูลพระกรุณา แทนบรรดาเจ้านาย
ข้าราชการน้อยใหญ่ คฤหบดีไพร่ภูมิจึงแคว้นแดนสถานอาณา ทั้ง
พาราณสีพ้อคำในมณฑลพายัพทั่วหน้าเสียงทูลร้อง ซึ่งพร้อมกันเข้ามาสู่ใน
ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อจะขอพระวรวงษาพระบรมราชานุญาต
ทำการพิธีทูลพระขวัญ อันเป็นมงคลกิจพิธีที่สำคัญตามประเพณีบ้านเมือง
สืบมาแต่โบราณ เพื่อให้รัชการอุปถัมภ์ มีให้พ้องพานในไศยผาละของ
พระบาทยุคล และประสิทธิวิธวิธศักดิ์พิพัฒน์ทุกผลในไศยผาละของธุลี
พระบาท สมเด็จพระบรมนาถพิศ พระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันท
เดชนครรัตนวิบัติ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กับทั้งอรรคบาท สมเด็จพระ
นางนารถเจ้าฟ้าไพฑูริย์ บรมราชินี ทั้งต้องพระองค์ ซึ่งทรงพระอุคสาหะ
เด็จฯโดยทรมรรคาไปโปรดเกล้า ฯ แต่พวกข้าพระพุทธเจ้าชาวมณฑล
พายัพ เด็ดจามาถึงที่ประทับณเรียงใหม่แล้วอันเป็นโบราณราชธานี และ
เป็นที่ปกครองมณฑลในปัจจุบัณนี้ นับเป็นศรีสวัสดิ์ดีมีมงคลแก่บ้านเมือง

อันยังมีเคยรุ่งเรืองมาแต่กาลก่อน ปางอน ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
ตลอดถึงไพร่ฟ้าประชากร ราษฎรในมณฑลทั่วทุกจังหวัด มีความชื่นชม
โสมนัสเป็นอันมาก ๆ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุอันสมควร นิมนต์มีอยู่หลาย
ประการ เป็นต้นว่าค่าโบราณวัตถุอันบรรพบุรุษของเล่าแต่ก่อนเก่าสืบ
กันมา ว่าเดิมประชาชนชาวไทยทั้งหลาย หมายเจตน์ตั้งถนอมมาทำสืบ
เจ็ดเมือง อันนับเนื่องเป็นมณฑลพายัพในปัจจุบัน ได้ตกอยู่ในอำนาจของ
รามัญมาช้านาน หากได้อาศัยเศรษฐกิจหาแห่งสมเด็จพระบาทอยู่เกล้า
ปฐมกษัตริย์องค์เป็นกษัตริย์แห่งทรงประดิษฐานพระบรมราชจักรีวงศ์ ทั้ง
องค์สมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงพยายามรวบรวมค้ำชูให้มาจามีศรัทธา
โพธิ์ จนได้แผ่นดินถนอมกันมาเป็นดีที่ราชธานีในอำนาจของไทย บ้าน
เมืองเกิดไทยเห็นชื่อ เจ็ดลงมาถึงฝ่ายใต้ จึงได้รวมกันมั่นคง ยืนอยู่
พระวรวงศ์เธอ เจ้าพระยาบวรราชนายกแห่งสยามประเทศสืบต่อมา ถ้านับเวลาตลอดมา ก็เกือบ
ได้ร้อยห้าสิบปีแล้ว มีใครสักครุหมื่นรายสามารถเข้ามากระทำย่ำ ก็เพราะ
ได้พึ่งพระบารมีโพธิ์สมภารอยู่เกล้า ในพระบรมราชวงศ์เจ้าทรงปกครอง
บ่มกั้นสรรพสุขกับวันตรา ยประชาชนทั้งหลายได้ยู่ร่มเย็นเป็นสุขสืบต่อมา
จนถึงกาลบัดนี้ไว้ เป็นเหตุให้บังเกิดความโสมนัสชื่นชมบุญ โดยรำลึก
ถึงพระเดชพระคุณ แลชื่นมื่นของกันหนหลังประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง พระมหากษัตริย์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุก
พระองค์ ซึ่งได้ทรงบำรุงอุปถัมภ์กันทรงมณฑลอันแต่ปฐมรัชกาลสืบมา
ก็เกิดอันพันที่จะพรรณนาให้ สิ้นสุดได้ เป็นต้นแต่รัชกาลที่ ได้ทรง
ยกย่องวงศ์ตระกูล ประยูรญาติของเจ้านาย อันเป็นเชื้อสายอันไว้ ใหม่

ยศถาบรรดาศักดิ์ใหญ่สืบกันมา แลทรงพระมหากรุณาชุบเลี้ยง ทำนุบำรุงให้ได้อิสรภาพรับราชการสนองพระเดชพระคุณ แลทรงเกื้อกูลตั้งแต่งให้มีฐานันดร ตามคุณานุรูปก็มีเป็นเนือง ถึงพระราชนัดดาเกียรติยศพิเศษอย่างสูง ทำนุบำรุงให้อยู่ในบ้านเมืองและในพระราชสำนักก็มีคหบดีท่งนักโดยทรงพระเมตตาปราณีแก่เจ้านาย มีมากปวงทองหลายในมณฑลพายัพ นับแต่บรรพบุรุษสืบต่อกันมา แม้ถึงเหล่าท้าวพระยาปราชญ์ จะเป็นชาวมณฑลอื่นเองก็ดี เป็นชนต่างคำชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาพึ่งพระเดชพระบรมราชสวามิภักดิ์ ประกอบการอาชีพในมณฑลพายัพนั้นก็ดี ที่ได้อิสรภาพแล้วสืบต่อกันมา ก็เพราะพระบุญญาบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำนุบำรุงอุปถัมภ์ ให้ได้รับความยุติธรรมด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย ให้ได้รับประโยชน์อุปการกิจทั้งหลายต่าง ๆ โดยตามทางวิธีรัฐบาล ซึ่งทรงวิจารณ์ปกครองพระราชอาณาจัก โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ท้าวธรรมนิมณฑลพายัพ เป็นเหตุให้ได้รับความชื่นชมยินยินดี เพราะว่าได้ถึงพระบารมีกรุณาธิคุณสถานหนึ่ง ยิ่งพระเดชพระคุณเหนืออุหารอีกสถานหนึ่งแล้ว ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำนุบำรุงพระคุณมีสถานบ้านเมือง ให้มณฑลพายัพเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นครั้งนั้นเป็นลำดับมา เป็นเหตุให้สมบุรณพูนสวัสดิ์ และเจริญสมบัติวัฒนา ในปัจจุบันนี้จะหาสมัยใดอื่นเทียบกันนั้นหาไม่ได้ พงษ์นเรศวรก็โดยพระมหากรุณาธิคุณทรงอุปถัมภ์บำรุงมาเป็นนิรันดร์ จึงรักจงใจโปรดฟ้าประชากรให้มันคงดำรงความสามัคคีในไศยสวามิภักดิ์พระบาท แต่ว่าประชาชนชาวมณฑล

*แต่ก่อนมานั้นน้อยคนหนักหนา ซึ่งจะได้พบ โอกาสอันโง่เขลาผ่านหน้าเห็น
 พระเจ้าอยู่หัวของคน เพราะเหตุที่ทางคมนาคมยังขัดกันคนดาร ป่าน
 ว่าอยู่ไกลเพียงสี่ศอกห้าชั่วเขี้ยว แต่ด้วยอำนาจพระปรีชาญาณอันฉับพลัน
 แห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ซึ่งได้ทรงพระราชดำริเห็นกว้างขวางรถไฟ จนสามารถไปมากับพระมหานครได้
 โดยสะดวก กับทั้งอำนาจพระเมตตากรุณาในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
 ซึ่งทรงพระราชอุตสาหะเสด็จ^{*}มาในคราวกาลละนั้น เป็นคราวแรกซึ่งชาว
 มณฑลพายัพจะได้มีโอกาสดู กราบถวายบังคมเบื้องพระบาทมกุฎ แห่งสม-
 เสด็จพระเจ้าอยู่หัวของคนด้วยกัน จึงเห็นเป็นบุญตาสำคัญอันมหาประเสริฐ
 ซึ่งบรรพบุรุษที่เกิดก่อนนบ่อนได้ประจักษ์พบมาแต่กาลก่อนก็ เพราะเหตุ
 *นั้นจำเริญแต่ได้ทราบข่าวว่าจะได้รับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวของคน สนทนากลยา
 ในมณฑลพายัพนั้น ทว่าทุกชาติทุกชนมวรรดาก็ก็ ก็พากันชื่นชมโสมนัส
 ยินดีเต็มใจ ช่วยกันจัดการเป็นการธุระในการเตรียมรับเสด็จโดยเต็มกำลัง
 ด้วยรักในกษัตริย์ จะได้ประจักษ์พบสิ่งอันมีค่าอันมีค่ามาแต่ปาง
 ก่อนก็ ความรู้สึกเช่นนี้มีเหตุการณ์ปรากฏในภูมิสถาน กระทำให้เป็น
 บุญญาธิการยิ่งเป็นอันดีมา เป็นอันว่าเมื่อครั้งนั้นแล้ว จนทุก
 เทียวแห่งหว่าดหว่านเกรงกลัวภัยภัย ก็พากันเข้าไปเป็นอันอุดมสมบูรณ์
 ด้วยเจ้าปดาร์ญญาหารทั่วทั้งมณฑล แล้วยังมีเกิดมงคลสดชื่น มาสู่พระ
 บรมราชสมภารในระหว่างเวลาเตรียมการรับเสด็จจิราธิปไตย เหตุ^{*}จึงเห็น
 ได้ว่าเป็นด้วยพระบารมีบุญญาภิหารบรมราชสมภาร แห่งใต้ฝ่าละออง

ชุดพระบาท ซึ่งเสด็จลงมาประพาสโปรดนิกรชนในมณฑลพายัพ โดย
ทรงพระมหากรุณาในคราวครั้งนั้น^{๒๕}เป็นมหัศจรรย์ เปรียบเหมือนพระบรมม
แห่งองค์พระอวตารที่ดั้นมาดั้นพุทธเจ้า อันกล่าวสรรเสริญเข้าไว้ในพระ
บาลีว่า

มหาการุณโก นาโถ หิตาย สัพพปาณิน

ปุตฺตวา ปาหมี สัพพา ปตฺโต สมุทฺโทจุมฺตม

ว่าเป็นที่คงที่แห่งองค์^{๒๕} ประกอบแล้วด้วยพระมหากรุณา ยิ่งพระ
บรมมิ่งหลาหลายทั้งปวงให้บริบูรณ์ขึ้นเต็ม เพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์^{๒๕}
ทั้งหลาย ดังนี้

เอเคน อัจจวสุเรน ไทสุ เก รยมนฺกถ

ขออำนาจดีจากาภาษิตซึ่งพรรณนามาทั้งนี้ ทั้งอำนาจคุณพระ
มุนีศรีรัตนตรัย และเทพไท^{๒๕}มีไมตรีจิต ซึ่งทรงมหิทธิฤทธิ์รุ่งเรือง
พรรณ จงคุ้มครองป้องกันพระชนมชีพอันเกล้าฯ ให้ได้ถิเียงเท่าสถาพร
ในพระวรกายแห่งพระมหากษัตริราช กับทั้งสมเด็จพระนางนาถ อัครราช
มเหสี เพิ่มพูนพระบรมมัญญานุภินิหาร ให้ทรงเจริญพระชนมสุขทุก
ประการ ยิ่งยืนนานในจักรวรรดิ ดมบุรณด้วยพระสิริสวัสดิพิพัฒน์
มงคล สรรพสุขมงคลสถาพร จงดวงดำรงอันแจ่มจรัสประจักษ์โลกวิสัย อัน
ขอให้ทรงสวัสดิคัมภีร์แก่จักรวรรดิอำนาจเป็นนิรันดร์ ทรงปกครองพระ
ราชอาณาเขต พิเศษไพศาลด้วยเกียรติยศเกียรติคุณวิบุลยธรรมอัน
เป็นที่พึ่งแก่ไพร่ฟ้าประชาชน ร่วมเป็นป็นสุขทุกคนทั่วพระราชอาณาเขต

ประเทศสยามรัฐธำมณทล ขอพระพรชัยมงคลจงประสิทธิ์ได้
 ผาละของอุลัพระบาททั้งสองพระองค์จงทุกเมี่ยมมอทิวารัตริ จงทรงดู
 ดั่งดีทุกประการเด่เดื่อ

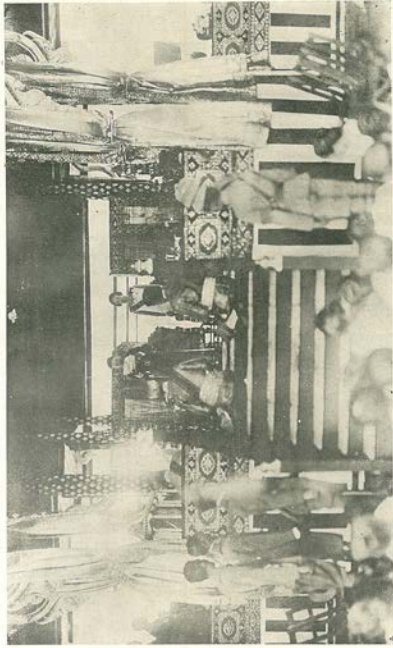
ชยคุ ภว ชยมงคล

ขอพระ."

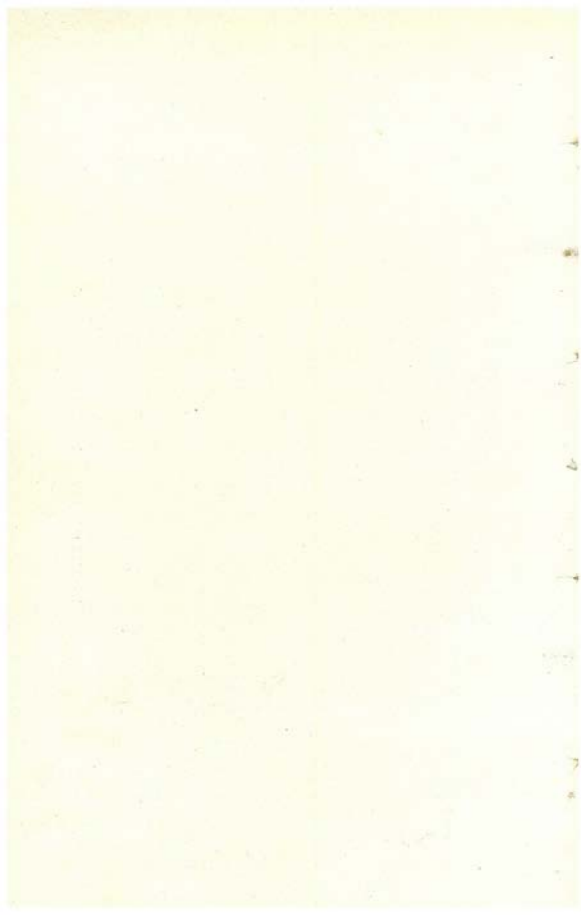
ในระหว่างที่กำลังอ่านคำกราบบังคมทูลเชิญพระขวัญ ผู้ซึ่งนั่งอยู่
 ในประเวศน์พลายนั้นพร้อมนั้น พออ่านจบแล้วพร้อมนั้นเปล่งเสียง
 ไซโย พระองค์มีสวดชยันโต แครวจบรลงเพลงสวดเจริญพระบารมี พอ
 สวดเสียงครแล้วเจ้านายชั้นผู้ใหญ่มีพระวราชยา เจ้าดารารัตน์ เจ้าจามรี
 เจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าแก้วนารี เจ้าแก้วคำจารกัตติ วัฒนมตเป็น
 ผู้ยกพระกรและพระบาทแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ
 บรมราชินีถวายพระพรแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัส
 ตอบดังนี้

พระราชดำรัสตอบ
 สำหรับจังหวัดเชียงใหม่

"ทั้งตัวเราและสมเด็จพระราชินีขอขอบใจท่านทั้งหลายที่พร้อมนั้นมา
 ทำพิธีเชิญขวัญ เพื่อขอขวัญให้พระแก้วทั้งสองในวัน เราผู้ใด
 เป็นสิริมงคลและความมั่นคง ด้วยเป็นพรของคนทั้งหลายทุกชาติทุกชั้น
 บรรดาศักดิ์ ทั้งทั้งมณฑลพายัพพร้อมนั้นมาอ่านด้วยศรัทธาภักดีในศรี
 จิตต์คือตัวเรา และถ้อยคำของท่านซึ่งกล่าวในคำเชิญขวัญนั้นก็จับใจ

สมเด็จพระเจ้าบรมโกศเสด็จขึ้นครองราชย์

ด้วยตัวเป็นความจริงอันชอบด้วยคติ เป็นคนว่าเมื่อครั้งรัชชชาติไทย
ในสยามประเทศนั้นยังแยกกันอยู่เป็นต่างพวกต่างอาณาเขตต์กันแยะกัน มี
พวกหนึ่งพวกหนึ่งมักต้องคดขยี้ในอำนาจชาวประเทศอื่นเพราะมีกำลังน้อย
ครั้นเมื่อรวมเป็นประเทศอันเดียวกันได้ ไทยเราก็ได้เป็นอันดีดั่งระแวกกันแต่
มา มีคนพวกอื่นเข้ามารบมาขายบิณฑาได้ชก

การที่ไทยในสยามประเทศสามารถรวมกันได้ เพราะอาศัยพระบรม
เดชานุภาพของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และสมเด็จพระ
บวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทราชอนุชาเป็นต้นเล่าก็เป็นความจริง แต่สมควร
จะยกย่องให้เป็นหัวหน้าของชาวมณฑลพายัพในสมัยนั้นด้วย คือ เจ้าเจ็ด
ตนอันเป็นต้นตระกูลวงศ์ของเจ้านายเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง
และเมืองลำพูน กับทั้งเจ้าเมืองน่าน อันเป็นบรรพบุรุษของเจ้านาย
ในเมืองนั้นก็ได้ดำเนินภักดีแล้วช่วยรบพุ่งชกกันเป็นกำลังอย่างสำคัญ ของ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์มาแต่เดิม เมื่อมาถึงชั้นบุตรหลาน
ก็มีความซื่อตรงจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชวงศ์ทุก
รัชกาลสืบมา จึงทรงพระกรุณาโปรดยกย่องวงศ์สกุลเจ้าเจ็ดตนและ
สกุลเจ้าเมืองน่านให้มียศเป็นเจ้าสืบกันมา ด้วยเป็นสกุลคู่พระบารมีของ
พระบรมราชจักรีวงศ์มาตั้งแต่ปฐมรัชกาล อันเป็นการสมควรยิ่งนัก
ถึงที่พวกเราตั้งใจจะบำรุงรักษาสืบไปมิให้เสื่อมศูนย์ แต่ประเพณีที่นิยม
กันในปัจจุบันนี้ถือด้วยศักดิ์อันนี้โดยสกุลเป็นส่วนหนึ่ง ต่างกันกับ
ตำแหน่งและอำนาจ แม้เจ้านายในพระราชวงศ์ของเรา ที่มีศักดิ์

ในราชสกุล ถ้าไม่มีความสามารถเช่นผู้อื่น ก็มิได้รับตำแหน่งหรือ
 ตำแหน่งในราชการบ้านเมือง เราจึงขอตั้งเค็ดอนท่านทั้งหลายขึ้นบนเรือ
 ด้วยสมควรจะมีชื่อเสียงดังดวงที่ออกไปภายหน้า จงเอาใจใส่แสวงหาคุณ
 วิเศษให้ มีความสามารถตามสมควร ถ้าได้เช่นนั้นก็เหมือนกับช่วยกำลังเรา
 ทั้งในเวลานี้ราชการบ้านเมืองและที่ประสงค์จะทำนุบำรุงวงศ์สกุลของเจ้าเจ็ด
 คนและเจ้าเมืองน่านให้รุ่งเรืองถาวรสืบไป

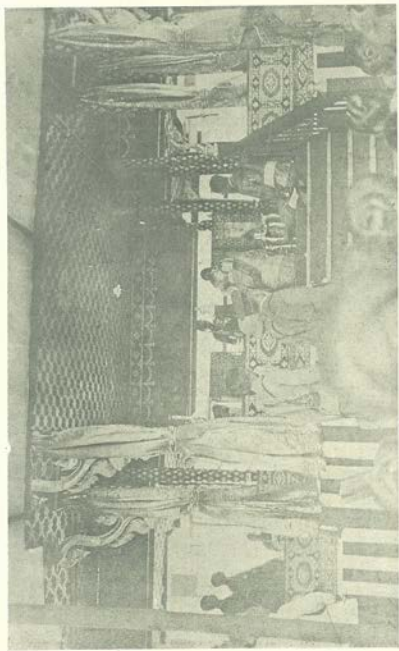
ท่านทั้งหลายได้ยกย่องเกียรติยศในคำเชิญขวัญ ว่าตัวเราเป็นพระ
 เจ้าแผ่นดินในพระบรมราชจักรีวงศ์พระองค์แรก ซึ่งได้เสด็จมายังมณฑล
 พายัพเมื่อราชภิเษกแล้ว ให้ราษฎรได้โอกาสพบเห็นพระเจ้าอยู่หัวของ
 ตน ซึ่งเราก็มองความยินดีที่ได้โอกาสมาพบปะคุ้นเคยกับเหล่าพสกนิกรถึง
 ถิ่นสถานที่ในมณฑลพายัพครั้งนี้ อันความคิดใคร่จะมายังมณฑลพายัพได้
 เกิดขึ้นแก่เราตั้งแต่แรกได้รับราชสมัญญ ด้วยประสงค์จะทำนุบำรุงประเทศ
 ด้วยความหนักแน่นของพระเจ้าแผ่นดินโดยเต็มกำลังและความสามารถของเรา
 เห็นว่ามณฑลพายัพแต่เดิมมาก็เป็นมณฑลสำคัญ อันหนึ่งในพระราชอาณาจักร
 เขตนี้ ครั้นเกิดทางรถไฟไม่มากกับกรุงเทพ ฯ ได้สะดวก ก็ปรากฏมี
 ความเจริญรวดเร็ว แต่การรวมความเจริญที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปใน
 มณฑลพายัพก็ตาม หรือมณฑลอื่นก็ตาม ย่อมเข้ามาถึงฝ่ายที่เป็นคุณ
 และเป็นโทษแก่บ้านเมือง จึงต้องอาศัยวิธีการปกครองบ้านเมืองเป็น
 สำคัญเร่งด่วนกว่าแต่ก่อน เพราะทุกวันนี้การไปมาค้าขายและสมาคมเกี่ยว
 ข้องกันในระหว่างนานาประเทศมีมากขึ้นทุกที ประเทศใดปกครองบ้านเมือง

เป็นระเบียบเรียบร้อยมั่นคงก่อกำเนิดแห่งประเทศอื่น ประเทศ
ใต้อาณาจักรของเขาย้ายเป็นพวกเป็นเหล่าในประเทศอื่นเดียวกัน ก็มัก
เกิดวิวาทวิวาทต่าง ๆ เหม่ ถึงเกิดรบกันตายกัน รบกันด้วยอย่างนี้จะพึง
เห็นได้ ในเหล่าประเทศใกล้เคียงที่เคยเป็นมิตรหรือเคยเป็นศัตรูคู่รบกับเรา
มาแต่ก่อน ซึ่งต้องสู้รบ สันติสุขสรวาทไปก็เพราะไม่จัดการปกครองบ้าน
เมืองให้สมควรแก่การดำเนินของโลกวิสัย ส่วนประเทศของเวนาไร
ได้อาศัยพระปรีชาญาณแห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือสมเด็จพระบรม
อัยกาธิราชและสมเด็จพระบรมชนกนาถของเราเป็นต้น ทรงพระราช
อุดำหะจัดการบ้านเมืองให้สมควรแก่กาลสมัยมาโดยลำดับ ประเทศสยาม
จึงมั่นคงแลมีความเจริญรุ่งเรืองเห็นปานฉะนี้ เราคงใจว่าจะดำเนิน
ความรอยพระบาทต่อไป จึงอุดำหะ ขันมาถึงมณฑลพายัพครั้งนี้ เพื่อ
ประสงค์จะมาตรวจตราให้เห็นภูมิอาณาและรู้จักการในมณฑลด้วยตนเอง
ตั้งแต่เราเข้ามาในเขตมณฑล ก็เกิดขึ้นสมเืองนี้ด้วยได้เห็น
ภูมิอาณาตั้งแต่เมืองแพร่ เมืองนครลำปาง เมืองเชียงราย ตลอดจน
เมืองเชียงแสน ซึ่งเราได้ ไปจนถึงสุดแดนพระราชอาณาเขต แล้วผ่าน
เมืองลำพูนมาถึงเมืองเชียงใหม่ อันเป็นที่อุดมด้วยไร่นาป่าไม้อันมีค่า ผู้
คนพลเมืองที่ได้อุปปะมาถัดอันมีดีมีมาควรระว้คือนับเราด้วยความนิมยินดี
เห็นประจักษ์แก่ตา มาจนได้เห็นการที่จัดรับของเมืองเชียงใหม่เป็นการ
ใหญ่ โดยที่ครั้งนั้นสมกับเมืองอันเป็นโบราณราชธานี และเป็นทั้งกับ
มณฑลในปัจจุบัน ก็ยังพูนเพิ่มความไ่สมนี้ดังที่ตัวเราและสมเด็จพระราชินี
ด้วยเห็นความจงรักภักดีไมตรีจิตของท่านทั้งหลาย ทั้งเจ้านายชายหญิง

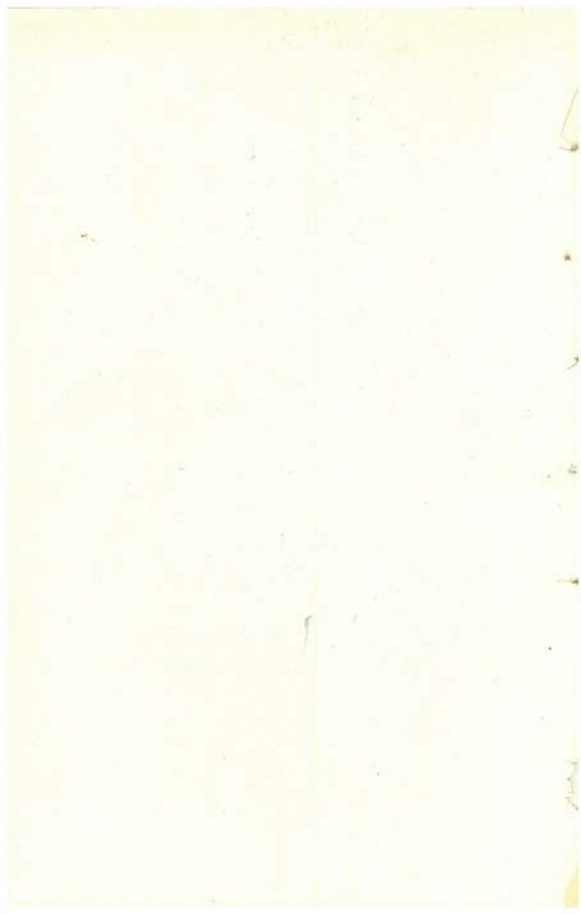
ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ตลอดจนสมณเสนาจารย์คฤหบดีพ่อค้าประชาชน
ทุกชาติทุกภาษา ขอจงได้รับความรอบใจของเราทั้งดั่งอย่างนี้ให้ทั่วกัน

เมื่อสมเด็จพระบรมชนกนาถของเรา โปรดให้สร้างทางรถไฟมาเมือง
เชียงใหม่ ได้เสด็จพระราชประสงค์ไว้ ในครั้งนั้นว่า ถ้าทางรถไฟสร้าง
สำเร็จแล้วเมื่อใด จะเสด็จขึ้นมาประทับดำรงพระราชนิเวศน์เมือง
เชียงใหม่ให้ถาวร ๆ อย่างเป็นราชธานีทางฝ่ายเหนือ เมื่อเราได้มาเห็น
บ้านเมืองและมาคุ้นเคยกับผู้คนในมณฑลพายัพครั้งนี้ เห็นว่าพระแสงพระราช
ดำรินั้นสมควรยิ่งนัก ด้วยเมืองเชียงใหม่ใหญ่โตเคยเป็นราชธานีแห่งหนึ่งใน
พงศาวดารของไทย ทั้งเป็นที่มีความสำคัญในยุทธนาวี สมควรเป็นที่ประทับ
ของพระเจ้าแผ่นดินได้ตามฤดูกาล แต่ครั้งนั้นเรามาในทางราชการ แม้ท่าน
ทั้งหลายจัดการรับรองด้วยความเต็มใจ ก็เป็นการใหญ่โตต้องเหน็ดเหนื่อย
และสิ้นเปลืองมากนัก เราหวังว่าในวันหน้าถ้ามีโอกาสเมื่อใด จะมายัง
เมืองเชียงใหม่อีก แต่จะมาเหมือนแปรราชสำนักเป็นปกติ ให้ท่านทั้งหลาย
รับรองเพียงอย่างอื่นกับผู้เป็นมิตรสหาย จะได้ทำความคุ้นเคยต่อกันให้
สนิทยิ่งขึ้น

เพื่อเป็นเครื่องหมายที่เราได้มาถึงเมืองเชียงใหม่ครั้งแรก เราจะมอบ
พระแสงราชศาสตราซึ่งสำหรับมณฑลให้ ไว้เป็นเกียรติยศเมืองเชียงใหม่
องค์หนึ่ง อันพระแสงราชศาสตรา นั้น สมเด็จพระบรมชนกนาถของเราได้
ทรงพระราชดำริสร้างขึ้นพระราชทานหัวเมืองสำคัญซึ่งเสด็จไปถึงให้รักษาไว้
สำหรับรับทำน้ำพระพิพัฒน์สัตยา และเป็นที่จัดการต่างพระขององค์พระเจ้า

พระราชทานพระแสงศาสตราสำหรับเมืองเชียงใหม่

แผ่นดิน ท่านทั้งหลายจงรับพระแสงราชศัศตราไว้พร้อมด้วยพระของเรา
ขอให้ท่านทั้งหลายทั้งปวงจงเจริญด้วยดีพัฒนาเมืองนครนามยุดดาพรทั่ว
ทั้งจำหวัตเชียงใหม่ และขอให้เมืองเชียงใหม่จงเจริญรุ่งเรืองทั้งความสุข
และสมบัตินิวัฒนาการเป็นนิรันดร์ เทอญ."

เมื่อทรงมีพระราชคำรับสั่งตอบแล้ว พระราชทานพระแสงราชศัศตราแก่
เจ้าแก้วนวลวิสุทธิ พระองค์ด้วยดุษณีโค เจ้าแก้วนวลวิสุทธิกราบบังคมทูลพระกรุณา
แสดงความรู้สึกนึกถึงแล้ว พระราชทานพระฉายาชื่อแรก ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่เจ้านายราชวรากร
ดังต่อไปนี้

(ฝ่ายใน) มหาวิมลวงกุญ

เจ้าดาวารักษ์ พระราชธิดา

 ทูลกระหม่อมเอก

เจ้าจามรวังศ์ ภรรยาเจ้าแก้วนวลวิสุทธิ

 เหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ ๔

เจ้าทิพยวรรณ กฤดากร ณอยุธยา ในนายพลโท หม่อมเจ้าบวรเดช

(ฝ่ายหน้า) ปฐมจุลจอมเกล้า

มหาอำมาตย์โท เจ้าแก้วนวลวิสุทธิ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

 มหาปรมาภรณ์

มหาอำมาตย์โท เจ้ามหาพรหมสุรชาติ เจ้าผู้ครองนครน่าน

เหวี่ยงญัตินาภรณ์ชั้นที่ ๓

มหาอำมาตย์โท พระยาราชนารถ สุ่มเทศาภิบาล ดำรงราชการ
มณฑลพายัพ

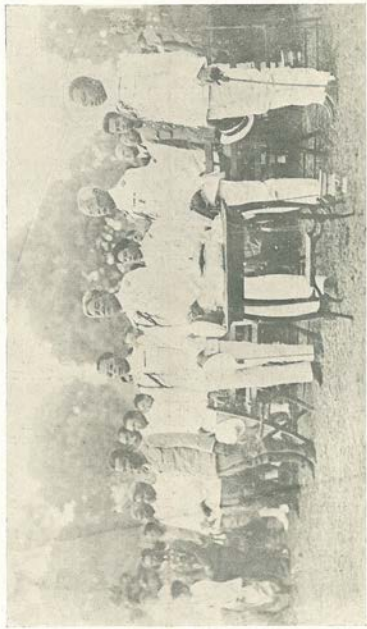
ทวีติยาภรณ์มงกุฎสยาม

มหาอำมาตย์ตรี พระยาวชิรไชยภูมิกร ปลัดมณฑลประจำจังหวัดน่าน
มหาอำมาตย์ตรี พระยาเพชรพิสัยศรีสงคราม ปลัดมณฑลประจำ
จังหวัดเชียงใหม่

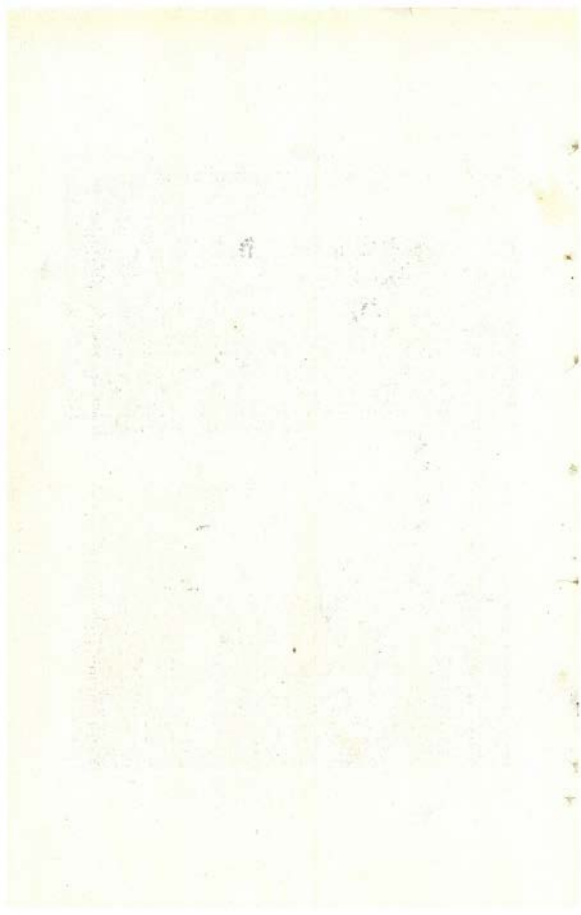
ครั้นพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้วแต่เดี๋ยวนั้น รกภาพ
กระบวนแห่ต่าง ๆ นำไปตั้งให้ประชาชนได้ทักกันในประจักษ์ด้านใต้ของบริเวณ
โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย

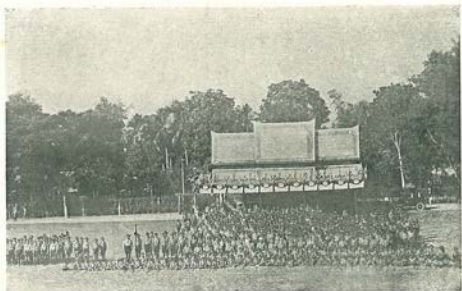
พระราชทานธงแก่กองลูกเสือมณฑลพายัพ

เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย
สมเด็จพระบรมราชินี ทรงเครื่องยศปกคิทรงรถยนต์พระที่นั่งออกจากที่
ประทับ มีรถยนต์ตำรวจจูงนำเสด็จ เข้าโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยทางประตู
ด้านเหนือ เสด็จขึ้นพลับพลาถ้ำหน้าโรงเรียน เจ้านายข้าราชการเฝ้าตาม
ตำแหน่ง กองลูกเสือมณฑลพายัพซึ่งโอบหน้าพลับพลาพระจันทร์ครึ่งซีก
กองเกียรติยศทหารบกวันที่ ๘ ตั้งท้ายพลับพลาด้านใต้ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่กองลูกเสือดังนี้

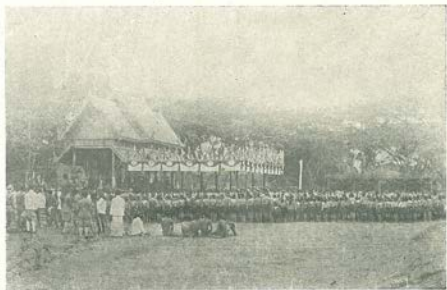

เจ้าฟ้าที่สนามโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยในวันพระราชทานธงลูกเสือ เชียงใหม่

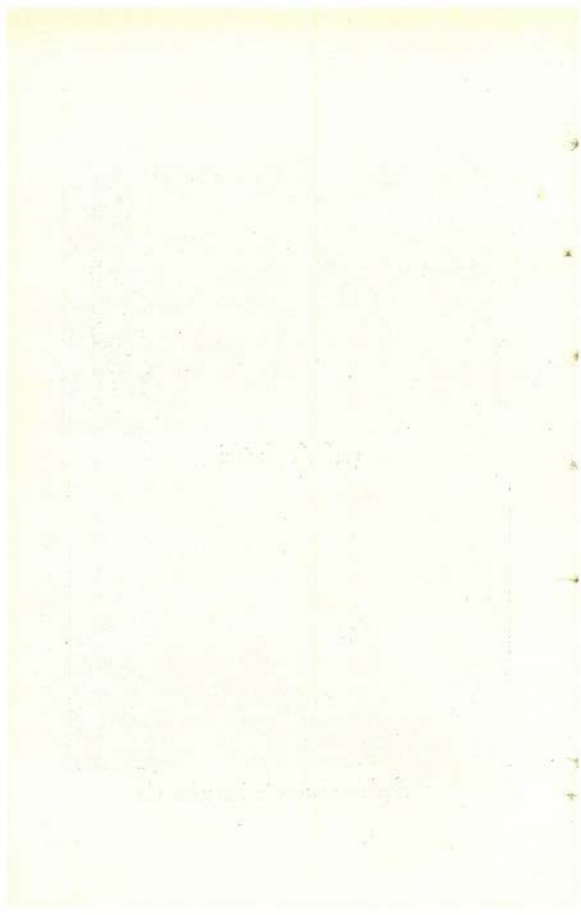

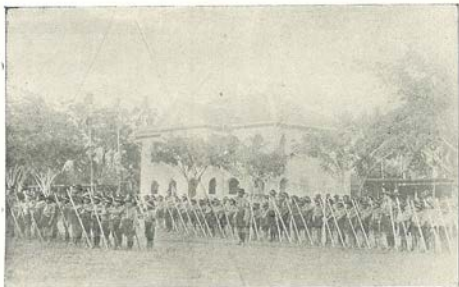

ลูกเสือเมืองเชียงใหม่

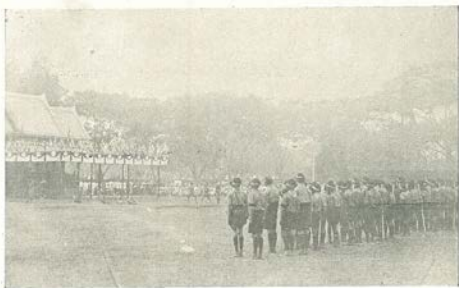

ลูกเสือเฝ้าในเวลารับธงประจำกองเชียงใหม่

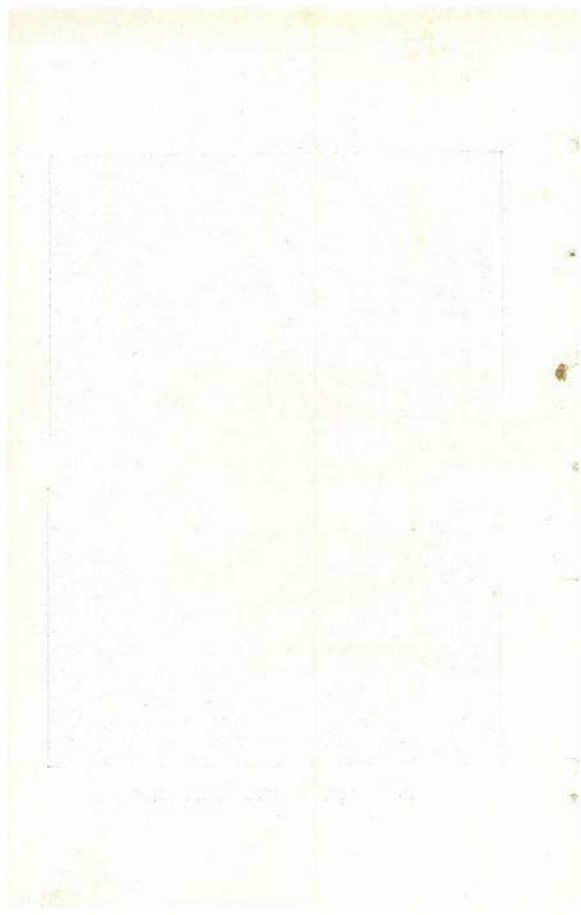

ลูกเสือเตรียมสวนสนามหน้าโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย เชียงใหม่

เล่นกีฬาถวายทอดพระเนตรที่สนามลูกเสือ

พระบรมราชาวาท

ในการพระราชทานธงแก่กองลูกเสือมณฑลพายัพ

“ในการที่ข้าได้มามณฑลพายัพครั้งนี้ ได้ตั้งใจเตรียมของมาสำหรับ
จะให้แก่ลูกเสือมณฑลพายัพ เพื่อเป็นเครื่องหมายของหมู่คณะและเพื่อ
เป็นที่เคารพนับถือ ของเนืองเหล่าลูกเสือมณฑลพายัพและมีรูปช้าง
อยู่ในธง ซึ่งเป็นตราของเก่าของนครเชียงใหม่ อันเป็นโบราณราชธานี
ของอาณาจักรไทย

แต่เดิมมาประเทศไทยได้ตั้งมาจากทางเหนือ มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ใน
อาณาจักรไทยก่อน แล้วจึงได้ตั้งไปทางใต้คือ ๆ ไป ในครั้งโบราณนั้นการ
คมนาคมย่อมเป็นการลำบากหนทางกันดาร พวกไทยเราก็มักตั้งภูมิลำเนา
อยู่จึงแยกกันเป็นพวกเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นอาณาจักรต่าง ๆ เป็นอิสระภาพ
แก่กัน เป็นการแบ่งกำลัง โดยเหตุที่ประเทศไทยเรามากตั้งอยู่เป็นหย่อม ๆ และ
แบ่งกำลังนั้น จึงทำให้ส่วนต่าง ๆ ของชาติไทยเหล่านั้นต้องถูกร้าก็มา
เบียดเบียนอยู่เป็นเวลาช้านาน คอยตักไปอยู่ในอำนาจของชนต่างชาติก็มี
เป็นส่วน ๆ ไป ทั้งนี้ด้วยยังไม่สามารถรวบรวมกำลังกันให้เป็นเอกแผ่นได้
ครั้นต่อมาเมื่อถึงในครั้งสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีและในสมัยสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลกซึ่งเป็นปฐมแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ จึงได้สามารถ
รวบรวมกำลังของชาติไทยทั้งทางใต้ทางเหนือ รวมมีกัน พร้อมใจกัน ทำ
การต่อสู้กับข้าศึกซึ่งมาเบียดเบียนพชาติไทย เราจึงได้กู้เอกราชมาสำเร็จได้
รวบรวมกันเป็นเอกแผ่นแน่นหนาและกลับรุ่งเรืองเป็นประเทศอันมั่นคงยิ่งกว่า

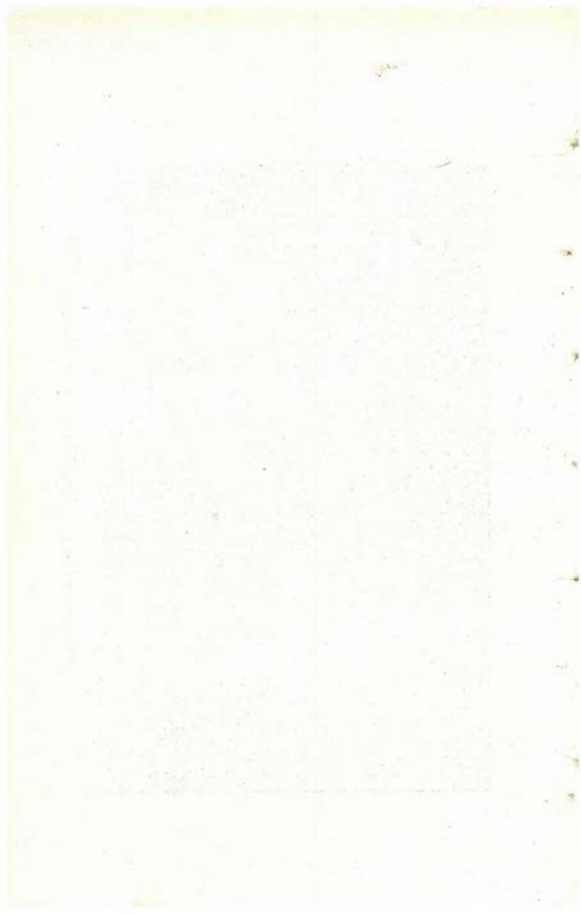
ประเทศที่เคยเป็นศัตรูของเรา และซึ่งเราเคยอยู่ในอำนาจมาแต่ก่อนนั้น
 เสียอีก ดังนั้นของที่เราควรระวัง คือ ภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

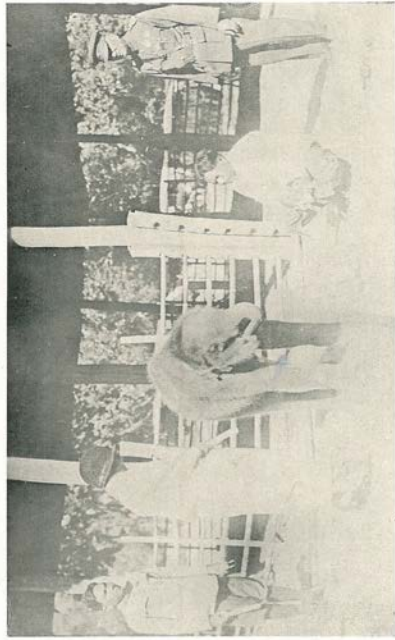
พวกเจ้าทั้งหลายที่มาเป็นลูกเขื่อน ก็โดยที่หวังว่าจะรักษาความ
 มิตรภาพของชาติไทยนี้ให้มั่นคงถาวรต่อไป เจ้าทั้งหลายซึ่งระลึกรู้ถึงความ
 สำคัญและความจำเป็นของความสามัคคี ร่วมใจกันทำงานไม่ว่าเวลาใด
 ทั้งเวลาปกติและเวลาที่มีศึก ในเวลาที่มีศึกนั้นถ้าเราพร้อมใจพร้อมใจกัน ก็ย่อม
 จะมั่นคงคงทนตามที่เข้ามาแล้วตามพงศาวดาร ถึงแม้ในการงานปกติก็ค
 จะทำมาหาเลี้ยงชีพได้ ถ้ามีความสามัคคีพร้อมใจกันประกอบการทำงาน
 ย่อมได้ผลดีกว่าแบ่งเป็นพวกเป็นคณะไม่เห็นแก่กันและกัน ต่างคนต่างทำ
 เพราะฉะนั้น พวกเจ้าทั้งหลายผู้เป็นลูกหลานของนักบรรพบุรุษไทยแต่เดิมมา
 จงตั้งใจที่จะฝึกฝนตนเอง ให้เป็นผู้มีกำลังวังชาแข็งแรง ทั้งมีน้ำใจอันดี
 ซื่อสัตย์คือชาติไทยและรักษาความสามัคคีเป็นอย่างยิ่ง จะทำกิจการใด ๆ
 จงนึกถึงประโยชน์ของชาติก่อนยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว อย่าได้เบียดเบียน
 ซึ่งกันและกัน ทำอะไรให้มันถึงประโยชน์ส่วนใหญ่อันรวม ดังนั้นชาติเรา
 จะเจริญรุ่งเรืองต่อไป

ข้าได้มาในมณฑลพายัพครั้งนี้ ได้เห็นลูกเขื่อนในมณฑลพายัพ
 หลายแห่งตลอดมาจนถึงเมืองเชียงใหม่ ดังเคยเห็นว่าพวกลูกเขื่อน
 มีวิชาแข็งแรงของชาติเป็นอันมาก ทั้งต้องแคล้วท่าทางฉลาดไหวพริบ
 ทำให้ข้ายินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้รู้สึกมั่นใจว่าชาติไทยเวลานี้คงจะเจริญ
 ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่มีเวลาจะเสื่อมถอยไปได้ อีกเป็นชาติ

ทอดพระเนตรช้างพลายศักดิ์ภูมิจึงดอยสุเทพ เชียงใหม่

สมเด็จพระบรมราชาที่๑๕ทอดพระเนตรช้างพลายสำคัญที่เชิงคอยสุเทพ เชียงใหม่

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

เพราะฉะนั้น ข้าขอให้พรแก่เจ้าทั้งหลาย ขอให้ไว้โรคภัยทั้งปวง
ให้ไม่ถ่วงวังชาตคิบุญญาสามารถ จะประกอบกิจการใด ๆ ขอให้
ดมประสงค์ทั้งทุกประการ."

เมื่อพระราชทานพระบรมราโชวาทแล้ว จึงพระราชทานธงแก่กอง
ลูกเสือ นายกองโท พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์ แทนธงนายกรับธงจาก
พระราชนัดด้นมอบให้นายเดื่อนำเชิญเข้าประจำกอง กองลูกเสือกระทำเคารพ
แถววงบรรเลงเพลงมหาไชย พอถึงหัวแถวองเข้าประจำที่ ผู้บังคับบัญชา
ลูกเดื่อนำแถวเค็ดงนส่งนามผ่านถวายแล้ว ไปตั้งอยู่กลางสนาม

ต่อมานี้ เจ้าหน้าที่จะจัดมวยขึ้นเมืองมราชกถาถวายทอดพระเนตร ๓ คู่
และนำพวกชาติภาษาต่าง ๆ มาพื่อนำถวาย คือ ชาตินูเซอร์, แมว, ญิว
หมู, กับกรรณังคังหิ โค, มังกรของพวกจีน พอเวลาสมควรเด็จพระเจ้าพระ
ราชดำเนินมาถึงประทับ

เวลาค่ำที่สนามโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย มีมหรสพภาพยนตร์ ฉีก
ตะกอน เป็นการดมโภชพระแสงราชศัสดา และของที่ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ พระราชทาน

เสด็จทอดพระเนตรช้างพลายดำคัญ

และประพาสในบริเวณเมืองเชียงใหม่

วันที่ ๒๔ เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ
สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากที่

ประทับ มีรณายตำรวจกรมม้าเสด็จ ไปทูลทูลพระเนตรข้างพลายดำคัญ
 ที่เชิงคอยดู่เทพ มหาอำมาตย์ศรี พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์ นิ่งหน้ารถ
 พระที่นั่งคามคำแหง เสด็จถึงโรงช้างพลายดำคัญ เจ้าแก้วนารี
 มีศเคอร์แม่ทัพ ผู้จัดการทางบอเนียว หลวงศรีนัจฉิย เจ้าพนักงานกรมช้าง
 เฝ้า พอกทูลพระเนตรเสร็จแล้ว มีศเคอร์แม่ทัพกราบบังคมทูลถวายช้าง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบรับใจแล้ว เสด็จทอด
 พระเนตรวัดพระสิงห์ เสด็จเข้าในวิหารหลวง ทรงเครื่องมัตถการพระ
 พุทธรูปแล้ว ทอดพระเนตรระอบทองคำ, ระอบเงิน, ระอบทองเหลือง
 ขึ้นเป็นแท่นบรรจุอัฐิธาตุพระเจ้าเชียงใหม่คนหนึ่ง ในราชวงศ์เมืองรายโบราณ
 กับทองคำแผ่นสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ ซึ่งขุดได้ที่เจดีย์น้อยวัดกัทพิ
 ญ์วิมวิหารหลวง แล้วเสด็จทอดพระเนตรหอไตร โบสถ์ มีพระราช
 ศรัทธาที่ จะ ทรง ช่อม หอไตร เป็น ส่วน พระองค์ กับ พระราชทานเงิน
 ๓,๐๐๐ บาทเป็นค่าทาน ดำหรับซ่อมพระอุโบสถ โปรดเกล้า ฯ ให้
 นายราชบัณฑิตยสภา ส่งนายช่างมากระประมาณการซ่อมแซมทำราย
 การทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วเสด็จจากวัดพระสิงห์ทอดพระเนตรวัดเจดีย์
 หลวง เสด็จเข้าในวิหารหลวงทอดพระเนตรพระพุทธรูปยืน ซึ่งเป็นพระ
 ประทานทำได้แต่โบราณ มีมือข้างหนึ่งงามมาก ทรงดัดการแล้วเสด็จ
 ทอดพระเนตรบริเวณวัด มีพระธาตุหลวงและสถานหลักเมืองเป็นต้น
 แล้วทรงรถยนต์เสด็จประพาสตาม ถนนในเชียงใหม่ไปออกประตูเชียงใหม่
 เลี้ยวซ้ายไปคามถนนริมคูเวียง ผ่านหน้าโรงช้างดำคัว ไปเลี้ยวหน้าสถาน

กงสุลอังกฤษ เสด็จทางถนนข้างกลาน ออกถนนท่าแพ ^๕โดยถนน
 วิษยานนท์ ถนนข้างมอญ ^๕โดยถนนราชวงศ์ ^๕ไปโดยถนนคูเวียงที่วัดบัน
 ตระเขินมาประตูท่าแพ กลับที่ประทับ

เสด็จออกรับพวกละวะ (ตะว้า) ถวายคอกเอื้องแซะ

เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ
 พระบรมราชินี เสด็จออกประทับพลับพลาของ เจ้าแก้วนรวิบุรณ
 บังคมทูลเบิกพวกละวะเส้าถวายบรรณาการ หัวหมัดจะกรรมมังคมทูล
 ขวพระบารมีในพระมหากษัตริราชเจ้าทรงคุ้มครองพวกละวะเป็นภาษาละวะ
 และถวายพระพรชัยมงคล นายพันคำวจเอก เจ้ารัชสงคราม แปลสำเนา
 ความกราบบังคมทูล เพื่อทรงทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท มีใจความ
 ดังนี้

(สำเนาคำแปล)

คำกราบบังคมทูลถวายพระพรของพวกละวะ (ตะว้า)

“ข้าพพระบาทเจ้าพวกละวะทั้งหลายซึ่งอยู่บนดอยและเมืองดุ่ม ได้รู้
 ข่าวสารว่าพระมหากษัตริย์เจ้านั้นเป็นเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน จะเสด็จขึ้นมา
 ไปรดเกล้า ฯ ชาวเมืองทลายัพ จะทรงประทับอยู่เชียงใหม่แก่พระราชัน
 ที่ปากน้ำคียนก็จะได้เห็นเจ้าฟ้ามหากษัตริย์ ยับบเคยได้รู้ ได้เห็นสักกาคือ
 ตั้งแต่พ่อเถ่าเหมาแม่เถ่าหม่อนคนแต่ก่อนได้สืบกันมา ว่าพระ
 มหากษัตริราชเจ้ายังบ่เคยเสด็จเข้ามาเมืองเชียงใหม่สักคนคือ

เพราะฉะนั้น พวกข้าพเจ้าซึ่งเป็นข้าอยู่ในใต้ฝ่าละอองพระบาท
จึงได้พร้อมใจกันจัดหาคอกเขื่องแะและผ้าคลุมผ้าแดง คอกผ้าปลาดอง
กับเบ้ายากันแ้ววยยาแ้ววยเจริญมาถวายพระมหากษัตริย์เจ้า ตามประเพณี
ที่เคยนำเอามาถวายเจ้านครเขื่องใหม่ทุก ๆ ปี

ตั้งแต่พวกข้าพเจ้าทั้งหลายได้เสวยเงินคำร์รูปการมาได้ประมาณ
๓๐ ปีแล้ว เจ้าพอกเจ้าคอกก็บอว่าปรกการใด ะรอยท่านจะขึ้นตุกรณา
ในพวกข้าพเจ้าเสวยเงินคำร์รูปการแล้ว ะทอดส่งด้วยอันอื่นแทนเล่า
ก็เกรงว่าพวกข้าพเจ้าจะได้รับทาบหนัก ๒ บ่าพา ๒ ถง ก็เลยเลิก
มิ้งด้วยคอกเขื่องแะไว้

บัดนี้พวกข้าพเจ้าทั้งหลายได้มาอยู่มาหน้าพระมหากษัตริย์เจ้าทั้ง
สองพระองค์ ก็มีความชื่นชมโสมนัสเป็นอันมาก ขอหอบพระมหากษัตริย์
เจ้าทั้งสองพระองค์ทรงพระเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ อยู่เย็น
เป็นสุขทุกคำเข้าที่วาระครี่แต่เดื่อ ๆ

ขอเดชะ.”

กวนนายพันคำร์วชเอก เจ้าชัยสงคราม แปลงตำแหน่งความกราบ
บังคมทูลของพอกละวะให้ทรงทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบดังนี้

พระราชดำรัสตอบพอกละวะ

“เราขอขอบใจเจ้าทั้งหลาย ที่ได้พร้อมใจกันจัดหาคอกเขื่องแะ
และของต่าง ๆ ตามประเพณีที่เคยมีมาแต่กาลก่อนนำมาให้แก่เรา และ
ขอขยับให้พวกเราพร้อมทั้งพระราชินี เราชนมามาณฑลพวยพในครั้งนั้นมีความ

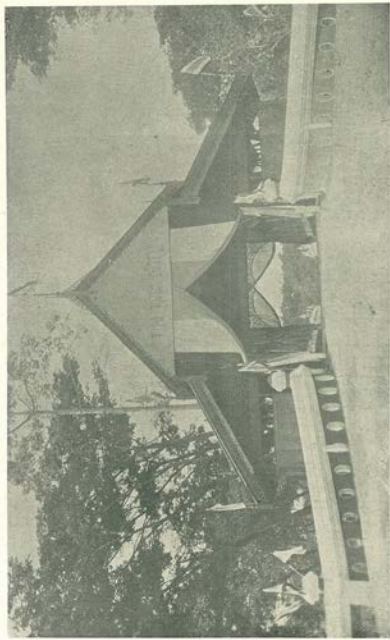
มุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่ง คือต้องการจะได้พบเห็นความเป็นไปของผู้เจ้า
ทั้งหลายผู้เป็นชาวมนทลพายัพ อันเนื่องด้วยการราชพัสดุทุกประการอื่น ๆ
ให้ประจักษ์ด้วยตาเราเอง ทั้งนี้เพื่อที่จะหาทางทำนุบำรุงผู้เจ้าทั้งหลาย
ให้ประสพสุธรรมบรมนันทะเป็นข้อใหญ่ ผู้เจ้าทั้งหลายมีแก่ใจพากันมา
ต้อนรับเราทั้งได้จัดหาสิ่งของต่าง ๆ มาให้แก่เราด้วยดังนี้ เมื่อเห็นได้แต่คง
น้ำใจรักภักดีที่มีต่อตัวเราให้ปรากฏโดยทั่วหน้า อันธรรมคำนี้เป็นโพธิ์
พัสถานแผ่นดินที่ดีเราคงมีความจงรักในพระมหากษัตริย์เจ้าของคน ราชกิจ
รักษากิจบ้านเกิดเมืองมารดา คึงหน้าท้าวหาภินโดยสุจริต ไม่คิดคดคือเจ้า
ไม่ทรยศคือราติ ไม่ฉ้อราษฎ์บังหลอวง ไม่เบียดเบียนพสุอื่นซึ่งเป็น
เพื่อนร่วมชาติให้ได้รับความเดือดร้อน เต็มใจประพฤติตามหมายประกาศ
พระราชบัญญัติอันเป็นกฎหมายแผ่นดินทุกอย่าง ทั้งรู้จักเชื่อฟังเจ้าหน้าที
ในสิ่งที่ชอบ และอุดหนุนราชการในโอกาสที่ควรจะทำให้ ผู้เจ้าทั้งหลาย
จงรักภักดีในตัวเราแท้จริง จงประพฤติตนเป็นข้าแผ่นดินที่ดีจงว่ามานะ

ในที่สุด เราขออานวยพรให้ผู้เจ้าทั้งหลายพร้อมทั้งครอบครัวจงมี
ความสุขเกษมสวัสดิ์ ได้พบเห็นแต่สิ่งอันเป็นที่จำเริญตาจำเริญใจ ห่าง
ไกลจากธรพภัยพิบัติอันตรายต่าง ๆ แม้จะปลูกเข้าในนาที่ให้อัญญา
หารพัตน์ใหญ่ แม้จะปลูกเข้าในไร่ หรือถ่วงงักษาหารสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้ให้
งอกงามดี ให้ได้เต็มเม็ดเต็มผล สมตามประสงค์ทุกประการ เทอญ”

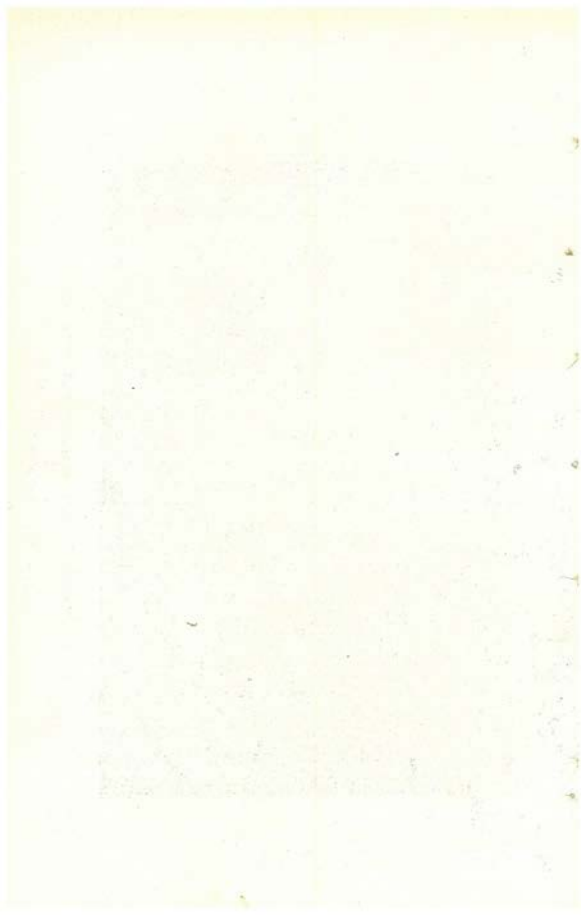
เมื่อทรงมีพระราชดำรัสตอบแล้ว พวกคณะนำของบรรณาการขึ้น
ทูลเกล้า ฯ ถวายบนพลับพลา คือ ดอกเอื้องแระ ยางัน ถัดยังไม่ได้

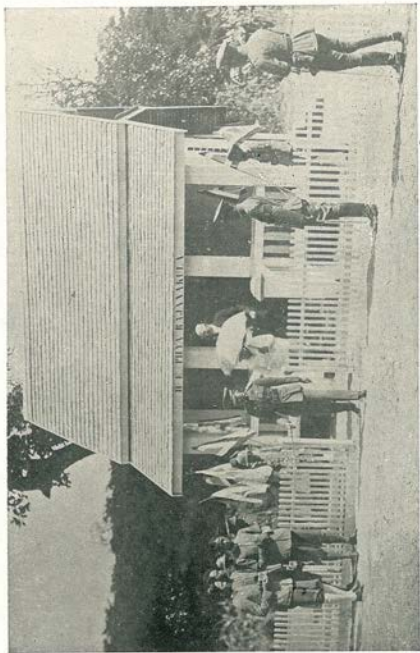
ซึ่ง ฝ่ายหม่อมหม่อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับของพวกคณะเดรัจฉาน
แล้วแต่เจ้าขุน

วันที่ ๒๕ เวลา ๓๑.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อม
ด้วยสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จทรงรถยนต์พระที่นั่ง จากที่ประทับไปทอด
พระเนตรโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียน คหะอย่าง มณฑล
อำมาตย์ทวี พระวิมลรัตนการ ขบวนการมณฑล คหะแล้วรับเสด็จ
เสด็จตรวจห้องเรียนทั้งชั้นบนชั้นล่าง แล้วเสด็จทรงรถยนต์พระที่นั่ง
ไปทอดพระเนตรโฮตถ์สถานและโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี มหาอำมาตย์
พระยาเพชร พิไลยศิริสวัสดิ์ ผู้ช่วยประธานกรรมการสุราษฎร์ธานี กราบ
บังคมทูลเบิกกรรมการสุราษฎร์ธานี เจ้าหน้าที่สุราษฎร์ธานีและโฮตถ์สถาน
เจ้าทูลละของอุทิศพระบาท เสด็จทอดพระเนตรโฮตถ์สถานทั่วแล้วเสด็จที่
ทำการสุราษฎร์ธานี มหาอำมาตย์โท เจ้าแก้ววันรัฐ ประธานกรรมการ
ทูลเกล้า ฯ ถวายรายงานสุราษฎร์ธานีและสมัครรูปแสดงกิจการสุราษฎร์ธานี
เสด็จทอดพระเนตรที่ทำการสุราษฎร์ธานีไปจนถึงโรงเรียนนคร รัตนนคร
สุราษฎร์ธานีได้แสดงการรตนน้ำถนนและคัมเพลิ่งถวายทอดพระเนตร เสร็จแล้ว
เสด็จไปทอดพระเนตรโรงพยาบาลโรคเรื้อน นายแพทย์ แมกเคน ผู้จัก
การโรงพยาบาลโรคเรื้อน คหะแล้วรับเสด็จที่สะพานเกาะกลาง แล้ววัน
เสด็จไปทอดพระเนตรโรงสดของโรงพยาบาล ที่ด้านักคนบ๊วยและหมู่คน
ที่บ๊วยทั้งชายและหญิง เมื่อทอดพระเนตรหายทุกขทรงขอบใจนายแพทย์แล้ว
เสด็จกลับที่ประทับ

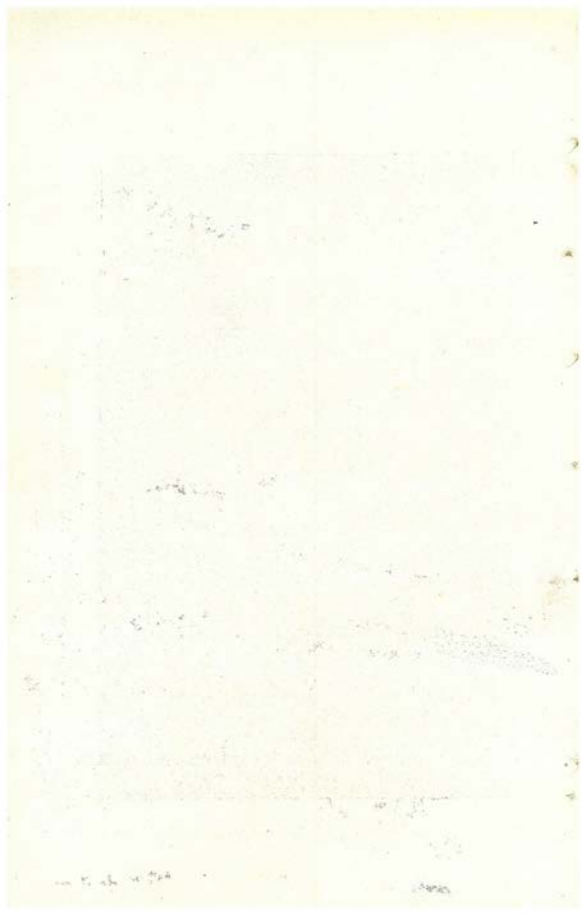

โรงพยาบาลโรคเรื้อนเกาะกลางเชิงใหม่

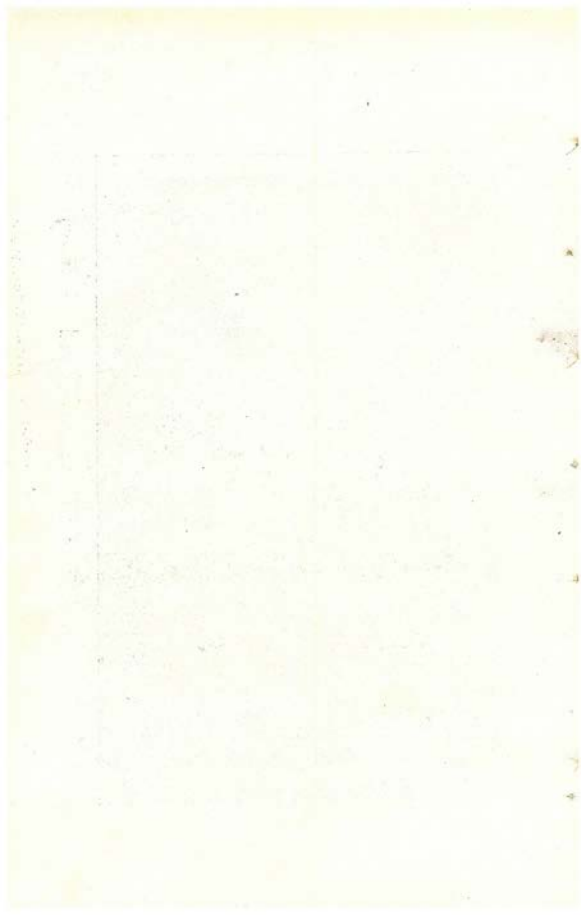

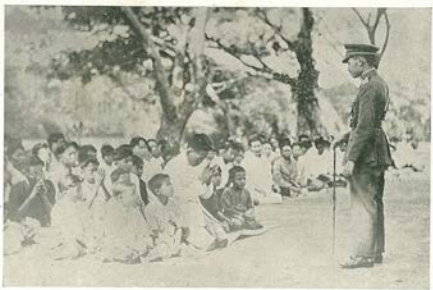
ทอดพระเนตรที่ผู้ป่วยกโรคเรื้อรังซึ่งพระยาราชนกุลปลูกสร้างแล้วใหม่
ที่โรงพยาบาลเกาะกลางเชิงใหม่

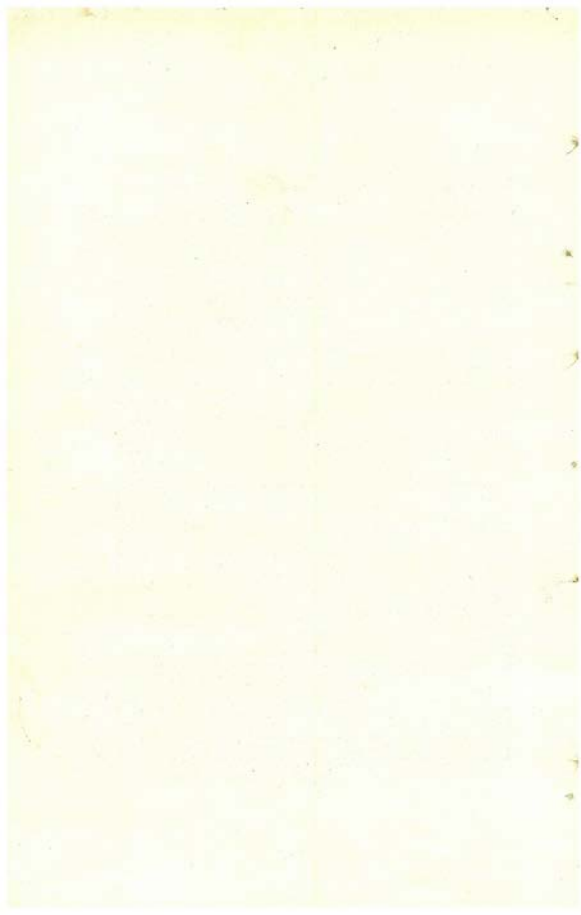

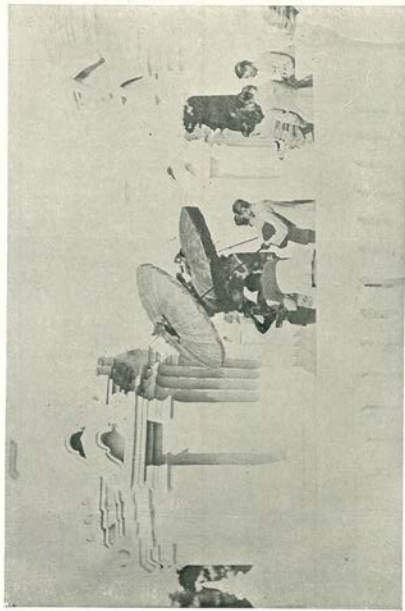
เสด็จโรงพยาบาลโรคเรื้อนเกาะกลางเชิงใหม่

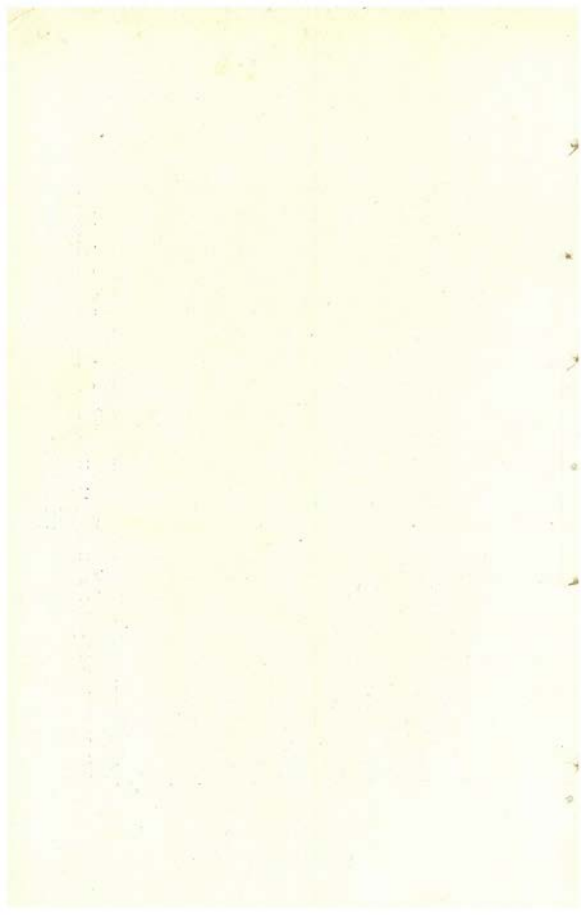

พวกโรคเรื้อนเผ้าที่โรงพยาบาล

ทรงวางพวงมาลาแด่อนุสาวรีย์ท้าวสุทนต์ พระเจ้าเชียงใหม่และเจ้าเชียงใหม่แต่ก่อน
วัดสวนดอก

เสด็จทรงวางพวงมาลาท่อนุสสาวรีย์เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
ในวงศันเชียงใหม่ บัดนี้
และทรงบำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทาน

เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระบรม
ราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่งไปยังวัดสวนดอก พระราชธิดา เจ้าดาราร
วัณณี, เจ้าแก้วมณี, เจ้านายชายหญิงฉะเชิงเทราใหม่ คอยเสวยเสด็จ
ทรงวางพวงมาลาที่อนุสาวรีย์พระเจ้าเชียงใหม่และเจ้าเชียงใหม่ในอดีตกาล
คือ พระเจ้ากาวิละ ๑ เจ้าหลวงน้อยธรรม ๑ เจ้าหลวงเกษมผู้คำพัน ๑
พระเจ้าอินทพรประเทศ ๑ เจ้าหลวงพุทธวงศ์ ๑ พระเจ้ากาวิโลรส ๑
พระเจ้าอินทวิชยานนท์ ๑ เจ้าอินทวโรด ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวทรงวาง ๑ พวง ดมเด็จพระบรมราชินีทรงวาง ๑ พวง ทั้งเสด็จ
ทรงทอดผ้าไตรที่อนุสาวรีย์ ๑๖ ไตร พระสงฆ์ ๑๖ รูป มีพระอภัยดำรง
เจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานดับปลกณณ์ เสด็จขึ้นประทับบนศาลาพระสงฆ์
ขึ้นนั่งยังอาสน์ถวายอนุโมทนา พระราชาคณะถวายอดิเรกเสด็จ เสด็จ
ทอดพระเนตรบริเวณวัดสวนดอก แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปยังวัด
พระเจ้ากาวิละซึ่งอยู่ติดต่อกัน เสด็จเข้าในวิหารทรงเครื่องนมัสการพระ
พุทธรูปพระเจ้ากาวิละเป็นพุทธรูปเจ้าแล้วเสด็จกลับ

เวลา ๒๐.๑๕ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ
บรมราชินี เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังตำหนักพระราชธิดา ทรง
เสวยพระกระยาหารพร้อมด้วยพระราชธิดา และเจ้านายที่ได้รับเชิญมา

องค์ เดิรเจ้าแล้วประทับทอดพระเนตรระบับและกรรขันธ์ร้องทำนองพื้นเมือง
ของนักชอชาวเมือง และครุณักเรียนสายหญิงจังหวัดเชียงใหม่ ๓๐๐ คน
ทั้งได้นำบทร้องมาลงไว้ด้วยไม้ไผ่ พอได้เวลาสมควรเดิรจกลับที่ประทับ

บทร้องขอเมือง (๑)

(ล่องน่าน) ๑. ขยอสิบหัวม่อนผนม ถวายบังคมบรมกษัตริย์เจ้าฟ้า
(พร้อมกัน) พวกนักเรียนเชียงใหม่แก้วดวง มีใจจมน้ำด้วยบารมี จงรักภักดีทุกคน
แต่เดิร บิดมีในผ้าดอของบาทเจ้า ปากันร้องว่าไว้ไป นลของพระคุณไป
คำมแต่ได้ ด้วยดวงใจจันแต่เนอ ๑

๒. ในวันนี้ไชยศักดิ์ คำนบุญมีกษัตริย์ราชะ พระปรมมิทพรปชา
ชิปกโลกหล้า ยาทรามาเดี่ยมณฑลสถาน เพื่อทรงวิจารณ์บำรุงไพร่ฟ้า
หือสุระเกษมดำรงทั่วหน้า หือโดยไพร่ฟ้าใจจันเจยบาน อยู่เป็นสุขตัว
เมืองคัวบ้าน ในถานนาเรศคันทนแทนเอ ๑

๓. บ้างก่อนนั้นบ่ห่อนเกยหัน พระทรงธรรมกษัตริย์เจ้าฟ้า
ปชาชิปกคิดกลเลศหล้า เดิรเจ้าประเวศแผวเรศคันทนนา หือฝูงประจักษ์
ใจระวาง เป็นแต่กุศลหมู่ชาบาทร้าง แต่ภาวระกัชนบ้างใน หือเรา
ทั้งหลายได้ถวายไหว พระองค์คำทำนยศใหญ่ ๑

๔. เดิรจกรันเพื่อทรงเมตตา กรุณาหม่อมไพร่ฟ้า พระราช
ทานพระแสงแก้วดกกล้า ราชาวุธเป็นมิ่งมงคล และพระราชทานธงลูกเดือ

(๑) พระราชธาดา เจ้าคาราวีคมี ทรงแต่ง

ใจแก่ไทยต่างคำ กับหมู่ผู้ท้าวต่างแดนเหนือไปยาว บั๊ฮใจแก่ไทย
ต่างคำ กับหมู่ผู้ท้าวต่างแดนอื่น ๆ

๑. กตัญญูรู้จักคุณท่านไท่ บั๊ฮคักเคื้อเหนือไค่ รุ่ข้างอยู่จน
กันหวาน หมู่รับปากไท่คู้ต่างได้กินแะไค่คาน ยังบั๊ฮมารั้งไค่มาฆ่า
หื้อราชการพระภูกาดเป็นเจ้า คำนเริ่ไปตลอดเข้าสู่ดวงความงาม หื้อ
ประเทศเขตต์สยามเจริญเรืองเปริ้องยศใหญ่ ความงาม, หื้อเจ้าคนทรง
นาม พระชนมย์นเคียงเจ้าจัน ฯ

๔. ขอดอชโยย ก็ตรไถ่หัดกัน อย่าไค่มาดวงมันดยามเรศค
กรุงศรี จงบายแบ่แก่ยามี่ ประมุขจักรันญคักราชหล้า หื้อมันไมศรี
นิยมจุมพินา แด่กษัตริย์เจ้าฟ้าแผ่นดินหล้าภูมิ ดัมพันหมิกรวารีไมศรี
หื้อมันคัถ้องน้อมจันภูมิ ทั้งองค์กรรมเหี้ย หื้อช้ชาเคียงเจ้าเหนือ ฯ

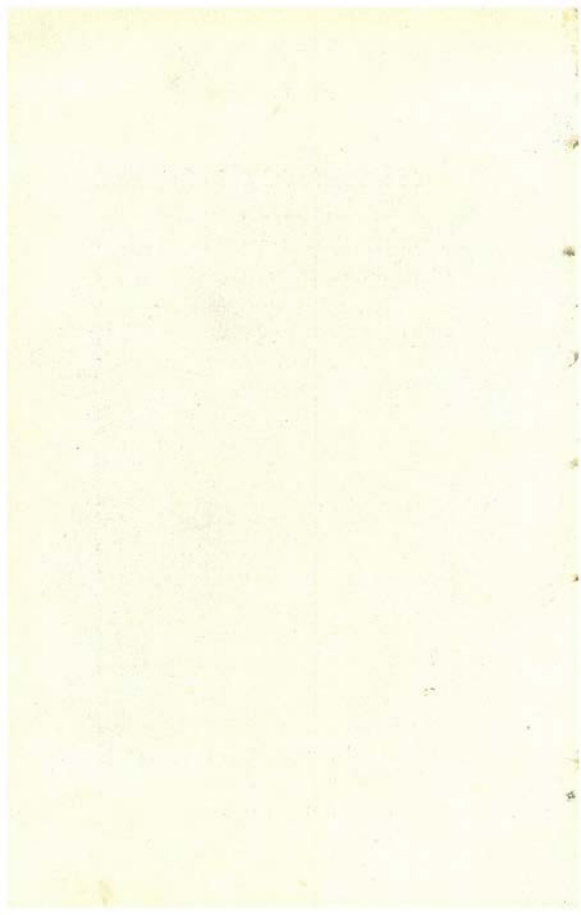
เสด็จเมืองลำพูน

พระราชทานพระแสงราชศัสตรา

วันที่ ๒๖ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
เค็องเต็มยศราชการเสด็จ ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงดอด
สายสะพายมหากักรับบรมราชองค์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จ
ประทับรถยนต์พระที่นั่งจากที่ประทับแรมศาลารัฐบาลมณฑลพายัพไปยัง
จังหวัดลำพูน ตามระยะทางที่เสด็จตั้งแต่จังหวัดเชียงใหม่ตลอดไปจนถึง
จังหวัดลำพูน วัดและบ้านราษฎรที่อยู่ริมถนนได้ตกแต่งบ้านเรือนคัง

ทรงนมัสการพระมหาธาตุหริภุญไชย

๖๕ พระบรมวงศานุวงศ์
ที่เสด็จมาทอดพระเนตร

ทรงน้ำพระบรมธาตุ ลำพูน

เครื่องบูชา พระสงฆ์คอยสวดถวายชัยมงคลคาถาตามประวัติน้ำวัด และ
 ประนาพระพุทธรูปที่ติดออกจาก ที่ชายเขตกัณฑ์วัดเขียงใหม่ต่อกับ
 จังหวัดลำพูน ข้าราชการเมืองลำพูนได้แต่งขบวนไม้และดอกไม้สด มี
 กรมการอำเภอเฝ้ากับกำนันผู้ใหญ่บ้านคอยเฝ้ารับเสด็จ พอเสด็จถึงวัด
 พระธาตุหริภุญชัยเมืองลำพูน รถพระที่นั่งหยุดที่หน้าวัด กองทหารทำ
 วันทยาอุส แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ในขณะนั้น นายพลตรี
 เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูน ได้เชิญพานดอกไม้ธูปเทียน
 เครื่อง บูชาถึง กราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 กรมเจ้าอยู่หัว เสด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระวิหาร
 หลวงพร้อมด้วยเจ้านายข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน ซึ่งแต่งเครื่อง
 เคมียศเฝ้ารับเสด็จ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระพุทธปฏิมากรแล้ว
 เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ ได้อ่านคำกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัย
 มงคล ดังนี้

คำถวายชัยมงคลสำหรับเมืองลำพูน

“ธรรมะชีพ ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าพสกนิกรในใต้พระบวรเมฆมาศ
 บาทบุคล อันพึ่งพระบรมราชสมภารอยู่ทั่วทุกแห่งแห่งตำบลในเขตต์
 จังหวัดลำพูน ร่วมสมณฉันท์ให้ข้าพระพุทธเจ้ากราบบังคมทูลให้ทรง
 ทราบ ซึ่งความยินดีที่ได้มาละของลุล่วงพระบาท กับทั้งสมเด็จพระนางม
 บรมราชินีเสด็จมาเยี่ยมมณฑลพ่ายพักในครั้ง^{๕๕} แล้วทรงพระราชอุทิศ
 เสด็จมาให้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้ โอกาสกราบถวายบังคมถึงเมืองนคร

คำพูด ทั้งนี้ด้วยทรงพระกรุณาเป็นเหตุแห่งพระวรราชุดาหะเด็จจามาโปรด
เกล้า ฯ ว่าพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลายในเวลานี้ จึงพากันขึ้นสมณศักดิ์ในพระเศ
พระคุณเป็นต้นเกล้า ฯ ว่าหาที่คุ้มกันได้

อันเมืองนครลำพูนนี้ไว้ แม่เป็นราชธานีเก่าก่อนเมืองอื่นใน
มณฑลพายัพ คงแต่สร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นในทีหลังแล้ว ก็กลายเป็น
แต่อย่างดาธารของเมืองเชียงใหม่มา ทั้งในสมัยเมื่อประเทศดำนานี้มีความ
รุ่งเรืองและเมื่อเสื่อมทรมานความเจริญ ตกอยู่ในอำนาจของชาติอื่น คือ
ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อได้ทรงกู้หัวเมือง
มณฑลพายัพให้กลับคืนเป็นของไทยได้หมดแล้ว จึงได้ โปรดให้ตั้งเมือง
ลำพูนขึ้นต่างหาก และให้ขึ้นตรงต่อกรุงเทพพระมหานคร และทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งพระภูมิลำพูนปกครองมณฑลของพระเศพระคุณ
จึงตั้งวงศ์ตระกูลมีเชื้อสายสืบมา และเมืองลำพูนก็จึงเป็นเมืองใหญ่
เมืองหนึ่งอยู่ในมณฑลพายัพมาจนบัดนี้ พระมหากษัตริย์คุณอันใด ซึ่ง
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชวงศ์ได้ทรงโปรดเกล้า ฯ แก่ชาวเมือง
อื่นในมณฑลพายัพก็ดี หรือหน้าที่ราชการอันใดอันเป็นโอกาสซึ่งหัวเมือง
ในมณฑลพายัพได้สนองพระเศพระคุณก็ดี ชาวเมืองลำพูนก็ได้รับผล
แห่งพระมหากษัตริย์ และโอกาสที่ทำความชอบความดีเสมอเหมือนกันกับ
เมืองอื่น เมืองลำพูนจึงได้มีความเจริญรุ่งเรืองมาถึงเพียงนี้ เป็นเหตุให้
ประชาชนนั้นคงในความกตัญญูกตเวที คือได้เฝ้า ถวายของขุดพระบาทอยู่เป็น
นิจนิจนิจ ครั้นมาประดฟโอกาสอันนับว่าเป็นมงคลอันยอดเยี่ยม ด้วยทรง
พระกรุณาเด็จจามาให้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถึงบ้านเมือง จึงบังเกิด

ความชื่นชมโสมนัสจัดการเตรียมรับเสด็จโดยเต็มกำลัง และพร้อมกัน
มาสู่ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในเวลานั้น เพื่อจะขอพบพระเศพระคุณ
และถวายพระพรชัยมงคล ขออำนาจคุณพระศรีมหาสมุทรเจ้าอันพระ
บรมดาราภิราชคุณดลเป็นเหตุกอบกู้ในทวิภพชัยนคร เป็นคำสดุดีของชน
ทั้งหลาย กับทั้งคุณแห่งพระธรรมเจ้าและพระสงฆ์เจ้าจงบันดาลคุ้มครอง
บิณฑกัณฐกพุทธทศวันครายอย่าให้พ้องพานในไฉฉาละอองธุลีพระบาททั้ง
สองพระองค์เป็นนิมิตกาล ขอให้ทรงประดังแก่พระบรมเดชานุภาพ
ดรรชนีวิเศษดลพิพัฒน์มงคลพระชนมายุสถาพร ให้ทรงชนะศัตรูหมื่นศัตรู
ทั่วทิศานุทิศ เจริญพระเกียรติคุณวิบุลยฤทธิ์ เสด็จสถิตเป็นท้าวของ
เจ้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจิรัฏฐกาล เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ ”

เมื่อจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบ ดังนี้

พระราชดำรัสตอบสำหรับเมืองลำพูน

“ ขอท่านทั้งหลายจงมีความพอใจ ทั้งในศิวะและในสมเด็จพระ
พระราชัน ที่ท่านทั้งหลายได้พร้อมกันต้อนรับและอวยชัยให้พรเราทั้งนี้
ด้วยความจงรักภักดีในวันมาถึงเมืองลำพูนวันนี้ ฝ่ายเราที่มีความยินดี
ได้โอกาสมาเห็นเมืองลำพูน และมาได้พบท่านทั้งหลายตลอดจนประชาชน
ชาวเมืองลำพูนทุกชั้นบรรดาศักดิ์

เมืองลำพูนนี้ ควรนับว่าเป็นเมืองสำคัญ เพราะเป็นราชธานีของ
อาณาจักรทวิภพชัย ซึ่งตั้งมาเก่าก่อนเมืองอื่น ๆ ในมณฑลนี้ และ

มีพระราชอุทฺธิญาณมหาเจดีย์สถาน อันเป็นหลักแห่งตำนานการอุปถัมภ์
พระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองในสยามประเทศแต่ปางก่อนอยู่เป็นสำคัญ ซึ่ง
สมควรยกย่องว่าไทยชาวมณฑลนี้ ได้เคยมีศรัทธาดำรงดามเนินอย่างยศ
เยี่ยม ทั้งในกิจการ การสร้าง พระพุทธเจดีย์ และความพากเพียร เรียน
มคธภาษา จนดามารดแห่งคัมภีร์พุทธวจนวิชัยได้ประ โยชนมาจนทุก
วันนี้ แด่บ้านเมืองในสถานถึงกาลอวสาน พระพุทธศาสนามักเศร้าหมอง
จนถึงมณฑลเสื่อมทวามระดังระดังมาช้านาน แม้เมื่อถึงอาณาเขต
อาณาไทยได้คืนมารวมเป็นอันเดียวกันกับประเทศสยามแต่อดีต การ
พระพุทธศาสนาในมณฑลพายัพยังคงธรมมาช้านาน ด้วยสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวในรัชกาลแต่ก่อน ๆ ต้องทรงจัดการบิณฑกนธวัชรศักรากนธ
และวางระเบียบการปกครองภายในพระราชอาณาจักร ทั้งเป็นสมัยเมื่อ
การคมนาคม ยังลำบากอยู่ มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระบิรมหาราช
พระบรมชนกนาถของเรา จึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑ
ลนี้มา โดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักร และอาณาจักรเจริญรุ่งเรือง
กับสมัย เป็นคณว่าในการตั้งสอนประชาชนทั้งหลาย ให้รู้บาธเขาเป็น
ธุระตั้งสอนส่วนคณโลก ให้พระสงฆ์รับภาระตั้งสอนส่วนคณธรรม เป็น
อุปการะแก่กันคณนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็คงได้โปรดให้จัด
การสืบมา โดยทางนั้น

เราชนมาถึงมณฑลพายัพ คราวนี้ มีความยินดี ด้วยได้เห็นความเจริญ
ของบ้านเมืองและประชาชนโดยประการต่าง ๆ คงได้กล่าวแล้วณจังหวัด
อื่น จะถือโอกาสนี้กล่าวเพิ่มเติมถึงความยินดีที่ได้สังเกตเห็นความเจริญ

รุ่งเรืองในด้านพระศาสนาและการศึกษาในมณฑลพายัพ เป็นอันว่าพระ
 ตั้งมณฑลนครซึ่งทรงคุณธรรมควรเลื่อนได้ ได้มีฐานันดรถึงเป็นพระราชา
 คณะและพระครูก็มีทุกจังหวัด ยิ่งเหล่าพระสงฆ์ซึ่งเขาใจได้เล่าเรียนพระ
 พุทธวจนะ มีความรู้ถึงแก่นธรรมก็มากขึ้นทุกปี แม้พระภิกษุสงฆ์
 ดำเนินอยู่ตามอารามในบ้านเมือง ก็ดำรงมณฑลชานี้เคร่งครัดขึ้นกว่า
 เดีก่อน ทั้งเห็นได้ชัดว่าเพราะพระพุทธศาสนามุ่งเรืองขึ้น ยิ่งอีกประ
 การหนึ่งเมื่อเราได้เห็นโรงเรียน และเด็กนักเรียนทั้งชายหญิงจำนวนมากมาย
 มีแพร่หลายทั่วไปทุกจังหวัด ก็รู้สึกชื่นชมใจมิได้ ด้วยเห็นว่าจะเป็น
 ประโยชน์แก่ประชาชนอันมากในภายหน้า อันที่ชาวมณฑลพายัพนี้ เราเชื่อ
 ว่ามีอุปนิสัยดั่งควรจะฝึกหัดให้เป็นพลเมืองที่ดี เพราะสังเกตเห็นดังเช่นลูก
 เลี้ยงดีหรือทหารและตำรวจภูธรที่ดี เมื่อได้รับความฝึกหัดอบรมแล้ว
 ก็แคล้วคลาดของว่องไวและมีธรรมาจริยเป็นดั่งน้ำนม เพราะฉะนั้นเราจึงยินดี
 ด้วยความเจริญของการศึกษา ซึ่งได้มีในมณฑลพายัพด้วยอีกอย่างหนึ่ง
 หวังว่าความเจริญดังกล่าวมา ยังจะยิ่งรุ่งเรืองขึ้นไปในภายหน้า

เรามาครึ่งเป็นทแรกที่จะได้มาถึงเมืองลำพูน เพราะเราเห็นว่าเป็น
 เมืองสำคัญอันหนึ่งด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว จึงได้ส่งพระแสงราชศัสตรา
 ตามแบบอย่างซึ่งสมเด็จพระบรมชนกนาถของเราได้ทรงสถาปนาไว้ เพื่อ
 จรมอบให้เป็นเกียรติยศแก่เมืองลำพูนองค์หนึ่ง จะได้รักษาไว้สำหรับ
 ทำนุบำรุงพิทักษ์รักษา และเป็นที่สักการะแทนพระองค์ สมเด็จพระเจ้า
 แผ่นดินให้เป็นสิริมงคล ขอให้ท่านทั้งหลายจงรับพระแสงราชศัสตรา

ในเวลานั้นพร้อมทั้งพระองค์เรา ขออานุภาพคุณพระศรีรัตนตรัยและเทพดาซึ่ง
อภิบาลรักษาพระมหากษัตริย์ทุกชั้น จงบันดาลให้ชาวเมืองจำพวกทั้งปวง
เจริญด้วยจตุรพิธพรเป็นนิมิตกาล และให้เมืองจำพวกนั้นมั่งคั่งรุ่งเรืองทั่วเขตต์
จังหวัดทุกเมื่อ เทอญ."

เมื่อทรงมีพระราชดำริดีชอบแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
พระราชทานพระแสงราชศัสตราแก่เจ้าจักรีคำจรวงศ์กิติเจ้าผู้ครองนคร พระ
สงฆ์พระเทพมุนีเป็นประธานสงฆ์ขึ้นโต เจ้าจักรีคำจรวงศ์กิติกราบบังคม
ทูลพระกรุณาแสดงความสำนึกกตัญญู ทูลพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระ
ราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประทานภรณ์ช้างเผือก กับสัญญาบัตรยศ
นายพลตรีทหารบก แก่ นายพลตรี เจ้าจักรีคำจรวงศ์กิติ เจ้าผู้ครองนคร
ศรีนครราชสีมาขึ้นเผือกแก่ อามรรคเชก พระยาวิเศษรักษาตักศิลาบรินทร์ ปลัด
มณฑลประจำจังหวัด แล้วยนายพลตรี เจ้าจักรีคำจรวงศ์กิติได้เชิญขันของ
คำ ๑ ขัน บักคอกไม้ทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้า
ส่วนบุญภรรยาเจ้าจักรีคำจรวงศ์กิติได้เชิญขันของคำ ๑ ขัน บักคอกไม้ทูล
เกล้า ฯ ถวายสมเด็จพระบรมราชินี ขันทั้ง ๒ นั้นมาหนักของคำรวม
๑๐๐ บาท ส่งถวายเป็นค่านานเมืองนครจำปาศักดิ์ แล้วพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จไปที่พระสงฆ์พร้อมพระราชดำริดีชอบสมควร พระราชาคณะถวาย
อภิสรรคแล้ว เสด็จพระราชดำเนินออกทางหลังพระวิหาร ทรงพระสุหร่ายและ
ทรงชักเชือกเถลิงขบวนน้ำสงฆ์ขึ้นทางรถสงฆ์น้ำพระมหากษัตริย์ แล้วโปรดเกล้า ฯ
ให้เจ้าพนักงานเชิญผ้าสีชมพูไปห่มพระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวถวายเป็นไม้ทองเงินคู่ ๑ ต้นเจ้าพระบรมราชินีถวายต้นไม้ทองเงินคู่ ๑ และศิลาเรียงเป็นทับกดอกไม้คู่ ๑ เป็นราชดึกการบูชา และทรงเทียนนมัสการพระมหาธาตุหริภุญชัยแล้ว ไปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเบิกฉนวนเจ้านายข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน ทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยเวียนเทียนนมัสการพระมหาธาตุหริภุญชัยเป็นเสร็จการพระราชพิธี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งจากวัดพระมหาธาตุหริภุญชัย ไปประทับที่สวนและด้วยพระกระยาหาร ซึ่งนายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนคร จัดถวายณศาลากลางจังหวัดลำพูน เสด็จเสด็จเสด็จลงมาประทับ ณ มุขขึ้นดั่งแห่งศาลากลาง นายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนคร เฝ้าทูลเกล้า ฯ ถวายรายงานทุกหน้าที่แผนกการ แล้วเจ้านายฝ่ายหญิงและภรรยาข้าราชการเฝ้าทูลเกล้า ฯ ถวายสิ่งของต่าง ๆ อันเป็นของพื้นเมืองลำพูน

เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์ที่ศาลาธรรมิขยวัดพระมหาธาตุหริภุญชัย แล้วเสด็จประพาสวัดกุฎทศกวดพระเนตรเจดีย์สี่เหลี่ยม มีรูปพระยืนเป็นชั้น ๆ ชั้นบนอย่างระฆังโบราณอยู่ห่างจากเมืองไประยะทาง ๒ กิโลเมตร ทรงฉายรูปพระเจดีย์แล้ว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งกลับตามทางเดิม โดยถนนอินทขยศรีตรงไปเลี้ยวถนนสายไม้ต้นน้ำรถไฟ เลี้ยวทางรถไฟไปเลี้ยวถนนทางขวาทิ้งวัดพระยืน ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองลำพูนทาง ๓ กิโลเมตร หยุดรถพระที่นั่งเสด็จทอดพระเนตรสถานที่ต่าง ๆ ในวัดพอควรแก่เวลาแล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับที่ประทับเสวยโหม.

การล้มโทษช้างพลายดำคัญ

วันที่ ๒๑ เป็นวันกำหนดมีงานล้มโทษช้างพลายดำคัญ ซึ่งบริษัทขอ
เนยวถวาย เจ้าพนักงานได้เตรียมการพระราชพิธีไว้ ในโรงช้างซึ่งอยู่ตรงหน้า
ที่ประทับ คือโต๊ะหมู่ประดิษฐานพระรัชชวรมณเฑาะว์ช้าง ตั้งพระเศว
ปทุมนิมิตคั่นซ้ายของเงินพร้อมด้วยเครื่องนมัสการทองคำ ตั้งอาสน์ตั้ง
ทอดพระราชนั่งและเก้าอี้ที่ประทับพระบรมวงศานุวงศ์ ด้านใต้โรงช้าง
ปลูกประวาลและปักเต็นท์รูปใจเป็นที่ชำระการเข้า ส่วนที่พลับพลาของ
ทอดพระราชนั่ง ตั้งเก้าอี้พระบรมวงศานุวงศ์และชำระการได้พร้อม
เสร็จ พอจวนเวลา เจ้าแก้วจรัสพร้อมด้วยเจ้าน้ำที่ฉนวนช้างกันแดด
กระบวนให้ช้างพลายดำคัญจากที่ฝึกเสร็จคอยดูเทพเข้ามาในเมือง

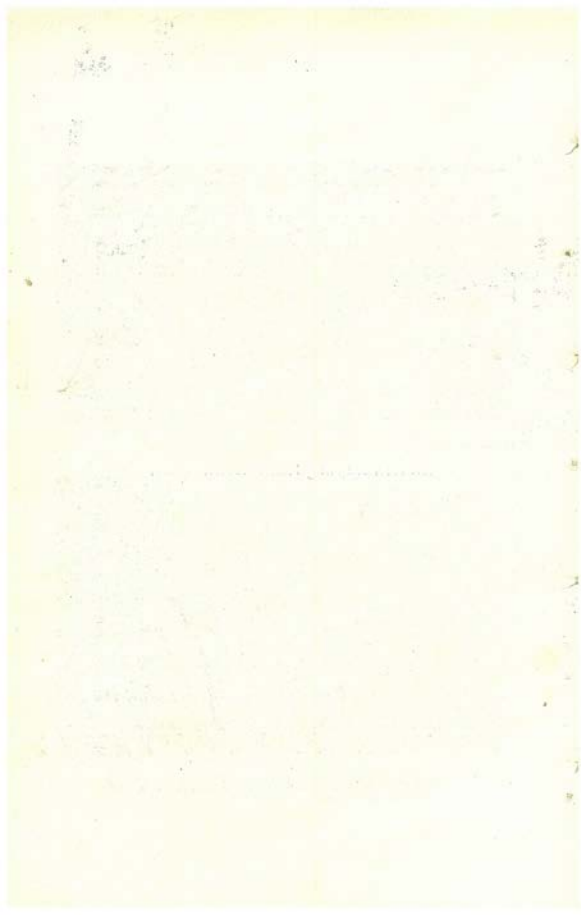
เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
บรมราชินี เสด็จออกพลับพลาของ โปรดเกล้าฯ ให้เครื่องกระบวนหน้า
ช้างพลายดำคัญพร้อมด้วยฉัตรเข้าสู่โรงล้มโทษ กระบวนแห่ช้างตั้ง
ช้างนำ ช้างตาม พลเคี้ยวฉัตรเครื่องอาวุธ เมื่อช้างพลายดำคัญเข้าสู่โรง
ล้มโทษแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จ
จากพลับพลาโดยทางลาดพระบาทไปยังโรงช้าง ทหารบกกรมที่ ๘ กอง
เกียรติยศกระทำการทูลเกล้าฯ แครววงบรรเลงเพลงธรรมาธิราชพระบาทมี พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนไตร่ยามแก่พระองค์ ๒๐ รูปที่เจ้าเจริญ
พระพุทธรูปมณฑล มีพระเทพมุนีเป็นประธาน พระสงฆ์ออกไปครองไตร
เสร็จแล้วกลับมานั่งยังอาสน์ ทรงเทียนเครื่องนมัสการและทรงศีลแล้ว

แห่ช้างพลายสำคัญมาแต่เชิงเขาตอยสุเทพ

กระบวนแห่ช้างพลายสำคัญเข้าเมืองเชียงใหม่

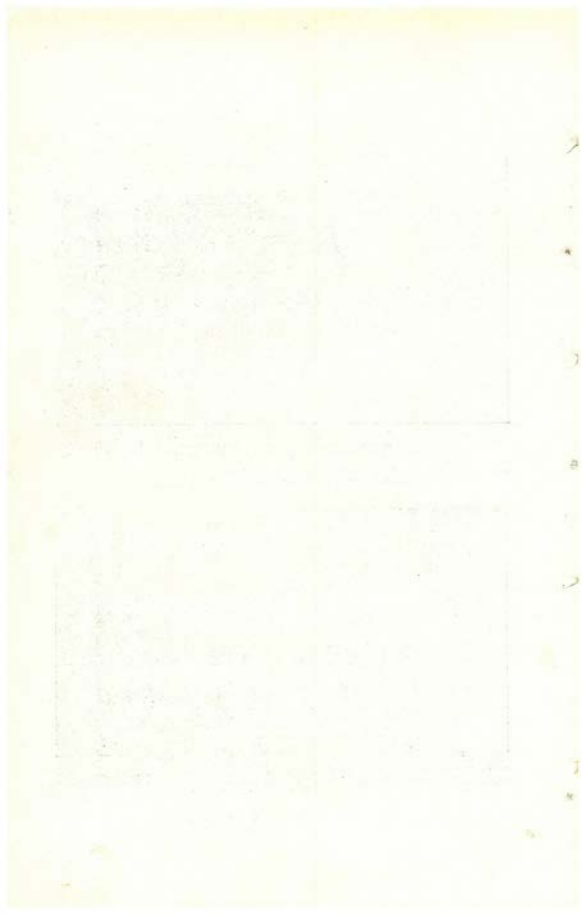

ช้างพลายสำคัญมาในกระบวนแห่

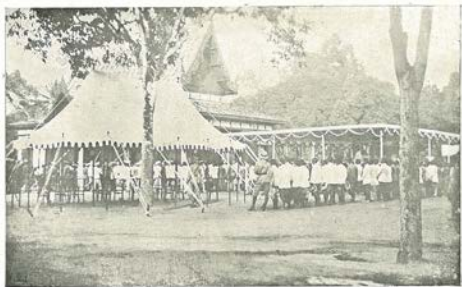

กระบวนนำช้างพลายสำคัญเข้าเมืองเชียงใหม่

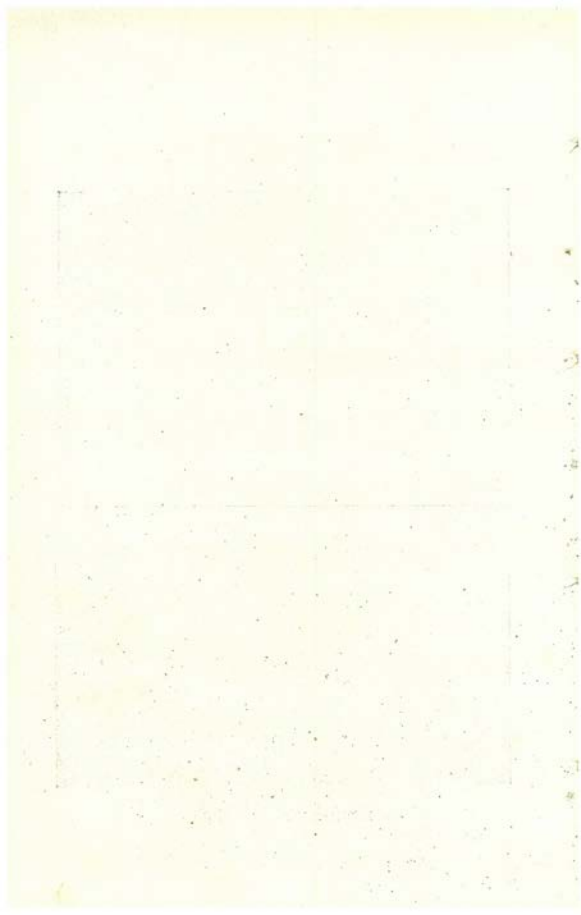

เสด็จจากที่ประทับไปโรงสมโภชช้างสำคัญ

ประทับโรงสมโภชช้างสำคัญ

พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ระวังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระ
ราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่เจ้าชายชาวราชการดังต่อไปนี้

๔๕๔
เหรีษณรัตนกรณฉนท ๓

นายพดด้วง พระยาอมรวิชัยสงคราม

เหรียญจักรพรรดิมาลา

มหาอำมาตย์ตรี พระยาเพชรพลายศรีสวัสดิ์

๓๖๔
บรรณานุกรม

ข้ามาคยตริ เจ้าราชวงศ์

ข้ามาคยคร เจาบรรตณ

จักรพรรดิช้างเผือก

ข้ามาคยตริ เจ้าราชภาคนัย

รองอำมาตย์เอก เจ้าราชบุตร

พอส่งมณฑลจับแล้ว ทรงพระเคนวัดอุภัยไทยธรรม พระสงฆ์
ถวายอนุโมทนา พระราชทานพระฉายอดิเรกกลับแล้ว ทรงหลั่งน้ำพระ
พุทธมนต์และทรงส่งพวงมาลัยพระราชทานช้างพลายดำกัญ ไปรด
เกล้า ๆ ให้พราหมณ์เบิกแว่น ชำระการเวียนเทียนสมโภช เจ้าพนักงาน
ประโคมเครื่องศุภยางค์ พอครบ ๓ รอบ พราหมณ์รวมแว่นคันเทียบ
จุดเค็มเสร็จ แล้วจวน

เวลาฉันนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระเจ้านม
วงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชร
อัครโยธิน เจ้าแก้วขวัญ เจ้าจามรี เจ้ามหาพรหมสุรชาติ และเจ้า
จักรกฤษณ์ภักดี รับพระราชทานอาหารในที่เสวย

เวลา ๒๓.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จออกประทับพลาทศพระเนตรรับของพระราชธิดา เจ้าดารารัศมี ซึ่งจักมาส่งพระเศพระคุณ เนื่องในการส่งโภชช้างพลายสำคัญ ระบุว่าจัดเป็นชุดดังนี้

ชุดที่ ๑ พ้อนเทียนอย่างพ้อนเมือง หญิงนรเชียงใหม่ ๑๖ คน พ้อนนำหน้าช้างพลายชัยเลิศของเจ้าผู้ครองนคร ซึ่งแต่งชุดดำประดับมณีตัวเทียน ๕ ชั้น ทั้งช้างทั้งสองช้างคิดเทียนจุช้างละ ๕ เต็ม เป็นการแสดงว่าช้างเชื่องไม่กลัวไฟ

ชุดที่ ๒ พ้อนโปรยข้าวตอกและรังนกถวายรับมงคล ทำนองขอเชี่ยงแด่น และทำนองขอเพลง

ชุดที่ ๓ วาดวังแดงเป็นเจ้านายโบราณ หญิง ๓ ราย ๓ แล้วนำช่อบุกเกสรไปทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี บนพลับพลา

ชุดที่ ๔ พ้อนขอเพลงโดยทำต่าง ๆ รอบช้าง และร้องถวายรับมงคล

คำร้องรับราชสดมภ์โภชช้าง ^(๑)

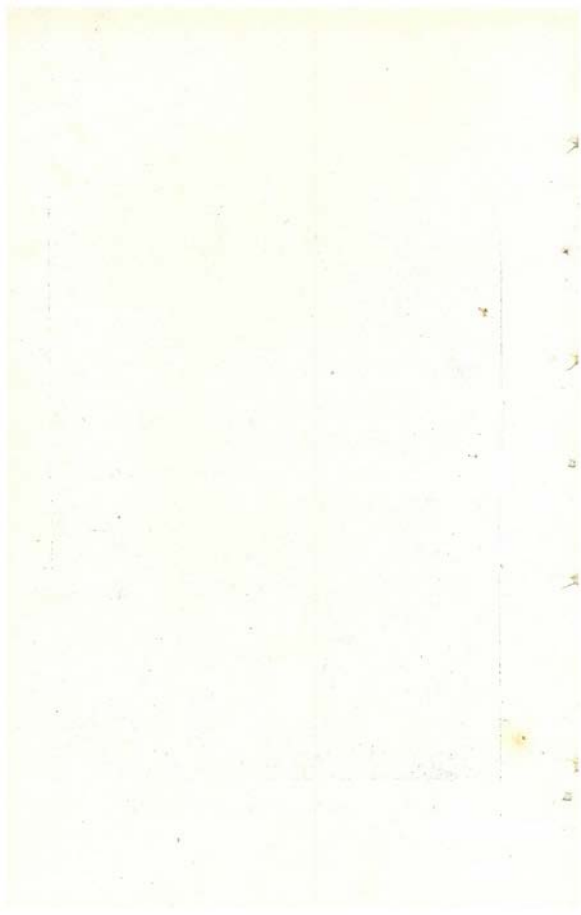
(ทำนองโยนก)

๑ สรวนรับช้างไว้ อภิวัตให้เหินเอเก้ คีตกรฐานภูมิ แบทชุดี
ละของบาทเจ้า พระเศพระคุณพระปกเกล้าเกล้าฯ ไพรฟ้าอยู่ร่มสุระเย็นฯ

(๑) พระราชธิดา เจ้าดารารัศมี ทรงแต่ง

ช่างฟ้อน ๆ ถวายทอดพระเนตรที่วังพระราชยา

(ทำนองระยัน)

๑. ถ้า นั้ฮั่มเกด้า
ข้าพระพุทธเจ้ากราบทูลต่อ
บวรรัตนพระยุคทอง
ใต้เงาของรุ้งพระบาท ฯ
๒. บรมนาคพระปกเกล้าเกล้า
ทั้งพระแม่เจ้าบรมราชินี
ทรงบุญฤทธิ์พระบารมี
เป็นที่ยินดีทุกคนน้อมใจใหญ่ ฯ
๓. จังหวัดเชียงใหม่ไพร่ฟ้าข้าเจ้า
ทั้งหนุ่มทั้งเฒ่าทั่วทิศทั้งแดน
ได้บังเบิ่ง (*) ประพรวนโพธิ์ทอง
เป็นนิศวีรเรื่องรองปกบั้งกิ่งเกล้า ฯ
๔. พอรุ้งขาวด้าจะเสด็จประเวศ
อินทรีพิทยเทพย์ไม้นา
หื้อด้ายเมฆะฟ้าผันรารา
ไหลหลั่งลงมาทอพันแผ่นด้า ฯ
๕. ขัญญาหารพฤกษ์เจ้ากล้า
ของปลุกถูกไม้กับบริบูรณ์

(๑) พังพา

เพราะเพื่อเจ้าพามหากระดุก

ท่านทรงบุญคุณนี้เป็นอนันต์ ๑

๖. อารักษ์เงินเมืองอินเืองฤทธิไกร

ทั้งเทวเสกเจ้าก่เสว^(๑) แบ่งบัน

ให้บุญเรศรไศวดีเรื่องพรรณ

เกิดมาเดิม^(๒) คั่นสมภารพระบาท ๑

๗. พระปรมินทรปรีชาธิปกโลกนาถ

นิยมนหาราชหน่อพุทธจักร

กันบิโจ^(๓) เจ้าคันทรงบุญ

ฉกัทัศน์ศักระดุกไม้ห่อนมาเกิด ๑

๘. วันนั้นหนาเป็นวันฉกัเกิด

เป็นวันประเสริฐฤกษ์งามยามดี

จึงทำมัจฉะเบก^(๔) บายระวายษ์

ตามประเพณีสมโภชร้างแก้ว ๑

๙. ศิวส์วดีศัพพิณเมืองแก้ว

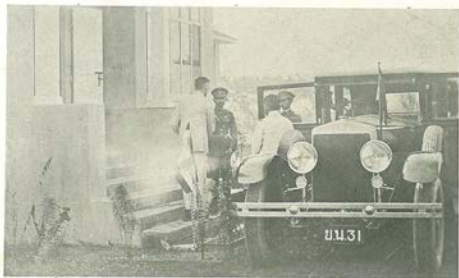
เชิญขวัญร้างแก้วจงรับจรด

จงมาเป็นร้างกันั้นมรดก

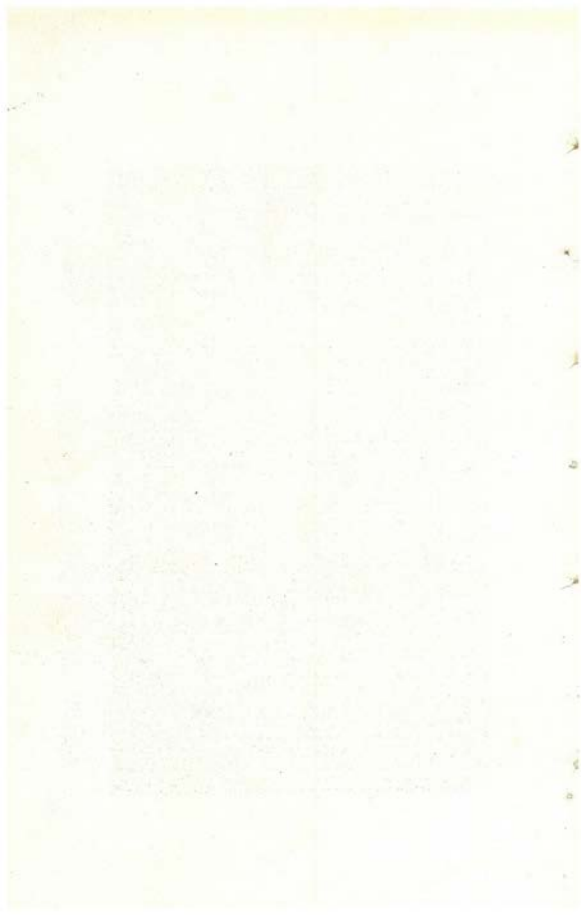
โดยพระจอมพลเจ้าคันทกัหัตถ์ ๑

(๑) ทำให้ (๒) เพิ่มเติม (๓) ถ้าไม่ใช่เชื้อ (๔) ฤกษ์ที่

เริ่มกันทำการมงคล

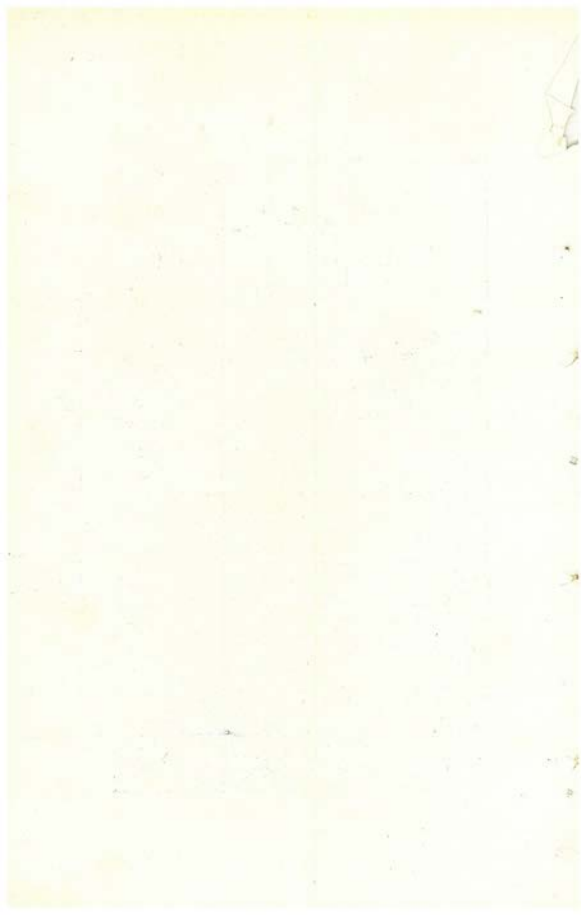

เสด็จถึง โรงพยาบาลแมคคอมมิค เชียงใหม่

เสด็จทอดพระเนตรโรงพยาบาลแมคคอมิก เชียงใหม่

๓๐. จงส่งสำราญแทนไปหน้า

หื้อเจ้าอยู่หัว (๑) ถิ่นที่

เป็นพาหนะคู่พระบารมี

เจดิมเกียรตินฤมิตคอดอกเต้ากุ่มเมา ๑

(เรียงแสนช้อย)

๑ ขอนม (๒) บังคมก่ายเกล้า เท้านักราบทูตองค์ หื้อทอทรงเศ
ฤทธิ์ทั่วดาวเด่นโง่ไปหน้า ทรงกระมัง (๓) ไต่ ย่ำได้กาโก (๔) เน้นซ้ำ หื้อ
จอมนรินทร์ มีพ้า อยู่ด้วยราชย์ขึ้น เสด. ๑

พอรบมาถวายตัวเสร็จแล้ว คณะของลูกเสือโรงเรียนยุพราช
วิทยาลัทธิกับโรงเรียนปรีณสรวรแตรรวม ๖๐ คน แดงการว่าโคมสามบท
พระราชนิพนธ์เจ้าพิณพาทย์เครื่องใหญ่ถวายทอดพระเนตร พอลว่าโคม
แต่งตัวได้ต้นับเพลาทุ่งผ้าพันดำนางเงิน ถ่มเสื้อเขียวพอก ๓ เสื้อแดง
พอก ๓ คาครัฑประคต ไล่หัวนาค ถ้อโคมบัวตามดั่งเสื้อ พอสเวลา
๒๓.๓๐ นาฬิกาเสร็จว่าโคมเสร็จขึ้น

เสด็จเยี่ยมโรงพยาบาล และโรงเรียนของคณะมิชชันนารี

วันที่ ๒๗ เวลา ๓๓.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งจากที่ประทับ มรด

(๑) สมุดส่งสมาย (๒) ประณม (๓) คำนี้ ๔. เกิดขึ้น

กลา

นายตำรวจภูธรนำเด็ก พระยาเพชรพิไชยศรีวงศ์ดี นิ่งหน้ารถพระที่นั่ง
 เสด็จถึงโรงพยาบาลแมคคอมมิก พระยาเพชรพิไชยศรีวงศ์ดีกราบบังคม
 ทูลเบิก นายแพทย์ค็อก ผู้จัดการโรงพยาบาล เจ้าทูลละของชุดพระบาท
 นายแพทย์ ค็อกนำเด็กจากหอพระเนตรสถานที่โรงพยาบาลทูลแล้ว ทูล
 เกด้า ๑ ถวายรูปสถานที่โรงพยาบาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 มีพระราชดำรัสตอบขอบใจแล้ว เสด็จจากโรงพยาบาลแมคคอมมิกไปโรง
 เรียนตาววิทยาลัย พระยาเพชรพิไชยศรีวงศ์ดีกราบบังคมทูลเบิก นิคซิด
 เทเลอร์ผู้จัดการโรงเรียน กับนิคแมคกริวผู้ช่วยผู้จัดการโรงเรียน เจ้า
 ทูลละของชุดพระบาท ผู้จัดการโรงเรียนนำเด็กผ่านหน้าแถวนักเรียน
 โรงเรียนตาววิทยาลัยกับครูทั้งหลายซึ่งนั่งแถวเบ็ดเตล็ดอยู่หน้าโรงเรียน เด็ก
 หญิงพวกเพชร บุตรีพระยาเพชรพิไชยศรีวงศ์ดี นักเรียนโรงเรียน
 ตาววิทยาลัย ทูลเกด้า ๑ ถวายช่อบุกเกด้ามเด็จพระบรมราชินี ทรงรับ
 แล้วเสด็จทอดพระเนตรห้องเรียนไปจนรอบ แล้วเสด็จประทับในห้อง
 ประชุม บรรดาครูและนักเรียนทั้งสองโรงเรียนเข้าในห้องนั้น นางนิวณ
 โรคาพาห คุรุใหญ่โรงเรียนตาววิทยาลัย อ่านคำกราบบังคมทูลพระกรุณา
 ในนามของครูและนักเรียนดังนี้

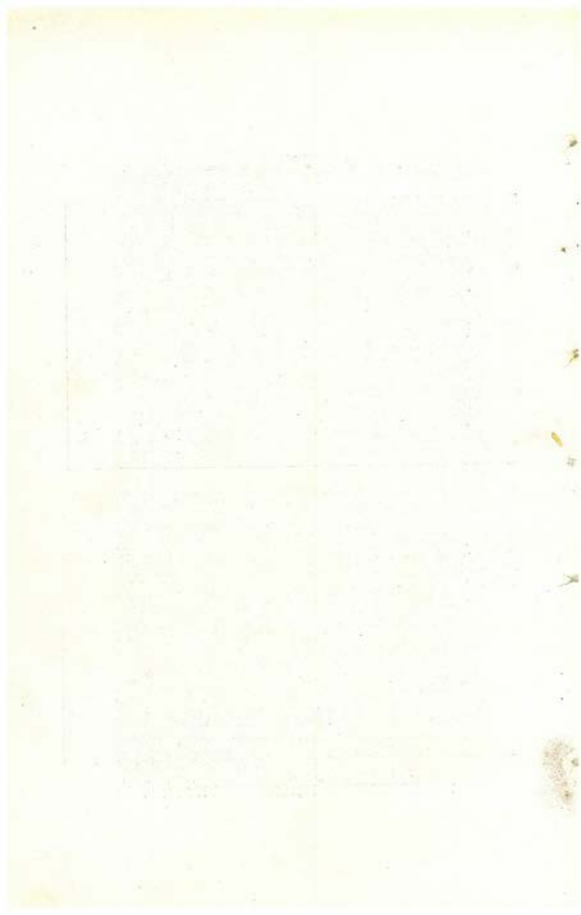
คำกราบบังคมทูลสำหรับ โรงเรียนตาววิทยาลัย

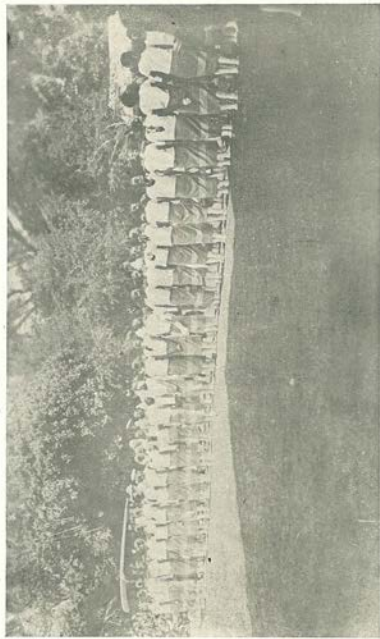
“ขอเชื้อเผ่าละของชุดพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าในนาม แห่ง ครู และ นักเรียน โรงเรียน ตาว วิทยาลัย
 ขอพระราชทาน พระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณา ทรงทราบใต้
 ฝ่าละอองธุลีพระบาท การที่ได้ ฝ่าละอองธุลีพระบาททั้งสองพระองค์

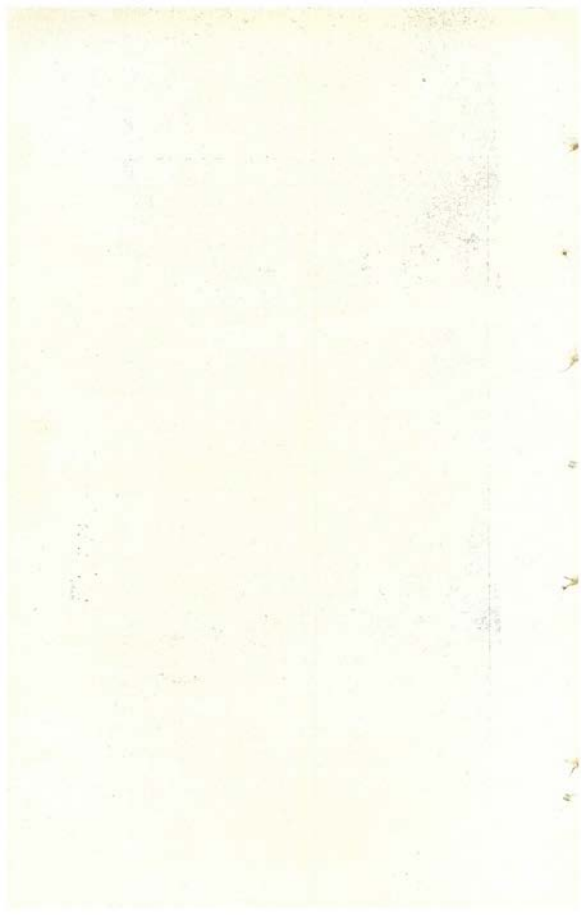

เสด็จทอดพระเนตรโรงเรียนดาววิทยาลับเชียงใหม่

นักเรียนโรงเรียนดาราวิทยาลัยรับเสด็จ

ทรงพระราชอุทิศชำระเด็กจพระราชมารดาเนียบยืมสถานที่ศึกษาของข้าพระพุทธ
เจ้าในวันนี้ เป็นพระมหากษัตริย์คุณอันใหญ่ยิ่ง นับเป็นมงคลสมัย
อันประเสริฐสุด ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้ มีโอกาสเฝ้าทอดพระ
พระบาท นับจำเริญแก่สร้างโรงเรียนนี้มาโดยไม่เคยได้รับพระราชทาน
เกียรติยศอันใหญ่หลวงถึงเพียงนี้เลย ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายรู้สึกปลาบ
ปลื้มในพระมหากษัตริย์คุณเป็นอันมาก ซึ่งจะทำให้ข้าพระพุทธเจ้าเหล่า
นักเรียนยิ่งตั้งใจเพียรศึกษา และบำเพ็ญความจงรักภักดีในฝ่าละออง
ธุลีพระบาททั้งสองพระองค์ ให้ดมกับพระมหากษัตริย์คุณและเกียรติยศ
ที่ได้รับในวันนี้

บัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอกราบบังคมทูลถึงประวัติย่อ ๆ ของโรงเรียน
การวิทยาลยี้ดังนี้ เดิมโรงเรียนนี้ตั้งขึ้นโดยคณะมิชชันนารี ในชั้น
ต้นคงที่เชิงสะพานนบุรีได้ ๕๐ ปีมาแล้ว มีผู้ได้รับการศึกษาจากโรงเรียน
เป็นจำนวนมาก จนการศึกษาได้เจริญขึ้นและได้ขยายให้ถึงชั้นมัธยม
ปีที่ ๖ ครั้นต่อมาบ้านเมืองได้เจริญขึ้น สถานที่นี้ไม่เหมาะแก่การที่จะ
เป็นโรงเรียนประจำ มาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้รับความเกื้อกูลอุดหนุนจาก
คณะกรรมการเคียนต์ศรีจำพวกหนึ่งในอเมริกา ซึ่งมีความคิดที่แผ่ของเหลือ
ข้างฝาโรงเรียน ได้พร้อมใจกันบริจาคทรัพย์เป็นจำนวน ๒๓,๐๐๐ บาท
สร้างโรงเรียนใหม่ขึ้นที่ตำบลหนองเต็ง จึงแก่ ไร่ระเยียบใหม่แยกโรงเรียน
ออกเป็นสองแห่ง สถานที่เก่าได้รับนักเรียนเข้ามาเรียนกับที่บ้านใกล้
เคียง มีสอนตั้งแต่ชั้นค่างจนถึงชั้นมัธยมปีที่ ๒ ส่วนโรงเรียนที่สร้างใหม่

นักเรียนประจำกับนักเรียนเข้ามาเช่นเดียวกับที่อยู่มานี้ใกล้เคียงกับคำมด
เวลานี้รวมทั้งต้องโรงเรียนมีนักเรียน ๒๕๐ คน นักเรียนประจำ ๔๕ คน
นักเรียนเข้ามาเช่นเดียวกับ ๒๐๕ คน มีครูต่างประเทศ ๒ คน ครูไทย
๑๘ คน นับว่าการศึกษาได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีนักเรียนที่จบ
ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ของโรงเรียนไปแล้ว ๒๘ คน และคนที่สำเร็จจากโรงเรียน
นี้บางคนก็เป็นผู้ใหญ่อยู่ตามจังหวัดในฝ่ายเหนือ บางคนก็ได้เป็นนาง
พยาบาล

การที่โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ได้ ก็โดยความอุปการะของคณะมิชชันนารีที่
อเมริกันบำรุง เงินที่เก็บได้จากนักเรียนไม่พอคุ้มรายจ่าย บางทีพระราชา
เจ้าสุวรรณภูมิประทานบ้าง โรงเรียนก็ได้ ดำเนินไปโดยเรียบร้อย

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะเด่นของพระเดชพระคุณ
ยิ่งไปกว่าจะมีความจงรักภักดีต่อไฉนมาละของชุดพระบาททั้งต้องพระองค์เป็น
เนื่องนิยัย และสิ่งใดจะทำกิจในหน้าที่ของคน โดยเต็มกำลัง จะเรือ
โศกาคำดังดั่งของครูมาอาจารย์และพระราชากำหนดกฎหมาย อบรม
นิสัยของคนให้เป็นพลเมืองดี กระทำการที่มีประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อส่ง
เสริมความเจริญแห่งประเทศให้ทวียิ่งขึ้น

ในโอกาสที่ได้เสด็จลี้ภัยของชุดพระบาทในวันนี้ ข้าพระพุทธเจ้า
ทั้งหลายมีความปีติปราโมทย์พร้อมใจกันขอถวายพระพรชัยมงคล ขอให้
ไฉนมาละของชุดพระบาททั้งต้องพระองค์จงทรงเจริญด้วยอายุ วรรณะ
ประการ ทรงเกษมสำราญในพระราชนิเวศน์ทุกคำเช้า ขอให้พระผู้

เป็นเจ้าบัณฑิตวงศ์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ๑ บัณฑิตให้ประเทศ
สยามเจริญวัฒนาถาวรปราศจากภัยอันตรายทั้งปวงทุกประการ เทอญ.

ขอเดชะ”

เมื่อจบคำกราบบังคมทูลแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระ
ราชดำรัสตอบดังนี้

พระราชดำรัสตอบ

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนดาราวิทยาลัย

“ข้าพเจ้าขอขอบใจคุณครูและนักเรียนในโรงเรียนนี้ที่ได้ให้พรแก่
เราทั้งสอง เรามีความยินดีเป็นอันมากที่ได้เห็น โรงเรียนนี้ซึ่งนับว่าเป็นโรง
เรียนที่งดงามหน้าด้วยมาก เหมาะที่เป็นโรงเรียนสำหรับสตรี การศึกษา
สำหรับสตรีนั้นนับว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อผู้หญิงมีความรู้ทั้งทาง
วิชาอ่านหนังสือและทั้งในทางเย็บปักถักร้อยทำครัวการบ้าน ก็ย่อมจะทำ
ให้เกิดความดีในบ้านของบิดามารดา หรือเมื่อมีบ้านช่องของตัวเอง
จะได้รู้จักสั่งสอนบุตรหลานให้ดียิ่งขึ้นไป ทำให้ความดีรู้สืบลายมาสู่บ้าน
ของคนทุก ๆ แห่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมจะทำให้เกิดความดีแก่คนทั่วไป
การศึกษสำหรับสตรีในทางการบ้านเรือนเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เท่าที่
ได้มาเห็นได้รู้ได้เห็นผู้สตรีเห็นมีการสอนในเรื่องความรู้รอบตัวและการทำครัว

การบ้าน ซึ่งเป็นของผู้หญิงควรจะได้ให้คิดเองแล้ว รู้จักว่า
โรงเรียนนี้ค่าเนิการสอนสำหรับตัวเป็นการถูกต้องดีมาก เป็นที่ยินดี
อย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น ขอให้พรให้ โรงเรียนนี้เจริญขึ้นทุกที ขอให้
พวกรุและนักเรียนมีความสุขสบายทุก ๆ คน."

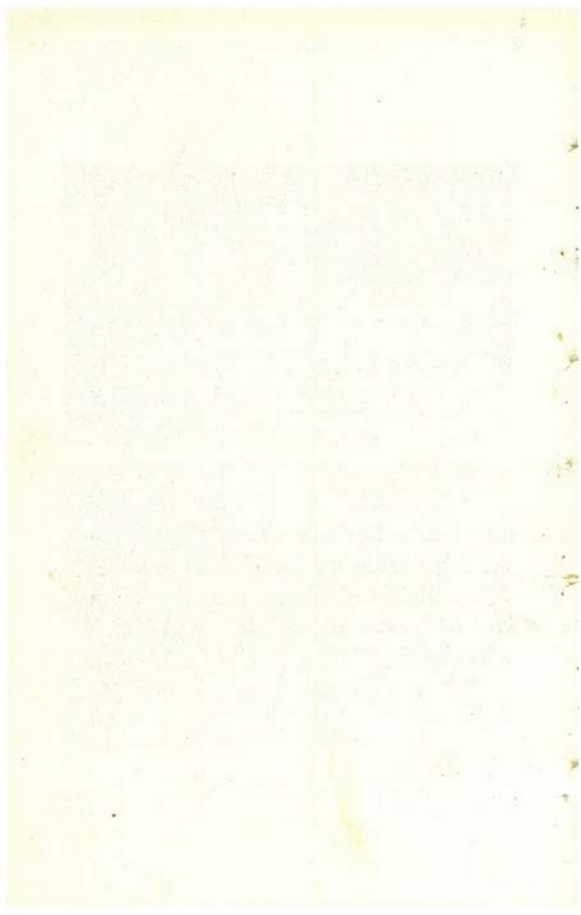
ครั้นมีพระราชดำรัสตอบแล้ว ผู้จัดการนำเด็กชั้นศรวาท้อง
นอนของครูและนักเรียนขึ้นบน พอเสด็จกลับถึงชั้นล่างผู้จัดการกราบบังคม
ทูลเบิกครูใหญ่โรงเรียนทั้งสองเสด็จสู่ตงของซุ้พระบาท นางนิวรร
โรคาพาหิ ครูใหญ่โรงเรียนคาราเหนือ ทูลเกล้าฯ ถวายผ้าดุกไม้ไผ่
นางสาวศิริเลิศ วสันตสิงห์ บุตรีพระยาเพชรพิสัยศรีสวัสดิ์ ครูใหญ่โรง
เรียนคาราใต้ ทูลเกล้าฯ ถวายหมอนปักเป็นรูปพระยานาคและงูไขว้กัน
มีพระมหาพิชัยมงกุฎและเครื่องมงคล ๘ ประการที่ขอบ ซึ่งเป็นของทำด้วยฝ
มือของโรงเรียน แด่สมเด็จพระบรมราชินี ทรงรับแล้วเสด็จจากโรงเรียน
คาราวิทยาเข้าไปโรงเรียนปิ่นดรุณเขต กองลูกเสือโรงเรียนรัฐบาลพร้อม
ด้วยเครื่องของประจำกอง และเจ้าหน้ากองจรรณการคอยรับเสด็จ พระ
ยาเพชรพิสัยศรีสวัสดิ์ กราบบังคมทูลเบิก รอเวเรนวิดิเยี่ยมยาศิว
ผู้จัดการโรงเรียนเสด็จสู่ตงของซุ้พระบาท ผู้จัดการเชิญเสด็จเจ้าหน้า
ประชุมครูและนักเรียนร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี แล้วผู้จัดการกราบ
บังคมทูลพระกรุณาในนามของครูและนักเรียนดังนี้

เสด็จทอดพระเนตรโรงเรียนปรีณสัรยบแบด เชียงใหม่

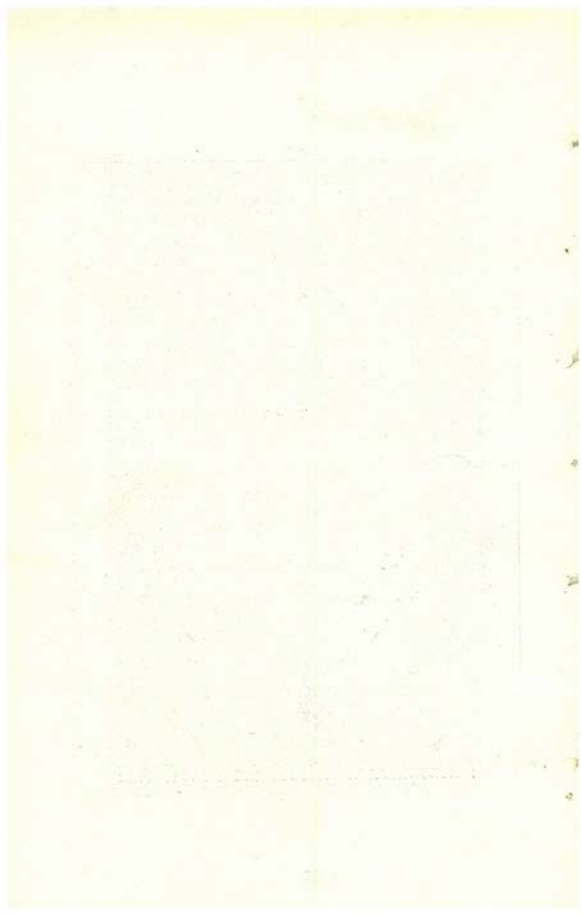

อาจารย์แฮร์สันนำเสด็จทอดพระเนตรโรงเรียนปรีณสัรยบแบด เชียงใหม่

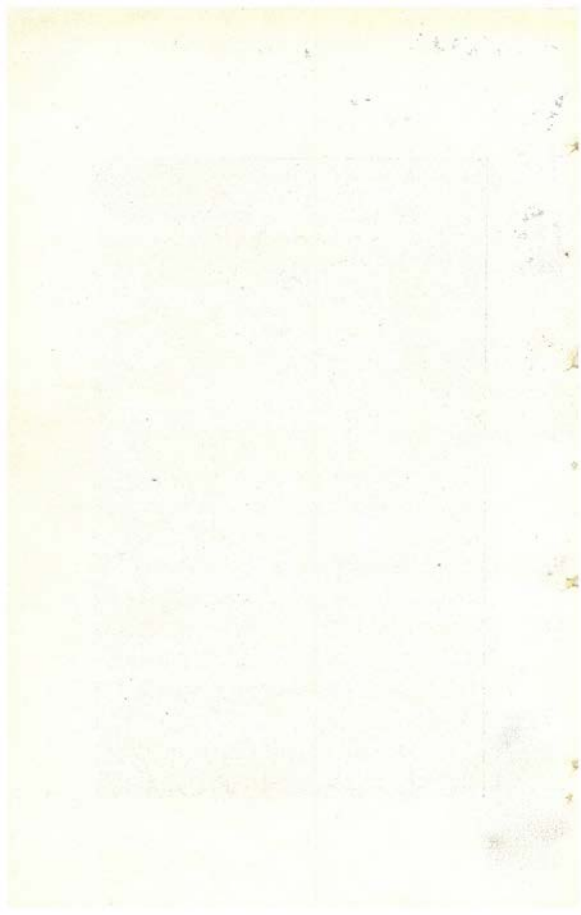

เสด็จทอดพระเนตรโรงเรียนปิ่นสรวงยศ เชียงใหม่

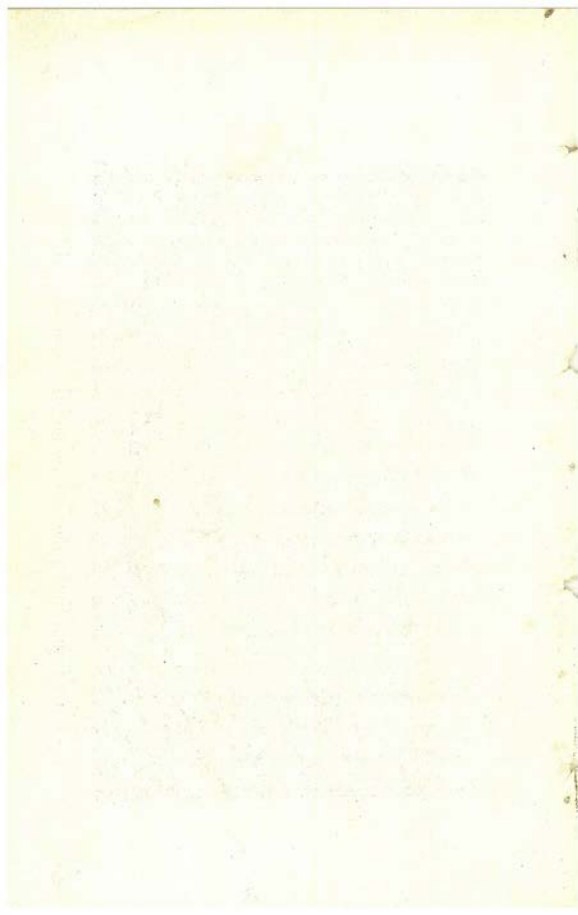

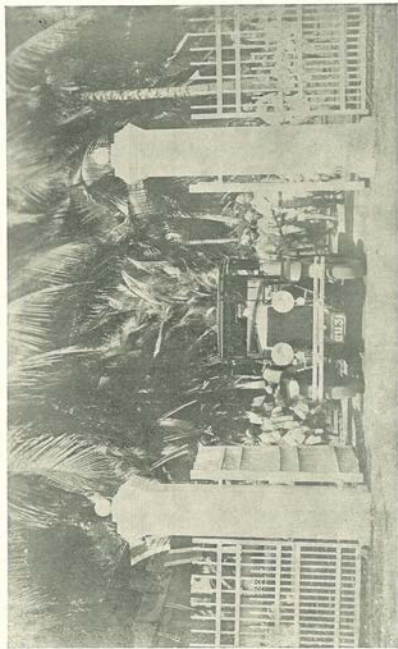
อาจารย์แหวีสำนั่งตงจากพระเนตรโรงเรียนปวินสร้อยแฮด เชียงใหม่

เสด็จกลับจากบ้านอาจารย์เขียวที่โรงเรียนปิ่นสอยเบล เชียงใหม่

รถพระที่นั่งออกประตูโรงเรียนปิ่นส่วยเขต เชียงใหม่

"Address of Welcome to their Siamese Majesties,

By Rev. W.M. Harris, M. A. Principal.

January 28 th, 1927.

May it please your Majesties. —

On behalf of The Prince Royal's College I beg to express our deep appreciation of the great honour conferred upon us by this Royal visit.

This is the oldest boy's school, conducted on modern lines, in North Siam. The original school, inaugurated about forty years ago, was located on the west bank of the Me Ping, on the northern edge of the city. But the buildings were badly constructed and the grounds wholly inadequate: We therefore procured the present site in 1900; building operations were begun in 1905; and on January second, 1906 His Late Majesty laid the foundation stone of the new school, bestowing upon it the name which it still bears, — the Prince Royal's College.

This is not a large school: our present enrollment of 200 is about the number we are prepared to receive. With the limited funds at our disposal we feel that it is wiser to attempt to do a small job well, rather than to spread our work out too thin, with but mediocre results to show for our efforts.

More than all, this is, first and last, a Siamese school. It is true that at present the management is in the hands of a foreigner; but the school will not fulfil its avowed intention, until the

management is turned over wholly to Siamese trustees. I should consider this school a ghastly failure if any influence were over exerted here tending in the slightest degree to denationalize these boys entrusted to our care: on the contrary, by example as well as by precept, we strive to inculcate that duty of service to King and Country which is the high privilege of every man, whatever may be his station in life.

And now, on behalf of the teachers and boys of the Prince Royal's College, I beg to offer to your Majesties these slight mementos of this visit. May they also be tokens of our deep respect and our abiding loyalty!"

คำแปล.

ข้าพพรมักมทูลของเรวอเรนดัดเดียม ฮาร์ดี เอ็ม. เอ. อาจารย์ใหญ่ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ. ศ. ๒๔๗๐

ข้าพพพพเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณา ในนามของโรงเรียนเปรินด์รียแอต ในโอกาสที่ได้เฝ้าของขุดพระบาทพระราชทานเกียรติยศแด่เจ้าพระราชดำเนินยังสถานที่ ด้วยความยินดีอันเป็นอันมาก

โรงเรียนนี้มีว่าเป็นโรงเรียนเก่าแก่ที่สุดสำหรับนักเรียนชายในภาคเหนือ ซึ่งได้ดำเนินโครงการศึกษาค้นคว้ามาแต่บัดนี้ โรงเรียนเดิมได้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ๕๐ ปีเศษมาแล้ว ซึ่งแรกได้ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของลำแม่น้ำโขง มีบริเวณอยู่ทางตอนเหนือของเขตจังหวัดนครพนม หาก

แต่ตัวโรงเรียนที่ตั้งร้างขึ้นในครั้งนั้นยังขาดความประณีตอยู่เป็นอันมาก
 กอปรทั้งบริเวณโรงเรียนก็ยังไม่ได้กว้างขวางพอ ด้วยเหตุฉะนั้น ข้าพระพุทธ
 เจ้าทั้งหลายจึงได้จัดหาสถานที่ใหม่ คือ ที่ตั้งโรงเรียนในบัจจุบันนี้
 แต่เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๐๐ และได้เริ่มการก่อสร้างในปีพุทธศักราช
 ๒๔๐๕ ครั้นเมื่อเมื่อวันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๐๖ พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลก่อนได้ทรงวางศิลาฤกษ์โรงเรียนเป็นปฐมฤกษ์ และ
 ได้พระราชทานนามไว้แต่ในครั้งนั้น ซึ่งยังคงปรากฏอยู่จนบัดนี้ว่า
 “โรงเรียนปรีดิตรัยเขตต์”

โรงเรียนนี้ใช้เป็นโรงเรียนใหญ่ และเท่าที่ประมาณว่าจำนวนนักเรียน
 ใกล้เคียง ๒๐๐ คน ทั้งนี้เพราะข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมรู้ดีอยู่ว่า
 เงินทุนของโรงเรียนสำหรับค่าใช้จ่ายมีจำนวนจำกัดอยู่เป็นอันมาก จึง
 เห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าควรจะค่อย ๆ พยายามดำเนินการไปทีละเล็กละน้อย
 แต่ให้เรียนเรื่อยและเต็มสติกำลังเท่าที่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะสามาร
 ปฏิบัติได้ ย่อมจะเป็นผลดีกว่าที่จะขยายออกไปให้ใหญ่โต แต่มีลักษณะ
 การอันอ่อนแอแน่นนั้นเสียอีก

อีกประการหนึ่ง ซึ่งจัดว่าเป็นการสำคัญอย่างที่สุดนั้น คือโรงเรียน
 นี้เป็นโรงเรียนไทยโดยแท้จริง ซึ่งแม้ในบัจจุบันกิจการของโรงเรียนยัง
 ต้องอยู่ในความอุปการะของชาวต่างประเทศก็จริง ซึ่งโรงเรียนย่อมระ
 อยู่เสมอว่า อันการที่เป็นไปทั้งนี้หาใช่เป็นความจำเป็นอย่างแท้จริงของ
 โรงเรียนไม่ นอกจากว่าเมื่อใดกิจการทั้งหลายเหล่านี้จะได้อยู่ในความ
 ปกครองของคนไทยผู้สามารถแล้วโดยบริบูรณ์ หากจะมีเพียงกล่าวขวัญ

ขึ้นว่า โรงเรียนนี้เป็นสถานที่สำหรับแปลงชาติเด็กนักเรียนซึ่งอยู่ในความปกครองของข้าพระพุทธเจ้าให้กลายเป็นอื่นไปแล้ว ก็เห็นด้วยเกล้า ฯ ว่าจะเป็นอย่างอื่นไม่สมควรด้วยความจำเป็นของโรงเรียนเลย เพราะตรงกันข้าม ซึ่งจะได้เห็นได้จากอุทาหรณ์และการตั้งสอนของ โรงเรียนซึ่งข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายต่างได้พยายามเป็นอย่างยิ่ง ในอันที่จะอบรมกุลบุตรให้มีความรู้กตัญญูซึ่งถึงกรณียกิจอันพึงค้องมีต่อพระมหากษัตริย์และชาติบ้านเมืองของคน ซึ่งจักว่าเป็นหน้าที่อย่างสูงสุดของคนทุก ๆ คนไม่ว่ามีฐานะ ความเป็นอยู่อย่างไร.

ณบัดนี้ ในนามของบรรดาครูและนักเรียนทั้งหลายแห่ง โรงเรียนปรีดิธรรมาลัย ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานน้อมเกล้า ฯ ถวายของที่ระลึกอันมีค่าเล็กน้อยสำหรับการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนในครั้ง และขอจงเป็นดั่งข้าพชน ในความจงรักภักดีและความกตัญญูทุกเวลาของข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายชั่วกาลนาน ฯ.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ.”

เมื่อเวลาเย็นนี้ จดเลี่ยม ช่างดี กราบบังคมทูลจบแล้ว ได้นำหีบพระอิสริยยศน้อมเกล้า ฯ ถวาย ที่หีบมีจารึกอักษรว่า

“ Presented
to

His Gracious Majesty King Prajadhipok
on the occasion of His Majesty's visit to
the Prince Royal's College”

คำแปลจารึกหีบพระไอยส

“ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม

โรงเรียนปิ่นด้อยแอ.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริตอบดังนี้

พระราชดำริตอบ

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม

โรงเรียนปิ่นด้อยแอ

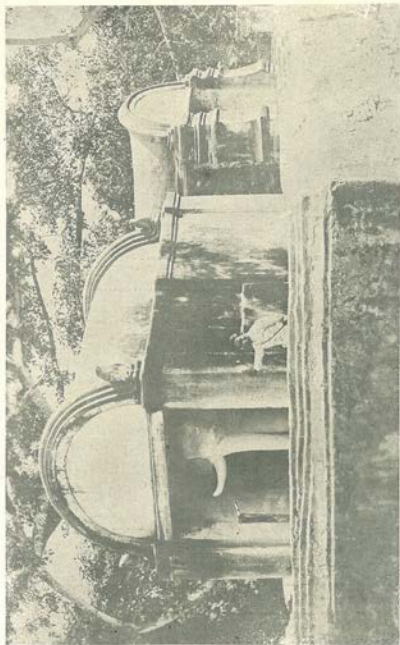
“ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาเยี่ยม โรงเรียนปิ่นด้อยแอ
ในวันนี้ พวกคุณนิรชนชาวอเมริกันได้ชวนมาสร้าง โรงเรียนที่ทางเหนือ
เป็นครั้งแรก นับว่าได้ทำประโยชน์เป็นอันมาก ทั้งจริงในการก่อสร้าง
แม้จะเป็นผู้ใดทำหรือจะเป็นช่างนาใดก็ได้ พุทธศาสนิกชนในเมืองไทยก็ย่อม
อนุโมทนาค่ะด้วยทั้งนั้น การที่คณะนิรชนชาวอเมริกันได้มาทำการ
หลายสิ่งหลายอย่างในทางมณฑลนี้ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์และ
เป็นกุศลกรรมอันดีจริงทั้งนั้น ข้าพเจ้าและคนไทยทั้งปวงก็ย่อมอนุโมทนา
เป็นอย่างยิ่ง

ที่โรงเรียนนี้ ได้เห็นที่ทางทั้งด้านที่น่าชมาย น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง
รู้สึกว่าจะเป็นที่ปลอดโปร่งใจสำหรับนักเรียนที่มาเรียนหนังสือในที่นี้ ทั้ง
ได้เห็นนักเรียนครู รู้สึกว่ามี วิชาการศึกษาควรแก่จดจำและดีด้วยเป็นอันมาก

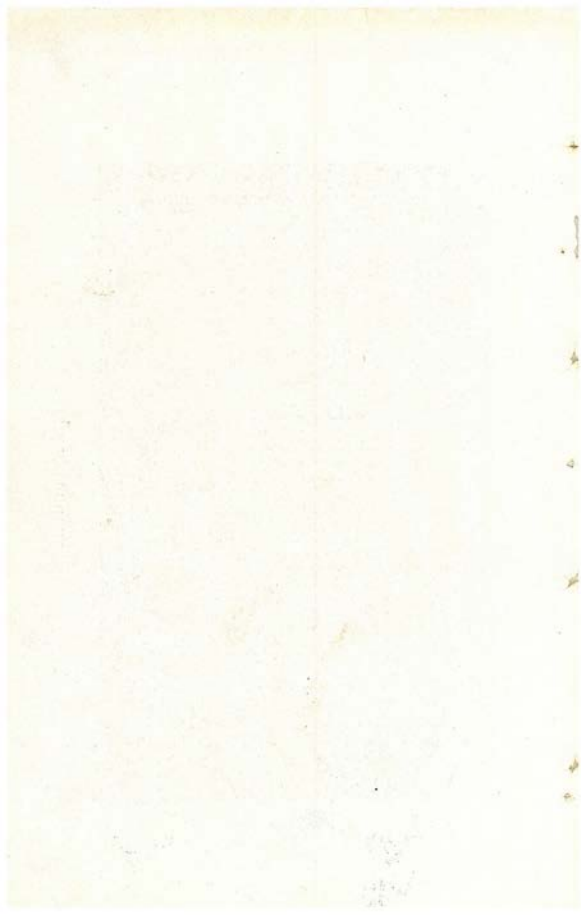
เชื่อนแน่ว่าการตั้งสอนของโรงเรียนนั้นคงจะมีผลดีเป็นอย่างยิ่ง และจะทำ
ประโยชน์ให้แก่เด็กเรืยนที่ใดมาเรืยนในโรงเรียนนั้นเป็นที่สุด ในข้อที่
อาจารย์ว่าทั้งใจจะตั้งสอนให้นักเรืยนมีความรักบ้านเมืองและซื่อตรงต่อ
ประเทศสยามนั้น ข้าพเจ้าเชื่อนแนที่เดี๋ยวกงจะทำเช่นนั้นจริง และเป็นผล
ดีที่เราจัดจริงด้วย ในที่สุดข้าพเจ้าขอให้อพรให้ โรงเรียนนั้นเจริญรุ่งเรืองต่อไป
ขอ ให้ ได้ ทำการ ตั้งสอนเป็นผลดีแก่เด็กด้นกับ ความประสงค์ ของ คณะ
อาจารย์ ขอให้นักเรืยนทุกคนจงมีสติปัญญาสามารถและกำลังวิชาให้
เด็กรเรียนได้มีความประสงค์ จะได้ช่วยกันรักษาดีดงามภาพและเพิ่มพูน
ความรุ่งเรืองของเราต่อไปในภายหน้า."

เมื่อได้ มีพระราชดำริตอบแล้ว จึงได้แจ้งทอดพระเนตรสถานที่
โรงเรียน คือ ห้องนอนชั้นบน ที่พยาบาล ห้องเรืยนชั้นต่ง ห้องวิทยา
ศาสตร์ และห้องเรืยนชั้นสามัญ เดี๋ยงแล้วประทับที่เรืยนผู้จัดการ
มีศรีสวัสดิ์ดำริส่งถวายจดับทของแต่สมเด็จพระบรมราชินี เป็นเครื่องทรงระลึก
ในการที่เดี๋ยงโรงเรียนนี้ ทรงรับและมีพระราชดำริตอบขอบใจแล้ว ประทับ
เสวยเครื่องว่างซึ่งเจ้าของบ้านต่งถวายพร้อมด้วยผู้ทโดยเดี๋ยง รวางน
นักเรืยนโรงเรียนปิ่นดำริแอดเคิรแถวผ่านถวายตัว แล้วไปยืนรายทาง
คอยด่งเดี๋ยงทอดพระเนตรจนถึงประตูโรงเรียน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี ด้วย
เครื่องว่างแล้ว เดี๋ยงประทับรถยนต์พระที่นั่งเดี๋ยงกลับที่ประทับ
ทองถักเสื้อที่เป็นทองเกียรตียศกระทำเศวท แคร่งมรรแดงเพลงสัตว์เดี๋ยง

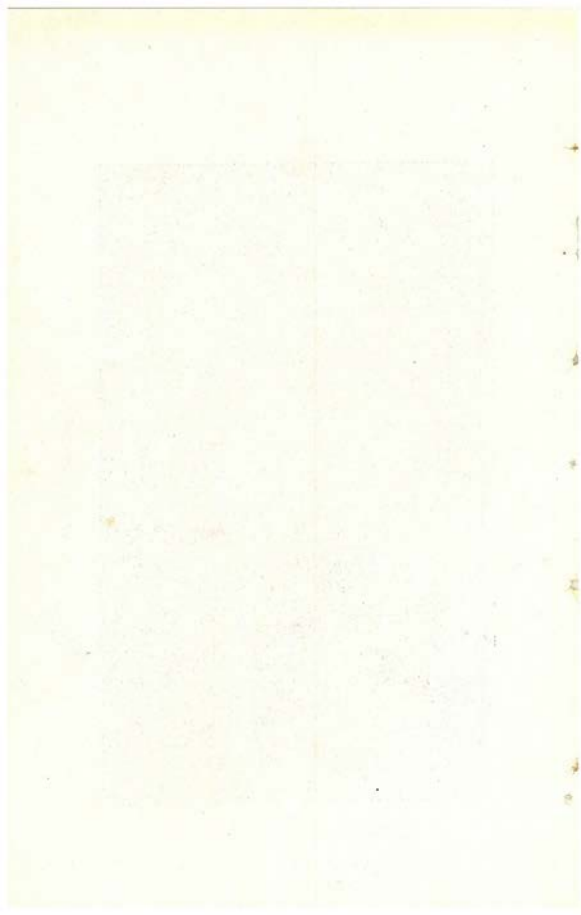

ช่วงช้างเผือก เชียงใหม่

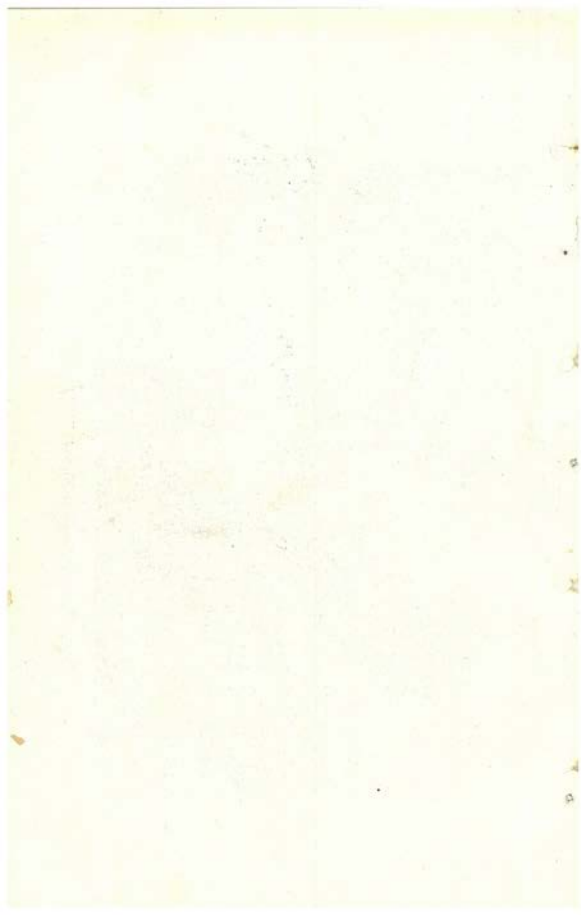

ช่วงสิงห์ เชียงใหม่

วัดเจติยเขตชอด เจียงใหม่

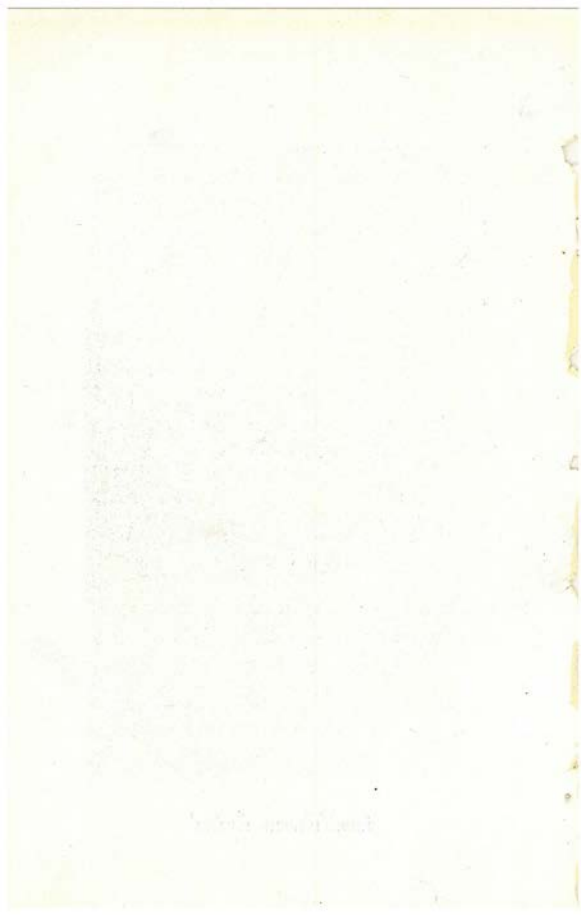

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จทอดพระเนตรการทดลองปลูกข้าวในสวนทดลอง

วัดเจดีย์เจ็ดยอต เชียงใหม่

วัดกุเต้า เชียงใหม่

1870

พระบรมมหาราชวัง นักเขียนต้นตอตั้งแต่ครั้งตั้งทางกระทำการและแต่งตั้ง
ใช้อย่างตามมรดกพระที่นั่งตั้งแต่ครั้งจนถึงประจุบัน

วันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
เงินไปพระราชทานบำรุงโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นเงิน ๕,๘๕๐
บาท พระราชทานบำรุงโรงเรียน และโรงพยาบาลในความบำรุงของคณะ
มิชชันนารีวัดมณฑลพายัพ ๕,๐๐๐ บาท สมเด็จพระบรมราชินีพระราชทาน
บำรุงโรงเรียนคาราวีวิทยายุทธ ๓๐๐ บาท โรงเรียนสตรีวัดมณฑล ๒๐๐ บาท

เสด็จประพาสเหนือเมืองเชียงใหม่

และเสด็จสโมสรจิมคานา

วันที่ ๒๔ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่งเสด็จประพาสทางเหนือเมือง
เชียงใหม่ ทอดพระเนตรช่องช้างเผือก ช่องสิงห์ และวัดเจ็ดยอดเจ็ดยอด
เป็นเจดีย์โบราณประมาณว่าสร้างก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาเมือง
เชียงใหม่ จากอุปประทับรถยนต์ทอดพระเนตรบริเวณโรงเรียนกสิกรรม
แล้วเสด็จจากวัดเจ็ดยอดทำเป็นรูปภาคอื่น ๆ กัน.

เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรม
ราชินีไปสโมสรจิมคานา สโมสรจิมคานาและเจ้านายข้าราชการที่ได้รับเชิญ
เข้าทูลละอองธุลีพระบาท เสด็จประทับพลับพลาทอดพระเนตรการเดิน
ไปโตแรงขันระวางสโมสรจิมคานาเชียงใหม่ กับสโมสรลำปาง
สโมสรจิมคานาและเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ที่ได้รับเชิญทั้งหมด พสก

เด่นจบลงแล้ว ได้ตั้งจากพลับพลาประทับที่ตึ้นนามทัญห้าน้ำส้ม
มิงเคอร์ คัมภีร์ เซ.อาร์.ดุค ทรงดูเยเนอราลอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้จัดการ
สโมสรรถวายชัยมงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริจะตอบ
ขอบใจ แล้วพระราชทานแทนยศกับพระบรมนามาภิไธยขึ้น ๓ แก้มิงเคอร์
มอริซัน เดชานการสโมสร และผู้ที่แข่งขันโปโลชนะ คือ มิงเคอร์
นอแมน ห้างแถมโกดังยามลำปาง มิงเคอร์ บอสค็อก ห้างบอมเบลำปาง
มิงเคอร์ โฮกเค่น ห้างบอมเบลำปาง มิงเคอร์ จิตวัน ห้างหลุยติโฮ
โนแวนลำปาง รวม ๕ คนด้วยกัน เสร็จแล้วได้ตั้งกลับที่ประทับ

อนึ่ง เวลาค่ำวันนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระยาราชนาค
กับคุณหญิง พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์กับคุณหญิง และพระยาภุชฌน
ราชอำมรวิสัย มารับพระราชทานอาหารในที่เสวย

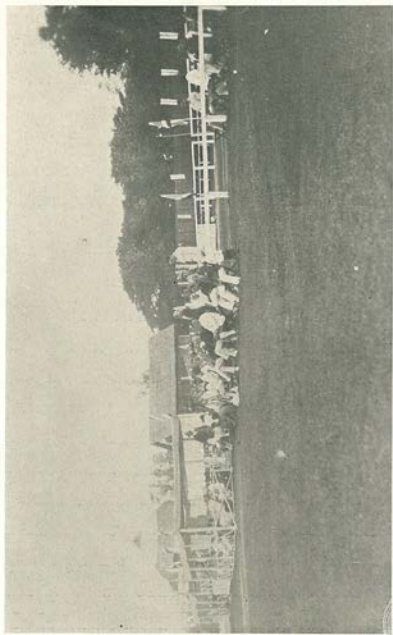
นักเรียนสตรีเชียงใหม่

แสดงการแปรแถวและกายกรรมถวายทอดพระเนตร

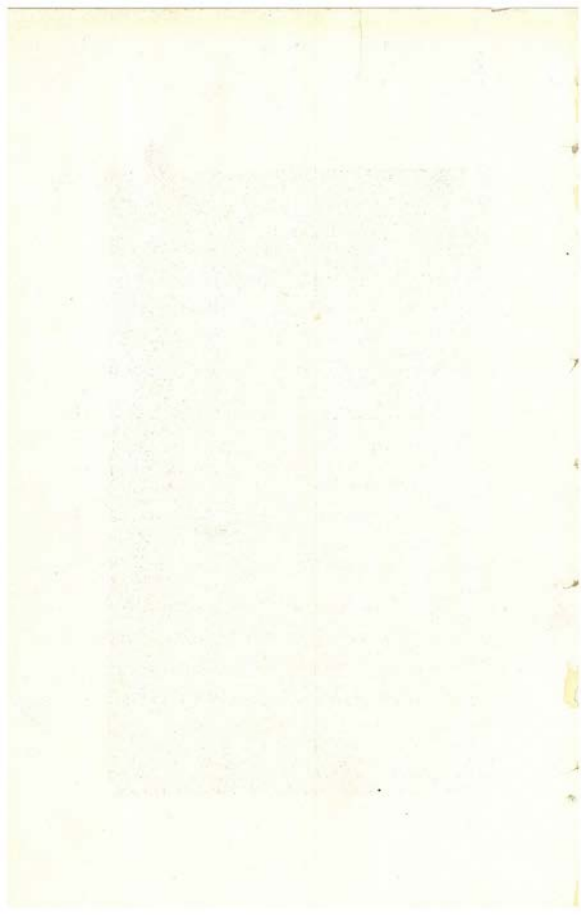
เสวยแล้ว เวลา ๒๓.๓๐ นาฬิกา ได้ตั้งขอกพลับพลาให้นักเรียนสตรี
จังหวัดเชียงใหม่แสดงการแปรแถวและฝึกหัดกายกรรมถวาย แบ่งเป็น ๓
ชุด ดังนี้

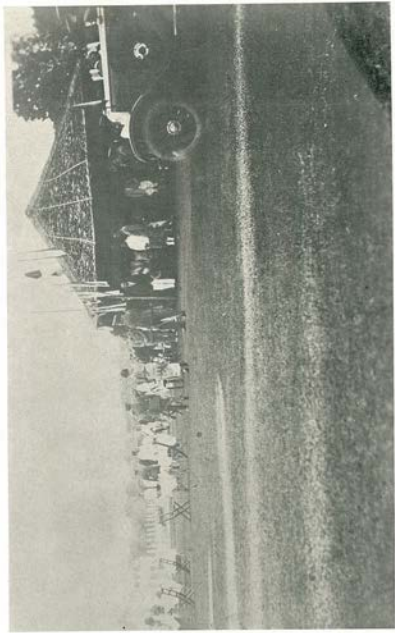
ชุดที่ ๑ การเคี้ยวแปรแถวเป็นรูปต่าง ๆ ของนักเรียนคาราวาจิทยาลัย
๘๐ คน

ชุดที่ ๒ การเคี้ยวและแสดงท่ากายกรรม ประกอบของกอมของนักเรียน
คาราวาจิทยาลัย ๓๖ คน

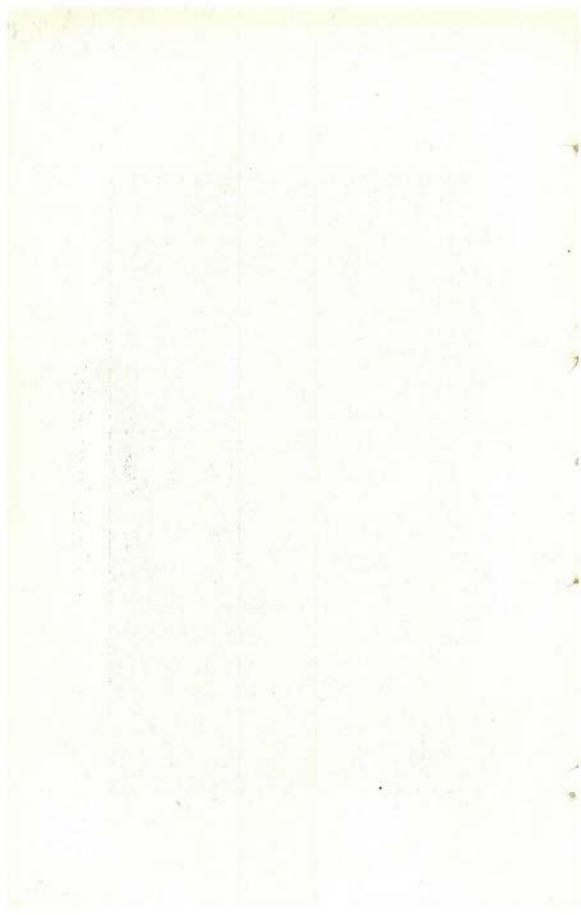

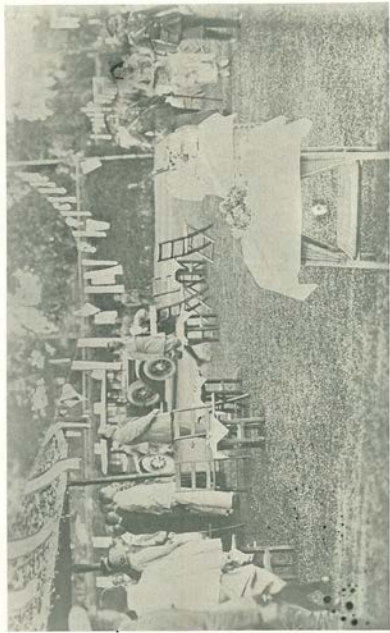
สโมสรจิมคานา เชียงใหม่

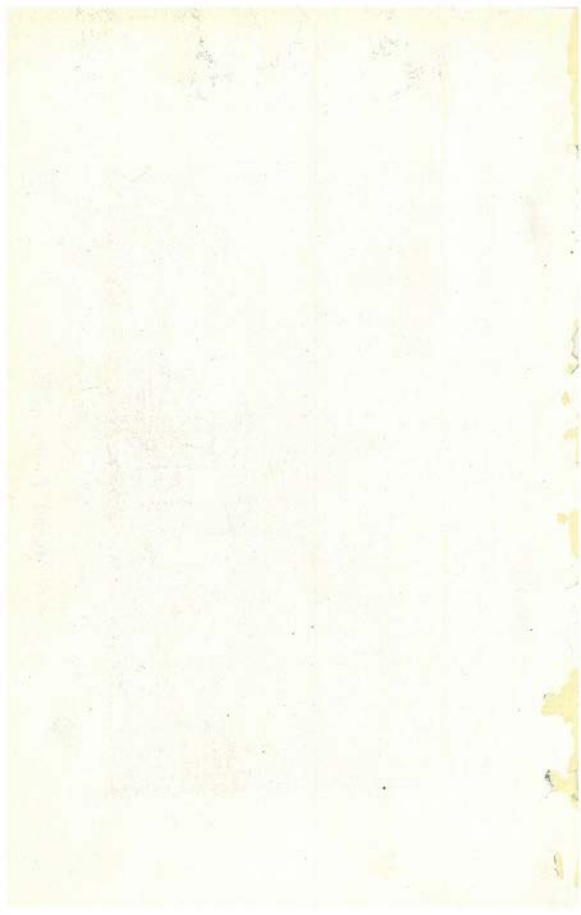

เสด็จถึงสโมสรจิมคานา เชียงใหม่

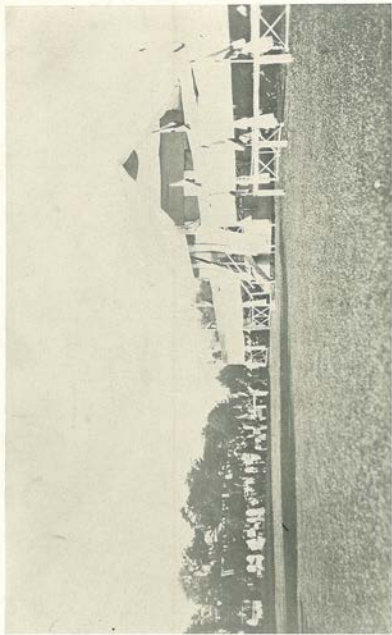
เสด็จทอดพระเนตรสโมสรสโมสรใหม่ เชียงใหม่

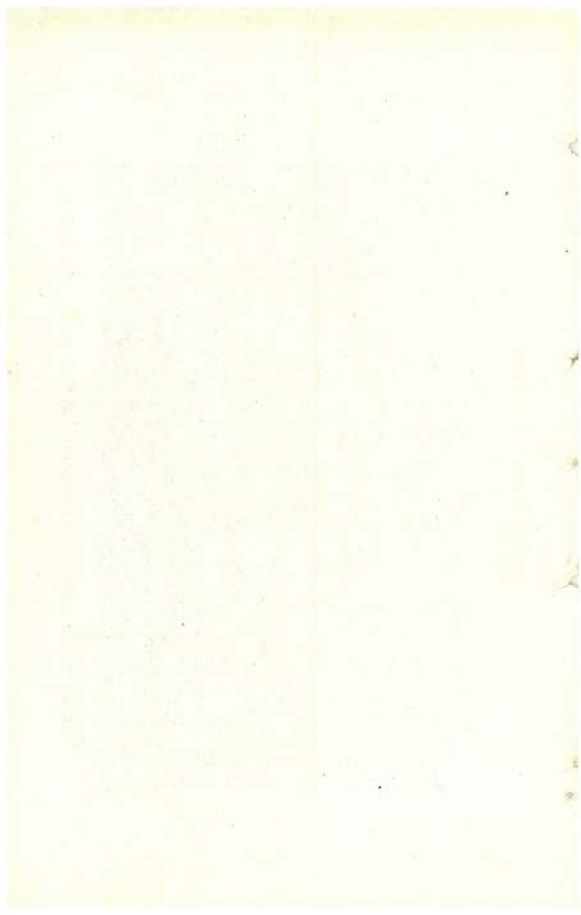

เสด็จไมสรมคามา จ้งหวัดนครเพงใหม่

เสด็จประทับทอดพระเนตรการแข่งขันโปโลที่สโมสรจิมคานา เชียงใหม่

ประทับทอดพระเนตรการแข่งขันโปโลและสโมสรมวยไทย จังหวัดนครราชสีมา

ชุดที่ ๓ การร้องและทำท่ายกกรรมประกอบโคมบัวเจ้าแคววง ๖๐ คน
ของโรงเรียนสตรียุพราชวิทยาลัย โรงเรียนคาราวีทยาลัยได้ โรงเรียน
พัฒนา โรงเรียนประชาบาลวัดคอกเงิน เมื่อทำท่ายกคนได้ขยายแถว
เป็น ๔ แถว คือ โคมแดงแถว ๑ ขาวแถว ๑ น้ำเงินแถว ๑ ขาวแดง
แถว ๑ เป็นสี่ธงชาติ แฉ่งคว้งงูขึ้นดีเดียวกับโคม

บทร้องยกกรรมประกอบทำโคม^(๑)

(ร้องดินถากระทุ้ม)

๑ การคัดคนเป็นผลพึงปรารถนา

ใช้คางขาแก้มือยเห็นอยุ่หน้ายหัน

แถวหน้าแก้หกสามแถวตามที

แถวเดี่ยวตรงไปได้ระยะ ๑

๑ ทำที่หนึ่งพึงจำกำมือแน่น

ดัดแขนขวาซ้ายซ้ายจังหวะ

เหยียดแขนทั้งสองข้างหว่างอุระ

แถว^Xรุ่นบน^Xค้ำ^Xระ^Xบนลง ๑

๑ ทำที่ตั้งต้องก้าวเท้าข้างขวา

เหยียดแขนตั้งแบกถึงบ่าขวาซ้ายขยับ

แถวเปลี่ยนเท้าก้าวทำตามจำนวน

ทรงตัวตรงอย่าเอียงเอียงไปมา ๑

(๑) พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์ (แม่จัน วสันตสิงห์) แต่ง

๑ ทำที่ด่านมอหงส์สองคองกำแน่น

หมุนแชนรอบคองทวงขวา
แล้วหมุนกลับทางซ้ายได้ดีครา
ถ่วงแปดรอบสองทำเป็นพดด้ ๑

๑ ทำที่ด่านคชธรมชน

เขี้ยวตัวหันทางขวาคงที่
แล้วเปลี่ยนซ้ายย้ายทางข้างละที่
พดครบดีตัวตรงมอของพดด้ ๑

๑ ทำที่ท้ายกมฮมาทบนเขี้ยว

ขวาถัดเร็วเพื่อให้ถัน
เปลี่ยนซ้ายย้ายจังหวดละกัน
ถัดถันไปข้างหลังแล้วยังรีด ๑

๑ ทำที่ท้ายกมฮคองทหว่างหัว

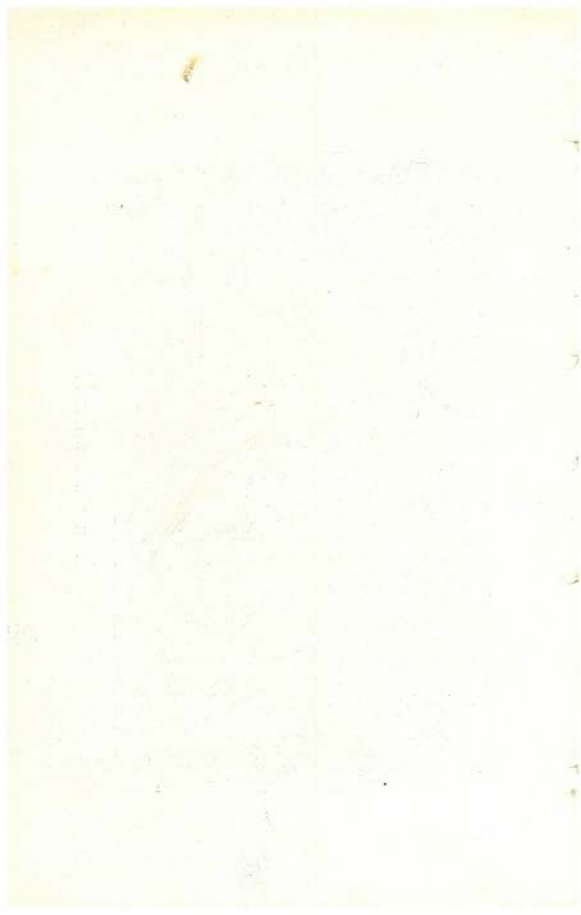
แล้วโน้มตัวที่บนนไปจนคิด
จนลงช้าคตจนค
พดครบถันมออย่าคิตหยุดทันค ๑

๑ ทำที่เจ้าคมฮฐคให้คอง

แชนขวาโมกตงเขี้ยวค
เปลี่ยนซ้ายบ้างทำอย่างทักคฮนไว้
พอนมคได้คคองคังคคมา ๑

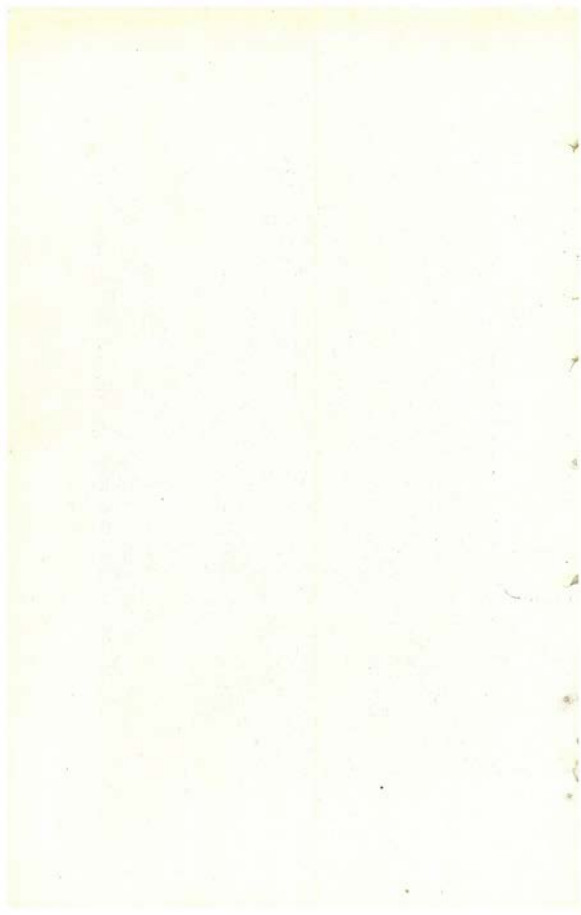

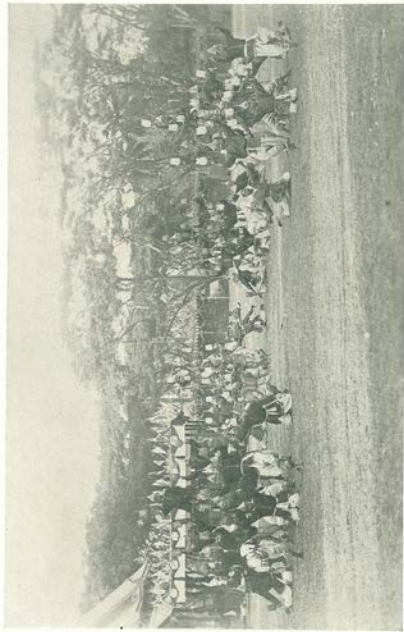
รำโคม จังหวัดนครราชสีมา

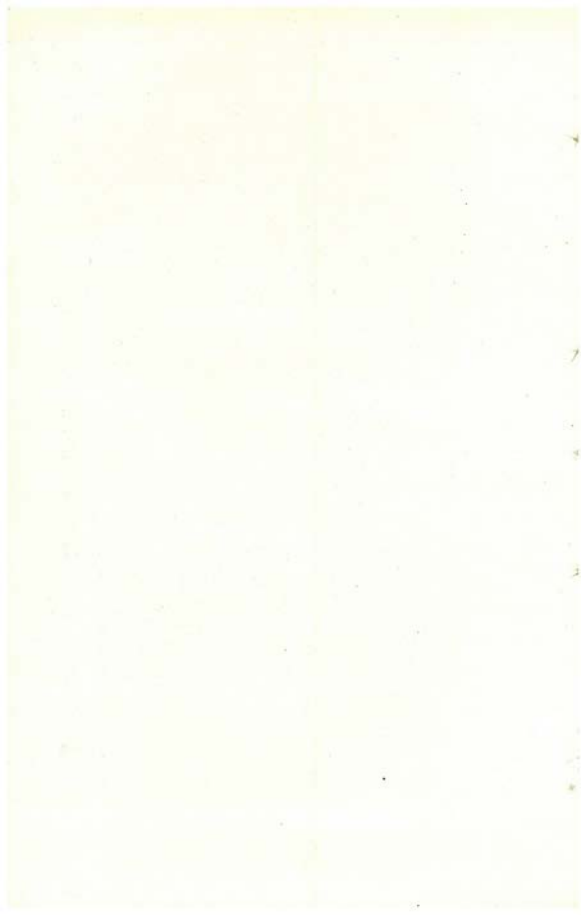

ราโกม จังหวัดนครเข่งใหม่

รำโกมต๋อรูป้อม จังหวัดนครเขื่องใหม่

๑ ทำที่แปดต้องทำกำม้อแน่น

ดัดค้แขนเหยียดกายไปฝ่ายขวา

แล้วเปลี่ยนย้ายซ้ายบ้างข้างอวรา

เป็นจิ้งห่อซ้ายห้าห้าครั้ง ๑

๒ ทำที่เก้าเข้ามอฐุนเหนือหัว

ก้าวเท้าเรียงตัวทรุดลงนั่ง

แล้วเปลี่ยนเท้าก้าวไปอย่าให้พลั้ง

ได้ตั้งทงจนลงคงพอดี ๑

๓ พอทำเสร็จออกเคียวอย่าเนิ่นนาน

ไปที่แถวหน้ากระดานเข้าตามทัก

เล็ดดอมจะเคียวถ่วงทวนทวย

ไม่เจ็บไร ได้มีความสุขเฮย ๑

พอเสร็จการแต่งแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จขึ้น

เสด็จทอดยสุเทพ

วันที่ ๓๐ เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จจากที่ประทับ โดยกระบวนรถยนต์พระที่นั่งไปยังเชิงคอยสุเทพ มีภคนายตำรวจภูธรนำเสด็จ พระยาเพชรพิไชยศิริสวัสดิ์ นิ่งหน้ารถพระที่นั่งตามตำแหน่ง เมื่อเสด็จถึงเชิงคอย ทรงพระเกษม

ภูษามาลาถวายเครื่องสูง มีนายตำรวจและปลัดมณฑลประจำจังหวัดเคิ
 นำพระเกี้ยว แม่ทัพที่ ๒ ผู้บัญชาการทหารบก ราชองครักษ์ เคิรตามพระ
 เกี้ยวที่ประทับและพระเกี้ยวสมเด็จพระบรมราชินี ทหารบนใหญ่ที่ ๘ หาม
 พระเกี้ยวมีนายทหารกำกับ ข้าราชการ ราชบริพาร ขึ้นน้ำบัลังก์ เปิดเดิน
 กันเคิรตามเสด็จบ้าง และเจ้าผู้ครองนครจัดช้างผูกกุ่มไว้สำหรับที่เชิรคอย
 ด้วย รวมเกี้ยวหาม ๓๐ ม้า ๒๐ ข้าง ๖ และประทับรัชนีที่มณฑล ไม้
 และผาสด คำถาหมศิลป์ เสด็จถึงที่ประทับบนคอยสุเทพเวลาเที่ยงวัน
 ประทับที่ม่อนจ้อกบ๊อก ซึ่งเป็นเรือนของเจ้าผู้ครองนครจัดถวาย กอง
 รักษาการทหารมหาดเล็ก ทหารบกวันที่ ๘ และคำว่าภุรจักรักษามรักษา
 ความระเบียบ

เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา มีการจุดบอกไฟซึ่งตามวัดต่าง ๆ จัดมาจุด
 ถวายช้างที่ประทับ

การสมโภชพระมหาธาตุคอยสุเทพ

เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย
 สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินจากที่ประทับบนคอยสุเทพขึ้นไป
 ยั้งสถานพระมหาธาตุ ทรงพระสุหร่ายธงพระมหาธาตุ และโปรดเกล้าฯ
 ให้เจ้าพนักงานนำผ้าสีชมพูไปห่มองค์พระมหาธาตุ ทรงจุดเทียนทองเงิน
 บูชาพระมหาธาตุแล้ว เสด็จเข้าในพระวิหารทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ
 พระสงฆ์ มีพระเทพมุนีเป็นประธานเจริญพระพุทธมนต์ กับ สวดมนต์อย่าง
 ประเพณีเมืองจวบ ทรงเครื่องนมัสการทรงธรรม พระผัดวัดสะแกแดง

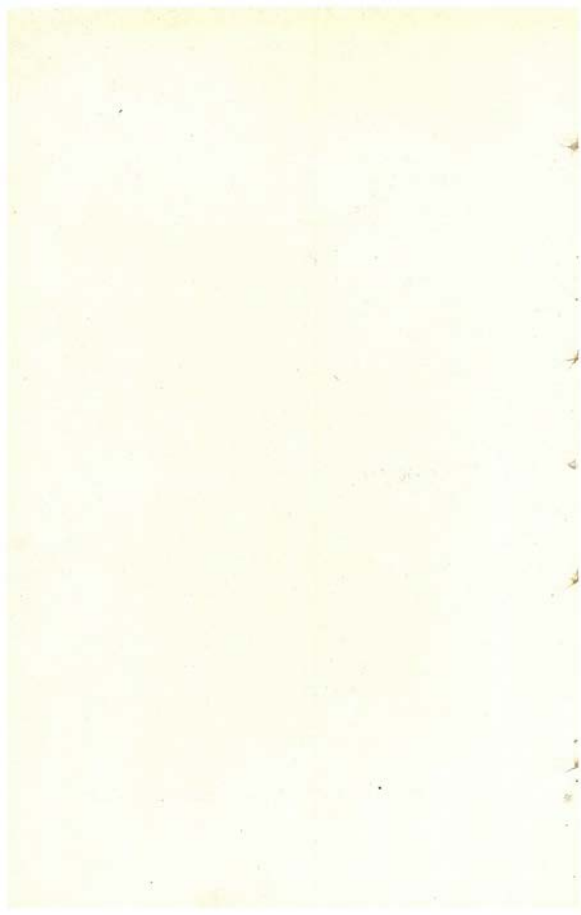

ดอยสุเทพ นครเชียงใหม่

ทอดพระเนตรปล่อยโคมลอยบนดอยสุเทพ นครเชียงใหม่

พระบรมเทกนา เวสดันตราตก ถิ่นท่นครถิ่นท่น ทานของอย่างพื้นเมือง
ถวายถิ่นท่นหนึ่ง แล้วเสด็จออกจากพระวิหารพระเทพมุนีนั่งดวดคำนึงการ
จบแล้ว ทรงเคียนประทักษณพระธาตุพร้อมด้วยพระสงฆ์เจ้านายราช
บริพารแลราษฎร พระสงฆ์เคียนรอบใน กระบวนเสด็จเคียนรอบกลาง ราษฎร
เคียนรอบนอก พอครบ ๓ รอบทรงจุฬีไฟพะเนียงเป็นพุทธบูชา แล้วทอด
พระเนตรการปล่อยโคมลอยที่ถ่านพระมหาธาตุ ซึ่งคามวัดต่าง ๆ จัดถวาย
ได้เวลาสมควรเสด็จกลับที่ประทับแรมบนเคยสุเทพ โดยพระเกี้ยว^๕หาม

เสด็จทอดพระเนตรการปล่อย โคมลอย

ประพาสสวนกุหลาบของพระราชชายา

และบวักहांที่ค้อยสุเทพ

วันที่ ๓๓ เวลา ๗.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
บรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการปล่อยโคมลอย
และประพาสสวนกุหลาบของพระราชชายา แล้วทรงถ่ายรูปวิวต่าง ๆ
พอเวลาสมควรเสด็จกลับที่ประทับ

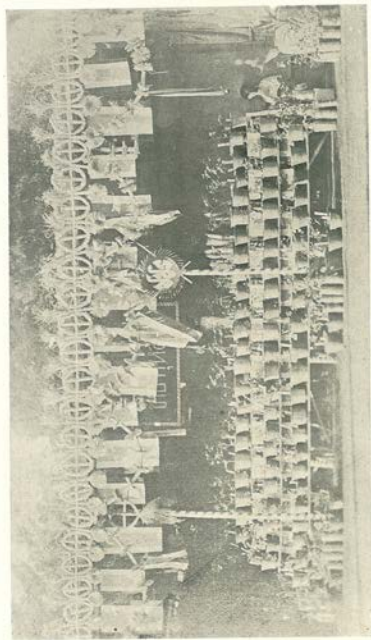
เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา เสด็จประพาสบวักहांโดยพระเกี้ยว^๕หาม
นายตำรวจภูธรและปลัดมณฑลประจำจังหวัดนำเสด็จตามหน้าที่ เสด็จถึง
แหลมต้นทรงถ่ายรูปวิวที่นั่น แล้วเสด็จมาประทับที่เรือนพักคากอากาศ
ของมิสเคอร์ เคอร์เปิล ผู้จัดการห้างบอมเบ เจ้าของบ้านตั้งเครื่องน้^๕รา
ถวาย และเลี้ยงบรรบริพารทั่วกัน เวลา ๓๗.๓๐ นาฬิกา เสด็จกลับจาก
บวักहां ถึงที่ประทับเวลา ๓๘.๐๐ นาฬิกา

เสด็จจากคอยสุเทพ

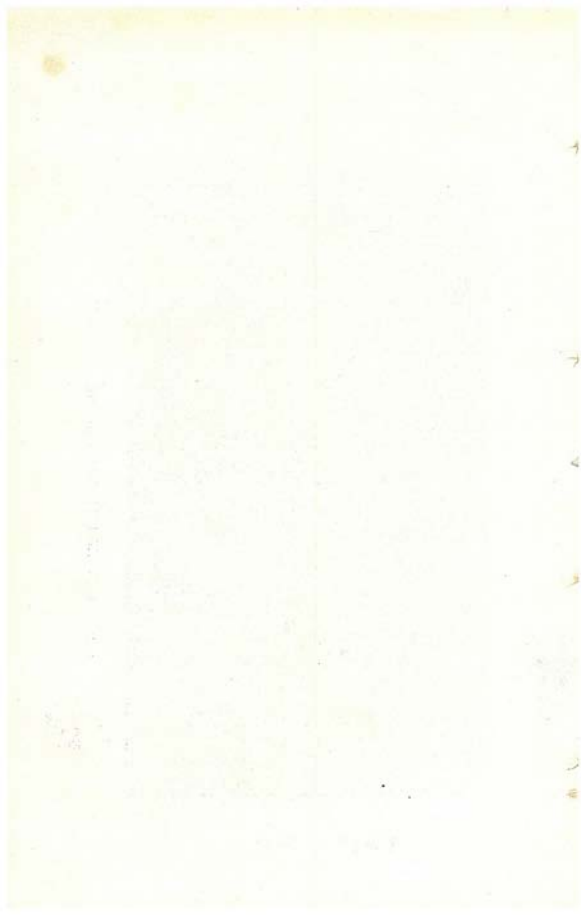
วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๓๐.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จจากคอยสุเทพโดยกระบวนพระเถาหมและม้าอย่างชาชน นายตำรวจภูธรและปลัดมณฑลประจำจังหวัดนำเสด็จตามหน้าที่ และประทับรถยนต์ที่ลาดถึงเชิงคอย เวลา ๓๓.๓๐ นาฬิกา เสด็จประทับรถยนต์พระที่นั่งทรงถ่ายรูปสถานที่ต่าง ๆ เป็นการเฉพาะพระองค์ พระยาเพชรพิสัยศรีสวัสดิ์ค้ำหน้ารถพระที่นั่งตามตำแหน่ง เสด็จกลับถึงที่ประทับแรมศาลารัฐมณฑลพายัพเวลาเที่ยงวัน

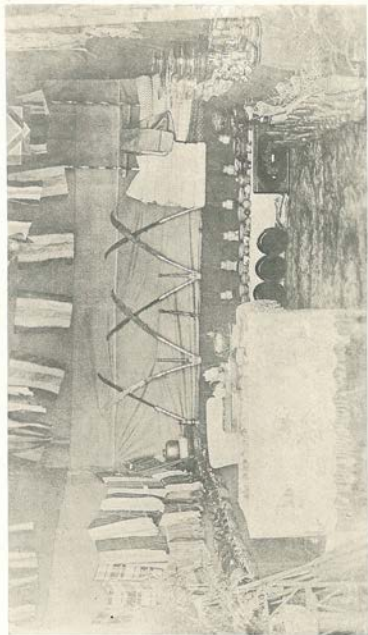
เสด็จทอดพระเนตรการแสดงหัตถกรรมพื้นเมือง

ครั้นเวลา ๒๓.๓๐ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีโดยรถยนต์พระที่นั่ง ไปทอดพระเนตรการแสดงศิลปหัตถกรรมในบริเวณโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ซึ่งจัดอย่างงานแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียนเนื่องในงานฤดูหนาวในกรุงเทพฯ ณ ที่นี้มีข้าราชการผู้ใหญ่คอยเสด็จ มีสมุหเทศาภิบาลเป็นประธาน เมื่อรถพระที่นั่งเทียบที่ สมุหเทศาภิบาลกราบบังคมทูลเบิก ข้ามาคยศรี เจ้าบุรีรักษ์มาคยศรี เจ้าราชภาคินัย ผู้เป็นเจ้าหน้าที่ นำทูตของชุดพระบาท เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรงานแสดงศิลปหัตถกรรมของชาวพื้นเมืองในมณฑลพายัพ มีช่างทอง ช่างเงิน ช่างเงิน ช่างปั้น ช่างเคลือบ เป็นต้น

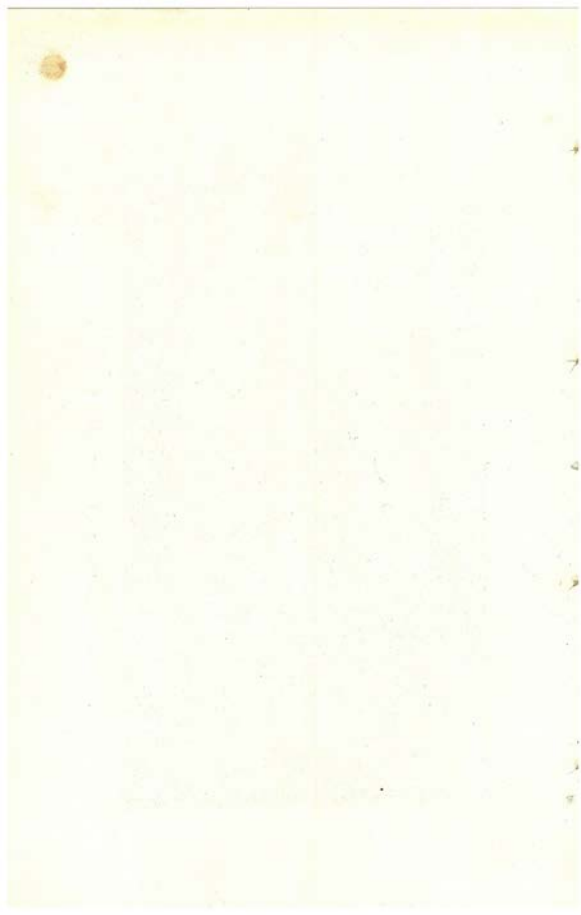

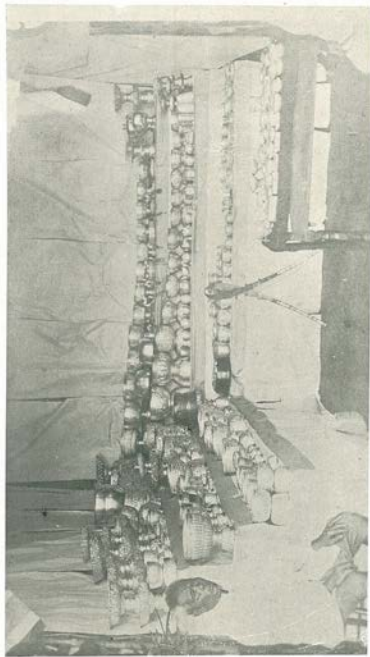
ร้านแสดงต้นกล้วยในงานแสดงหัตถกรรม เชียงใหม่

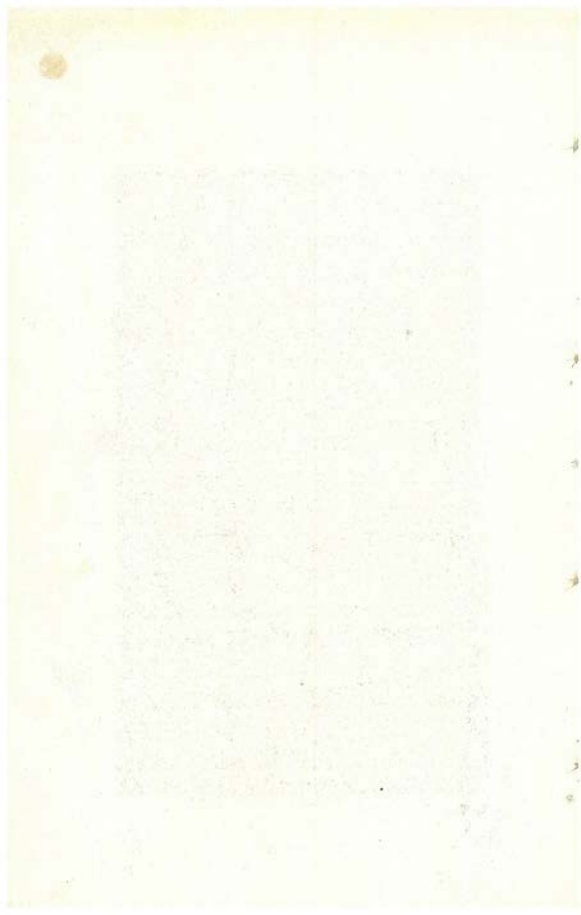

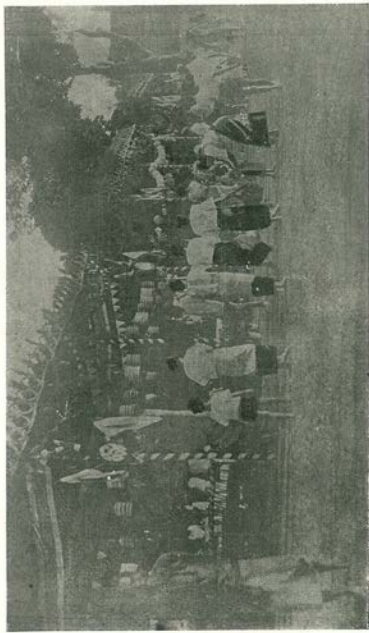
ร้านแสดงหัตถกรรม เชียงใหม่

ร้านแสดงเครื่องเงินในงานแสดงหัตถกรรม เชียงใหม่

ประหาราษฎรมาดูการแสดงหัตถกรรมและบริเวณพิพิธภัณฑ์ เชียงใหม่

Exhibits of the Commission of the European Communities

มีจำนวนราว ๕๐ ร้านรวมทั้งร้านค้าไม้และอาหารด้วย รอบบริเวณโรงเรียน
ยุพราชวิทยาลัย ทรงซื้อสิ่งของต่าง ๆ และเจ้าของร้านนั้นยอมเกล้า ๆ ถวาย
สิ่งของแล้วแต่เจ้าขุนประทีปพลับพลายกทอดพระเนตรภาพยนตร์ของบริษัท
พินนากร พอได้เวลาสมควรจึงกลับ

งานแต่งคือปักษีกรรมนี้ ได้เปิดให้ประชาชนเข้าดูเข้าซื้อสิ่งของ
ได้ทั้งกลางวันและกลางคืน กลางคืนก็มีมหรสพ เช่นภาพยนตร์ และขอ
เมือง พิณพาทย์ ทุกคืนไปจนแต่เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์จากเชียงใหม่แล้ว
จึงได้เลิกงาน

เสด็จออกรับพวกพ่อค้าจีนเชียงใหม่

วันที่ ๒ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
พระบรมราชินี เสด็จออกพลับพลา ณ มุขเทศาภิบาลกรมมณฑลเบิก
พวกพ่อค้าจีนจังหวัดเชียงใหม่เข้าทูลละอองธุลีพระบาท ขุนศิริวัณจารย์
กรมการพิเศษ อ่านคำกราบบังคมทูลพระกรุณาในนามแห่งพวกพ่อค้าจีน
จังหวัดเชียงใหม่ ถวายพระพรชัยมงคลดังนี้

คำถวายพระพรชัยของเหล่าพ่อค้าจีนจังหวัดเชียงใหม่

“ขอเศรษผาละของธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าพ่อค้าจีนจังหวัดเชียงใหม่ ขอรับพระราชทาน
พระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระ
บาท พระวราษญาไม่พินเกล้า ฯ

ด้วยในงานพระราชพิธีเดิเล็ก็เคยมณฑลฝ่ายเหนือ ได้ผ้าดะของชุด
พระบาทพร้อมด้วยงมเด็จพระบรมราชินี เดิเล็ก็พระราชดำเนินประพาส
จังหวัดเชียงใหม่ อันมีชื่อมาแต่โบราณกาล ว่าเป็นนครหลวงแห่งบ้าน
เมืองภาคเหนือครั้งนั้น บรรดาข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกด้วยเกล้า ๆ ว่า เป็น
พระมหากษัตริย์คุณเด่นเกล้า ๆ ประการหนึ่งก็โดยเป็นครั้งแรก ในพระประวัติ
กาลแห่งพระบรมมหาราชวงศ์จักรี ที่ได้มีพระมหากษัตริย์ราชเจ้าพร้อมด้วย
สมเด็จพระอัครมเหสีเดิเล็ก็ประพาสแว่นแคว้นนี้ ให้อาณาประชาราษฎร์ที่
มีเคยได้เฝ้าทอดระของชุดพระบาทได้ มีโอกาสเฝ้าทอดระของชุดพระบาท และ
อีกประการหนึ่ง การเดิเล็ก็เนื่องด้วยทรงตั้งพระราชหฤทัยไคร่ดอดของ
แดงดัดกับวังต่างระทุกธุระกิจของอาณาประชาราษฎร์ตลอดถึงการอาชีพ
เพื่อประจักษ์แก่แก่พระเนตรพระกรรณ

เหล่าข้าพระพุทธเจ้า เป็นพ่อค้าโดยอาชีพ บ้างก็มาแต่คนนอกพระราช
อาณาเขต และบ้างก็ได้พึ่งพระบรมโพธิ์สมภาร ตั้งภูมิลำเนาอยู่นาน
เมืองนั้นนับเนื่องกันมาแต่บรรพชน อันนับเป็นกาลนานมาแล้ว เหล่า
ข้าพระพุทธเจ้าต่างมารดกราบบังคมทูลพระกรุณาโดยสุจริตธรรมว่า ถึงแม้
เหล่าข้าพระพุทธเจ้าจักต่างชาติกำเนิดกับชาวพื้นเมืองผู้เป็นเจ้าของบ้านโดย
ตรง แต่ก็คงได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ความยุติธรรม ความพิทักษ์
รักษา และความร่มเย็นผาสุก ๆ ๑๑ เท่าเทียมกับชาวชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน
เหมือนกัน แม้จะกราบบังคมทูลพระกรุณาให้แน่นแน่น ว่าข้าพระพุทธเจ้า
ทั้งหลายได้รับผลอันยิ่งยวดกว่าชนต่างประเทศต่างภาษาบางชาติ ก็เป็น
ความจริงที่เห็นกันอยู่ ดังนั้นจะมีอะไรอีกเล่า ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะ

ควรปดียนตั้งกว่าพระโยชนันได้ รับอยู่อย่างอุ้นหนาผาคังแล้ว และทนน
ก็เนื่องด้วยพระมหากษัตริย์คุณแห่งพระมหากษัตริย์ ในพระบรมมหาราชวงศ์
จักรี ซึ่งมีท่านได้ ภาวของชุดพระบาททรงเป็นพระมูรชอยู่

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอเว้นเสียจะไม่กราบบังคมทูลพระกรุณาถึง
ความดีมีคุณ อันเป็นมกแผ่นแน่นหนาจะวางคนไทยกับจีนซึ่งทราบกันดีอยู่
แล้ว ขอรับพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณาเลยไปว่า แม้ได้ภาวของ
ชุดพระบาทเสด็จมาถึงถว้ราชสมบัตินายยังไม่ถึง ๒ ขอบบับบริบูรณ์ ก็ได้ทรง
พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ จัดตั้งพระราชกิจอันดีอันแต่เพื่อความวิวัฒนา
การแห่งชาติและบ้านเมือง ถ้าเร้าเป็นมรรคผลมาแล้วเป็นชนกปรการ
ถึงในการพาณิชย์การ อันเป็นสิ่งที่เหล่าข้าพระพุทธเจ้าเกี่ยวข้องอยู่โดยส่วน
ใหญ่ ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการทำนุบำรุงเป็นอย่างดี
เป็นผลให้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีใจอยู่เต็มอว่า การงานแผนกนี้จะเจริญ
รุ่งเรืองยิ่งขึ้นต่อไป

การที่ได้ภาวของชุดพระบาทพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีได้เสด็จ
พระราชดำเนินมาทรงเยี่ยมมืองนี้ ประจวบกับวันขึ้นปีใหม่โดยจันทร์
กติกาลของชนชาติจีน ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจึงได้เป็นมหาสุกมงคลฤกษ์
จึงขอรับพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณาถวาย
พระพรชัยมงคล ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอตั้งสัตยาธิฐานเจริญถึงอัน
เป็นที่เคารพยังมีคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นประธาน โปรดอภิบาลบำรุงรักษา
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ
สมเด็จพระบรมราชินี ผู้เป็นคู่เคียงพระราชฤทัย ให้ไว้ด้วยพระอุทิศทว

กราบ พระโรคาพารออย่ากราบถวายพระบาทยุคล ทรงเจริญพระชนมายุยิ่ง
ยืนนาน ทรงพระเกษมสำราญเรืองรุ่ง แม้ทรงนั่งพระราชกิจอันใด ขอ
อุปคัลป์พระราชหฤทัยทุกประการ เทอญ.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าพ่อค้าจีน

จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑

พออ่านจบได้น้ำกิมฮวยของข้ากับทิมกาไหล่ทองบรรจุคำถวายรับมั่งคด
ทุกเดว ๑ ถวาย ที่หลังหีบมีอักษรจีนลงยา ๔ คำว่า “เขี้ยว. ชั่ว.
บ๊อ. เกียง.” แปลว่า “ขอให้พระองค์ (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และ สมเด็จพระบรมราชินี) มีพระชนมายุยืนนาน” พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบดังนี้

พระราชดำรัสตอบพวกพ่อค้าจีนเชียงใหม่

“เราได้ฟังถ้อยคำของท่านทั้งหลายซึ่งกล่าวถวายรับให้พรเราพร้อมทั้ง
พระวชิรฯ กระทำให้เป็นที่ขบใจเรายิ่งนัก เพราะนอกจากเป็นเครื่อง
จำเริญอายุค้ำชูในศรีทวงศ์คือตัวเราให้ปรากฏด้วยหนึ่งแล้ว ยังเป็นเหตุ
ระลึกใจให้เราใคร่ที่จะพูดถึงความสัมพันธ์ ในระหว่างคนไทยกับจีนคือเดิมจาก
ที่ท่านทั้งหลายได้กล่าวเป็นเชิงแปลความไว้ตอนหนึ่งแห่งคำอ่านวพรนอีก
ด้วย

อันที่จริง ความสัมพันธ์ ในระหว่างคนไทยกับจีนนี้ จะต้องมีมาใน
บั้นหรือในเวรอันหนึ่งตามได้ ได้มีมาแต่ครั้งโบราณกาลตามนานมาแล้ว

ถึงแม้ ไทยกับจีนจะไม่ใช้สัญชาติเดียวกัน แต่เพราะไทยกับจีนได้ ไม่มา
ค้าขายทำการติดต่อกันมาด้วยความเรียบร้อยเป็นเวลายาวนานจนจนดินทิศเชื้อ
เป็นอย่างกันเอง ข้าศึกความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกันเป็นเหตุจูงใจ
คนไทยมีตัวเราเป็นชาติ ให้บังเกิดความรักใคร่นับถือกันเต็มเหมือน
พี่น้องหรือมิตรสหายของไทยทีเดียว

อีกประการหนึ่งถ้า ประชาชนชาวจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร
ตั้งเคหสถานและประกอบกิจการอาชีพอยู่ในเมืองไทยก็ได้ทำความเจริญให้แก่
ประเทศสยามเป็นอเนกประการ พระยานหัตถ์ฐานที่แลเห็นได้ง่ายซึ่งควร
หยิบยกรับไว้ในที่นั้น ก็เช่นการกสิกรรมและพาณิชย์กรซึ่งพวกท่านได้
จัดทำอยู่ในบัดนี้เป็นตัวอย่าง ทั้งในบางครั้งบางสมัยจีนยังได้เมืงกถึงช่วย
เหลือราชการบ้านเมือง ตลอดจนช่วยในการรุกคืบดำรงตนประโยชน์อย่าง
อื่น ๆ อันเป็นเครื่องสนับสนุนเพิ่มพูนความเจริญแห่งชาติให้ดำเนินก้าวหน้าไป
ก็ยังมีอีกมากมาย

ท่านทั้งหลายจงมั่นใจเถิดว่า คนจีนที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย แม้จะ
แตกต่างกับคนไทยก็แต่เพียงชาติกำเนิดเท่านั้น แต่ในส่วนนิสัยอันน่า
อันชอบธรรมซึ่งคนจีนควรจะพึงมีทั้งนี้แล้ว คนจีนจะไม่แตกต่างกับ
คนไทยเลย ตัวเราพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ของเราได้พยายามอยู่ด้วยอย่างเต็ม
ที่จะให้คนจีนได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ความยุติธรรม ความพิทักษ์
รักษา และความเสมอภาค ฯลฯ เท่าเทียมกับคนไทยผู้เป็นเจ้าของถิ่นฐาน
บ้านเมืองเหมือนกัน

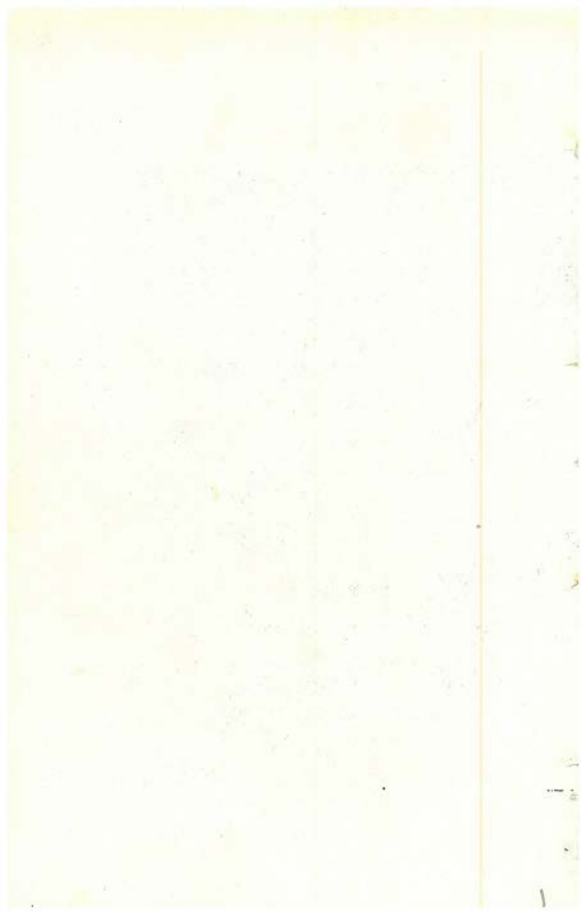
วันนั้นท่านทั้งหลาย ถือว่าเป็นศุภวารดิถีฤกษ์ดีติดกาลตรงกับวันขึ้น
ใหม่ทางฝ่ายจีนโดยจันทร์ทศนิยม ได้พร้อมพร้อมกันมาส่งไมตรีอันมาค
ณที่นี้ขอรับให้พวกเรา ฉะนั้นในนามแห่งคนไทยและชาติไทยซึ่งมีตัวเรา
เป็นประมุข เราขออัญวยพรให้ท่านทั้งหลายผู้มีอริยาบถไมตรีหวังดีคือ
ตัวเราพร้อมทั้งพระวชิร จงคงประเสริฐในจุลพิรพรทั้งดี ประสงค์
แต่ตั้งเป็นศรีสู่ภมรคงสวัสดิ์ นิภาสไว้ด้วยพรหมพิมิตุอันทวีคูณ ประกอบ
การค้าขายฉิบมาเสถียรโดยลำดับเป็นนิรันดร์ นิรันดร์ เทอญ”

การสนทนาระหว่างพระสังฆ

ภายหลังเวลาที่เสด็จออกมารับพสกปอคำจันทน์จังหวัดเชียงใหม่ และได้
ทรงมีพระราชดำริตั้งคองเสด็จแล้ว ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์
พระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี มีภานายกทรงจูงพระม้าเสด็จไป
วัดพระสิงห์ ทหารบกกรมที่ ๘ กองเกียรติยศกระทำวันทยาอุส แตรวง
บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เสด็จประทับในพระวิหารหลวง ทรง
จุดเทียนทองเงินบูชาพระพุทธปฏิมากรแล้ว ทรงมีคองพระสังฆพร้อมด้วย
สมเด็จพระบรมราชินี พระสังฆมีพระเทพมุนีเป็นประธานเสด็จพระพุท
มณฑลภาดา เจ้าพนักงานประโสมเครื่องดุริยางค์ แล้วโปรดเกล้าฯ
พระราชทานทองให้เจ้านายข้าราชการมีคองไป ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ
แล้วประทับพระราชอาสน์ พระราชาคณะถวายอภิเษกเสด็จเสด็จออก
ประทับพระราชอาสน์ ที่หน้าพระวิหาร ทอดพระเนตรเห็นครัวทานตามประ
เพณีเมือง พระราชสาธิตพสกปอมาพ้อนับครัวทานที่หน้าพระวิหาร

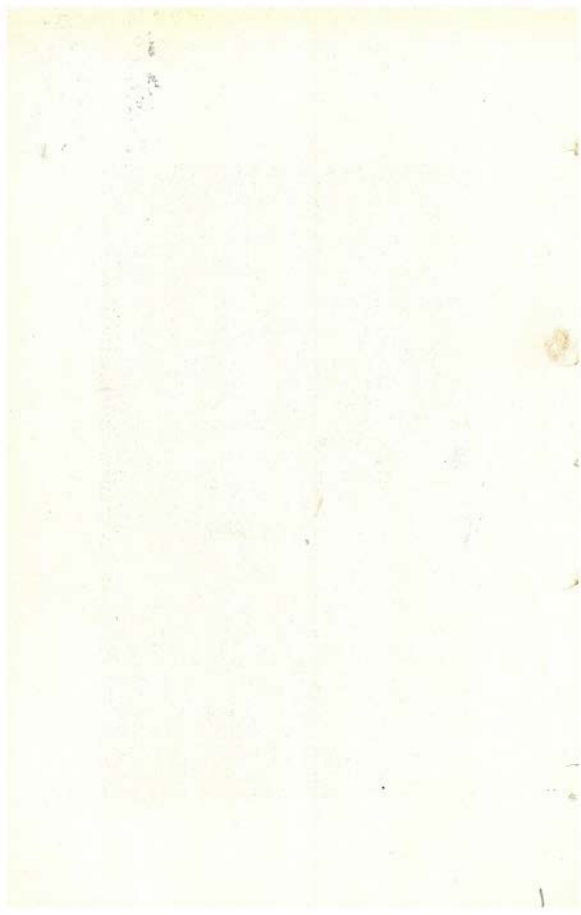

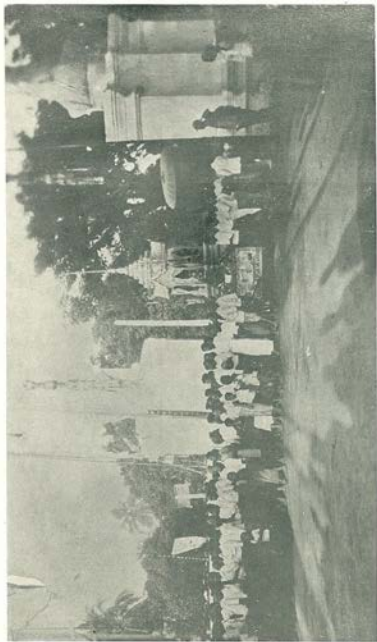
ประทับหน้าวิหารหลวงวัดพระสิงห์ทอดพระเนตรแท่น
ครวฑาน ในการสมโภชพระสิงห์ เชียงใหม่

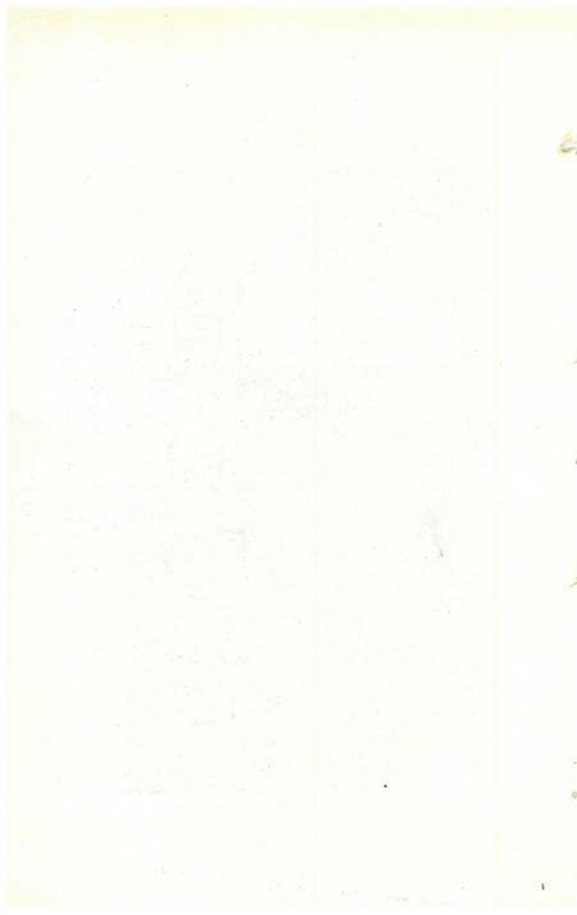

นักฟ้อน ๆ นำกระบวนแห่ควัทานในการสมโภชพระสิงห์ เชียงใหม่

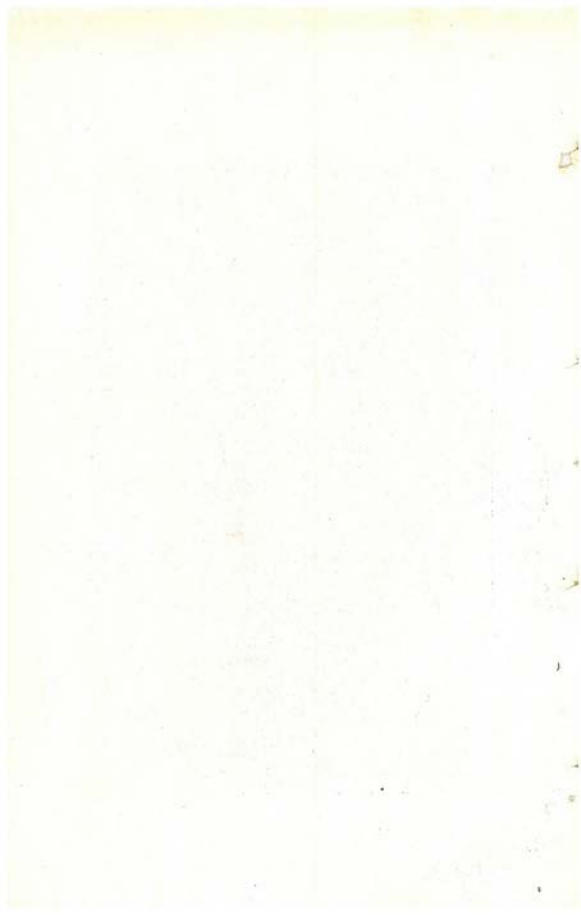

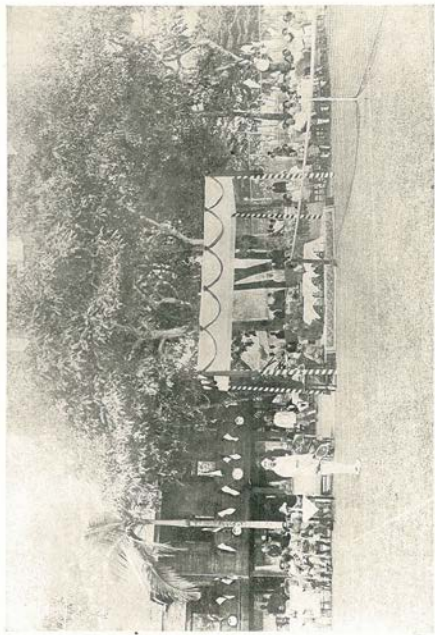
กระบวนแห่ควมทการสมโภชพระสึงห์ เชียงใหม่

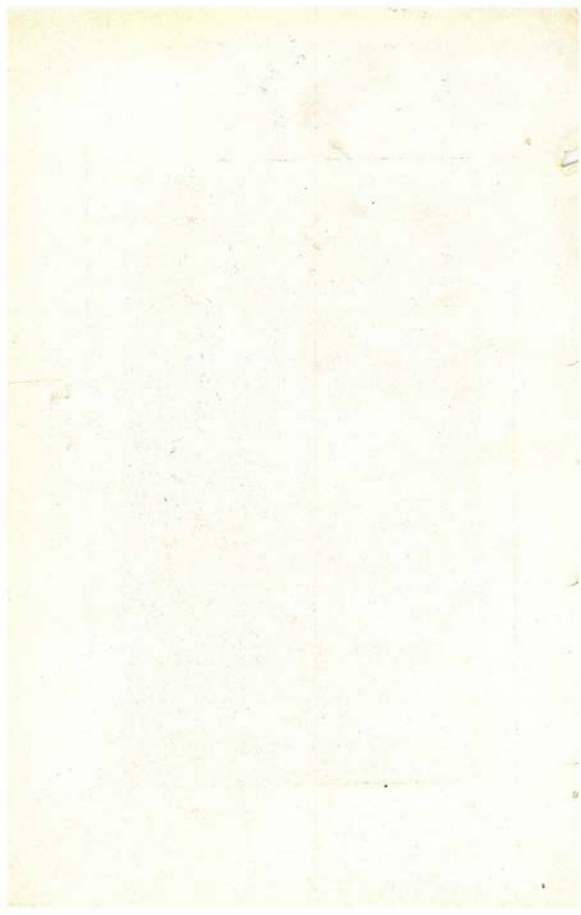

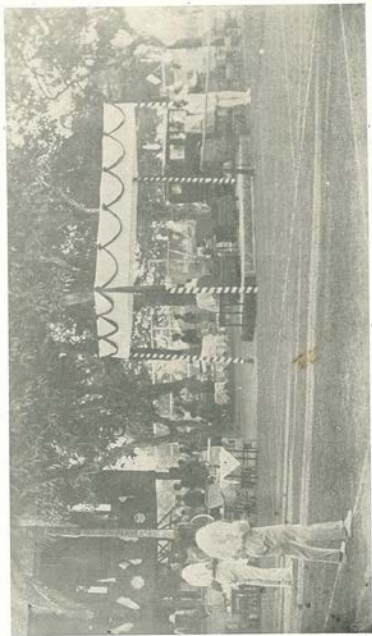
กระบวนแห่ครวทานในการสมโภชพระสิงห์ เชียงใหม่

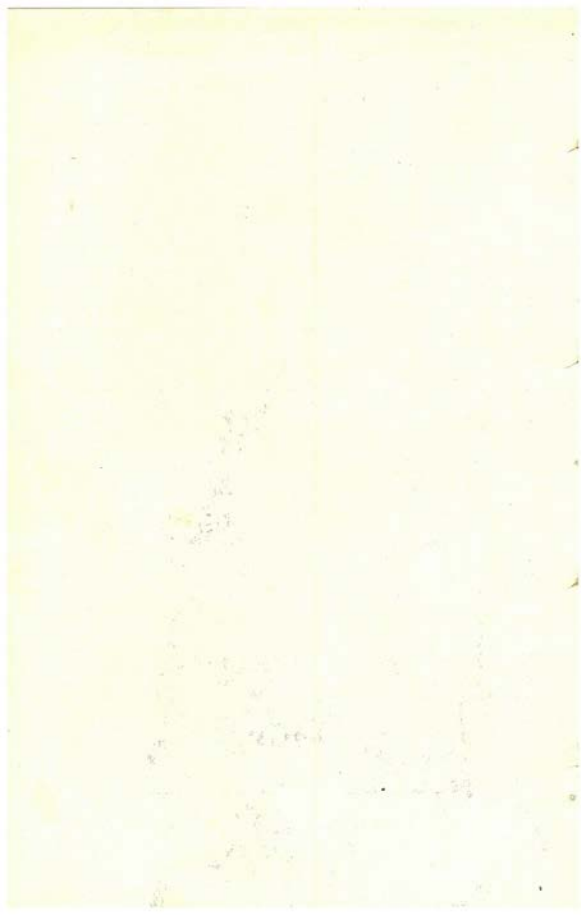

สโตนวอลล์ เชียงใหม่

ทอดพระเนตรเทนนิสโมสรวรรัฐเชียงใหม่

กระบวนแห่ครัวทานทำเป็นรถภาพเทียบเรื่องเวรด้านละคราคค ตั้งแต่กัณฑ์
ทศพรถึงนครกัณฑ์ รวม ๓๐ กัณฑ์ มีกระบวนพอกเสวย^๕จัดมาเป็นพิเศษ
อีกกระบวน ๓ รวมเป็น ๓๔ กระบวน รถภาพและรถกระบวนแห่ครัว
ทานนั้นออกบุญกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรในตำบลเมืองเชียงใหม่ค้อมถ
ตะกระบวน กระบวนหนึ่งมีคนชักรถและเคียวตามนับตั้งหลายร้อยคน รวม
ทั้งหมดจำนวนคนเหยียบหมื่นเต็มตามวัด หัวหน้าของครัวทานทุก ๆ
กระบวนได้นำพานดอกไม้ธูปเทียนไปถวายให้ทรงอนุโมทนาที่หน้าพระที่นั่ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอนุโมทนาแล้วพระราชทานเงินเข้าส่วนกุศล
กัณฑ์ต้น ๔๐ บาท กัณฑ์ต่อไปกัณฑ์ละ ๓๐ บาททุก ๆ กัณฑ์ เสร็จ
การแห่ครัวทานพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ เบิกโศกาดให้ประชาชน
มีศอกพระสงฆ์ แล้วมีงานมหรสพ คือ ดึก ภาพยนตร์ ร้องเมือง และ
ดอกไม้ไฟฉลองในการดมโภชต่อไป

เสร็จในการพิธีดมโภชพระสงฆ์แล้ว เสด็จส่งโมดรถนารี พระยา
กฤษณาราชอำมรยศกับภรรยาบังคมทูลเบิกกรรมการส่งโมดรถนารีของชุด
พระบาท เสด็จประทับที่ประทับทอดพระเนตรการเดินรถแทนนี้ส่ง ดมวิช
ส่งโมดรถเครื่องนำชาถวาย และเสวยราชบริพารทักกัน เวลาบ่ายแก่แล้ว
เสด็จกลับที่ประทับ

เสด็จกลับแล้ว ประทับเสวยพระกระยาหารพร้อมด้วยเจ้านาย
ราชการบางท่านที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสวยมารับพระราชทาน
อาหารในตอนค่ำนั้น คือ หม่อมเจ้าอรรถกฤษ พระยาอนริยดิษฐ์เดช กับ
คุณหญิง พระยาสุรศักดิ์สงคราม และพระศักดิ์ดิษฐ์ พยเสวยเสร็จ

เจ้าจอมกมลพิพัฒน์ ครุและนักเรียน โรงเรียนศิวาลัยมณฑล โรงเรียน
ศรัยพราหมณ์วิทยาลัย โรงเรียนปิ่นดำรอนแยด โรงเรียนคาราวิทยาลัย
กับคณะดนตรี รวม ๖๔ คนร้องมโหรี (คอนเสิร์ต) เพลงคัมภีรณดย
ถวาย ทั้งได้นำมาลงไว้ด้วยใน พจนานุกรมฉบับนี้

บทร้องคัมภีรณดย

คำถวายพระพร (๑)

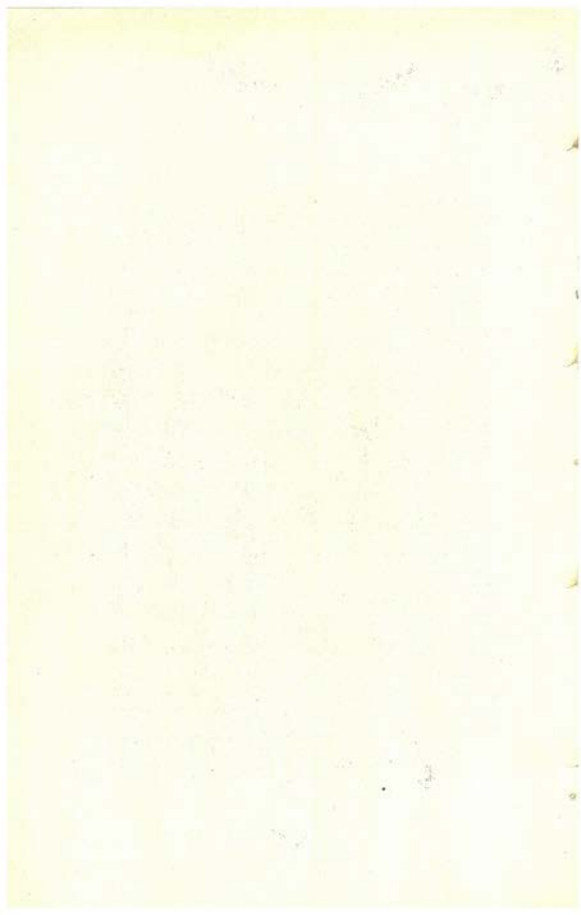
(ร้องแรกมธญ ๒ ชั้น)

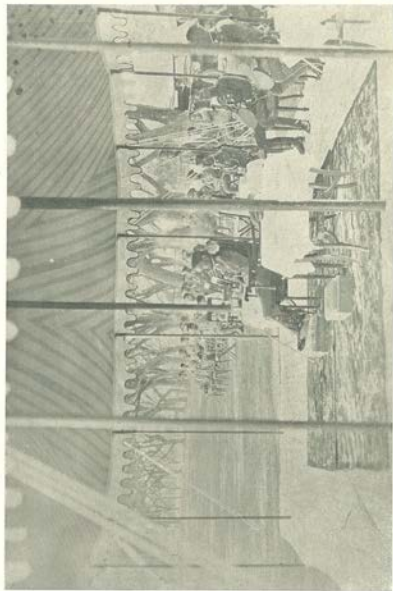
- ท่อน ๑ รบเร่ร่อนฝ่าละอองธุลี
ปกเกล้าเจ้าพระมากท้าวหน้า
- ท่อน ๒ ครุนักเรียนหญิงราชที่ได้นำ
รับบำเรอราชบันใดท
- ท่อน ๓ โดยความที่ปิติเป็นพิเศษ
เดชะพระเดชถึงเวียงเชียงใหม่
- ท่อน ๑ พระราชทานพระแสงธวัชฎาภิไธย
อภังไชยไฉไลต่างพระมณี
- ท่อน ๒ รบราชมรรคาไชยไฉไลประสิทธิ์
แต่บพิตร ขันคันทรีบันทูลศรี
- ท่อน ๓ ทั้งบรมฉมเด็จพระราชินี
จึงได้มีพระประสงค์กิจฉม เอย ฯ

(๑) พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์ (แน่น วรณคสังข์) แต่ง

ทอดพระเนตรการตักบาตรวัดพระสิงห์ เชียงใหม่

แสดงประเพณีในโรงทหาร เชียงใหม่

ก่อนไปร้องตามบทกัณนางดอยที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์ ให้มีให้ร้องเจ้าพระยาเทเวศร์
วงศ์วิวัฒน์ร้องเนื่องในการรับร้อง เสนา ขอฟ ครุณ เจ้าอิศาดี เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๔๓

วันที่ ๓ เวลา ๗.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
บรมราชินี เสด็จทรงรถยนต์พระที่นั่งมีรถนายตำรวจภูธรนำเสด็จ
ออกจากที่ประทับไปทอดพระเนตรการศึกลูกเสือ ความประเพณีเนื่องด้วยพระ
สิงห์ พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์คั่นหน้ารถพระที่นั่งตามตำแหน่ง ทอด
พระเนตรการศึกลูกเสือแล้วเสด็จขึ้นประทับรถยนต์ประพาสบ้านท่าคัน
บันไดเมืองเชียงใหม่ รากลับเสด็จประพาสถนนแม่ฮอนไปจนถึงบ้าน
บวกครก

เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา เสด็จทอดพระเนตรถ้ำอันงามยิ่งแล้วเสด็จ
โรงทหาร แม่ทัพที่ ๒ และผู้บัญชาการทหารและนายทหารคอยรับเสด็จ
ที่หน้ากรมบัญชาการกองพล เสด็จทอดพระเนตรที่ว่าการกองพล การ
ฝึกหัดทหารราบ ทหารปืนใหญ่ และสถานที่ต่าง ๆ ทิวแล้ว เสด็จประทับ
สโมสรเสนาบดีกระทรวง (สโมสรทหาร) มีการเล่นดนตรีพื้นเมือง แบบมโน
บาลีเกตุบอด ถวายทอดพระเนตร บุตรภรรยานายทหารทั้งเครื่องน้ำชาถวาย
และเลี้ยงแรกที่เชิญทิวหน้ากัน พอเวลาสมควรเสด็จกลับที่ประทับ

เวลาค่ำทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญ มิสเตอร์ คิมดิว เอ ฮาร์
วูด กงสุลเยนเนอราลอังกฤษ * มงดีเออร์คามินนิชคอง กงสุลฝรั่งเศส *
ค.ว. จ. ฉ. แมกเคน ผู้จัดการโรงพยาบาลโรคเรื้อน * ค.ว. อี. ก. กอรุค

ผู้จัดการโรงพยาบาลแมคคอมมิก ๓ เวเวอเรนค์ จ. ฮาร์วี่ อาจารย์ใหญ่
โรงเรียนปรีณธรอเยต ๓ มิดเคอร์ ค. ฟ. แมคฟี ผู้จัดการห้างบอเนียว ๓
มิดเคอร์ เอ. อ. เคอร์เปต ผู้จัดการห้างบอเนียว ๓ มารับพระราชทานอาหาร
ร่วมโต๊ะด้วย

ในโอกาสนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราช
อิสริยาภรณ์ จัตุรถาภรณ์ มงกุฎ แก่ ค. ร. ก. อ. แมคเคน. เบญจมา
ภรณ์ช้างเผือกแก่ มิดเคอร์ ค. ฟ. แมคฟี. เบญจมาภรณ์มงกุฎแก่
มิดเคอร์ เอ. อ. เคอร์เปต, เวเวอเรนค์ จ. ฮาร์วี่, ค. ร. อี. ก. คอรุต

ด้วยเสด็จเสด็จออกชลประทาน ทอดพระเนตรภาพยนตร์ของบริษัท
พัฒนาการที่จัดมาฉายฉลองพระเดชพระคุณ ประทับทอดพระเนตรอยู่พอ
ควรแก่เวลาแล้ว เสด็จขึ้น

วันที่ ๔ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราช
ทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก แก่นายพันตำรวจเอก
เจ้าชัยสงครามแล้ว ทรงรถยนต์พระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี
เสด็จประพาสเวียงเจ็ดลิน ทอดพระเนตรน้ำตกห้วยแก้วที่คดอยู่สูงชันแล้ว
เสด็จลงโมตรนอร์วี่ สมเด็จพระนางเจ้าอินศรีศักยเดชเสด็จว่างถวาย และเสด็จราชบริหาร
ทั่วกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตอนแทนนิส สมเด็จพระบรมราชินี
ทรงแนบมณคัน พอได้เวลาสมควรจึงกลับที่ประทับ

คำวันนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระราชสาชา เจ้าคารา
วักมี หม่อมเจ้าอลองภู เจ้าแก้วนอร์วี่ เจ้าจามรี และพระยาพรหมภู
กับคุณหญิง มารับพระราชทานอาหารร่วมโต๊ะด้วย

แสดงประทับห้วยแก้วดอยสุเทพ เชียงใหม่

เสด็จกลับคืนกรุงเทพมหานคร

วันที่ ๕ เป็นวันกำหนดเสด็จพระราชดำเนินกลับสู่กรุงเทพมหานคร เวลาเช้าที่หน้ากำแพงมีกองลูกเสือ พร้อมด้วยธงประจำกองตั้งแถวเสด็จ ดำรวจภูธรรายทาง บ้านเรือนโรงร้านที่อยู่ ๒ ข้างทางเสด็จตั้งเครื่องบูชาและตกแต่งอย่างวันรับเสด็จ พระสงฆ์สามัคคีมาตั้งประพาศถวายชัยนโคประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ที่สถานที่มีพระสงฆ์คอยส่งถวายนโคมีพระเทพมุนีเป็นประธาน กองเกียรติยศทหารเลขา เจ้านายข้าราชการกองผู้ว่าราชการประเทศตลอดบุตรภรรยาแต่งตัวเต็มยศคอยส่งเสด็จ เวลา ๘.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่งมีรถนายตำรวจภูธรนำเสด็จไปยังสถานีรถไฟ มีพระราชดำรัสปราศรัยแก่เจ้านายข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยที่มาคอยส่งเสด็จแล้วเสด็จประทับรถไฟพระที่นั่ง บรรดาผู้มาส่งเสด็จทั้งหมดต่างมีความเศร้าใจระอึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ เพราะระวางเวลาที่ประทับอยู่เชียงใหม่บ้านเมืองสงบทุกวิถีทาง ประชาชนมีความชื่นบานทั่วหน้า เมื่อมาค่อนเสด็จกลับเสียโดยเร็ววันดังนี้จึงควรรู้ ถัดส่งคดีย้ายไปตามกัน ครั้นเวลา ๘.๐๐ นาฬิกา กระบวนรถไฟพระที่นั่งเคลื่อนออกจากสถานีเชียงใหม่ พระยาราชนารถ สมุหเทศาภิบาล กับนายพันตำรวจเอก พระพิทักษ์ทวยหาญ ผู้บังคับการตำรวจภูธรมณฑล ตามส่งเสด็จในกระบวน และกราบบังคมลากลับเมื่อรถถึงเด่นไร่ย สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลกและมณฑลอื่นรับและเสด็จฯ มาเมื่อเสด็จไป - รถไฟใช้จักรไตรคอตถึงกลางวันกลางคืน วันรุ่งขึ้น

วันที่ ๖ เวลา ๓๓.๔๐ นาฬิกา รถไฟพระที่นั่งถึงสถานจิตรลดาส่งเจ้าคุณจาก
รถ มีพระราชดำรัสแก่พระบรมวงศานุวงศ์ และเจ้าทูลละของขุดพระบาท
ซึ่งมาเฝ้าทูลละของขุดพระบาทรับเสด็จตามสมควร แล้วเสด็จขึ้นประทับ
รถยนต์พระที่นั่งสู่พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

ถึงเวลาเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลฝ่ายเหนือ ทั้งไปและกลับ
ในคราวนี้ ๓๒ ราชว่ ด้วยพระบรมราชกฤษฎีกาให้หา ไม่มีเหตุการณ์
อย่างใดอย่างหนึ่งมาเฝ้าพานพระบาททุกทั้งในเวลาเสด็จไปและเสด็จกลับ
เลย

ในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินีเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลฝ่ายเหนือครั้ง^{๒๕} ระยะเวลา
ประทับอยู่จังหวัดใด ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสิ่งของ
แก่เจ้านาย ข้าราชการ และราษฎรบางคนที่ฝ่ายซ้ายและหญิงที่ได้อำนาจ
ช่วยเหลือสนับสนุนของพระเดชพระคุณวันเสด็จ มีรายนามในบัญชีต่อไปนี้

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
		ของบุตรท้องคำ ป. ป. ร. ลงชานัน ๒		
๓	มหาอำมาตย์ตรี	พระยาเพชรบูรณ์ (ตัน รักคปประจิต)	สมุหเทศาภิ บาลมณฑล พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๒	มหาอำมาตย์โท	เจ้าจักรคำชจรศักดิ์ (น้อยจักรคำคณาธำพน)	เจ้าผู้ครอง นครลำพูน	๒/๓๓/๖๘
๓	มหาอำมาตย์โท	เจ้ามหพรหมธรรมา (มหพรหมธรรมานัน)	เจ้าผู้ครอง นครน่าน	๒/๓๓/๖๘
๔	มหาอำมาตย์โท	เจ้าแก้วนครรัฐ (เจ้าแก้วนครเชียงใหม่)	เจ้าผู้ครอง นครเชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๕	มหาอำมาตย์โท	พระยาราชนารถ (จอม เปาโรหิตย์)	สมุหเทศาภิ บาลมณฑล พายัพ	๔/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
		ซองบุหรีเงินป.ป.ร.ทองคำชั้น๓		
๑	มหาอำมาตย์ตรี	พระยาเพชรพิชัยศรี ด้วงดี (แม่น้ำวสันต สิงห์)	ปลัดมณฑล เชียงใหม่	๒/๓๓/๑๑
๒	อำมาตย์โท	พระยาอนุถนนิรยากร (เลื่อน จารุจินดา)	ดำรงพากร มณฑล เชียงใหม่	๒/๓๓/๑๑
๓	รองอำมาตย์เอก	เจ้าแก้วดวงศรี ณเชียงใหม่	ประจำกรม รถไฟหลวง	๒/๓๓/๑๑
๔	นายพันตำรวจเอก	เจ้าไชยสงคราม (สมพมิตรณเชียงใหม่)	ผู้กำกับการ ตำรวจภูธร	๒/๓๓/๑๑
๕	รองอำมาตย์เอก	เจ้าน้อยพรหม		๒/๓๓/๑๑
๖	นายพันตำรวจเอก	พระพิทักษ์ทวยหาญ (ดิษฐ์ โทณวนิก)	ผู้บังคับการ ตำรวจ	๒/๓๓/๑๑
๗	อำมาตย์โท	พระประจักษ์พรนิกร (จร ถาวรบุตรี)	เกษมมณ ชลเชียงใหม่	๒/๓๓/๑๑
๘	อำมาตย์ตรี	พระพิพัฒน์รัตนการ (เว้ง กิวนนท์)	กรรมการ มณฑล	๒/๓๓/๑๑
๙	รองอำมาตย์เอก	พระรัตนเชครประชา นุกา (ทองอยู่วาริน)	พระอำมร มณฑล เชียงใหม่	๒/๓๓/๑๑

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๕	อำมาตย์เอก	พระประจักษ์ดิลกคำสัตว์ (วนชิต กาญจน วนิชย์)	แทนอธิบดี กรม ไปรษณีย์	๒/๓๓/๒๔
๓๖	อำมาตย์โท	พระเสถียรวิธานเกิดชัย (ทอง บุนนาค)	แทนนาย ช่างด้าน	๒/๓๓/๒๔
๓๗	อำมาตย์ตรี	เจ้าบุรีรัตน์ (น้อยแก้ว ณ เชียงใหม่)	ผู้ช่วยราช การจังหวัด	๕/๓๓/๒๔
๓๘	อำมาตย์ตรี	เจ้าราชภาทินัย (น้อย เมืองขึ้น ณ เชียงใหม่)	เสนายุทธ กรรมศาสตร์	๕/๓๓/๒๔
๓๙	รองอำมาตย์เอก	เจ้าสุริยวงศ์ (เมืองแก้ว ณ ลำพูน)	ดำรง ตำแหน่ง	๕/๓๓/๒๔
๔๐	รองอำมาตย์เอก	เจ้าราชดัมพันธวงศ์ (ถึงแก้ว ณ เชียงใหม่)	นายอำเภอ บ้านแม่	๕/๓๓/๒๔
๔๑	รองอำมาตย์ตรี	เจ้าประพันธวงศ์ (น้อยหมอก ณ น่าน)	เสมียนตรา จังหวัดน่าน	๕/๓๓/๒๔
๔๒	นายพันตำรวจตรี	เจ้าชัยวรเชษฐ (น้อยมงคลดิลก ณ เชียงใหม่)	ประจำกรม ตำรวจภูธร	๕/๓๓/๒๔
๔๓	รองอำมาตย์เอก	เจ้าราชดัมพันธวงศ์ (เทพวงศ์ มหาวงศ์ นันท์)		๕/๓๓/๒๔

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๔		เจ้าวงศ์เกษม ฌด่าปาง	ด่าปาง	๕/๓๓/๖๘
		คุมออกทองคำ ป. ป. ร. ลงยา		
๒๕	นายพันตำรวจเอก	เจ้าราชวงศ์ (แก้ว ภาพเมรุ ฌด่าปาง)	ผู้กำกับการ ตำรวจ	๒/๓๓/๖๘
		ແໜ່ນ ປ.ປ.ຣ. ທອງຄຳລຸງຂາຮື້		
๒๖	มหาอำมาตย์ตรี	พระยาสุเรนทรราชเสนี (เจิม จารุจินดา)	ปลัดคัมณฑ ประจำจ หวัดด่าปาง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๗	นายพันตำรวจตรี	เจ้าราชวงศ์ (แก้ว ภาพเมรุ ฌด่าปาง)	ผู้กำกับการ ตำรวจ	๒๓/๓๓/๖๘
๒๘	นายพลตรี	พระยาอมรวิชัยสงคราม (พิณ โรหิตพิณ)	ผู้บัญชาการ กองพล ๘	๕/๓๓/๖๘
๒๙	นายพลตรี	เจ้าจักรคำจรัสศักดิ์ (น้อยจักรคำจรัส)	เจ้าผู้ครอง นครลำพูน	๕/๓๓/๖๘
๓๐	นายพลตรี	เจ้าแก้วนวลรัฐ (เจ้าแก้ว ฌเชียงใหม่)	ผู้ครองนคร เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๓๑	นายพลโท	หม่อมเจ้าอดองกฎ	แม่ทัพน้อย ทหารบกที่ ๒	๕/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
		แหวน ป. ป. ร. ทองคำ		
๓๒	ข้ามาคย์โท	หม่อมเจ้านิธการ	ผู้ว่าราชการ จังหวัด ฉะวรกโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๓	ข้ามาคย์เอก	พระยาภักตยานวฒนวิ ศิษฐ์ (เชียร ภักตยา ณมิตร)	ผู้ว่าราชการ จังหวัด พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๔	ข้ามาคย์เอก	พระยาวิเศษภักไชย (ม. ถ. เจริญ อัครางกูร)	ผู้ว่าราชการ จังหวัด อุตรดิตถ์	๘/๓๐/๖๘
๓๕	นายพันโท	พระพิพิธเสนา (ชั้น พรหมเสน)	ผู้บังคับกอง พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๖	ข้ามาคย์ตรี	พระเมจจอนสาร (สิง ยุวสิริ)	ผู้ว่าราชการ มณฑล	๘/๓๐/๖๘
๓๗	ข้ามาคย์ตรี	พระชาณุเวชกิจ (ณ สิริยานนท์)	ข้าราชการ มณฑล	๘/๓๐/๖๘
๓๘	ข้ามาคย์ตรี	หลวงส่วศักดิ์วิธธอน (ส่วศักดิ์ เสาร์มณฑล)	กรรมการ มณฑล	๘/๓๐/๖๘
๓๙	นายพันตำรวจโท	พระสท้านไกรภพ (มากทวย มุสิกะลักษณ)	ผู้บังคับการ ตำรวจภูธร	๘/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๔๐	นายพันตรี	หลวงบรรพโยธามาตย์ (หอญ คั่นทะเด่น)	ผู้บังคับการ ทหารบก แพร่	๘/๓๐/๖๘
๔๑	อำมาตย์เอก	พระยากรุงศรีสวัสดิการ (จำรัส สวัสดิ์โชโต)	ผู้ว่าราชการ จังหวัดแพร่	๓๐/๓๐/๖๘
๔๒	นายพันโท	พระมาราภิบาลอินทรีพ่าย (เทียบ สุนทรบุระ)	ผู้บังคับการ กรมทหาร ราบ ๓๗	๓๐/๓๐/๖๘
๔๓	นายพันตำรวจตรี	หลวงกลอดไตรภพ (ดำรงค์ สุขุมนาก)	ตำรวจตรีใหญ่ ตำรวจภูธร	๓๘/๓๐/๖๘
๔๔	นายพันโท	พระพิชัยดิถีสงคราม (แหม่ม พรโสดกณ)	ผู้บังคับการ กรมทหาร ราบ ๓๗	๓๐/๓๐/๖๘
๔๕	นายพันตรี	หลวงพิริตไพวัน (เตือน สู่คนธ์)	ปลัดกรม ทหารบก ราบ ๓๗	๓๘/๓๐/๖๘
๔๖	อำมาตย์เอก	พระยาราชเคศดำรง (ผด ศรีตานนท์)	ผู้ว่าราชการ จังหวัด เชียงใหม่	๓๘/๓๐/๖๘
๔๗	อำมาตย์ตรี	หลวงศุภยทนต์ปรีชา (ยม สุรานาคำน)	ผู้พิพากษา จังหวัดเชียงใหม่	๓๘/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๔๗	นายพันเอก	พระยาจตุรงค์สงคราม (สงคราม จตุรงค์กุล)	เสนาธิการ กองทัพน้อย ที่ ๒	๒๓/๓๐/๖๘
๔๘	นายพันเอก	พระยารามจตุรงค์ (นิต เคมโยธิน)	ผู้บังคับการ กรมทหาร ราบ ๘	๒๓/๓๐/๖๘
๕๐	นายพันโท	พระมหานรงค์ เรืองเดช (แปลก จตุกัณท์)	ผู้บังคับการ กรมทหาร ราบ ๔๗	๒๓/๓๐/๖๘
๕๑	นายพันโท	พระเจนพิทักษ์ (แปลก สุนทรชัย)	ผู้บัญชา กองทัพน้อย ที่ ๒	๒๓/๓๐/๖๘
๕๒	นายพันตรี	หลวงคำแหงรณรงค์ (สุข มณีนันท์)	ปลัดกรม ราบที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๕๓	นายพันตรี	หลวงอินทโรดม (จันย์ เทวดี)	ผู้บัญชา กองพลที่ ๖	๒๓/๓๐/๖๘
๕๔	นายพันตรี	พระอุทัยเทพน (เจียม มุณเฑียร)	ผู้ช่วยสมุห บัญชีกองพล ที่ ๖	๒๓/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๕๕	นายพันตรี	พระสุรพธชยากร (ฉัตร นิลบุตรชยากร)	นายทหาร คนสนิท แม่ทัพน้อย ๒	๒๓/๓๐/๖๘
๕๖	นายพันตรี	พระเวียงอุทขิสงคราม (ช่วง พงศ์สิน)	ผู้บังคับการ ทหารม้า พิษณุโลก	๒๓/๓๐/๖๘
๕๗	นายพันตรี	หอดวงบริรักษ์สงคราม (กฤษ ศรีรัตน์)	ผู้บังคับกอง เดินารักษ์	๒๓/๓๐/๖๘
๕๘	อำมาตย์ตรี	พระพิทักษ์ธิดาเสนา (ต่วน ศรีโรจน์)	ราชกรรจ ผู้ช่วยผู้ว่า ราชกรรจ	๒๓/๓๐/๖๘
๕๙	นายพันตำรวจตรี	หอดวงณรงค์วิชัย (ทองดี ภักทรานนท์)	ผู้บังคับกอง ตำรวจ ตำรวจ ตำรวจ	๒๓/๓๐/๖๘
๖๐		นายมอริสัน	เลขานุการ สโมสร จินคานา	๒/๓๓/๖๘
๖๑	อำมาตย์ตรี	พระนาถเบญญา (กิมแดง กาญจนศิริ)	ผู้พิพากษา ศาลเชียง ใหม่	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๖๒	อำมาตย์ตรี	พระอานวยดัดตนหัตถิ (จก บณยธุธานนท์)	ตำรวจตรีประจำ ณีย์ ไทโรต	๒/๓๓/๖๘
๖๓	อำมาตย์เอก	พระยาวิชิตภักษา (เลื่อง สวรรณมาตร์)	ผู้ว่าราชการ จังหวัดลำพูน	๒/๓๓/๖๘
๖๔	นายพันโท	พระพิพิธณรงค์ (ทรง รัตนพร)	สัสดีมณฑล เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๖๕	นายพันตรี	พระพลภักธิรักษเด่น (พลูย์ ศิริยานนท์)	ดมหมัญชี กองพลที่ ๘	๒/๓๓/๖๘
๖๖	อำมาตย์ตรี	พระระวีเจียงพิงค์ (นัชน ศิริวดี)	นายอำเภอ เมืองฝาง	๒/๓๓/๖๘
๖๗	อำมาตย์ตรี	หลวงอานาจศิลปดิษฐ์ (ปลัด รัตนกสิกร)	ผู้ช่วยกรรม การมณฑล	๕/๓๓/๖๘
๖๘	อำมาตย์เอก	พระยาประจักษ์ศิลปาคม (เด็ก มหาวังศ์วัด)	คลังภาค	๕/๓๓/๖๘
๖๙	อำมาตย์ตรี	หลวงธรรมภานุโกศล (ไธเน ชรรณศักดิ์)	ชัยการ มณฑล	๕/๓๓/๖๘
๗๐	อำมาตย์เอก	พระยาภานุราชนราชอา มวณศิลป์ (พุม อุดมสุข)	อธิบดี ผู้พิพากษา	๕/๓๓/๖๘
๗๑	อำมาตย์โท	หลวงมุนานุการวิมล คำสดศรี (ชม จามรมาน)	ผู้พิพากษา	๕/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๗๒	นายพันตำรวจตรี	หลวงยังพลพ่าย (พลอย ทฤษฎะถัด)	ตำรวจตรีใหญ่	๕/๓๓/๖๘
๗๓	นายพันตำรวจตรี	หลวงแก้วนใจแก้ว (พุ่ โทศธรวรรณ)	วังตำรวจ ตรีใหญ่	๕/๓๓/๖๘
๗๔	อำมาตย์ตรี	พระวรอุทัยฉนิย (เพี้ย ดกณะเสน)	ผู้พิพากษา ศาลอาญา	๕/๓๓/๖๘
๗๕	นายพันตรี	พระประดิษฐดิเรก (ชิต ศาตยานนท์)	ผู้บังคับการ กรมปืนที่ ๘	๕/๓๓/๖๘
๗๖	นายพันตรี	พระพิศาลสงคราม (ชอบ บุญมาก)	ปลัดกอง พล ๘	๕/๓๓/๖๘
๗๗	นายพันตรี	พระนรินทร์สงคราม (เจริญ จำบุญฤทธิ์)	เสนาธิการ กองพล ๘	๕/๓๓/๖๘
๗๘	อำมาตย์ตรี	เจ้าราชวงศ์ (เตาแก้ว ณ เชียงใหม่)	ตำแหน่ง พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๗๙	รองอำมาตย์เอก	เจ้าราชบุตร (วงศ์วัน ณ เชียงใหม่)	รองเสนา มหาดไทย	๕/๓๓/๖๘
๘๐		เจ้าสุริยวงศ์ (น้อย ควาย ณ เชียงใหม่)	เจ้าเชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๘๑		นายอุ่นเรือน ณ เชียงใหม่		๕/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๘๒	ข้ามาคยตรี	พระยาชินทพทวิภักดี (เล็ก ชินทพท)	นายอำเภอ พรหมพิราม	๕/๓๐/๖๕
		ແໜ່ນເງິນ ປ.ປ.ຣ. ທອງຄຳຊັນ ໓		
๘๓	รองข้ามาคยเอก	พระประดงค์เกษม ราชครู (ชุ่ม สุวรรณ คุปต์)	ปลัดจังหวัด พิษณุโลก	๕/๓๐/๖๕
๘๔	รองข้ามาคยเอก	หลวงแผ้วถวิล (น้อม กิ่งถ่านนท์)	กรมพลำพัง	๕/๓๐/๖๕
๘๕	รองข้ามาคยเอก	หลวงรักษากุมภิก (อิน สุกรมณ์)	เกษตร มณฑล	๕/๓๐/๖๕
๘๖	รองข้ามาคยโท	หลวงพิศุครัตนชัย (เปล่ง ประทุมมาศ)	พระตำมระ พิษณุโลก	๕/๓๐/๖๕
๘๗	รองข้ามาคยโท	หลวงธาวุธชัย (เชียม สุวบินทะ)	เจ้าพนักงาน ภาษีสุรา	๕/๓๐/๖๕
๘๘	รองข้ามาคยโท	ขุนประพัฒน์พานิช (เช็งฮวด หดิม ประพันธ์)	กรรมการ พิเศษ พิษณุโลก	๕/๓๐/๖๕
๘๙	รองข้ามาคยโท	หลวงธนาธิกรชนม์ (สิงโต หดิมประพันธ์)	กรรมการ พิเศษ ตำรวจโลก	๕/๓๐/๖๕

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๑๐	รองอำมาตย์โท	หลวงวิจารณ์ถึยกิจ (เหตัง แซ่หลิม)	กรรมการ พิเศษ พิชณุโลก	๑/๓๐/๖๑
๑๓	รองอำมาตย์โท	ขุนศรีพานิช (พงศ์ แซ่ฮึง)	กรรมการ พิเศษ พิชณุโลก	๑/๓๐/๖๑
๑๒	นายร้อยโท	พม เลื่อนพันนิต	ดัดดี พิชณุโลก	๑/๓๐/๖๑
๑๓		นายชวน ทวียดำ	เดชานุการ มณฑล พิชณุโลก	๑/๓๐/๖๑
๑๔	รองอำมาตย์ตรี	นวม	มณฑล พิชณุโลก	๑/๓๐/๖๑
๑๕		นายหรั่ง รองรัตน์	ปลัดอำเภอ นครไทย	๑/๓๐/๖๑
๑๖	นายร้อยตำรวจเอก	ขุนคำแหงสิงหนาท (ฮัน ไชยนิพัฒน์)	ผู้บังคับกอง ตำรวจภูธร	๑/๓๐/๖๑
๑๗	นายร้อยตำรวจเอก	ขุนภักดีรัตนสิริ (พร ศิณตสิงห์)	นายตำรวจ ประจำ	๑/๓๐/๖๑
๑๘	นายร้อยตำรวจเอก	มังกด ประพาสวัด	ตำรวจภูธร พิชณุโลก	๑/๓๐/๖๑

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๔๘	นายร้อยตำรวจโท	ด้ดดี จักกณะ	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๐	นายร้อยตำรวจโท	ด้ ไหลงาม	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๑	นายร้อยตำรวจตรี	พัฒน์ สุนทรารม	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๒	นายร้อยตำรวจตรี	เชย เกษรมาลา	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๓	นายร้อยตำรวจตรี	อยู่ ปรากฏการณ์	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๔	ว่าที่นายร้อย ตำรวจตรี	บุญไทร อินทวงค์	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๕	นักเรียนทำการ ตำรวจ	เปรย ไรจศิริ	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๖	นักเรียนทำการ ตำรวจ	กิมเห้ง ชุนตระกูล	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๗	นายดาบตำรวจ	ขุนเพียรพิทักษ์ชน	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๐๘	นายดาบตำรวจ	ชิต สุกอสี	ตำรวจภูธร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๐๘	นายร้อยโท	ไวย	ทหาร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๑๐	นายร้อยตรี	เชาว์ กัตยานนิคร์	ทหาร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๑๑	นายร้อยโท	ปิ่น มหาสมบัติ	ทหาร พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๑๒		นายข่งกิจ บุญส่ง	กรรมการ พิเศษ พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๑๓		นายซังกี ยี่หื้อเซ่งกั	ช่างไม้ พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๓๑๔	นายร้อยตำรวจเอก	ขุนฤทธิศวโร	ผู้บังคับกอง ตำรวจแพร่	๓๐/๓๐/๖๘
๓๑๕	นายร้อยตำรวจโท	ขุนณรงค์เดชา (บุญ โอหารวัค)	ผู้บังคับ หมวดตำรวจ	๓๐/๓๐/๖๘
๓๑๖	นายร้อยโท	ศรี แก้วธานี	ผู้ช่วย ผู้บังคับกอง ร้อยเด่นไธย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๑๗	นายร้อยตำรวจโท	ป๋อ วรรณคดี	ผู้บังคับ หมวดเด่น ไธย	๓๐/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๑๗	นายร้อยตำรวจโท	เทศ มหายศกุล		๓๐/๓๐/๖๘
๓๑๘	นายร้อยตรี	บัว บุณนาค	ผู้บังคับ หมวดเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๑๙	นายร้อยตรี	ประสิทธิ์ เหล่าช้างทอง	ผู้บังคับ หมวดเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๐	นายร้อยตรี	ช่วง วงศ์ทอง	ผู้บังคับ หมวดเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๑	นายดาบ	อัครา มุรธาย	ผู้บังคับ หมวดเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๒	นายร้อยเอก	บุญทศโกวิท (อิน ธนเทรวัด)	ผู้บังคับกอง ร้อยเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๓	นายร้อยโท	ปดอม วรรณบุรณ	ผู้บังคับกอง ร้อยเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๔	นายร้อยตรี	พจน์ กาญจนินทุ	ผู้บังคับกอง ร้อยเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๕	นายร้อยตรี	บัญญัติ นันทกุล	ผู้บังคับกอง ร้อยเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๖	นายดาบ	จำรัส พรธิบ	ผู้บังคับกอง ร้อยเดินสาย	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๗		นายน้อย กมนัน	พ่อค้าดำปาง	๓๐/๓๐/๖๘
๓๒๘		นายมอญ	พ่อค้าดำปาง	๓๐/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๓๐	รองอำมาตย์ตรี	หลวงศรีนครนถ (เจียม สุธรรมา)	กรรมการพิ เศษจำปาง	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๑		ขุนพิทักษ์กร (พินเด่น ชัย)	กรรมการพิ เศษจำปาง	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๒	นายร้อยเอก	หลวงภวนทรนุรักษ์ (ขัน นุคโยธิน)	ผู้บังคับกอง ร้อยรบ ๓๘	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๓	นายร้อยตำรวจโท	เมือง สวรรณณะประ	ผู้บังคับกอง ตำรวจพระยา	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๔	นายร้อยตำรวจโท	อุ่น วงศ์พันธุ	ผู้บังคับ หมวดตำรวจ	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๕	นายร้อยตำรวจโท	ไชย ชัยกุล	ผู้บังคับ หมวดตำรวจ	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๖	นายร้อยตำรวจตรี	ถพ กุลกะถพ	ผู้บังคับ หมวดตำรวจ	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๗	นายร้อยตรี	ดำรง บุญยัค	ผู้บังคับ หมวดทหาร	๓๕/๓๐/๖๘
๓๓๘	นายร้อยตรี	ขัน มินทาสัก	ผู้บังคับ หมวดทหาร	๓๕/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๓๙	รองอำมาตย์เอก	พระเด่นสังข์เชคร (สมบุญ อินทลาวัณย์)	นายอำเภอ พระยา	๓๕/๓๐/๖๘
๓๔๐	รองอำมาตย์เอก	หลวงพิชัยรัฐศาสตร์ (ทวัน กรดักษณ์)	นายอำเภอ เรียงรอง	๓๗/๓๐/๖๘
๓๔๑	นายร้อยตำรวจเอก	ขุนบริบูรณ์รบ (ดำ หุดปาน)	ผู้บังคับกอง ตำรวจ	๓๗/๓๐/๖๘
๓๔๒	รองอำมาตย์เอก	ขุนวิลาศวันวิทย์ (เมธ รัตนประสิทธิ์)	ผู้รับ ประจำภาค	๓๗/๓๐/๖๘
๓๔๓	รองอำมาตย์โท	หลวงสังข์ประคำณ (ควาย บุษบรณ)	นายอำเภอ เรียงเด่น	๓๗/๓๐/๖๘
๓๔๔		ขุนศรีมงคลมณฑล (หนู เขียวศรีมงคล)	ปลัดอำเภอ เรียงเด่น	๓๗/๓๐/๖๘
๓๔๕	รองอำมาตย์เอก	หลวงนาคประคำณ (ชกได้ พิศาลบุตร)	ปลัดจังหวัด เรียงราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๔๖	รองอำมาตย์เอก	หลวงจรกมกรณ (ชิน แสงธนิท)	อัยการจังหวัด จังหวัดเรียงราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๔๗	รองอำมาตย์เอก	หลวงธนสารโสภณ (ดำเกา พุกกะมาน)	คลังจังหวัด เรียงราย	๓๘/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๕๗	รองอำมาตย์เอก	หลวงศุภการกำจร (กลาง รัชชคมนา)	นายอำเภอ เชียงคำ	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๘	รองอำมาตย์เอก	ขุนปรานีนวากร (ศรี มังศรีธรรม)	นายอำเภอ เมืองเทิง	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๙	นายร้อยเอก	คว้น ปาฐะเคชะ	อักษรรเดช เชียงราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๓		หลวงพงศ์พุดธวัชดี (อินเคะเซื่อ)	พ่อเมือง เมืองพาน	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๒		หลวงบริรักษ์วิจิตร (รัก - ดัมพณธรรม)	กรรมการพิ เศษเชียงราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๓	รองอำมาตย์โท	ขุนพิธิฐุแพทยากร (เปลื้อง เปรมวิภาต)	แพทย์หลวง เมืองเชียงราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๔	รองอำมาตย์โท	ขุนดำทรวงแพทยพิทักษ์ (วัน ปฎิรูปานนท์)	แพทย์หลวง เมืองเชียงราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๕	รองอำมาตย์โท	ขุนสิทธิธรรมเวท (สิน อามรป)	กรรมการ จังหวัด	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๖	รองอำมาตย์โท	ขุนสิทธิศักดิ์วิเศษ (เม้ง พันธะโชค)	นายอำเภอ เวียงป่าเป้า	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๗	รองอำมาตย์โท	ขุนสินธุจินนาถ (บุญคัง เศรษฐะ)	นายอำเภอ แม่สรวย	๓๘/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๕๘	รองอำมาตย์ตรี	ขุนอภิพัฒน์สุรพันธ์ (เมือง มาละวิสุท)	พระขามรวง เขื่องราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๕๙	รองอำมาตย์ตรี	ขุนจำรัสศักดิ์ (ต้น ดู่ระโถม)	แพ่งจังหวัก เขื่องราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๐	รองอำมาตย์ตรี	ขุนอภิรักษะนากร (น้ำ จิตตางกร)	ผู้คุมตรา จังหวัก	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๑	รองอำมาตย์ตรี	ขุนวรรณกรวิจิตร (ถิ่น กาญจนสมบูรณ์)	นายควรวณ เขื่องราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๒	รองอำมาตย์โท	หลวงประเสริฐศิริ รักษ์ (ศิริ ชวณ)	ตำรวจ จังหวัก	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๓	รองอำมาตย์ตรี	วุฒิ วงศ์สิงห์	นายอำเภอ เมือง เขื่องราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๔	นายร้อยตรี	แทะ ชำระนันท์	ผู้บังคับ จังหวัก	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๕	รองอำมาตย์ตรี	ชื่น ไชยศิริ	นายอำเภอ เมืองพาน	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๖	รองอำมาตย์ตรี	แรก จิตมงคล	ปลัดอำเภอ เมือง เขื่องราย	๓๘/๓๐/๖๘
๓๖๗	รองอำมาตย์ตรี	สมบูรณ์ รัตนศักดิ์	ผู้คุมบัญชี อำเภอ	๓๘/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๖๗	รองอำมาตย์ตรี	แสง นากวัน	ปลัดอำเภอ เขียงทอง	๓๘/๓๐/๒๕
๓๖๘	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	พลอย ณ เชียงใหม่	จำจังหวัด เขียงราย	๓๘/๓๐/๒๕
๓๖๙	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	แจ้ว เกษถึงน้อย	ปลัดอำเภอ เขียงคำ *	๓๘/๓๐/๒๕
๓๗๐	นายร้อยตำรวจโท	ใหญ่ มหสุวรรณะ	ผู้บังคับกอง ตำรวจ เขียงราย	๓๘/๓๐/๒๕
๓๗๑	นายร้อยตำรวจตรี	เฮม บุษปวงรรณะ	ผู้บังคับ หมวดตำรวจ เขียงราย	๓๘/๓๐/๒๕
๓๗๒	รองอำมาตย์ตรี	วาศ์ ดำระภี	ปลัดอำเภอ เมือง	๓๘/๓๐/๒๕
๓๗๓	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	บันด้า ปุรวรรักษ์	ปลัดอำเภอ เมืองพาน	๓๘/๓๐/๒๕
๓๗๔	นายร้อยเอก	รุณทิพย์ภักธการ (วาศ์ ดุณทรศีศัน)	สมุหบัญชี กรมทหาร	๓๘/๓๐/๒๕
๓๗๕	นายร้อยโท	โค๊ะ ลาพันธุ์	ราย ๓๘ ผู้ช่วยผู้บังคับ กองร้อยที่ ๔	๓๘/๓๐/๒๕

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๗๗	นายร้อยโท	ดวง ตั้งเห่น	ผู้บังคับ หมวด	๓๘/๓๐/๖๘
๓๗๘	นายร้อยโท	เฮง ดางตุลานนท์	ผู้บังคับ หมวด	๓๘/๓๐/๖๘
๓๗๙	นายร้อยโท	กิม กาญจน์	ผู้บังคับ หมวด	๓๘/๓๐/๖๘
๓๘๐	รองอำมาตย์เอก	ดละ แสงชูโต	นายช่างทาง ผู้ช่วย ประจำภาค	๓๘/๓๐/๖๘
๓๘๑	นายร้อยเอก	หลวงไกรกระบวนศักดิ์ (ซ้าย ทวีศักดิ์)	ผู้บังคับกอง ร้อยราบที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๓๘๒	นายร้อยเอก	หลวงพิศุขรัตนรักษ์ (หว่า นุตรังค์)	ผู้บังคับ ราบ ๓๘	๒๓/๓๐/๖๘
๓๘๓	นายร้อยเอก	หลวงพลโพนดีย์ (ฉาก ทิพนธ์)	ผู้บังคับ จัดตั้งจังหวัด	๒๓/๓๐/๖๘
๓๘๔	นายร้อยเอก	หลวงเสนานรงค์ (เส่ง อากาศพันธ์)	นายทหาร ฝ่ายเสนา ธิการกองทัพบก	๒๓/๓๐/๖๘
๓๘๕	นายร้อยเอก	หลวงเชื้อวงเวียน (แก้ว ขยายบุตร)	ผู้บังคับกอง ร้อยราบ ๓๘	๒๓/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๘๖	นายร้อยเอก	ขุนประทีปรัตน์ (หวาง รุมรัตน์)	ผู้บังคับกอง ร้อยราบ ๓๘	๒๓/๓๐/๖๘
๓๘๗	นายร้อยเอก	ขุนพิบูลย์ ไชยการ (ชื่อง โยธาพันธุ์)	ผู้บังคับ หมวด	๒๓/๓๐/๖๘
๓๘๘	นายร้อยเอก	ขุนเจนกลาง (อิน จารุจาริก)	ผู้บังคับกอง ร้อยราบ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๓๘๙	นายร้อยเอก	ขุนสุทธิพิศุรณการ (ผล โกมตปาณิก)	ยกวัตร กองทัพน้อย	๒๓/๓๐/๖๘
๓๙๐	นายร้อยเอก	ขุนวิสุทธิรัตนพิศุ (บุญส่ง อีริโสภา)	สัญญาบัตร รวม ๘	๒๓/๓๐/๖๘
๓๙๑	นายร้อยเอก	ดุษ นักรบ	นายทหารฝ่าย เสนาธิการ	๒๓/๓๐/๖๘
๓๙๒	นายร้อยโท	ทองดี มั่นฐานนท์	ประจำกรม ทหารบก รวม ๖	๒๓/๓๐/๖๘
๓๙๓	นายร้อยโท	ชด มุสิกานุก	ประจำกรม ทหารราบ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๓๙๔	นายร้อยโท	พยอม ดันทรภัก	ประจำกรม ทหารราบ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๑๙๕	นายร้อยโท	พยอม โกมลวาท	นายทหาร คนสนิท	๒๓/๓ /๖๘
๑๙๖	นายร้อยโท	เชื้อ ทวรรณสุท	ผู้บังคับการ อัยการจังหวัด ลพบุรี	๒๓/๓๐/๖๘
๑๙๗	นายร้อยโท	สมบูรณ์ จันทร์จันทน์	สมุหบัญชี ร.๓	๒๓/๓๐/๖๘
๑๙๘	นายร้อยโท	พยอม รัตนดำรง	ผู้ช่วยนาย ทหารคนสนิท	๒๓/๓๐/๖๘
๑๙๙	นายร้อยตรี	ฉลอง อัฐโกมล	ประจำรบ ที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๒๐๐	นายร้อยตรี	เฉลิม อินทกนก	ประจำรบ ที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๒๐๑	นายร้อยตรี	ดิษฐ์ ศิริปาณ	ประจำรบ ที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๒๐๒	นายร้อยตรี	สวัสดิ์ วัฒน	ประจำรบ ที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๒๐๓	นายร้อยตรี	หม่อมเจ้าจรศักดิ์ เศรษฐม	ประจำรบ ที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘
๒๐๔	นายร้อยตรี	ประจวบ ภูมิวิวัฒน์	ประจำรบ ที่ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๐๕	นายร้อยตรี	ชิต วงศ์ไทย	นายทหารฝ่าย เสนาธิการ	๒๓/๓๐/๖๙
๒๐๖	นายร้อยตรี	จอห์น บุรานนท์	ผู้ช่วยนาย ทหารคน สนิทราบที่ ๘	๒๓/๓๐/๖๙
๒๐๗	นายร้อยตรี	แมน เคชะโก๊ะยะ	ประจำกรม ทหารราบ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๙
๒๐๘	นายร้อยตรี	ช่วง ศิริวิจิตร	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๒๓/๓๐/๖๙
๒๐๙	นายร้อยตรี	เจริญ เก่งถนอมมา	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๒๓/๓๐/๖๙
๒๑๐	นายร้อยตรี	ฮาจ เก่งพล	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๒๓/๓๐/๖๙
๒๑๑	นายร้อยตรี	กุ่ม เชิดหิรัญ	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๒๓/๓๐/๖๙
๒๑๒	นายร้อยตรี	น. จ. ไพบูลย์	ประจำกรม อิศรางกูร ณออยุธยา	๒๓/๓๐/๖๙
๒๑๓	นายร้อยตรี	สวัสดิ์ สุวรรณชาติ	นายทหาร คนสนิทราบ ๘	๒๓/๓๐/๖๙
๒๑๔	นายดาบ	เทียบ แก้วพันธ์	ประจำกรม ทหารราบ ๓๗	๒๓/๓๐/๖๙

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๓๕	นายดาบ	ปลัด นวอดิ	ประจำกอง ดั้มการะ	
			รวม ๗	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๖	นายดาบ	ไค้ระ ไชยเจริญ	ประจำกอง ดั้มการะ	
			รวม ๖	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๗	นายดาบ	ถวิล นิโรจน์	ประจำกอง ดั้มการะ	
			รวม ๖	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๘	รองอำมาตย์โท	ขุนจักษ์รูปดัก (ท้อม รามสุศรี)	เจ้าพนักงาน กำจัดผักกบ	
			ระดา	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๙		หม่อมไพมื่น	พ่อค้าค้าปาง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๔๐		นายจัน เจริญพานิชกิจ	พ่อค้าค้าปาง	๒ / ๓๐/๖๘
๒๔๑		นายต่าง จันท	พ่อค้าค้าปาง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๔๒		หม่อมโงวดิน	พ่อค้าค้าปาง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๔๓		นายสุธ สิริพิพัฒน์	พ่อค้าค้าปาง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๔๔	รองอำมาตย์เอก	หลวงวิจิตรสมบัติ	นายข้าเถอ	
		บุญ (ศักดิ์ สุรเนนท)	เมือง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๔๕	รองอำมาตย์เอก	หลวงพิไลยราชพิธี (ทอง ศรีนุก)	ตำรวจพร จังหวัด	๒๓/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๒๖	รองอำมาตย์เอก	หลวงประจักษ์ประ ชา (เริ่ม เริ่มก่อสกุล)	นายอำเภอ เมืองงาว	๒๓/๓๐/๖๘
๒๒๗	รองอำมาตย์เอก	หลวงพิทักษ์นาคาร (จัว อิศร์กุล)	นายตรวจเงิน	๒๓/๓๐/๖๘
๒๒๘	นายร้อยตำรวจเอก	หลวงจรรยาสมุทร (ชิต จารุมณี)	ผู้บังคับกอง ตำรวจภูธร	๒๓/๓๐/๖๘
๒๒๙	รองอำมาตย์โท	เจ้าไชยสงคราม (ทน ธนลำปาง)	นายอำเภอ แม่ทะ	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๐	รองอำมาตย์โท	หลวงนฤปกิจพิศวด (เถา มงคลเกษตริณ)	นายอำเภอ แจ้ห่ม	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๑	รองอำมาตย์โท	ขุนวันสวัสดิ์ชาญคดี (บุญยืน วงษาดังการ)	นายอำเภอ เกาะคา	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๒	รองอำมาตย์โท	ขุนกิตติวาท (ผล ดิงผลิน)	กรรมการจ้ง หวัดลำปาง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๓	รองอำมาตย์โท	ขุนพิพัฒน์นันทภูมิ (เชษฐ เศวตนันท์)	ปลัดกิ่ง แม่พริก	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๔	นายร้อยตำรวจโท	ขุนเด่นเมืองจวบ (พร อินทบัค)	ประจำกอง ตำรวจภูธร	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๕	นายร้อยตำรวจโท	จันทร สุวัฒน์วิเศษ	ผู้บังคับกอง ตำรวจ เมืองเถิน	๒๓/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๓๖	นายร้อยตำรวจโท	เจียม ภุมิภัก	ประจำกรม ตำรวจนคร	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๗	นายร้อยตำรวจโท	โถม ฤทธิจรณะ	ผู้บังคับกอง ตำรวจ เมืองนาง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๘	รองอำมาตย์ตรี	ขุนศุภกิจวิไลราชการ (กระจำง อัครจุฑพันธ์)	นายอำเภอ หางดัด	๒๓/๓๐/๖๘
๒๓๙	รองอำมาตย์โท	ขุนประพันธ์เงินชัยกิจ (ม.ถ. มุข นพวงศ์)	นายอำเภอ เมืองดอง	๒๓/๓๐/๖๘
๒๔๐		นายเชาว์ พงศ์สุวรรณ	พยุหยา เขียงราย	๒๓/๓๐/๖๘
๒๔๑	รองอำมาตย์เอก	เจ้าศักดิ์ประสิทธิ์ (เจ้าเม่ง ณ จำปาศักดิ์)	ปลัดจังหวัด แพร่	๒๘/๓๐/๖๘
๒๔๒	รองอำมาตย์โท	หลวงศุภผลประพัฒน์ (ชิต สุระติต)	ตำรวจ จังหวัดแพร่	๒๘/๓๐/๖๘
๒๔๓	รองอำมาตย์โท	ขุนประเทศขันธการ (อิง นามะคิด)	เกษตร จังหวัดแพร่	๒๘/๓๐/๖๘
๒๔๔	นายร้อยโท	ขุนอนุสนธิมตารักษ์ (สวน ดังรัก)	ผู้จัดจังหวัด แพร่	๒๘/๓๐/๖๘
๒๔๕	รองอำมาตย์ตรี	ขุนรัตนการ (ผา นาคชนะ)	กรรมการ จังหวัด	๒๘/๓๐/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๔๖	รองอำมาตย์เอก	หลวงไพฑูริย์คณาภิรักษ์ (เดิม ทองด้วง)	นายอำเภอ เมืองแพร่	๒๘/๓๐/๖๘
๒๔๗		นายชั้น คามขรรณ	ปลัดอำเภอ เมือง	๒๘/๓๐/๖๘
๒๔๘	รองอำมาตย์เอก	หลวงพิบูลย์บริหาร (ทรัพย์ สู่พรรณ สมบูรณ์)	นายอำเภอ สูงเม่น	๒๘/๓๐/๖๘
๒๔๙	รองอำมาตย์โท	ขุนศรีสวัสดิ์ (ผิ่ว จันทิมาคม)	นายอำเภอ วังทอง	๒๘/๓๐/๖๘
๒๕๐	รองอำมาตย์เอก	หลวงนิกรประชาเขต (เขียน รามบุตร)	นายอำเภอ แม่จริม	๒๘/๓๐/๖๘
๒๕๑	รองอำมาตย์ตรี	ขุนนิคมเป่าเขต (ทองคำ เกษกาญจน์)	นายอำเภอ ป่า	๒๘/๓๐/๖๘
๒๕๒	รองเสวกตรี	บุญทา ทัพทน	เสมียนรอง อัยการ	๒๘/๓๐/๖๘
๒๕๓	รองอำมาตย์ตรี	บุญรอด จารุชาติ	ปลัดอำเภอ พะเยา	๒/๓๓/๖๘
๒๕๔	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	จักรคำ บุษบุญ	ปลัดอำเภอ พะเยา	๒/๓๓/๖๘
๒๕๕	รองอำมาตย์ตรี	ขุนพิพัฒน์คำพูนเขต (ถน้าย กุปคามร)	นายอำเภอ เมือง	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๕๖	รองอำมาตย์โท	ขุนกัลยาณจาก (เลื่อน จินตนิล)	กรรมการจังหวัดลำพูน	๒/๑๑/๖๘
๒๕๗	รองอำมาตย์ตรี	เสวก เรืองอำพร	ครู โรงเรียน	๒/๑๑/๖๘
๒๕๘	รองอำมาตย์ตรี	หลวงประสารศักดิ์ (เลื่อน บุญโสมะ)	จำจังหวัด	๒/๑๑/๖๘
๒๕๙	รองอำมาตย์โท	หลวงวิโรจน์รัฐกิจ (เบริ่ง โรจนกุล)	นายอำเภอ ปากช่อง	๒/๑๑/๖๘
๒๖๐	รองอำมาตย์เอก	หลวงประชุมธนสาร (ประชุม สมิตินันท์)	คลังจังหวัด ลำพูน	๒/๑๑/๖๘
๒๖๑	รองอำมาตย์โท	หลวงประจันตศักดิ์ (ฉันทะ รัตนประภัก)	ชัยการ จังหวัด	๒/๑๑/๖๘
๒๖๒	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	สมุก อุตยัท	แพ่งจังหวัด ลำพูน	๒/๑๑/๖๘
๒๖๓	รองอำมาตย์ตรี	ขุนลำพูนทัศนทาวี (แน่น จอมปรีชา)	พะท่ามวง	๒/๑๑/๖๘
๒๖๔	นายร้อยโท	ขุนประมาณพลนิทาย (คำ บัณฑาคม)	จัดตั้งจังหวัด ลำพูน	๒/๑๑/๖๘
๒๖๕	รองอำมาตย์เอก	เจ้าราชภาติกวงศ์	เสนา	๒/๑๑/๖๘
๒๖๖	รองอำมาตย์ตรี	ขุนมิตินทานุสรณารักษ์ (นิน มิตินทานุ)	ตำรวจ จังหวัด	๒/๑๑/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๖๖	รองอำมาตย์ตรี	จิต ชนโชติ	จำคุก จังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๒๖๗	นายร้อยเอก	ทองดวงดรุณชัย (แทน จารุตั้ง)	หัวหน้าการ วิทยุ	๒/๓๓/๖๘
๒๖๘	นายเรือโท	เจิม จาคีเทศ	นายสถานี วิทยุ	๒/๓๓/๖๘
๒๖๙	นายเรือตรี	เพชร วิชาธรรม	นายสถานี เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๒๗๐	นายร้อยตรี	มงคล	รับผิดชอบ	๒/๓๓/๖๘
๒๗๑		นายศาสตร ธรรมวิทย์	นายสถานี วิทยุ	๒/๓๓/๖๘
๒๗๒		นายบุญ เดววิทย์	พ่อค้า	๒/๓๓/๖๘
๒๗๓	รองอำมาตย์เอก	พระประจักษ์วรวิทย์ (ถาบ ผลนิเวศ)	นายอำเภอ จอมทอง	๒/๓๓/๖๘
๒๗๔	รองอำมาตย์ตรี	ธิดา จารุจินดา	เลขานุการ มณฑล เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๒๗๕	รองอำมาตย์ตรี	ทองอนุการนพกิจ (วัง ดุริตต์)	นายอำเภอ ลำพูน	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๗๗	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	เหล็ง มุสิกโปดก	จำจังหวัด เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๒๗๘	รองอำมาตย์เอก	หลวงประพจน์ฤการณ (ชม ปรังเชษฐ์)	ผู้พิพากษา เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๒๗๙	นายร้อยโท	เปลื้อง ชกสิงห์	ผู้ช่วยจัดตั้ง มณฑล	๒/๓๓/๖๘
๒๘๐	นายร้อยโท	ขาว พงศ์ไทย	จัดตั้งจังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๒๘๑	รองอำมาตย์โท	ขุนบริรักษ์กณานนท์ (กิมสู่น บุษปจรรย์)	ข้าราชการ มณฑล	๒/๓๓/๖๘
๒๘๒	รองอำมาตย์เอก	หลวงพิบูลย์ภักดี (ผด คีรีโพธิ์)	ข้าราชการ จังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๒๘๓	รองอำมาตย์โท	ขุนชำนาญเสรีกิจ (ชำนาญ บัณฑิต)	แพทย์ผู้ตรวจ เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๒๘๔	รองอำมาตย์เอก	ขุนศรีวรานุรักษ์ (ศรี บุญเฉลียว)	เสมียนตรา มณฑล	๒/๓๓/๖๘
๒๘๕	รองอำมาตย์โท	ขุนแพทย์ดีดจากร (เจริญ พันธ์พิกษ์)	ผู้ช่วยเลขตรา มณฑล	๒/๓๓/๖๘
๒๘๖	รองอำมาตย์โท	ดงอน เหมวัน	พนักงาน ร้องขึ้น ๓	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๘๘	รองอำมาตย์เอก	ขุนธำจิวาธวรค์ (ปลัด รัตนกสิกร)	ครูใหญ่ โรงเรียน ยุพราช	๒/๓๓/๖๘
๒๘๘	รองอำมาตย์โท	ขุนธรรมพิทักษ์ (ทอง ไชยศักดิ์)	กรรมการ จังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๒๘๘	รองอำมาตย์โท	ขุนพิพัฒน์จรัสกิจ (พยุร นวตอนันท์)	ครูใหญ่ โรงเรียน กสิกรรม	๒/๓๓/๖๘
๒๘๙	รองเสวกโท	ขุนย่นอักษรวิภา (ยู่เทียน ดังสวัสดิ์)	กรรมการ อำเภอ	๒/๓๓/๖๘
๒๘๙	รองอำมาตย์ตรี	ขุนเจริญจรรยา (กิมเล้ง เขียมภักดี)	กรรมการ อำเภอ	๒/๓๓/๖๘
๒๘๙	รองอำมาตย์เอก	หลวงเทพ ไทรเลิศ (เฮม สุวานนท์)	ผู้ช่วย ดำรง ไปรษณีย์	๒/๓๓/๖๘
๒๘๙	รองอำมาตย์โท	ขุนปฏิศาสตร์เสาวนิธ (ชม เกื้อเกษ)	เจ้าพนักงาน ไปรษณีย์	๒/๓๓/๖๘
๒๘๙	รองอำมาตย์โท	ขุนผดุงไปรษณีย์ (ถึก สุกรรพ)	พนักงาน ไปรษณีย์	๒/๓๓/๖๘
๒๘๙	รองอำมาตย์เอก	หลวงสถลพิริยรักษ์ (ผด นครจินดา)	ผู้ช่วยคลัง	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๙๖	รองอำมาตย์เอก	หลวงวิเชียรโกศา (เทียบ พรหมเสวณี)	คลังจังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๒๙๗	รองอำมาตย์โท	ขุนอนุบาลบรรณกิจ (ทองคำ สันทรกุล)	ผู้ช่วยคลัง จังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๒๙๘	รองอำมาตย์โท	ขุนบริรักษ์วิชา (เล็ก หถมพันธุ)	ผู้ช่วยคลัง แผนกสิน	๒/๓๓/๖๘
๒๙๙	รองอำมาตย์เอก	หลวงระจักษ์นทกร (ใหม่ แก้วจันทร์ปัญญา)	อัยการ จังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๓๐๐	รองอำมาตย์ตรี	ขุนเจริญคดี (หมวก ณาตพูน)	แพ่งอัยการ	๒/๓๓/๖๘
๓๐๑	รองอำมาตย์โท	หลวงวิเทศนการ (เชิด สายศิริ)	ผู้ช่วยตำรวจ พากรรมเขต	๒/๓๓/๖๘
๓๐๒	รองอำมาตย์เอก	หลวงวิมลยธกิจ (เชิด มัญฐานนท์)	ผู้ตรวจการ แผนกเขต	๒/๓๓/๖๘
๓๐๓	รองอำมาตย์โท	หลวงวิธานธุระกรรม (เหลี่ยม มหาจิต)	ผู้ช่วย เจ้าพนักงาน ภาษีสุรา	๒/๓๓/๖๘
๓๐๔	รองอำมาตย์โท	หลวงดิศตบรรณการ (ดิศต จุฑาสิงห์)	ตำรวจ จังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๓๐๕	รองเสวกเอก	หลวงพิทักษ์เนก (กรุ่น ประพันธ์เสน)		๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๐๖	รองอำมาตย์ตรี	ขุน ไร่ดีสุวัตรเนกร (เก่า ไร่ดีสุวัตรน)	นายตรวจ สุรา	๒/๓๓/๖๘
๓๐๗	รองอำมาตย์ตรี	ขุนศรีสวัสดิ์กิจ (หลัง ศรีสวัสดิ์)	คู่ภมาตรา	๒/๓๓/๖๘
๓๐๘	รองอำมาตย์ตรี	เปล่ง ธนะดี	คู่ภมาตรา	๒/๓๓/๖๘
๓๐๙	รองอำมาตย์เอก	หลวงบริพัตรราษฎร์ (ดำนัน สุรธรรมา)	นายอำเภอ ฉันทนาท	๒/๓๓/๖๘
๓๑๐	รองอำมาตย์เอก	หลวงทศประคำณ (บุญทศ ประทุมอินทร์)	นายอำเภอ แม่ริม	๒/๓๓/๖๘
๓๑๑	รองอำมาตย์โท	ขุนเกษมประคำณ (บุญหยด สุวรรณ สวัสดิ์)	นายอำเภอ หางดง	๒/๓๓/๖๘
๓๑๒	รองอำมาตย์โท	หลวงพิศาลอักษรกิจ (สว่าง พยัคฆมิตร)	นายอำเภอ ช้างเคือง	๒/๓๓/๖๘
๓๑๓	รองอำมาตย์ตรี	ขุนวรฤคคณาวักษ์ (บุญเรือนวรฤคคณานนท์)	นายอำเภอ บัว	๒/๓๓/๖๘
๓๑๔	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	บึงเมือง ณ เชียงใหม่	ปลัดอำเภอ หางดง	๒/๓๓/๖๘
๓๑๕	รองอำมาตย์โท	หลวงเกษมพรประชากร (วีร วิธติภากร)	นายอำเภอ ฮอด	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๓๖	รองอำมาตย์ตรี	ไกร เชตุพนนท์	ปลัดอำเภอ เวียงดาว	๒/๓๓/๖๘
๓๓๗	รองอำมาตย์โท	หลวงประดิษฐอุดมการ (เรือ ทหารเรือ)	นายอำเภอ กันทรารมย์	๒/๓๓/๖๘
๓๓๘	รองอำมาตย์เอก	หลวงบำรุงนฤมิตร (เดิม)	นายอำเภอ เมือง	๒/๓๓/๖๘
๓๓๙	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	ทองสวัสดิ์ สุวรรณราย	ปลัดอำเภอ เมือง	๒/๓๓/๖๘
๓๔๐	รองอำมาตย์โท	ขุนจรัสวัชรารักษ์ (ได้ บัญถึง)	นายอำเภอ พริ้ง	๒/๓๓/๖๘
๓๔๑	รองอำมาตย์ตรี	ก เทียมดีทอง	นายอำเภอ คอยเด็ก	๒/๓๓/๖๘
๓๔๒	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	แถม ประทุมมาน	ปลัดอำเภอ คอยเด็ก	๒/๓๓/๖๘
๓๔๓	รองอำมาตย์เอก	หลวงสุวัชรารักษ์ (จำปา ดาวนันท)	นายอำเภอ กันทักแพง	๒/๓๓/๖๘
๓๔๔	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	เท่ง จันทรสัท	ปลัดอำเภอ กันทักแพง	๒/๓๓/๖๘
๓๔๕	รองอำมาตย์ตรี	แดง ดิลิต	นายอำเภอ ตะเมิง	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๒๖	รองอำมาตย์เอก	เจ้าราชดำรินทร์ (สิงแก้ว ณ เชียงใหม่)	ปลัดอำเภอ บ้านแม่	๒/๓๓/๖๘
๓๒๗	รองอำมาตย์ตรี	ไธภณ ณ เชียงใหม่	ปลัดอำเภอ สันทราย	๒/๓๓/๖๘
๓๒๘	รองอำมาตย์เอก	หลวงสารสิทธิ์ประกาศ (พร ชัยหุ่น)	ผู้พิพากษา ศาลมณฑล	๒/๓๓/๖๘
๓๒๙	รองอำมาตย์เอก	หลวงมนเทสิวิมลภัย (สงัดดี วาศวิทย์)	ผู้พิพากษา ศาลจังหวัด	๒/๓๓/๖๘
๓๓๐	รองอำมาตย์เอก	หลวงอนัญญนต คำตร (เชียม อนุศาสน์)	นายตรวจ ทางเอก	๒/๓๓/๖๘
๓๓๑	รองอำมาตย์เอก	หลวงยนิศกรกิจโกศล (กวย ถังระวร)	นายตรวจ ทางเอก	๒/๓๓/๖๘
๓๓๒	รองอำมาตย์โท	ขุนดำดีวิจิตร (จำรูญ บัวดี)	ผู้ช่วยนาย ตรวจการเอก	๒/๓๓/๖๘
๓๓๓	รองอำมาตย์โท	ขุนสุภะวิทย์ (คำ ปุณณะบุตร)	ผู้ช่วยนาย ตรวจทางเอก	๒/๓๓/๖๘
๓๓๔		นายเชียม นนทร	กรมทาง	๒/๓๓/๖๘
๓๓๕	นายร้อยตำรวจ เอก	ขุนสนั่นไตรภพ (โตะ บัณฑะประทีป)	ผู้ช่วย ผู้บังคับการ ตำรวจภูธร	๒/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๓๖	นายร้อยตำรวจเอก	สุนทรภะมัยรักษา (ชม กฤษภิมัย)	ผู้บังคับกอง ตำรวจภูธร	๒/๓๓/๖๘
๓๓๗	นายร้อยตำรวจโท	ไฉฉว วิไชยชิตะ	ผู้บังคับ หมวด	๒/๓๓/๖๘
๓๓๘	นายร้อยตำรวจโท	จันทร์ ไพโรจน์	ผู้บังคับ หมวด	๒/๓๓/๖๘
๓๓๙	นายร้อยตำรวจโท	ประยูร ศรีเตชะ	ผู้บังคับ หมวด	๒/๓๓/๖๘
๓๔๐	นายร้อยตำรวจโท	ทองอยู่ ศิริภิกษา	ตำรวจภูธร ผู้บังคับ หมวด	๒/๓๓/๖๘
๓๔๑	นายร้อยตำรวจโท	วาท บุรรัตน์	ตำรวจภูธร ผู้บังคับ หมวด	๒/๓๓/๖๘
๓๔๒	นายร้อยตำรวจโท	สุจิต เปรมมานนท์	ตำรวจภูธร นายเวร ผู้บังคับการ	๒/๓๓/๖๘
๓๔๓	นายร้อยเอก	หลวงไกรภท (ผิว สุภผล)	นายทหาร คนสนิท	๔/๓๓/๖๘
๓๔๔	นายร้อยเอก	บุญทศกัณฐ์คำด (เจิม อันศิริภิกษา)	ผู้บังคับกอง ร้อยที่ ๘	๔/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๔๕	นายร้อยโท	อินทราทร	ยกกรมบัตร กองพล ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๔๖	นายร้อยโท	ทศ อัมภานนท์	นายทหาร คนสนิท	๕/๓๓/๖๘
๓๔๗		รูนพพิพานิช (เบ็งจิว พุ่มอ่อน)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๔๘		หลวงอนุสารสุนทรภัก (อี่ ชั่วยงแสง)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๔๙		รูนอนุกรมวิ (เย็น นิมยงค์)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๕๐		รูนศรีบุรีภิมย์ (พุก โคด้แสง)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๕๑		รูนอนุการราชกิจ (คองเท่า คันทันยงค์)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๕๒		รูนอนุพจนคว (ชิว นิมยงค์)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๕๓		นายร้อย อินทรจักร ณ เชียงใหม่	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๕๔		นายร้อยวงศ์ ณ เชียงใหม่	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๕๕		นายขัติยวงศ์ ณ เชียงใหม่		๕/๓๓/๖๑
๓๕๖		นายบุญชู ณ เชียงใหม่		๕/๓๓/๖๑
๓๕๗		ขุนพิณดคำดศร (แป๊ะ อติเรกศาล)		๕/๓๓/๖๑
๓๕๘		นายน้อย บัณฑิตโรจน์		๕/๓๓/๖๑
๓๕๙		นายถาวร ไชยวงศ์ดี		๕/๓๓/๖๑
๓๖๐		พญาพิทักษ์เทวี (ท่อนแก้ว สมภรณ์)		๕/๓๓/๖๑
๓๖๑		นายอิน ณ เชียงใหม่		๕/๓๓/๖๑
๓๖๒		นายประสิทธิ์ เอกสิงห์	กรรมการ อำเภอ	๕/๓๓/๖๑
๓๖๓		ขุนทองเลี้ยงด้อยเกียรติ	กรรมการพิเศษ	๕/๓๓/๖๑
๓๖๔		หลวงมณฑการเจนจิต (เภา วสุวัต)	กรมรถไฟ	๕/๓๓/๖๑
๓๖๕	นายร้อยโท	เปลี่ยน ดู่เต้านนท์	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๑
๓๖๖	นายร้อยตรี	อุดม ชูโต	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๑
๓๖๗	นายร้อยตรี	กรต โรจนทริฎ	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๑

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๖๗	นายร้อยตรี	สวัสดิ์ ไส้ดีอึ้ง	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๖๘	นายร้อยตรี	ถนน จันทรมันศรี	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๖๙	นายร้อยตรี	เจริญ ถิ่นด	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๐	นายร้อยตรี	เต็ม รักพาศี	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๑	นายร้อยตรี	พยุ่ง ทองอุทัย	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๒	นายร้อยตรี	เต็ม วิมูถยานนท์	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๓	นายร้อยตรี	คำมัน จิตคำ	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๔	นายร้อยตรี	เต็ม เด็กสุวรรณ	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๕	นายร้อยตรี	เชื้อ พลอยมีคำ	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๖	นายร้อยตรี	ปลิว เทิงวิเศษ	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๗๘	นายตาบ	เฉลิม บึกเคนแบ็ก	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๗๙	นายตาบ	ไฉ่ นกสุวรรณ	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๘๐	นายตาบ	ไต้เซ้ง เจริญเมือง	ประจำกรม ทหารราบ ๘	๕/๓๓/๖๘
๓๘๑		นายชั้น จิตเด่น	ปลัดผู้ฯ ภินา	๕/๓๓/๖๘
๓๘๒		หลวงพงศ์พิบูลย์ (น้อยพรม มหาศึกษา)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๘๓		นายกิมได้ นมแข่งฮวด	พ่อค้า	๕/๓๓/๖๘
๓๘๔		นายโต ชัยเฮงหัด	พ่อค้า	๕/๓๓/๖๘
๓๘๕		ขุนศรีวิรัตน์ (บุญศรี ศรีวิรัตน์)	กรมการ พิเศษ	๕/๓๓/๖๘
๓๘๖	รองอำมาตย์เอก	หลวงธนวิทย์ภักดี (มังกร ยศวิรัตน์)	นายอำเภอ บางมุดนาค	๕/๓๓/๖๘
๓๘๗	รองอำมาตย์เอก	หลวงประศาสน์ประสา รมย์ (สีด สังขะ)	นายอำเภอ ท่าหลวง	๕/๓๓/๖๘
๓๘๘	รองอำมาตย์เอก	หลวงวิเศษไชยสัย (วัน วิเชียรสุวรรณ)	นายอำเภอ ทาดเลี้ยว	๕/๓๓/๖๘

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๓๑๘	รองอำมาตย์เอก	ขุนพิณพดราชภูริ (พิณ เกษกาญจน์)	นายอำเภอ จ้งไม้ร้อน	๕/๓๓/๖๘
๓๑๙	รองอำมาตย์โท	ขุนวุฒิราชภูริรักษา (วุฒิ ศรสงคราม)	นายอำเภอ เมือง พิษณุโลก	๕/๓๓/๖๘
๓๑๙	รองอำมาตย์ตรี	ขุนตั้งมะสิงห์ดี (ใหญ่ ตั้งมะสิงห์)	นายอำเภอ บางระกำ	๕/๓๓/๖๘
๓๑๙	รองอำมาตย์ตรี	ถ้วน คันทัก	นายอำเภอ น้ำหมาก	๕/๓๓/๖๘
เลขที่	รายนาม	นามสกุล หรือ นามเดิม	ตำแหน่ง	วันรับ

เพิ่ม ป. ป. ร. ทอการค้าฝ่งเพ็ชรขึ้น ๑

๓๑๙	หม่อมหลวงชูป ตั้งดี	หม่อม น.จ. อดงกฏ	๘/๓๐/๖๘
๓๑๙	เจ้าสวนบุญ ญาดำขุน	ภรรยาเจ้า จักรีคำจาว ศักดิ์	๒/๓๓/๖๘
๓๑๙	เจ้าถักคำคำ ณเชียงใหม่	.	๕/๓ ๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามสกุล หรือ นามดำนี	ตำบล	วันรับ
		เพิ่ม ป. ป. ร. ทองคำ ฝังไข่มุกชั้น ๒		
๓๙๖	คุณหญิงเริ่ม	พระยาวิเศษฤๅไชย		๘/๓๐/๖๘
๓๙๗	คุณหญิงหรั่ง	พระยาวิเศษธรรมธาดา		๘/๓๐/๖๘
๓๙๘	คุณหญิงน้อม	พระยากรุงศรีสวัสดิ์		๓๐/๓๐/๖๘
๓๙๙	เจ้าคำ	พญาบุรุษิน	แพรว	๓๐/๓๐/๖๘
๔๐๐	ม. ร. ว. ปรง	พระยาสุเรนทรราชเดนา	ลำปาง	๒๓/๓๐/๖๘
๔๐๑	เจ้าหอมทอง	พระยาราชเดชดำรง	เชียงใหม่	๑๘/๓๐/๖๘
๔๐๒	คุณหญิงแจ้ว	พระยาจุฑารักษ์สงคราม	พิษณุโลก	๘/๓๐/๖๘
๔๐๓	คุณหญิงเม้า	พระยาประจักษ์ศิลปากร	พระยา	๒/๓๓/๖๘
๔๐๔	คุณหญิงถิ	พระยาภิรมย์ภักดี	พระยา	๒/๓๓/๖๘
๔๐๕	คุณหญิงจัน	พระยาวิเศษรักษา	ลำพูน	๒/๓๓/๖๘
๔๐๖	คุณหญิงเจียน	พระยาอมรวิชัยสงคราม	เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๔๐๗	คุณหญิงถิ	พระยาขนิษฐาธิราช	เชียงใหม่	๓/๓๓/๖๘
๔๐๘	เจ้าบุญชม	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๐๙	เจ้าหัตถ์	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๑๐	เจ้ามุกดา	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๑๑	มัวระจรรณ	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๑๒	มุกดา	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๑๓	มุกแก้ว	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามสกุล หรือ นามสำนัก	ตำบล	วันรับ
๔๓๔	แก้ววรรณ	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๓๕	บัวทิพย์	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๓๖	บัวหอม	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๓๗	จันทร์หอม	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๓๘	ฉันท	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๓๙	บุญมา	ณ เชียงใหม่	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๔๐	เทพกัญญา	บรรณพิม	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๔๑	บัวนวล	ศิริโรจน์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๔๒	นางยวง	ชวยเฮ่งเฮ่ง	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๔๔๓	นางนวลแซ	หลวงมหิตพานุกร		๕/๓๓/๖๘
๔๔๔	คุณหญิงชื่น	พระยาธรรราชักดิ์		๕/๓๓/๖๘
เพิ่ม ป.ป.ร. ทองคำขัน ๓				
๔๔๕	นางคำคัย	หลวงศรีนครพานุก	แพร่	๒๘/๓๐/๖๘
๔๔๖	นางตมุน	หลวงไพยนต์ยศนาวิทย์	แพร่	๒๘/๓๐/๖๘
๔๔๗	นางบัวเชียว	หลวงนาคประคำสน	เชียงราย	๒๘/๓๐/๖๘
๔๔๘	นางกี	หลวงธกถกิตยารักษ์	พะเยา	๒๘/๓๐/๖๘
๔๔๙	นางสงวน	พระตำหนักไทรภพ	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๕๐	นางชู	หลวงอุทัยชนนิต	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๕๑	นางจรัส	หลวงรักษามณฑล	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๕๒	นางเนิน	หลวงพิศาลสุริยศักดิ์	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามสกุล หรือ นามสำนัก	ตำบล	วันรับ
๔๓๓	นางช้อย	หลวงธำรงภัย	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๓๔	นางสง่า	ประคุณตั้งหิต	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๓๕	นางวัน	ด้านทรัพย์	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๓๖	นางเม้า		พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๓๗	นางผาติ	หลวงธาดาติธิต	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๓๘	นางสาวเนื่อ ทิพย์	อินทรสุด	พิษณุโลก	๘/๓๓/๖๘
๔๓๙	นางเมื่อน	หลวงคดอดไตรภพ	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
๔๔๐	นางหมา	หลวงชอบดมกรณ์	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
๔๔๑	นางอุ้น	ขุนอภิพัฒน์สุทัศน์	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
๔๔๒	นางพงศ์	ขุนคำทรแพทยพิทักษ์	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
๔๔๓	นางม่วย	ขุนจำรัสศักดิ์	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
๔๔๔	นางง้วน	ขุนพิธิษฐแพทยากร	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
๔๔๕	นางพยอม	หลวงพิธิษฐรัฐศาสตร์	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
	ขาด ๔ เบอร์			
๔๕๐	นางตุ๊กจันทร์	หลวงชนสารโสภณ	เขียงราย	๓๘/๓๓/๖๘
๔๕๑	นางดิน	พระมหานรงค์เวียงเดช	คำปาง	๒๘/๓๓/๖๘
๔๕๒	นางสาวธิดา		แม่ฮ่องสอน	๒๘/๓๓/๖๘
๔๕๓	นางดำ	พระรัตนเขตประธานการ	เขียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๕๔	นางทิพย์	ขุนบริรักษ์ราชกร	เขียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๕๕	นางเพิ่ม	กิกานนท์	เขียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามสกุล หรือ นามดำน	ตำบล	วันรับ
๔๕๖	นางประวีณ	พระพลภักษ์เด่น	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๕๗	หม่อมแดง	เจ้าแก้วนวลรัฐ	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๕๘	หม่อมเชียว	เจ้าแก้วนวลรัฐ	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๕๙	หม่อมอิน	ในกรมหลวงชุมพร เขตอุดมศักดิ์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๐	คุณหญิง นิพัทธ์รา	พระยานิพัทธ์กุลพงศ์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๑	นางพิมพ์ คำดศรี	ขุนพิมพ์คำดศรี	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๒	นางเทพชาญา	หลวงเทพชาญา	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๓	นางสาวชั้น		เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๔	นางสาวคำ	วัระศิริ	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๕	นางต้น	หล่นิมยวด	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๖	นางจำเนียร	บุญยรัตพันธุ์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๗	นางเขื่อน	ไชยสวัสดิ์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๘	นางเฮง	หลวงธนิทภักดิ์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๖๙	นางเนย์	โปษยานนท์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๗๐	นางเจิม	ภักทรนาถิก	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๗๑	นางเฮียะ	บุญจิตานนท์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๗๒	นางหลง	บุญจิตานนท์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๗๓	นางแจ้ว	ขุนบรรลือศักดิ์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามสกุล หรือ นามตำแหน่ง	ตำบล	วันรับ
๔๗๔	นางสาว ทอนกลิ่น	ศรีสุตานนท์	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๗๕	นางบัวคำ	ขุนอภิรักษ์นากร เพิ่ม ป. ป. ร.—ร. พ. ทองคำฝั่งเพชร ชั้น ๑	เชียงใหม่	๒๘/๓๓/๖๘
๔๗๖	เจ้าอ่อนบุญ	เจ้าจักรคำจรรักษ์	ลำพูน	๒/๓๓/๖๘
๔๗๗	เจ้าจามรี	เจ้าแก้วนครรัฐ	เชียงใหม่	๒/๓๓/๖๘
๔๗๘	คุณหญิงถ้วน	พระยาราชนารถ เพิ่ม ป. ป. ร.—ร. พ. ทองคำลงยา ชั้น ๒	มณฑล พายัพ	๒/๓๓/๖๘
๔๗๙	คุณหญิงผั่น	พระยาพิพัฒน์นากร	เชียงใหม่	๓/๓๓/๖๘
๔๘๐	เจ้าโพ	ณเชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๘๑	ผิก	ณเชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๘๒	จันทน์	ณเชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘
๔๘๓	กุกคำ	ณเชียงใหม่	เชียงใหม่	๔/๓๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามบิดา	ตำบล	วันรับ
		เสมา ป. ป. ร. ทองคำ ชั้น ๓		
๕๘๔	น. ว. ว. จัระเศษ กฤดากร	หม่อมเจ้า บวรเศษ	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๘๕	พงศ์กาวิตถาวิตะวงศ์	เจ้ากาวิตะวงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๘๖	ไธยชนะ ณ เชียงใหม่	เจ้าไธยสงคราม	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๘๗	เด็กหญิงเหวี่ยงญทอง ณ เชียงใหม่	นายน้อยมกรกฎ	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๘๘	เด็กหญิงจันดี ณ เชียงใหม่	นายน้อยบึง	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๘๙	เด็กหญิงจินตนา ณ เชียงใหม่	เจ้าบุรีรัตน์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๙๐	เด็กหญิงไฉร์ ณ เชียงใหม่	เจ้าราชวงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๙๑	เด็กหญิงทิพพอน บุณะพิม	พระราชนุอรุณ	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๙๒	เด็กหญิงประทุมมา ณ ลำพูน	นายน้อย โคต	ลำพูน	๕/๓๓/๖๘
๕๙๓	เด็กหญิงอรอน วสันตสิงห์	พระยาเพชรพิสัยฯ	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามบิดา	ตำบล	วันรับ
๔๙๔	เด็กหญิงใจใส วัดตันตสิงห์	พระยาเพชรพิสัยฯ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๔๙๕	เด็กหญิงพวงเพชร วัดตันตสิงห์	พระยาเพชรพิสัยฯ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๔๙๖	เด็กชายสุเทพ วัดตันตสิงห์	พระยาเพชรพิสัยฯ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๔๙๗	เด็กชายสุธรรม วัดตันตสิงห์	พระยาเพชรพิสัยฯ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
		ปิ่นป.ป.ร.-ร.พ. ลงยาฝั่งเพชร ชั้น ๑		
๔๙๘	หม่อมทิพวัน	หม่อม หม่อมเจ้า บวรเดช	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๔๙๙	เจ้าถ่อนบุญ	ภรรยาเจ้าจักรคำ ขจรศักดิ์	ลำพูน	๕/๑๓/๖๘
๕๐๐	เจ้าวัฑฒิ ฅ เชียงใหม่	เจ้าแก้วนครรัฐ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๐๑	เจ้าศิริประภา ฅ เชียงใหม่	เจ้าแก้วนครรัฐ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๐๒	เจ้าเรณูวรรณ	ภรรยาเจ้าบุรีรัตน์	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๐๓	เจ้าวงจัน ฅ เชียงใหม่	เจ้าราชบุตร	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามบิดา	ตำบล	วันรับ
๕๐๔	เจ้าดำเจียก	เจ้าจักรคำจรงค์ศักดิ์	ลำพูน	๕/๓๓/๖๘
๕๐๕	เจ้าวรรณรา	เจ้าจักรคำจรงค์ศักดิ์	ลำพูน	๕/๓๓/๖๘
๕๐๖	เจ้าปรายคำ	เจ้าจักรคำจรงค์ศักดิ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๐๗	เจ้าบุญบง ฅนลำปาง	เจ้าบุญจวงทอง มานิต	ลำปาง	๕/๓๓/๖๘
๕๐๘	เจ้าดวงคำ ฅนลำพูน	เจ้าราชดัมพันธ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๐๙	จันทนา	ภรรยาเจ้า ประพันธ์พงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๐	เรือนแก้ว	ภรรยาเจ้า ราชภาติกวงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๑	ศิริวรรณศิริ ไร่อ	เจ้าสุริยวงศ์ เหริบุญ ป. ป. ร. รูปไข่ทองคำ ลงยาฝั่งเพชร	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๒	เด็กหญิงจันดา ณเชียงใหม่	เจ้าบุรีรัตน์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๓	เด็กหญิงพนพิษฐ ณเชียงใหม่	นายน้อยมหายศ	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๔	เด็กหญิงพันคำ ณเชียงใหม่	นายน้อยอิงสร	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘

เลขที่	รายนาม	นามบิดา	ตำบล	วันรับ
๕๑๕	เด็กหญิงมณฑา ณเชียงใหม่	เจ้าราชดำพันวงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๖	เด็กหญิงอุไร ณเชียงใหม่	นายหนานบุญบัน	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๗	เด็กหญิงจันทร์ ณเชียงใหม่	เจ้าราชวงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๘	เด็กหญิงแสงทอง ณเชียงใหม่	นายน้อยอินทเทรา	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๑๙	เด็กหญิงพองจันทร์ ณเชียงใหม่	นายน้อยอินทเทรา	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๒๐	เด็กหญิงจันทร์ ณเชียงใหม่	นายน้อยสมบุญ	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๒๑	เด็กหญิงเครือแก้ว ณเชียงใหม่	นายน้อยกรกฎ	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๒๒	เด็กหญิงหิรัญ ณเชียงใหม่	นายน้อยบุญทอง	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๒๓	เด็กหญิงบุญบัน ศิริวงศ์	เจ้าสุริยวงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๒๔	เด็กหญิงแก้วดาว ณเชียงใหม่	เจ้าราชวงศ์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘
๕๒๕	เด็กหญิงอุบล ณเชียงใหม่	เจ้าบุรีรัตน์	เชียงใหม่	๕/๓๓/๖๘

เรื่องเล่า

(เรื่องเล่า)

เลขที่	รายนาม	นามบิดา	ตำบล	วันรับ
๕๑๕	เด็กหญิงมณฑา ณ เชียงใหม่	เจ้าราชดัมพันธวงศ์	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๑๖	เด็กหญิงอุไร ณ เชียงใหม่	นายหนานบุญมัน	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๑๗	เด็กหญิงจันทร์ ณ เชียงใหม่	เจ้าราชวงศ์	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๑๘	เด็กหญิงแสงทอง ณ เชียงใหม่	นายน้อยอินทเทร	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๑๙	เด็กหญิงพองจันทร์ ณ เชียงใหม่	นายน้อยอินทเทร	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๒๐	เด็กหญิงจันทร์ ณ เชียงใหม่	นายน้อยสมบุญ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๒๑	เด็กหญิงเครือแก้ว ณ เชียงใหม่	นายน้อยกรกฎ	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๒๒	เด็กหญิงหิรัญ ณ เชียงใหม่	นายน้อยบุญทอง	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๒๓	เด็กหญิงบุญมัน ศิริโรต	เจ้าสุริยวงศ์	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๒๔	เด็กหญิงแก้วดาว ณ เชียงใหม่	เจ้าราชวงศ์	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘
๕๒๕	เด็กหญิงอุบล ณ เชียงใหม่	เจ้าบุรีรัตน์	เชียงใหม่	๕/๑๓/๖๘

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
เชียงใหม่

